

Ayhan Bıçak
Armağanıdır

FARUK ZEKİ PEREK

Klâsik Filoloji Profesörü

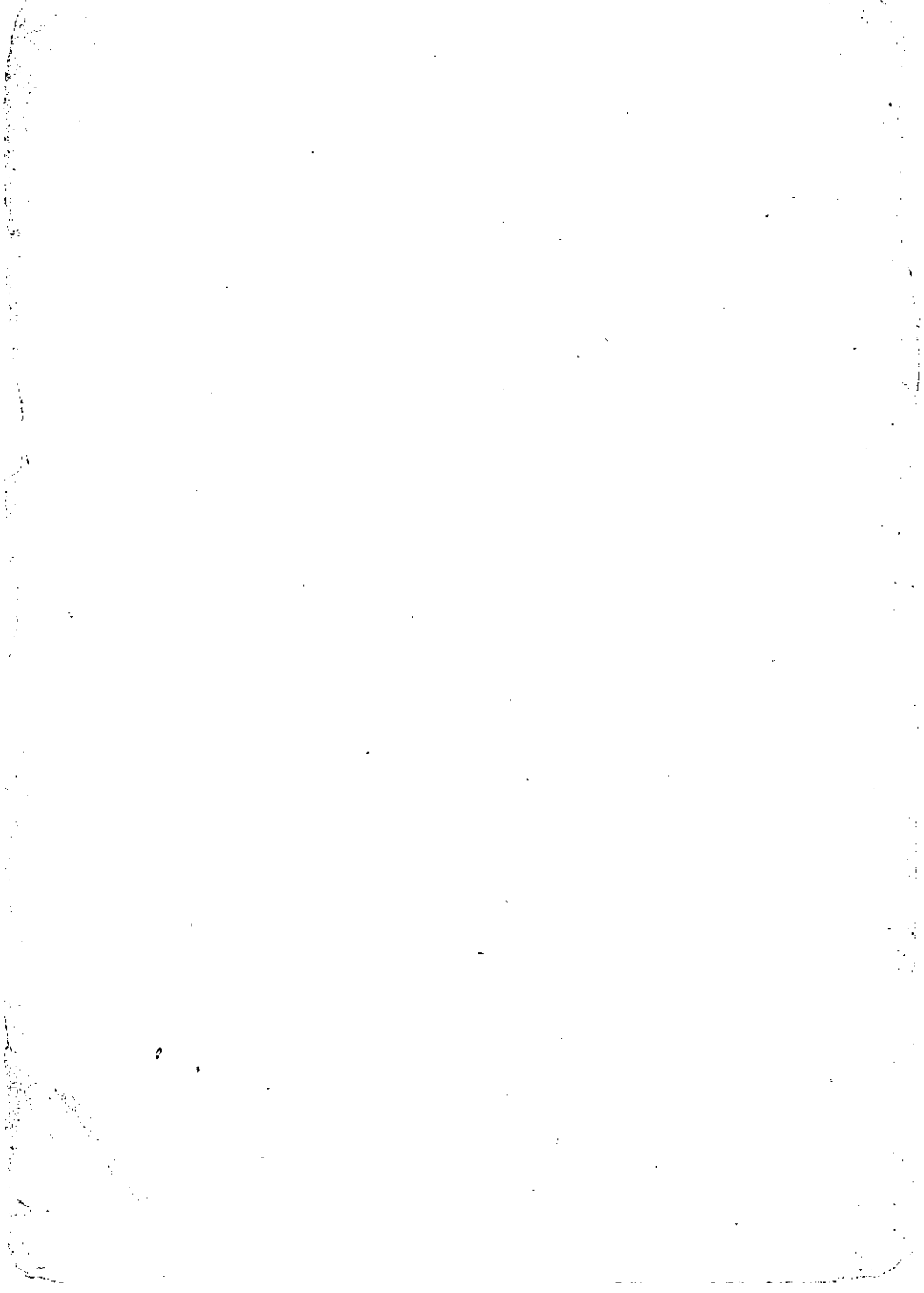
TERCÜMELİ

LÂTİNCE GRAMERİ

Türkçeye göre bazı değişiklikler ve eklemeler yapılarak F. Ritchie'nin
«First Steps in Latin» ve «Second Steps in Latin»
adlı eserlerinden alınmıştır.

Bölüm : I — II
(Üçüncü Baskı)

EDEBİYAT FAKÜLTESİ BASIMEVİ
İSTANBUL
1968

Ö N S Ö Z

Lâtince İtalya'nın Latium bölgesinde yaşamış olan küçük bir kavmin dilidir. Roma hakimiyetinin genişlemesiyle evvelâ İtalya'ya sonra bütün Batı Avrupa'ya yayılmıştır. Orta Çağ boyunca Avrupa uluslarının müşterek ifade vasıtası halinde yaşamış, zamanla halk dilinin muhtelif bölgelerde değişmesinden yerli diller meydana gelmiştir. İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Fransızca ve Romence bu suretle teşekkül etmiş modern dillerdir; ve bunlar Lâtin aslından geldiği için Neo-Lâtin veya Romans (Romancium) dilleri adını almaktadır. Bu dillerin olgun birer ifade vasıtası halini almaları son yüzyılların eseridir. Büyük bilim eserleri için Lâtin-çenin kullanılması pek yeni zamanlara kadar devam etmiştir.

Lâtince, Yunanca ile birlikte Batı medeniyetini yaratmıştır. Eski Çağda bu iki dilde yaratılmış olan eserler, ve bu iki kavmin kurduğu müesseseler, Batı medeniyetinin temellerini teşkil etmiştir. Bütün medeniyet dünyasına yayılmış olan sanat, edebiyat, fikir ve siyaset müesseselerinin ve yaşama prensiplerinin köklerini Eski Çağda Yunan - Lâtin medeniyetinde aramalıdır. Bu eserler ve müesseseler bütün medeni milletlerin müşterek malı olmuştur. Avrupa'da Orta Çağın bu ölçülerden ayrıldığı ve bu yüzden verimsiz yollara saptığı görülür. Büyük Uyanış hareketinden beri eski Yunan-Lâtin medeniyetinin yarattığı prensiplere dönülmüş ve böylece Batı medeniyeti modern çağların yaratıcılığını gösterebilmiştir.

Bu düşüncelerledir ki Batı uluslarında modern eğitimin yanında klâsik eğitime de büyük yer verilmektedir.

IV

Yani okullarda eski diller öğretilmekte ve Eski Çağın eserleri anlatılmaktadır. Bunun anlamı büyüktür. Eski Çağın eserlerinde öğrenciler hayat ve düşüncenin en tabii yollarını öğrenmekte, Sanat, bilim ve edebiyatın bütün meselelerini en sade ve doğru şekilleriyle kavramakta, takdir ve telâkki seviyeleri en yüksek eserlerin ölçüsüne göre teşekkül etmektedir. Öğrencilere nümune olarak okutulacak kitaplardaki seviye yüksekliğinin eğitim bakımından birinci derecede önemi vardır. Böylece milli seviyenin uluslararası ölçüden hiç bir vakit aşağı düşmemesi ve insanlığın bir defa bulmuş ve erişmiş bulunduğu büyük mânevi kıymetlerin gözden kaybedilmemesi sağlanmış olur. Diğer taraftan modern dilleri daha yakından ve esasından kavramak, bu dillerde yazılmış olan eserleri doğru ölçüleriyle değerlendirebilmek, ve bir çok mefhumların gerçek anlamına erişmek ve en nihayet eski dillerde yazılmış olan kaynaklar üzerinde çalışabilmek için klâsik dil bilgisi tek vasıtaadır. Billhassa yazılmış olan ve Batı medeniyetini bugünkü karma karışık âlemden öğrenmek zorunda bulunan bizim gibi uluslar için bütün bu noktaların yüksek önemi vardır. Sanat, edebiyat, tarih, felsefe filoloji vesaire gibi bir çok alanlardaki çalışmalar, esaslı bir klâsik kültüre dayanmadıkça doğru yollarını ve gereken ölçülerini bulamayacaklardır.

Şimdiye kadar okullarımız klasik öğretimden mahrum kalmış ve Batı medeniyetiyle temasımız sadece hüviyeti şüpheli bazı ülkelerin eserlerine inhisar etmiştir. Gerçek değerleri henüz belli olmıyan çağların ikinci sınıf eserleri yeni yetişmekte olan nesillere rehberlik edemezler. Batı uluslarını Orta Çağdan kurtarmış olan klâsik medeniyet bütün insanlığın müşterek mirası ve müşterek kılavuzudur. Biz de doğru yola erişmek için millî eğitim sistemimizi, bu mirastan faydalanarak yeni hayatı kurmuş olan ulusların misaline göre düzeltmek ödevi karşısında bulunuyoruz.

Dört bölüm üzerine tertip ettiğimiz bu gramer her seviyedeki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecektir. İlk iki bölümde Lâtince gramer ve sentaksının ana hatlarını, ve bunların kavranılması için tercüme parçaları vereceğiz. Üçüncü bölümde yüksek sentaks kuralları, tercüme parçaları ve edebî bilgiler bulunacaktır. Dördüncü

bölümde Lâtince'nin gramer bakımından nasıl geliştiğini göstereceğiz. Lâtin grameri bütün Hindo-Avrupa dillerindeki gramer araştırmalarının temelidir. Böylece elimizdeki kitapla daha geniş alanlardaki gramer araştırmaları için lüzumlu bulunan esaslı bir gramer duygusunun da verilebileceğini umuyoruz.

Esas amaç Batı uluslarının çocuklarını yetiştiren eğitim vasıtalarına ulaşmaktır. Elimizdeki kitap bu alanda hizmet için yazılmıştır.

Müsveddeleri okuyarak değerli tavsiyelerde bulunan sayın Mr. E. Bean'e ve büyük yardımlarını hiç bir vakit esirgemiyen, bizleri her haliyle teşvik eden sayın dekanımız Ord. Prof. Hâmit Ongunsu'ya teşekkürlerimi burada ifade etmek isterim.

P. Z. Perek

İkinci Baskı İçin

Brinci baskının aynıdır. Yalnız bazı kelimeler türkçeleştirilmiştir. Kitabın sadeliğine dokunulmamıştır. Bu sadelik kitabın özelliğidir ve derslerde daima başarı sağlamıştır. Yalnız kelime bilgisinin genişlemesi için yardımcı metinlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu şekilde lâtince kelime ve cümle yapısına ilk alışkanlık yaratılmış oluyor. Bu alışkanlık genel ilgi ve sevgi doğurmuştur. Lâtince sevgisi geniş bir kültür hareketinin başlangıcı olmaktadır.

Kitabın ilk baskısından beri sınıflar genişlemiştir. Bu gelişme klâsik kültüre karşı ilginin artmasındandır. Bu ilgi bütün konulara ve bilgi dallarına yayılmaktadır. Eğitim programları gelişmektedir. Bütün çabalar batı seviyesine ulaşmak içindir. Bunun yolunu aramak en büyük millî görevdir. Belli bir devre sonra batı kültüründe klâsik dünyanın durumu daha yakından kavranacaktır. Bu kavrayış eğitim programlarına olgunluk getirecektir. Fakültedeki Lâtince dersleri bu gelişmelere hizmet etmektedir. Elimizdeki kitap sade kadrosıyla ilk derslerde kolaylık ve alışkanlık yaratarak önemli bir rol oynamaktadır. Klâsik kültürün havasına giren cev-

VI

herli öğrencilerin büyük heyecanı cesaret ve ümit vericidir. Bu heyecanla yetişen öğrencilerin çoğaldığı ve her alana yayıldığı görülmektedir. Bu hareket tam batılı bir toplumun doğuşuna işaretir. Bu doğuşu hızlandırmak gerekir. Kitabın gelecek baskılarında daha büyük gelişmeler görüleceğini umarız.

F. Z. Perek

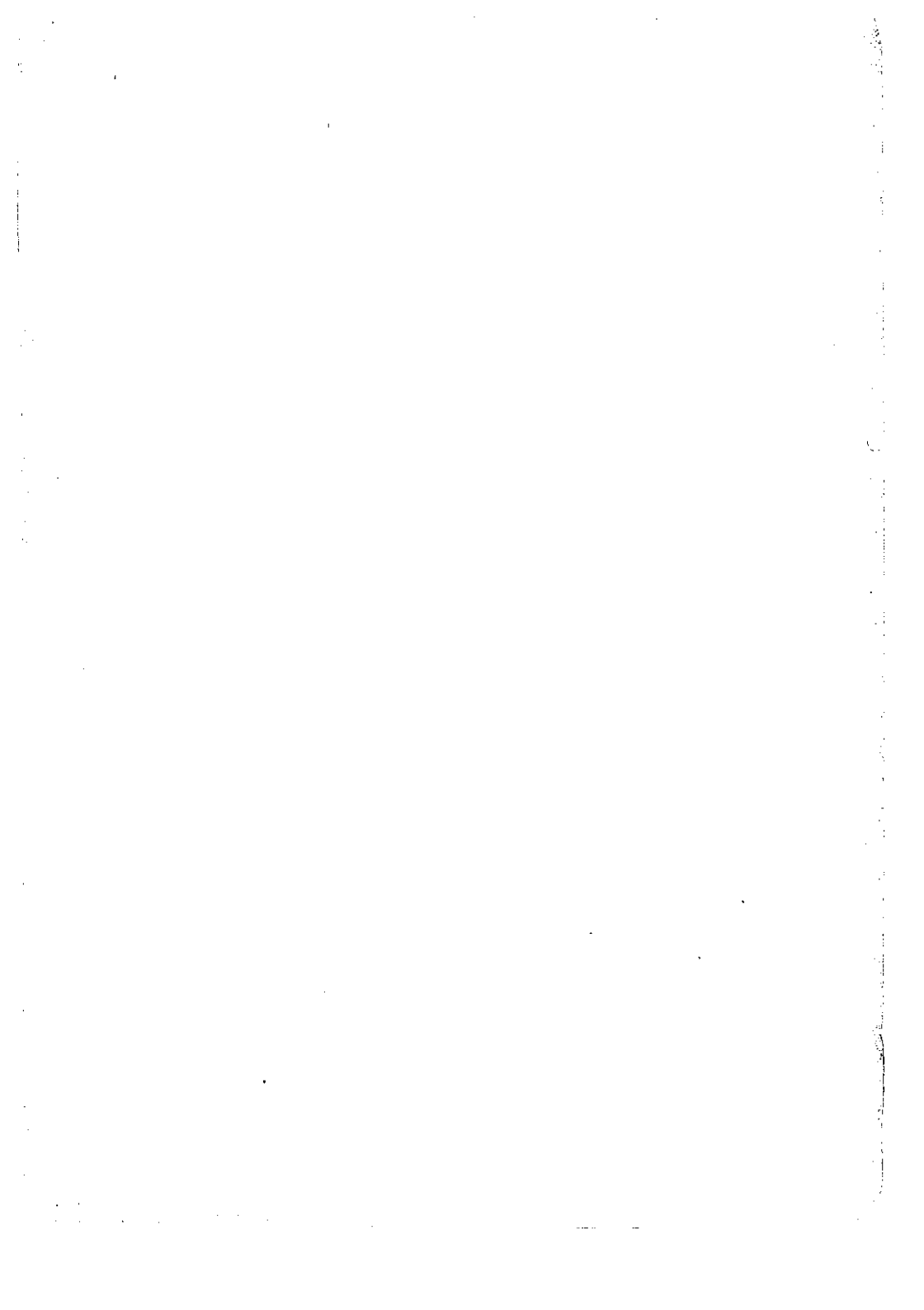
15. 5. 1964

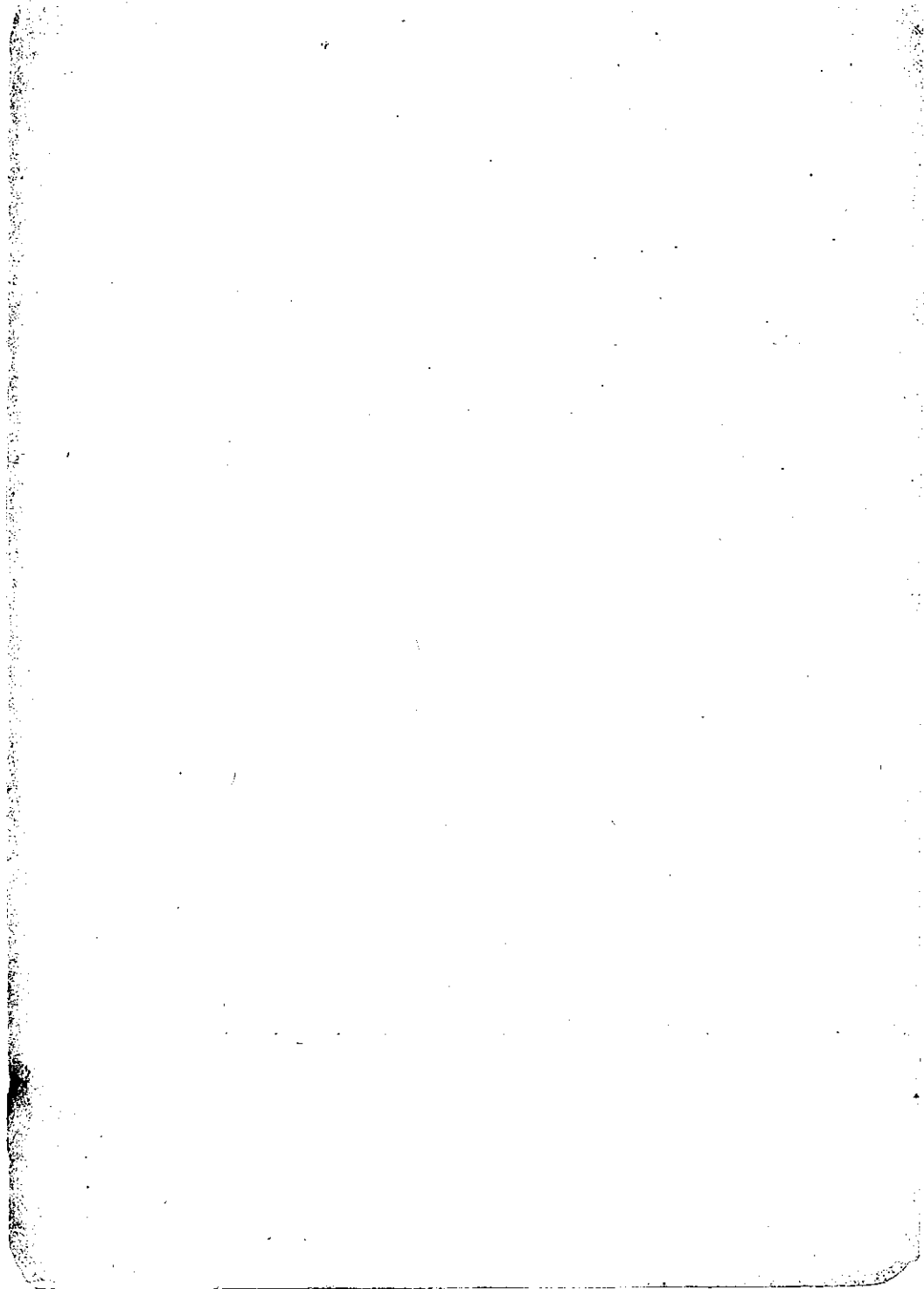
Üçüncü Baskı

Üçüncü baskıda iki bölüm birleştirildi. Daha kullanışlı oldu. Lâtinçe kitapların her yeni baskısı gelişmedir. Dünya kültürüne yaklaşmadır. Lâtin kaynaklarında saf batı ruhu vardır. Hürriyet, kanun, tabiat ve gerçek adalete giden yol vardır. Doğunun büyük «iman» cevheriyle bu unsurların kaynaşmasından yeni seviye doğacaktır. Çevrede görülen çeşitli akımlar arasında bu kaynaşmaya büyük ümit bağlamalıdır. Eski lâtın metinlerinin yayılması bu amaca götürür. Düşüncenin derinleşmesi, büyük fikir önderlerinin doğması bu yayılmaya bağlıdır. Karışık sorunların çözülmesi, en doğru, en olgun yolun bulunması ancak büyük fikir önderlerinden beklenir.

18.10.1968

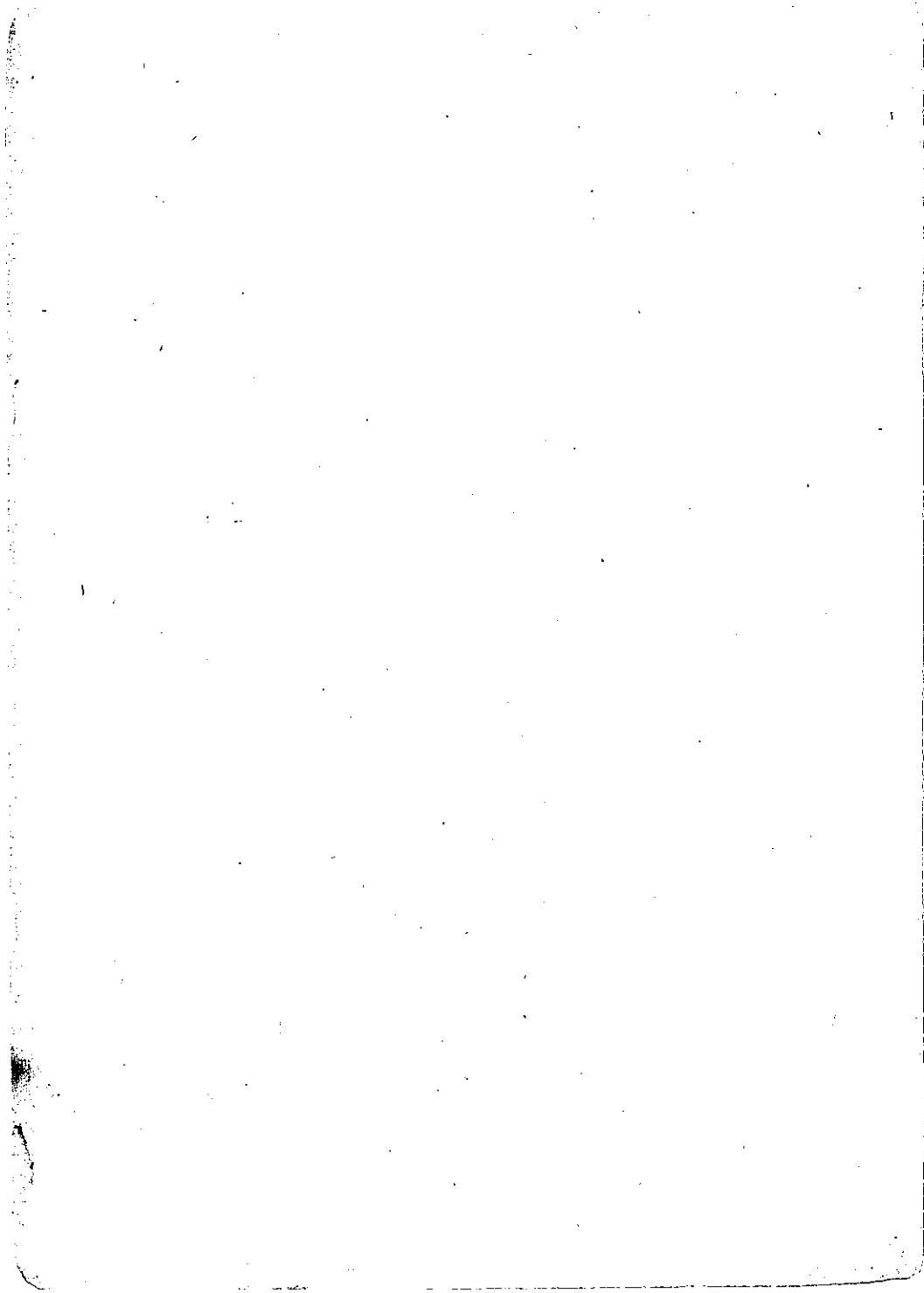
F. Z. Perek

BÖLÜM

I

KELİME ÇEŞİTLERİ

Kelimeler dilbilgisince sekiz çeşide ayrılır :

1 — **İsim**, 2 — **Sıfat**, 3 — **Zamir**, 4 — **Fil**,
5 — **Zarf**, 6 — **Edat**, 7 — **Bağ**, 8 — **Ünlem**.

1 — **İsim**: Varlıklardan her hangi birinin veya bir zümrenin adı olan kelimelere «**İsim**» denir: *Doğan*, *kedi*, *İstanbul*, *fikir* gibi.

2 — **Sıfat**: İsimleri niteliyen veya belli eden kelimelere «**Sıfat**» denir: «*Kara kedi*», «*güzel İstanbul*», «*bu fikir*» ifadelerindeki *kara*, *güzel*, *bu* kelimeleri gibi.

3 — **Zamir**: İsimlerin yerini tutan kelimelere «**Zamir**» denir: «*Sen çalışkansı*», «*Bu yanlıştır*», «*Kim söyledi*», «*Herkes bilmez*» ifadelerindeki *sen*, *bu*, *kim*, *herkes* kelimeleri gibi.

4 — **Fil**: Bir hareketi veya hali gösteren kelimelere «**Fil**» denir: «*Çalışmak istiyorum*», «*Hasta oldu*», «*Deniz güzeldir*», ifadelerindeki *çalışmak*, *istiyorum*, *oldu*, *-dir* kelimeleri gibi.

5 — **Zarf**: Bir Fiilin, bir Sıfatın veya diğer bir Zarfın anlamını tamamlayan kelimelere «**Zarf**» denir: «*Çabukça geliniz*», «*Pek güzel bir iş*», «*Çok hızlı yürüyor*» ifadelerindeki *çabukça*, *pek*, *çok*, *hızlı* kelimeleri gibi.

6 — **Edat:** Kelimeleri birbirine bağlayan ve aralarında bir ilgi gösteren kelimelere «**Edat**» denir: «*Kalem ile yazdı*», «*Yurt için çalışırız*», «*Eve kadar gitti*», ifadelerindeki *ile, için, kadar* kelimeleri gibi.

7 — **Bağ:** Cümleleri veya Cümle içinde eş görevli kelimeleri birbirine bağlayan kelimelere «**Bağ**» denir: «*Doğan ve Suna geldiler*», «*Eğer çalışırsa kazanır*», «*Onları geçeriz, fakat çok uğraşmamız lâzımdır*» ifadelerindeki *ve, eğer, fakat* kelimeleri gibi.

8 — **Ünlem:** Bir duygu ve heyecanı belirtmeğe yarayan kelimelere «**Ünlem**» denir.

Heyhat!, eyvah!, aferin! gibi.

Lâtin Alfabeti ve Lâtince Harflerin Okunuşu

Lâtin alfabesinde yirmi üç harf vardır:

<u>Harfler</u>	<u>Okunuşu</u>
A, a	A
B, b	B
C, c	K
D, d	D
E, e	E
F, f	F
G, g	G
H, h	H
İ, i	İ veya J
K, k	K
L, l	L
M, m	M
N, n	N

<u>Harfler</u>	<u>Okunuşu</u>
O, o	O
P, p	P
Q, q	Q
R, r	R
S, s	S
T, t	T
V, v	V veya U
X, x	Ks
Y, y	Ü
Z, z	Z

Harflerin okunuşunda şu noktalara dikkat etmelidir :

- (i) — Lâtince kelimelerde **C** daima **K** sesi vardır.
- (ii) — **İ** harfi hem **Î**, hem **Y** sesi verir. **Y** sesi verdiği zaman **J** harfinin karşılığı olarak bir Sessiz gibi kullanılmış demektir.
- (iii) — Lâtince **V** işareti hem **V**, hem **U** için kullanılır. Bu kitapta ikisini ayırt etmek üzere Sessiz harf için **V**, Sesli için **U** işaretleri kullanılacaktır.
- (iv) — **Y** Yunancadan alınan kelimelerde bulunur ve Türkçe **Ü** gibi okunur.
- (v) — Diğer hallerde Lâtince harfler aynen Türkçe karşılıkları gibi okunur. **Q** ve **X**'in okunuş şekilleri yukarıda gösterilmiştir.
- (vi) — Bu harflerin batı dillerine geçişinde bir çok değişiklikler olmuş ve harflerin bazıları asıl seslerini kaybetmiştir. Lâtince kelimelerin okunu-

şunda bunlardan kaçınmak ve yukarıda gösterilen şekillerden ayrılmamak gerekir.

UZUN VE KISA SESLİLER

Lâtincede Sesli harflerden her biri bazan uzun, bazan kısa okunur. Bir Seslinin uzun okunduğunu göstermek için Lâtincede işaret yoktur. Yalnız okul kitaplarında, öğrencilerin kelimeleri düzgün okumasını sağlamak için kısa Seslilerin üzerine [˘], uzun Seslilerin üzerine (—) işaretlerini koymak âdet olmuştur. Bu kitapta yalnız uzun Seslilerin üzerine düz işaret konacaktır. İşaretsiz Sesliler okunuş bakımından kısa demektir. Kelimeleri okur ve öğrenirken uzun Seslileri bir az çekerek okumağa dikkat etmelidir.

ÇİFTSESLİLER

İki Sesli harf yan yana gelerek bir tek Sesli harf gibi ve bir tek hece teşkil edecek tarzda okunduğu zaman bunlar **Çiftsesli** adını alır. Lâtincede bulunan Çiftsesliler şunlardır :

ae	a+i		gibi okunur.
au	a+u	»	»
oe	o+i	»	»
eu	e+u	»	»

Bunlar yukarıda gösterilen tarzda, iki Sesli harfi birbirine kaynaştırarak, sürekli bir ses çıkaracak şekilde okunmalıdır.

CÜMLE

Bir düşünceyi tam olarak anlatan kelimeler dizisine **Cümle** denir.

Bir Cümle üç temel bölümle bunları tamamlayan kelimelerden meydana gelir. Cümlenin üç temel bölümü şunlardır :

1 — **Özne**: Cümledeki Fiilin gösterdiği işi yapan kimse veya şeydir. Fiille birlikte kim? veya ne? soruları teşkil edilerek Özne bulunur.

2 — **Fil**: Cümledeki iş veya hali gösteren kelimedir.

3 — **Tümleç**: Cümledeki Fiilin tesir ettiği şahıs veya şey ile onu dolayısıyla tamamlayan kelimelerdir. Düz ve dolaylı olmak üzere iki türlü Tümleç vardır. Düz Tümleç kimi? veya neyi? sorularının karşılığı olan kelimedir: «*Ahmedi gördüm*» «*Kitabı aldım*» Cümlelerindeki *Ahmedi* ve *kitabı* kelimeleri gibi.

Yalnız Türkçede Düz Tümleç belirsiz olursa neyi? değil, ne? sorusunun karşılığını teşkil eder. «*O bir kitap yazdı*» Cümlesinde Düz Tümleç *kitap* kelimesidir. Böylece Türkçede Düz Tümlecin (i) li ve (i) siz olabilmesine dikkat etmelidir.

Diğer İsim Hallerinde bulunan veya bir Edat ile Fiille bağlı olan Tümleçler Dolaylı Tümleç adını alır. «*Kitabı bana ver*». «*Bunu kardeşim için yaptım*» Cümlelerindeki *bana* ve *kardeşim* kelimeleri gibi.

LÂTİNCEDE İSİM

(Nōmen Substantivum)

Her hangi bir Lâtince İsmi üç özelliği vardır :

- 1 — **Cāsus**: Hal
- 2 — **Numerus**: Sayı
- 3 — **Genus**: Cins

Cāsus (Hal) — İsmi Cümle içinde diğer kelimelere karşı durumunu belirten özelliğidir. İsim, Özne, Tümleç v.b. olduğuna göre çeşitli Hallerde bulunur.

Lâtincede altı **Hal** vardır :

1 — **Nōminātivus**: Yalın Hal; Cümlede Özne, olan kelimenin Halidir. Kim? veya ne? sorularının karşılığı olan kelime bu Halde bulunur.

Yalnız, Türkçede Özne olan kelime bir İsimle tamlarsa sonuna -i veya onun diğer şekilleri gelebilir: «*Hocanın evi*», «*yazı masası*» gibi. Özne olduğu zaman buradaki «*evi*» ve «*masası*» kelimeleri de Yalın Halde sayılır ve Lâtinceye öyle tercüme edilir. O halde kim? veya ne? sorularının karşılığı olan kelimeler, sonlarında -i ve benzerleri bulunsun bulunmasın, Lâtinceye muhakkak surette Nōminātivus Halinde tercüme edilecektir.

2 — **Vocātivus**: Çağrı Hali; Bir şahıs veya şeye hitap ederken veya onu çağırırken kullanılır. *Ahmet!*, *Ey ulu Tanrım!* kelimeleri bu Haldedir.

3 — **Accūsātivus**: -i Hali; Düz Tümleç olan, yani Fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği kelimenin Halidir. Kimi? veya neyi? sorularının karşılığı bu Halde bulunur.

Türkçede bu Halde bulunan kelimelerin sonuna -i veya onun değişik şekilleri gelir. Yalnız, belirsiz olan Düz Tümleçler Türkçede yine Yalın Halde bulunur. «*O bir kitap yazdı*» Cümlesindeki kitap kelimesi böyledir. Türkçede bu kelime Yalın Halde olmasına rağmen Lâtince Accūsātīvus Halinde gelmesi şarttır. Buna göre öğrenciler şu iki noktaya dikkat etmelidir:

- a) Lâtince Nōminātīvus yalnız Özne olan veya ona uyması gereken kelimelerin Halidir. Başka hiçbir kelime Nōminātīvus Halinde gelemez.
- b) Fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği kelime, Türkçede -i alsın almasın, Lâtince muhakkak Accūsātīvus Halinde gelir. «*Kitabı yırttım*» ve «*Bir kitap yazdım*» Cümlelerinde hem *kitap*, hem *kitabı*, Fiillerin doğrudan doğruya tesir ettiği kelimelerdir. O halde Lâtince her ikisinin karşılığı da Accūsātīvus Halinde gelecektir.

4 — Genetīvus: —in Hali;

Türkçede bir şeyin kime ait olduğunu gösteren Tamlama veya İzafet Halinin karşılığıdır. Kimin? veya neyin? sorularına cevap olan kelimelerin Halidir.

5 — Datīvus: —e Hali;

Bazan —e Halinin, bazan da «için» edatının karşılığını gösterir. O halde buna (—e) ve (için) Hali de denebilir. Kime?, kim için? ve neye?, ne için? sorularının karşılığı olan kelimeler bu Halde bulunur.

6 — Ablātīvus: —den Hali;

Bazan —de Hali ve (ile) edatının karşılıklarını da gösterir. O Halde buna (—den), (—de) ve (ile) Hali de denebilir. Kimden?, neden?, nereden?, nerede?, ne

ile? gibi soruların karşılığı olan kelimeler bu Halde bulunur.

Bütün bu altı Halin ne şekilde kullanıldığı daha teferruatlı olarak ileride görülecektir.

Numerus (Sayı) — Lâtince İsimlerde iki Sayı vardır:

1 — **Singulāris**: Tekil;

Bir tek olan İsmi Sayısıdır.

2 — **Plūrālis**: Çoğul;

Birden çok olan İsimlerin Sayısıdır.

Yukarıdaki altı Halden her birinin Tekil ve Çoğul Sayıları vardır.

Genus (Cins) — Lâtince İsimlerde üç Cins vardır:

1 — **Māsculīnum**: Eril

2 — **Fēminīnum**: Dişil

3 — **Neutrum**: Cıassız

İSİMLERDE ÇEKİM

(Declinātiō)

Bir İsmi altı Halinin, önce Tekil sonra Çoğul şekilleri olmak üzere, birbiri ardı sıra tekrarlanmasına o İsmi Çekimi denir. Bunun misalleri sonraki derslerde görülecektir.

LÂTİNCEDE FİLLER

(Verba)

Fiiller iki bakımdan sınıflanır:

a) Özne bakımından

b) Tümleç bakımından

Özne bakımından Fiiller — Fiillerin Özne bakımından sınıflanması onların Çatısını (Vōx) verir.

Fiillerde iki Çatı vardır:

1 — **Āctīva**: Etken; Fiilin gösterdiği iş Özne tarafından yapılıyorsa o Fiil Etken olur. Meselâ: **Amō**: *Seviorum*. Burada sevme işi Özne tarafından, yani benim tarafımdan yapıldığı için Fiil Etken'dir.

2 — **Passīva**: Edilgen; Fiilin gösterdiği iş Özne üzerine yapılıyorsa Fiil Edilgen olur. Meselâ: **Amōr**: *Seviliyorum*. Burada sevme işi Özne olan bana karşı gösterildiği için Fiil Edilgen'dir.

Tümleç bakımından Fiiller — Fiiller Tümleçleri bakımından üçe ayrılır:

1 — **Transitīvum**: Geçişli; Bir Fiilin gösterdiği iş bir şey üzerine doğrudan doğruya tesir yapabiliyorsa o Fiil Geçişli sayılır. «*Evi yıktı*,» «*Hocayı gördüm*» Cümlelerinde *yıkmak* «ev» üzerine, *görmek* «hoca» üzerine doğrudan doğruya tesir etmektedir. O halde *yıkmak* ve *görmek* Geçişli Fiillerdir.

2 — **Intransitīvum**: Geçişsiz; Bir Fiilin gösterdiği iş bir Tümlece doğrudan doğruya tesir etmez ve sadece işi yapanın kendine ait kalırsa o Fiil Geçişsiz olur. «*Ben uyuyorum*,» «*Çocuk koşuyor*» Cümlelerinde *uyumak* ve *koşmak* başka bir kimseye veya şeye tesir eden işler değildir. Öznenin şahsına ait kalırlar. O halde bu Fiiller Geçişsiz'dir.

3 — **Cōpulātīvum**: Bağlıyan; Bazı Fiiller sadece Özne ile diğer bir İsim veya Sıfat arasında bağ vazifesi görürler. «*O hastadır*,» «*Ben talebe olacağım*» Cüm-

lelerindeki *-dır, olacağım*, Fiilleri gibi. Burada sadece *O* ile *hasta*, *ben* ile *talebe*, kelimelerinin yukarıdaki Fiiller vasıtasıyla bağlandığını görüyoruz.

Sadece Geçişli Fiillerin tam Edilgen Çatıları olabileğine dikkat etmelidir.

FiİLLERİN DİĞER ÖZELLİKLERİ

Fiillerin kullanılışında dört özellik görülür:

1 — **Modus**: Kip;

Fiilin gösterdiği işi ifade tarzıdır. Lâtince dört Kip vardır:

(i) **Indicātīvus**: Haber Kipi

(ii) **Subiunctīvus** veya **Coniunctīvus**:
Dilek Kipleri

(iii) **Imperātīvus**: Emir kipi

(iv) **Infinitīvus**: Mastar Kipi

2 — **Numerus**: Sayı;

Öznenin bir veya birden fazla olduğunu gösterir. Lâtince Fiillerde iki Sayı vardır:

(i) **Singulāris**: Tekil

(ii) **Plūrālis**: Çoğul

3 — **Persōna**: Şahıs

Fiilin gösterdiği işin, söyliyeni, dinliyen veya bir başkası tarafından yapıldığını gösterir.

Fiillerde üç Şahıs vardır :

- (i) Birinci Şahıs : sözü söyleyen
 - (ii) İkinci » : » dinliyen
 - (iii) Üçüncü » : » söyleyen ve dinliyen-
- den başka bir şahıs veya şey.

Her bir Şahıs Tekil veya Çoğul olabilir.

4- **Tempus** : Zaman ;

Fiilin vaki olduğu zamanı gösterir.

Lâtince Fiillerde altı Zaman vardır :

- (i) **Praesens** : Şimdiki Zaman ve Geniş Zaman ;
- (ii) **Imperfectum** : Şimdiki Hikâye Zamanı ve Geniş Hikâye Zamanı ;
- (iii) **Futūrum Simplex** : Gelecek Zaman ;
- (iv) **Perfectum** ; Geçmiş Zaman ;
- (v) **Plusquamperfectum** : Geçmiş Hikâye Zamanı ;
- (vi) **Futūrum Perfectum** : Gelecekte Geçmiş Zaman.

FIİLLERİN ÇEKİMİ

(Coniugātiō)

Bir Fiilin bir Kip ve Çatıdaki Zamanlarının Şahıs ve Sayılarına göre birbiri ardı sıra tekrarlanmasına onun Çekimi denir.

Bir Fiilin Çekimi çeşitli Gövdelerinin sonuna özel Takılar getirmek suretiyle yapılır. Lâtince Fiillerin Çekimini yapabilmek için üç Gövdesini bilmek lâzımdır :

1 — **Praesens** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Praesens, Imperfectum, Futūrum Simplex (Āctīva ve Passīva).

2 — **Perfectum** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Perfectum, Plusquamperfectum, Futūrum Perfectum, (yalnız Āctīva).

3 — **Supīnum** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Perfectum, Plusquamperfectum, Futūrum Perfectum, (yalnız Passīva).

FİİLLERİN DÖRT ÇEKİMİ

Lâtincede Fiiller dört Çekime ayrılır. Bir Fiilin hangi Çekimden olduğu Praesens Gövdesinin son harfinden belli olur. Bunu bulmak için de her Fiilin Infinitivus şeklinin sonunda bulunan *-re* veya *-ere* den evvelki harfe bakmak lâzımdır.

Çekim	Praesens Gövdesinin sonu	Praes. Inf. Act. sonu
Birinci	-ā	-āre
İkinci	-ē	-ēre
Üçüncü	Sessiz Harf (veya -u)	-ere
Dördüncü	-ī	-ire

Öğrenciler bir Fiilin hangi Çekimden olduğunu bulmak ve öğrenmek için o Fiilin Inf. Act. şeklinin sonuna bakmayı daha faydalı bulacaklardır.

Inf. Act. şekli **-āre** ile biten Fiiller Birinci Çekimden, **-ēre** ile bitenler İkinci Çekimden, **-ere** ile bitenler Üçüncü Çekimden, **ire** ile bitenler Dördüncü Çekimdedir.

İkinci Çekimden olan Fiillerin Inf. Act. sınıfının sonundaki **-ere** de birinci **-e** nin uzun, Üçüncü Çekimden olan Fiillerde ise kısa olduğuna dikkat etmelidir.

BİRİNCİ ÇEKİM : Ā — FİİLLERİ

Praesens Gövdesinin sonunda ā bulunan Fiiller Birinci Çekimdedir.

Misal — **Amā-re**, Sevmek; Praes. Gövde., **Amā-VÖX ĀCTĪVA**, Etken Çatı

Praesens : { Şimdiki Zaman
Geniş Zaman

Praes. Gövdesi olan **amā-** nın sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes, Göv. + ō [1]	am-ō [2]	seviyorum [3]
2	» » + s	amā-s	seviyorsun
3	» » + t	ama-t	seviyor
Plur. 1	» » + mus	amā-mus	seviyoruz
2	» » + tis	amā-tis	seviyorsunuz
3	« » + nt	ama-nt	seviyorlar

[1] Tekil birinci Şahısta Fiilin Gövdesinde bulunan ā, ō nun önünde kaybolmuştur. Bu yüzden **amāō** değil **amō** şeklinde görüyoruz.

[2] Gövde ve Takıyı ayırt etmek için aralarına bir çizgi konmuştur. Öğrenciler bunları daima bitişik yazmalıdır : **amō**, **amās** v. b.

[3] Lâtince Fiillerin Praesens Zamanını Türkçeye üç şekilde çevirebiliriz.

seviyorum v. b.

sevmekteyim v. b.

severim v. b.

iki arasında bir fark yoktur.

Bunlardan hangisini kullanmanın doğru olacağını metin gösterir.

ŞAHİS ZAMİRLERİ — Ben, sen, o gibi Şahıs Zamirlerinin Fiillerle birlikte gelmesi bakımından Lâtince Türkçe gibidir : Fiillerin sonu hangi Şahıstan olduklarını göstermeğe yetişir ve ayrıca

bu zamirleri kullanmağa lüzum yoktur. Yalnız ifadeye şiddet vermek istendiğinde bu Zamirler kullanılabilir.

KELİMELER

Amō gibi çekilen **Ā** Fiilleri

Cant-ō , şarkı söylüyorum	Praes. Göv.	cantā-
Pugn-ō , harb ediyorum	» »	pugnā-
Salt-ō , dans ediyorum	» »	saltā-
Voc-ō , çağırıyorum	» »	vocā-

Nōn Fiilleri olumsuz yapar.

T E R C Ü M E I.

1. Canta-t.	11. Nōn salt-ō.
2. Pugnā-s.	12. Nōn vocā-s.
3. Saltā-mus.	13. Cantā-s.
4. Voca-nt.	14. Pugnā-tis
5. Cantā-tis.	15. Nōn voca-t.
6. Pugna-t.	16. Cantā-mus.
7. Saltā-tis.	17. Nōn pugna-nt.
8. Vocā-mus.	18. Nōn voc-ō.
9. Canta-nt.	19. Nōn vocā-tis.
10. Pugnā-mus.	20. Salta-nt.
1. Şarkı söylüyorlar.	11. Dans etmez.
2. Harb ediyoruz.	12. Çağırırmaktayım.
3. Dans ediyorsun.	13. Şarkı söylemiyorsunuz.
4. Çağırıyor.	14. Harb ederler.
5. Şarkı söylüyorsun.	15. Çağırırsın.
6. Harb etmiyorum.	16. Harb etmektedir.
7. Dans etmektedir.	17. Dans edersin.
8. Çağırırmaktadırlar.	18. Çağırırmaktayız.
9. Şarkı söylemeyiz.	19. Dans ederler.
10. Harb etmektesiniz.	20. Harb etmiyor.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİLLERİ (devam)

Amā-re, sevmek Praes. Göv., Amā-

VOX ACTİVA, Etken Çatı

Imperfectum: { Şimdiki Hikâye Zamanı
Geniş » »

Futurum Simplex: Gelecek Zaman

Bu iki Zaman da, Praesens Zamanı gibi, Praesens Gövdesinin sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

Imperfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + bam	amā - bam	seviyordum [1]
2	» » + bās	amā - bās	seviyordun
3	» » + bat	amā - bat	seviyordu
Plur. 1	» » + bāmus	amā - bāmus	seviyorduk
2	» » + bātis	amā - bātis	seviyordunuz
3	» » + bant	amā - bant	seviyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + bō	amā - bō	seveceğim
2	» » + bis	amā - bis	seveceksin
3	» » + bit	amā - bit	sevecek
Plur. 1	» » + bimus	amā - bimus	seveceğiz
2	» » + bitis	amā - bitis	seveceksiniz
3	» » + bunt	amā - bunt	sevecekler

[1] Lâtince Imperfectum Zamanını Türkçeye üç şekilde çevirebiliriz.

seviyordum v.b.
sevmekte idim v.b.
severdim v.b.

KELİMELER

Laud-ō, methediyorum Praes. Göv., **laudā-**
Rog-ō, soruyorum » » **rogā-**

TERCÜME II

1. Saltā-bat.	11. Saltā-bam.
2. Vocā-mus.	12. Vocā-bāmus.
3. Pugnā-bit.	13. Rogā-bitis.
4. Rogā-bis.	14. Salta-t.
5. Laudā-s.	15. Vocā-s.
6. Cantā-bitis.	16. Lauda-nt
7. Vocā-bant.	17. Laudā-bat.
8. Pugnā-bunt.	18. Pugnā-bunt.
9. Vocā-bas.	19. Canta-nt.
10. Pugnā-tis.	20. Voca-bis.
1. Harb edeceğiz.	11. Soruyorlardı.
2. Çağırıyordu.	12. Methedeceksin.
3. Methedecekler.	13. Çağırılmıyordu.
4. Harb edersin.	14. Methediyor.
5. Soracağım.	15. Harb ediyordun.
6. Dans ediyorlardı.	16. Dans etmeyiz.
7. Çağırıyoruz.	17. Çağırıyordunuz.
8. Çağırır.	18. Methediyorduk.
9. Çağıracaklar.	19. şarkı söyleyeceksiniz.
10. Harb etmez.	20. Dans etmektedir.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİLLERİ (devam)**Amāre, sevmek****VÖX ĀCTĪVA, Etken Çatı****Perfectum: Geçmiş Zaman**

Perfectum Zamanı, Perfectum Gövdesi olan **amāv'**-nin sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

Birinci Çekimden her hangi bir kurallı Fiilin Praesens Gövdesinin sonuna **v** getirilirse Perfectum Gövdesi elde edilir. Misal —

Praes. Göv. **Amā-** Perf. Göv. **Amāv-**
 » » **Pugnā-** » » **Pugnāv-**

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + ī	amāv-ī	sevdim (1)
2	» » + istī	amāv-istī	sevdim
3	» » + it	amāv-it	sevdi
Plur. 1	» » + imus	amāv-imus	sevдик
2	» » + istis	amāv-istis	sevdimiz
3	» » + ōrunt	amāv-ōrunt	sevdimler
	» veya + ēre	veya amāv-ēre	

[1] Perfectum Zamanı Türkçeye şu üç şekilde çevrilebilir :

sevdim v.b.

sevmiş bulunuyorum v.b.

sevmişimdir v.b.

T E R C Ü M E III.

1. Rogāv-it.	13. Nōn laudā-mus.
2. Saltā-bat.	14. Saltāv-istis.
3. Pugnāv-imus.	15. Cantāv-ērunt.
4. Nōn roga-nt.	16. Nōn laudāv-ī.
5. Vocā-bit.	17. Voca-t.
6. Salta-t.	18. Vocāv-it.
7. Laudāv-ērunt.	19. Nōn salta-t.
8. Vocāv-istī.	20. Cantāv-istī.
9. Pugnā-bimus.	21. Rogā-bātis.
10. Laudāv-it.	22. Laudāv-imus.
11. Vocā-bat.	23. Saltā-bitis.
12. Saltā-bit.	24. Pugnāv-istis.

1. Methettik.	13. Methetmezler.
2. Dans ettiler.	14. Çağırmadın.
3. Harb ettiler.	15. Dans ediyoruz. 6
4. Çağırıyordu.	16. Çağırıyordum.
5. Şarkı söyler.	17. Dans ediyorlar.
6. Dans edecek.	18. Soracağız.
7. Sordular.	19. Methetti.
8. Methetmedik.	20. Sordunuz.
9. Soracaksınız.	21. Çağıracaksınız.
10. Harb ettiler.	22. Harb ettik.
11. Dans etmediler.	23. Çağırıyorsunuz.
12. Çağırıyorduk.	24. Methetmedim.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİİLLERİ

VÖX ĀCTĪVA, Etken çatı

Plusquamperfectum: Geçmiş Hikâye Zamanı**Futurum Perfectum:** Gelecekte geçmiş zaman

Bu iki Zaman da Perfectum Gövdesinin sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

Plusquamperfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing.	1 Perf. Göv. + eram	amāv-eram	sevmiş idim [1]
	2 » » + erās	amāv-erās	sevmiş idin
	3 » » + erat	amāv-erat	sevmiş idi
Plur.	1 » » + erāmus	amāv-erāmus	sevmiş idik
	2 » » + erātis	amāv-erātis	sevmiş idiniz
	3 » » + erant	amāv-erant	sevmiş idiler
Futurum Perfectum			
Sing.	1 Perf. Göv. + erō	amāv-erō	sevmiş olacağım
	2 » » + eris	amāv-eris	sevmiş olacaksın
	3 » » + erit	amāv-erit	sevmiş olacak
Plur.	1 » » + erimus	amāv-erimus	sevmiş olacağız
	2 » » + eritis	amāv-eritis	sevmiş olacaksınız
	3 » » + erint	amāv-erint	sevmiş olacaklar

Yukarıda gördük ki **amat** = *O seviyor* Cümlesinde Şahıs Zamiri olan *O*'nun karşılığı Lâtincede gösterilmez. Sadece ifadede şiddet olursa gösterilebilir. Yalnız böyle bir Cümlemin Öznesi Şahıs Zamiri yerine ayrı bir kelime olabilir.

Puella amat = *Kız seviyor*, gibi.

KURAL — Fiil Şahıs bakımından Özneye uyar : Meselâ, Yukarıdaki Cümlede Özne olan **puella** Üçüncü Şahıstır. Buna göre Fiil de Üçüncü Şahıs Takısı alır.

[1] veya *sevidi idim* v.b.

KELİMELER

Vol-ō, uçuyorum Praes. Göv. **volā-**
Vulner-ō, yaralıyorum » » **vulnerā-**

Hasta, mızrak
Puella, kız
Rēgīna, kıraliçe

TERCÜME IV

1. Vocāv-erat.	11. Nōn saltā-bimus.
2. Pugnāv-erit.	12. Rogāv-erātis.
3. Hasta volā-bat.	13. Puella saltāv-erat.
4. Pugnā-bit.	14. Vulnerāv-ērunt.
5. Vocāv-erimus.	15. Vulnerā-bunt.
6. Vulnerā-mus.	16. Laudāv-erit.
7. Rogāv-eris.	17. Vulnerā-tis.
8. Saltāv-erās.	18. Cantāv-erant.
9. Puella laudat.	19. Vocāv-erint.
10. Vocāv-ērunt.	20. Pugnāv-ērunt.

1. Çağırmiş idiler.	11. Harb etmediler
2. Sormuş olacak.	12. Methetmiş idin.
3. Harb ettik.	13. Kıraliçe soracak.
4. Dans ediyordunuz.	14. Harb etmiş olacağız.
5. Kız methedecek.	15. Şarkı söylemiş idi.
6. Şarkı söyledik.	16. Mızrak yaralıyacak.
7. Şarkı söylemiş olacaklar.	17. Harb etmezler
8. Methetmediniz.	18. Çağırıyorduk.
9. Mızrak uçar.	19. Kız dans etmişti.
10. Yaralamış idik	20. Harb etmiş olacaksınız.

İSİM — NÖMEN SUBSTANTIVUM

BİRİNCİ ÇEKİM

Genetivus Singulāris'lerinin sonu **ae** ile biten İsimler Birinci Çekimdedir. Bunların Nōminātivus'unun sonunda **a** bulunur.

Çekim Halleri şu şekilde yapılır :

Singularis			Pluralis	
Nom.	Mēns-a [1]	masa (f.)	Mēns-ae	masalar
Voc.	Mēns-a	ey masa	Mēns-ae	ey masalar
Acc.	Mēns-am	masayı	Mēns-ās	masaları
Gen.	Mēns-ae	masanın	Mēns-ārum	masaların
Dat.	Mēns-ae	masaya, için	Mēns-īs	masalara, için
Abl.	Mēns-ā	masadan, ile	Mēns-īs	masalardan, ile

[1] Gövde ve Takıyı ayırt etmek için aralarına bir çizgi konmuştur. Öğrenciler bunları daima bitişik yazmalıdır: **mensa**, **mensam**.

Bu çekimden olan İsimlerin hemen hepsi Femininum'dur. Pek az müstesnaları vardır.

KURAL -- Cümlelerin Öznesinin Hali daima Nōminātivus'tur ve Fiil Sayı bakımından Özneye uyar.

Özne *Sing.* ise Fiil de *Sing.* dir.

» *Plur.* » » » *Plur.* »

Meselâ, «Kızlar seviyorlar» Cümlesinde «Kızlar» *Plur.* olduğu için Fiil de *Plur.* olur.

Böylece bu Cümlelerin Lâtincesi «**Puellae amant**» dir.

O halde, Fiil ile Özne arasında Şahıs ve Sayı bakımından uygunluk bulunur.

DİKKAT -- Türkçede Fiiller Sayı bakımından Özneye uymuyabilir. Meselâ yukarıdaki Cümle «Kızlar seviyor» şeklinde ifade edilebilir. Bunu Lâtinceye çevirirken Öznenin Sayısına uyararak Fiili *pl.* yapmak gerekir.

KELİMELER

Epistul-a, ae, f., mektup **Sagitt-a, -ae, f.**, ok

T E R C Ü M E V

1. Hastae vulnera-nt.	11. Epistula laudā-bat.
2. Rēgīna laudā-bat.	12. Cantāv-erāmus.
3. Nōn pugnāv-erāmus.	13. Laudāv-istis.
4. Puellae saltā-bunt.	14. Nōn pugnā-bātis.
5. Vocāv-ērunt.	15. Rēgīnae salta-nt.
6. Rēgīna cantāv-erit.	16. Puella vocāv-erit.
7. Puellae vocā-bant.	17. Puellae vocāv-erant.
8. Nōn amā-tis.	18. Hastae vulnerā-bunt
9. Rēgīnae laudāv-erant.	19. Nōn saltāv-istī.
10. Sagittae vulnerāv-ērunt.	20. Vocāv-erint.

1. Kızlar çağırılmazlar.	11. Oklar uçuyorlardı.
2. Kırالیçe harb edecek	12. Kırالیçe methetmişti.
3. Mızraklar yaraladı.	13. Şarkı söylemiş olacağız.
4. Dans etmedin.	14. Soruyorduk.
5. Harb etmemiş idim.	15. Kırالیçe dans etmez
6. Kırالیçeler methetti.	16. Harb etmişlerdi.
7. Kızlar dans ediyorlardı.	17. Methetmeyiz.
8. Mızraklar uçacak.	18. Kız şarkı söylemedi.
9. Şarkı söylemiş idik.	19. Sordular.
10. Harb etti.	20. Methetmiyoruz.

İKİNCİ ÇEKİM : Ē – FİLLERİ

Praesens Gövdesi ē ile biten Fiiller İkinci Çekim-
dendir. Bunların Infinitivus'unun sonuuda **-ēre** bulunur.

Misal — **Monē-re**, tavsiye etmek

Praes. Göv., **monē-** Perf. Göv., **monu-**

VOX ACTİVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **monē-** den yapılan Zamanlar :
[Şahıs Takıları Birinci Çekimin aynıdır.]

Praesens				
	Yapılışı	Misal	Tükçesi	
Sing. 1	Praes. Göv. + ō	monē-ō	tavsiye ediyorum [1]	
2	» » + s	monē-s	» ediyorsun	
3	» » + t	monē-t	» ediyor	
Plur. 1	» » + mus	monē-mus	» ediyoruz	
2	» » + tis	monē-tis	» ediyorsunuz	
3	» » + nt	monē-nt	» ediyorlar	
Imperfectum				
Sing. 1	Praes. Göv. + bam	monē-bam	tavsiye ediyordum [2]	
2	» » + bās	monē-bās	» ediyordun	
3	» » + bat	monē-bat	» ediyodu	
Plur. 1	» » + bāmus	monē-bāmus	» ediyorduk	
2	» » + bātis	monē-bātis	» ediyordunuz	
3	» » + bant	monē-bant	» ediyorlardı	
Futurum Simplex				
Sing. 1	Praes. Göv. + bō	monē-bō	tavsiye edeceğim	
2	» » + bis	monē-bis	» edeceksin	
3	» » + bit	monē-bit	» edecek	
Plur. 1	» » + bimus	monē-bimus	» edeceğiz	
2	» » + bitis	monē-bitis	» edeceksiniz	
3	» » + bunt	monē-bunt	» edecekler	

KURAL — Geçişli bir Fiilin Tümleci Accūsātivus
Halinde bulunur. Misal —

[1] Bk. S : 14, Not : 2 [2] Bk. S : 16, Not : 1

Özne	Tümleç	Geçişli Fiil
Rēgīna (<i>nom.</i>)	puellam (<i>acc.</i>)	amat
Kıraliçe	kızı	seviyor.

K E L İ M E L E R

Doce-ō okutuyorum	Praes. Göv. docē-
Tene-ō tutuyorum	» » tenē-
Time-ō korkuyorum	» » timē-

T E R C Ü M E V I

1. Puellam docē-mus.	11. Nōn pugnāv-isti.
2. Hastās tenē-bant.	12. Rēgīnam voca-t.
3. Hastam tene-t.	13. Hasta volāv-erit.
4. Rēgīnam timē-bunt.	14. Puellam laudā-mus.
5. Puellae nōn time-nt.	15. Hastās tenē-bātis.
6. Rēgīna saltāv-erat.	16. Nōn docē-bitis.
7. Epistulam tenē-bam.	17. Epistulam tene-t.
8. Hastae vulnera-nt.	18. Hastam timē-bat.
9. Hastās nōn timē-bō.	19. Rēgīnae time-nt.
10. Puellās docē-tis	20. Nōn pugnāv-erāmus.
1. Kıraliçeden (<i>acc.</i>) korkuyoruz [1].	11. Mektupları tutuyorlardı.
2. Kızları okutuyorsunuz.	12. Mızraktan korkacaksınız.
3. Kız korkacak.	13. Çağırmadın.
4. (Bir) Mızrak tutuyorlar.	14. Mızraklar yaralamışlar.
5. Okutmuyordunuz.	15. Kızları okutacaklar.
6. Korkuyorsun.	16. Kızlar korkuyorlardı.
7. Dans etmemiştik.	17. Harb etmiş olmayacaksınız.
8. Mektubu methetti.	18. Kıraliçeyi okutuyorsun.
9. Kızı okutacağım.	19. Mızraklardan korkarlar.
10. Harb etmemektedir.	20. Kızı çağırdı.

[1] "Korkmak,, Fiili Türkçede - den hali alıyorsa da Lâtincede *acc.* alır. Lâtinler: Kıraliçeyi korkuyoruz, der. Böylece Türkçede ve Lâtincede ayrı Hallerle kullanılan bazı Fiiller vardır ki, ileride sırası geldikçe işaret edilecektir.

İKİNCİ ÇEKİM : Ē — FİLLERİ (Devam)**Monē-re**, tavsiye etmekPraes. Göv., **monē-** Perf. Göv., **monu-****VÖX ĀCTĪVA**, Etken çatıPerf. Gövdesi **monu-** dan yapılan Zamanlar :İkinci Çekimden her hangi bir kurallı Fiilin Praes. Gövdesinin sonundaki **ē** yerine **u** getirilirse Perf. Gövdesi elde edilir Misal-Praes. Göv., **monē-** Perf. Göv., **monu-**
» **docē-** » **docu-**

[Şahıs Takıları Birinci Çekimin aynıdır.]

Perfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + ī	monu-ī	tavsiye ettim [1]
2	» » + istī	monu-istī	» ettin
3	» » + it	monu-it	» etti
Plur. 1	» » + imus	monu-imus	» ettik
2	» » + istis	monu-istis	» ettiniz
3	» » + ěrunt veya ěre	monu-ěrunt veya monu-ěre	» ettiler
Plusquamperfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + eram	monu-eram	tavsiye etmiş idim
2	» » + erās	monu-erās	» » idin
3	» » + erat	monu-erat	» » idi
Plur. 1	» » + erāmus	monu-erāmus	» » idik
2	» » + erātis	monu-erātis	» » idiniz
3	» » + erant	monu-erant	» » idiler
Futurum Perfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + erō	monu-erō	tav. etmiş olacağım
2	» » + eris	monu-eris	» » olacaksın
3	» » + erit	monu-erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	monu-erimus	» » olacağız
2	» » + eritis	monu-eritis	» » olacaksınız
3	» » + erint	monu-erint	» » olacaklar

[1] Bk. S : 18, Not : 1

KELİMELER

Aq̄u-a. -ae, f. su

Īr-a, -ae, f. öfke

T E R C Ü M E V I I

Özne ve Tümlerleri gösteriniz :

1. Hastam tenu-ī.	11. Īram nōn timē-mus.
2. Puellās docu-erās.	12. Puellam docu-istī.
3. Rēgīna timu-erit.	13. Rēgīna monu-erit.
4. Sagittās tenu-imus.	14. Sagittae volā-bunt.
5. Aquam timu-erātis.	15. Sagittās tenē-tis.
6. Epistulās laudā-bitis	16. Nōn monu-istis.
7. Puellae saltāv-erunt.	17. Hastās timu-erant.
8. Rēgīna hastam time-t.	18. Rēgīnam docu-eris.
9. Puellam laudāv-erant.	19. Puellae cantā-bant.
10. Puellae timu-erunt.	20. Rēgīnam timu-erint.

1. Mızrakları tuttuk.	11. Kırالیçe tavsiye etmiş olacak.
2. Öfkeden korkmazsınız.	12. Methetmiyorsunuz.
3. Kız okutmamış idi.	13. Sudan korkarlar.
4. Kızı okuttun.	14. Kızlar harb etmemişti.
5. Mektubu methettik.	15. Kızı methetmedim.
6. Oktan korkmadım.	16. Kırالیçe korkmadı.
7. Kızı methetmiyoruz.	17. Oklar yaraladı.
8. Harb etmiyeceğiz.	18. Mızraklar yaralamadı.
9. Kızı okutuyordu.	19. Kırالیçeyi okutmuşum.
10. Okları tutmuşlardı.	20. (Bir) mektup tutuyorsun.

İKİNCİ ÇEKİM

Genetivus Singulāris'leri **Ī** ile biten İsimler İkinci Çekimindedir.

Eğer İsim *Masc.* veya *Fem.* ise *Nom.*'ünün sonunda **-us** veya **-er** bulunur.

Neutrum olanların *Nom.*'u **-um** ile biter.

Māsculīnum

Singularis			Pluralis	
Nom.	Domin - us	efendi (hâkim)	Domin - ĩ	efendiler
Voc.	Domin - e	ey efendi	Domin - ĩ	ey efendiler
Acc.	Domin - um	efendiyi	Domin - ōs	efendileri
Gen.	Domin - ĩ	efendinin	Domin - ōrum	efendilerin
Dat.	Domin - ō	efendiye, için	Domin - ĩs	ef. lere, için
Abl.	Domin - ō	efendiden, ile	Domin - ĩs	ef. lerden, ile
Nom.	Magister	hoca (sahip)	Magistr - ĩ	hocalar
Voc.	Magister	ey hoca	Magistr - ĩ	ey hocalar
Acc.	Magistr - um	hocayı	Magistr - ōs	hocaları
Gen.	Magistr - ĩ	hocanın	Magistr - ōrum	hocaların
Dat.	Magistr - ō	hocaya, için	Magistr - ĩs	hocalara, için
Abl.	Magistr - ō	hocadan, ile	Magistr - ĩs	hocalard., ile

Dominus ve **magister**'in sonları yalnız *Nom.* ve *Voc. Sing.*'lerinde başkadır. Diğer Hallerde aynıdır.

(E) nin düşmesi: **Magister**'in Çekiminde **(e)** nin *Nom.* ve *Voc. Sing.* den başka bütün diğer Hallerde düştüğüne dikkat etmelidir.

KELİMELER

Dominus gibi *dominus* **Magister** gibi *magister*
Serv-us,-ī, m. köle **Liber, librī, m.** kitap

Amīc-us,-ī, m. arkadaş

T E R C Ü M E V I I I

Özne ve Tümleçleri gösteriniz :

1. Magister servum lauda-t.	11. Servī dominum time-nt.
2. Puellae librōs tenē-bant.	12. Rēgīna librum lauda-t.
3. Rēgīna amīcum amāv-it	13. Hasta servum vulnera-bit.
4. Dominum nōn timu-ērunt.	14. Puella aquam timu-it.
5. Amīci servōs vocā-bunt.	15. Hastās nōn tenē-bimus.
6. Servī nōn pugnāv-erant.	16. Magister puellās docet.
7. Rēgīna hastam tenu-ērit.	17. Magistrōs amā-bātis.
8. Amīcōs laudā-bāmus.	18. Servī sagittās tene-bunt.
9. Hastae vulnerāv-ērunt.	19. Rēgīnam vulnerāv-istī.
10. Puellās docu-erimus.	20. Librōs nōn laudāv-istis.

1. Köleler kıralıçeden korkuyordu.	11. Mızrak kızı yaraladı.
2. Arkadaş mızrakları tutacak.	12. Kitabı tutuyordunuz.
3. Kız kölelerden korkar.	13. Kızlar şarkı söylemedi.
4. Kızı methetmedim.	14. Köleleri çağırdın.
5. Hoca okutmuştu	15. Kıralıçe arkadaşları sever.
6. Kitabı methedeceğiz.	16. Hocadan korkarız.
7. Sudan korkmazsın.	17. Mızrağı tutmuş idiniz.
8. (Bir) köle çağırmıştım.	18. Kızı çağırmadım.
9. Kızlar kıralıçeyi sever.	19. Köleleri okutuyorduk.
10. Harb etmiş olmaları, Mektupları methettiler.	20.

İSİMLER

İKİNCİ ÇEKİM (devam)

Mâsculinum

Magister de **e** nin düştüğünü gördük. **-Er** ile biten bazı isimler de vardır ki bunlarda **e** düşmez.

Singularis			Pluralis	
Nom.	Puer	oğlan, çocuk(m.)	Puer-ī	oğlanlar
Voc.	Puer	ey oğlan	Puer-ī	ey oğlanlar
Acc.	Puer-um	oğlanı	Puer-ōs	oğlanları
Gen.	Puer-ī	oğlanın	Puer-ōrum	oğlanların
Dat.	Puer-ō	oğlana, için	Puer-īs	oğlanlara, için
Abl.	Puer-ō	oğlandan, ile	Puer-īs	oğlanlardan, ile

Neutrum

İkinci Çekimden Neutrum olan İsimlerin *Nom. Sing.* leri **-um** ile biter.

Singularis			Pluralis	
Nym.	Bell-um	harb (n.)	Bell-a	harbler
Voc.	Bell-um	ey harb	Bell-a	ey harbler
Acc.	Bell-um	harbi	Bell-a	harbleri
Gen.	Bell-ī	harbin	Bell-ōrum	harblerin
Dat.	Bell-ō	harbe, için	Bell-īs	harblere, için
Abl.	Bell-ō	harbden, ile	Bell-īs	harblerden, ile

Bu çekimlerde Neutrum olan İsimlerin şu iki özelliğine dikkat etmelidir :

- Nom.*, *Voc.*, *Acc.*, Halleri aynıdır.
- Çoğul Hallerinde *Nom.*, *Voc.*, ve *Acc.*, 'ler daima **a** ile biter.

KELİMELER

Dön-um, -i, n. hediye **Tel-um, -i, n.** harbe, mızrak
Terre-ō, korkutuyorum Praes. Göv. **terre-**

T E R C Ü M E İ X

[Lâtincede genel olarak Tümleç Fiilden önce gelir]

1. Tēla nōn terre-nt.	11. Pueri tēla tenē-bunt.
2. Puer dōna lauda-t.	12. Hastās nōn timu-imus.
3. Puerōs vocā-bas.	13. Rēgīnae vocāv-erant.
4. Tēla tenē-bimus.	14. Rēgīnam amāv-imus.
5. Puella librum tenu-it	15. Puer servōs vocā-bat.
6. Amicōs laudāv-istis.	16. Magister puerōs docu-it.
7. Hasta servum vulnera-t.	17. Sagittae vulnerā-bunt.
8. Rēgīna nōn saltāv-erit.	18. Dominus servum lauda-t.
9. Puellae aquam time-nt.	19. Tenu-crātis epistulas.
10. Servi puerum amā-bant	20. Puellae saltāv-erunt.

1. Oğlanlar kitapları
sevdi.	11. Şarkı söylemiş olacak-
sın.
2. Harbden korkmadık	12. Kız mektupları tuttu.
3. Kırılıçe çağırıyordu.	13. Hocalar oğlanları oku-
tacak.
4. Oğlanları okuttunuz.	14. Köleler harblerden
korkar.
5. Hediyeleri methedece-
ğim.	15. Kızı çağırmiştık:
6. Köleler sudan korktu.	16. Hediyeleri methettiler.
7. Oğlanlar okları tuta-
cak.	17. Kırılıçe harb etmiye-
cek.
8. Harbeler oğlanları ya-
ralar.	18. Şarkı söylemiyordunuz.
9. Kızlar dans etmiyorlar.	19. Kızı korkuttular.
10. Oğlanlardan korkmayız.	20. Köleler harb etmişti.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİİLLERİ

Praesens Gövdesi bir Sessiz (veya -u) ile biten Fiiller Üçüncü Çekimdedir.

Misal — **Reg-ere**, idare etmek

Praes Göv., **reg-** Perf. Göv., **rēx-**

VÖX ĀCTĪVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **Reg-** den yapılan Zamanlar

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + ō	reg- ō	idare ediyorum [1]
2	» » + is	reg- is	» ediyorsun
3	» » + it	reg- it	» ediyor
Plur. 1	» » + imus	reg- imus	» ediyoruz
2	» » + itis	reg- itis	» ediyorsunuz
3	» » + unt	reg- unt	» ediyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ōbam	reg- ōbam	idare ediyordum
2	» » + ōbās	reg- ōbās	» ediyordun
3	» » + ōbat	reg- ōbat	» ediyordu
Plur. 1	» » + ōbāmus	reg- ōbāmus	» ediyorduk
2	» » + ōbātis	reg- ōbātis	» ediyordunuz
3	» » + ōbant	reg- ōbant	» ediyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + am	reg- am	idare edeceğim
2	» » + ēs	reg- ēs	» edeceksin
3	» » + et	reg- et	» edecek
Plur. 1	» » + ēmūs	reg- ēmūs	» edeceğiz
2	» » + ētis	reg- ētis	» edeceksiniz
3	» » + ent	reg- ent	» edecekler

Karşıdaki Cümlelerin şu tarzda çözülmesi faydalı olur :

Ö

T

G, li F.

Puer

librum

scrib-ēbat

Kısaltmalar —

Ö. Özne : T., Tümluç : G. li F., Geçişli Fiil ; G. siz F., Geçişsiz Fiil : B. F., bağliyan Fiil.

[1] Bk. S : 14 Not ; 2

[2] Bk. S : 16 Not : 1

K E L İ M E L E R

Üçüncü Çekimden Fiiller

Düc-ō, sevk ediyorum. götürüyorum.	Perf. Göv.,	dūx-
Mitt-ō, gönderiyorum.	»	» mīs-
Scrib-ō, yazıyorum.	»	» scrips-

T E R C Ü M E X

1. Puer librum scrib-ēbat.	11. Puellās dūc-ēbat.
2. Servōs mitt-ent.	12. Servus puerum dūc-et.
3. Puer aquam time-t.	13. Amicī dōna mitt-unt.
4. Puerum nōn mitt-unt.	14. Librōs laudāv-erāmus.
5. Librōs scrib-ēbat.	15. Puellās dūcē-bātis.
6. Epistulam scrib-ētis.	16. Magistrum vulnerāv-istī.
7. Docu-ērunt pueros.	17. Rēgīnās docu-erāmus.
8. Puer dōna mitt-et.	18. Sagittās timu-ērunt.
9. Puella librum scrib-it.	19. Servi tēla mitt-ent.
10. Servum nōn mitt-itis.	20. Puerī servōş voca-nt.

Aşağıdaki cümleleri çözüünüz.

1. (Bir) köle göndereceğiz.	11. Kızlar dans edecekler.
2. Kırالیçe kitaplar yazar.	12. Kırالیçe mızrağı tuttu.
3. (Bir) oğlanı sevkedi-	13. Mektupları gönderecekler.
yordun.	14. Oğlanları götürüyoruz.
4. Arkadaşlar hediyeleri	15. Kitaplar yazacağız.
yollıyacak.	16. Hoca kızları okuttu.
5. Mektuplar yazarız.	17. Kırالیçeyi methedeceğiz.
6. Oğlanlar yazıyordu.	18. Mektupları tutmuş idiniz.
7. Kızlar kitapları sevdi.	19. Kız hediyeleri göndere-
8. Oğlanları okuttuyduk.	cek.
9. Okları gönderirsiniz.	20. Arkadaşlar mektuplar
10. Bir köle çağırılmış idiler.	yazar.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİİLLERİ

Reg-ere, idare etmek

Praes. Gövdesi reg- Perf. Göv., rēx-

VÖX ĀCTĪVA, Etken çatı

Perf. Gövdesi Rēx- den yapılan Zamanlar :

Üçüncü Çekim Fiillerinin Perf. Gövdeleri, Praes. Gövdelerinin yardımı ile elde edilemez. Ayrıca bulmak ve öğrenmek gerekir.

[Şahıs Takıları Birinci ve İkinci Çekimlerin aynıdır.]

Perfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + ī	rēx-ī	idare ettim [1]
2	» » + isti	rēx-isti	» ettin
3	» » + it	rēx-it	» etti
Plur. 1	» » + imus	rēx-imus	» ettik
2	» » + istis	rēx-istis	» ettiniz
3	» » + erunt veya ēre	rēx-erunt veya rēx-ēre	» ettiler
Plusquamperfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + eram	rēx-eram	idare etmiştim
2	» » + erās	rēx-erās	» etmiştin
3	» » + erat	rēx-erat	» etmişti
Plur. 1	» » + erāmus	rēx-erāmus	» etmiştik
2	» » + erātis	rēx-erātis	» etmiştiniz
3	» » + erant	rēx-erant	» etmişlerdi
Futurum Perfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + erō	rēx-erō	idare et. olacağım
2	» » + eris	rēx-eris	» » olacaksın
3	» » + erit	rēx-erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	rēx-erimus	» » olacağız
2	» » + eritis	rēx-eritis	» » olacaksınız
3	» » + erint	rēx-erint	» » olacaklar

KURAL — Özne (et=ve) ile bağlanmış iki veya daha fazla kelimedenden meydana gelmiş olursa Fiil Çoğul olur. Meselâ — **Puer et puella cantant**=*Oğlan ve kız şarkı söylüyorlar.*

Eğer Tümleç (et=ve) ile bağlanmış iki veya daha fazla kelimedenden meydana gelmiş olursa hepsi de *Acc.* Halinde olur. Meselâ — **Laudō puerum et puellam** =*Oğlanı ve kız methederim.*

[1] Bk. S : 18, Not : 1

KELİMELER

Fili-us, -ī, m., oğul **lūli-a, -ae, f.** lulia (kızımı Julia)
Nūnti-us, -ī, m., haberci **Et, ve**

T E R C Ü M E X I

Ö. T. G. li F.

1. Rēgina nūntiōs, nōn mīs-erat.
2. Puerī epistulās scrips-ērunt.
3. Servus puerum et puellam dūx-erit.
4. Puer et puella dōnum mīs-erant.
5. Librōs et epistulās scrips-erāmus.
6. Magister filium et puellam docu-it.
7. Rēgina et lūlia dōna mitt-ent.
8. Hastam et sagittās tenē-bāmus.
9. Puer et servus aquam time-nt.
10. Tēla et sagittam timu-istis.
11. Servōs et nūntiōs vocāv-erātis.
12. Rēgina et lūlia epistulās scrib-ent.

1. Oğlanlar ve kızlar mektuplar yazdı.
2. Bir köle ve bir haberci göndermiştik.
3. Kraliçe okları ve mızrakları göndermiş olacak.
4. Köleler oğlanı ve kızı götürmüştü.
5. Mektuplar ve kitaplar yazdık.
6. Köleleri ve habercileri göndereceksiniz.
7. Kız ve oğlan kraliçeyi çağırıyorlardı.
8. Mızraklar kraliçeyi ve köleyi yaraladı.
9. Kitapları ve hediyeleri göndermiştiniz.
10. Iulia ve kızlar şarkı söylemiş olacak.
11. Oğlanlar harbeler ve oklar tutmaktadırlar.
12. Hocadan ve kraliçeden korkarız.

SIFAT – NÖMEN ADIECTIVUM

Sıfatlar İsimleri niteliyen veya belli eden kelimelerdir. Sıfatlar daima İsimlerine uyduğu için Çekimleri de onların Cinslerine göre ayrı şekiller alır.

Bazı Sıfatlar her üç Cins için ayrı Takılar alır. Bunlara Üç Takılı Sıfat denir.

Üç Takılı Sıfatlardan *Masc.* olanların Çekimi İkinci Çekimden *Masc.* bir İsim gibidir.

Fem. olanlar Birinci Çekim İsimleri gibi çekilir.

Neut. olanların Çekimi de İkinci Çekimden *Neut.* bir İsim gibidir.

Bonus = iyi

	Singularis			Pluralis		
	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Bon-us	bon-a	bon-um	Bon-ī	bon-ae	bon-a
Voc.	Bon-e	bon-a	bon-um	Bon-ī	bon-ae	bon-a
Acc.	Bon-um	bon-am	bon-um	Bon-ōs	bon-ās	bon-a
Gen.	Bon-ī	bon-ae	bon-ī	Bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	Bon-ō	bon-ae	bon-ō	Bon-īs	bon-īs	bon-īs
Abl.	Bon-ō	bon-ā	bon-ō	Bon-īs	bon-īs	bon-īs

Bonus *Masc.*'unda **Dominus** gibi, *Fem.*'unda **Mensa** gibi, *Neut.*'unda **Bellum** gibi çekilir.

KURAL — Bir Sıfat nitelediği İsmi Cinsini, Halini ve Sayısını alır. Meselâ — **Rēgīna bona** iyi kıraliçe. Burada **Rēgīna**, *Fem. Nom. Sing.* dir. **Bona** da ona uyarak *Fem. Nom. Sing.* olmuştur.

KELİMELER

Magn-us, -a, -um,	büyük
Long-us, -a, -um,	uzun
Parv-us, -a, -um,	küçük
Me-us, -a, -um,	benim, benimki, -im
Tu-us, -a, -um,	senin, seninki, -in
Mult-us, -a, -um,	birçok, çok

T E R C Ü M E XII

[DİKKAT — Lâtincede Sıfat genel olarak nitelediği İsimden sonra gelir. Türkçeye çevirirken Sıfatı öne almalıdır.]

1. Servī meī scrib-ent.	7. Librōs longōs scrib-is.
2. Hasta longa terrē-bat.	8. Puellam parvam time-t.
3. Rēgīna bona lauda-t.	9. Librum parvum tenē-tis.
4. Filius parvus mīs-erat.	10. Dōna magna mitt-ēs.
5. Hastās longās time-ō.	11. Sagittās tuās timē-mus.
6. Puerōs meōs laudāv-it.	12. Servum tuum vocāv-istī.

13. Filius tuus servum meum docē-bat.

14. Rēgīna magna librōs tuōs laudāv-it.

15. Nūntius epistulās meās tenu-it.

16. Dōna multa et epistulās longās mīs-imus.

17. Amīcī tuī filium meum docu-erant.

18. Librōs magnos et epistulās longās scrips-istī.

1. Senin oğlun uzun bir mektup yazdı.
2. Benim kölelerim küçük kızları götürmüştü.
3. Büyük kitaplar yollamış olacağız.
4. Okları ve uzun mızrakları tutuyordunuz.
5. Kırالیçe benim hediyelerimi ve senin mektuplarını methetti.
6. Küçük kızlar sudan korkmaz.
7. Bir çok köleler ve haberciler gönderdik.
8. İyi kırالیçe küçük oğlanları methedecek.
9. Uzun mızrak benim kölemi yaralamadı.
10. Senin kölelerin oğlanları ve kızları okutacak.
11. Hoca bir çok oğlanları okutuyordu.
12. Büyük bir kitap ve bir çok mektuplar yazdık.

SIFATLAR (devam)

Üç Takılı Sıfatlar arasında **-us**, **-a**, **-um** ile bitenlerden başka bir de üç Cinste **-er**, **-a**, **-um** ile bitenler vardır.

Niger = kara

	Singularis			Pluralis		
Nom. } Voc. } Acc. } Gen. } Dat. } Abl. }	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
	Niger	nigr-a	nigr-um	Nigr-ī	nigr-ae	nigr-a
	Nigr-um	nigr-am	nigr-um	Nigr-ōs	nigr-ēs	nigr-a
	Nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	Nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
	Nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō	Nigr-īs	nigr-īs	nigr-īs
	Nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō	Nigr-īs	nigr-īs	nigr-īs

Tener = narin

	Singularis			Pluralis		
Nom. } Voc. } Acc. } Gen. } Dat. } Abl. }	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
	Tener	tener-a	tener-um	tener-ī	tener-ae	tener-a
	Tener-um	tener-am	tener-um	tener-ōs	tener-ās	tener-a
	Tener-ī	tener-ae	tener-ī	tener-ōrum	tener-ārum	tener-ōrum
	Tener-ō	tener-ae	tener-ō	tener-īs	tener-īs	tener-īs
	Tener-ō	tener-ā	tener-ō	tener-īs	tener-īs	tener-īs

Niger *Masc.*'unda **magister** gibi çekilir ve e düşer. **Tener** *Masc.*'unda **puer** gibi çekilir ve e düşmez. Her ikisi de *Fem.* da **mēnsa** gibi ve *Neut.* da **bellum** gibi çekilir.

K E L İ M E L E R

Niger gibi

Tener gibi

Pul-cher-cha,-chrum, güzel **Miser,-a,-um,**
sefil, zavallı

Ves-ter,-tra,-trum, sizin, -iniz

Nos-ter, tra,-trum, bizim, -imiz

T E R C Ü M E XIII

Ö.

T.

G. li F.

1. Pueri parvi servōs nigrōs timē-bant.
 2. Servi nostrī hastās multās tenu-ērunt.
 3. Rēgīna nostra puerōs bonōs laudā-bit.
 4. Puellae pulchrae amicūm vestrum dūx-ērunt.
 5. Puerōs parvōs et puellās tenerās nōn timē-mus.
 6. Filium meum et servōs vestrōs docu-ī.
 7. Tēla multa et hastās longās mīs-isti.
 8. Puella pulchra servum miserum dūc-ēbat.
 9. Filiī nostrī dōna tua laudā-bunt.
 10. Amicī vestrī epistulās multās mitt-ent.
 11. Magna dōna et librōs multōs mīs-erātis.
 12. Pueri parvi epistulās parvās scrīb-unt.
1. Bizim oğullarımız sizin kölelerinizi çağırıyordı.
 2. Kara köleler uzun mızraklardan korktu.
 3. Güzel kızı ve küçük oğlanı methettik.
 4. Senin oğlunu ve bizim kölelerimizi okutacaksın.
 5. İyi kıralıçe bir çok haberciler göndermişti.
 6. Bizim arkadaşlarımız bir çok kitaplar ve uzun mektuplar yazar.
 7. Bizim kölelerimizi çağırmış olacağız.
 8. Bizim mızraklarımız zavallı kıralıçeyi yaraladı.
 9. Bizim arkadaşlarımızı methetmiş olacaksınız.
 10. Küçük oğlanlar güzel hediyeleri methedecekler.
 11. Senin oğlunu ve benim arkadaşımı göndermiştin.
 12. Narin çocuklar ve köleler harb etmedi.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: İ — FİİLLERİ

Praes. Gövdesi **ī** ile biten Fiiller Dördüncü Çekimindedir.

Misal — **Audī-re**, işitmek

Praes. Göv., **audī-** Perf. Göv., **audīv-**

VÖX ĀCTĪVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **Audī-** den yapılan Zamanlar :

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + ō	audī- ō	işitiyorum [1]
	» » + s	audī- s	işitiyorsun
	» » + t	audī- t	işitiyor
Plur. 1	» » + mus	audī- mus	işitiyoruz
	» » + tis	audī- tis	işitiyorsunuz
	» » + unt	audī- unt	işitiyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ēbam	audī- ēbam	işitiyordum [2]
	» » + ēbās	audī- ēbās	işitiyordun
	» » + ēbat	audī- ēbat	işitiyordu
Plur. 1	» » + ēbāmus	audī- ēbāmus	işitiyorduk
	» » + ēbātis	audī- ēbātis	işitiyordunuz
	» » + ēbant	audī- ēbant	işitiyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + am	audī- am	işiteceğim
	» » + ēs	audī- ēs	işiteceksin
	» » + et	audī- et	işitecek
Plur. 1	» » + ēmus	audī- ēmus	işiteceğiz
	» » + ētis	audī- ētis	işiteceksiniz
	» » + ent	audī- ent	işitecekler

Imperfectum ve Futurum zamanlarında Şahıs Takı-ları Üçüncü Çekimin aynıdır, fakat Praesens'te ufak bir fark vardır. **Reg-ō** ve **audī-ō**'nun Praesens Zamanlarını yazarak bu farkı gösteriniz.

[1] Bk. S: 14 Not 2.

[2] Bk. S: 16 Not 1.

KELİMELER

audi-ō gibi çekilen Fiiller :

Ērudi-ō, öğretiyorum **Pūni-ō**, cezalandırıyorum
Impedi-ō, mâni oluyorum [1] **Mūr-us,-ī**, m, duvar, sur

T E R C Ü M E X I V .

Ö. T. G. li F.

1. Amīcus bonus filium meum ērudi-t.
 2. Mūrī magni nūntiōs nostrōs impedi-ēbant.
 3. Magister noster puerōs nōn pūni-et.
 4. Servōs nostrōs et filium tuum ērudi-mus.
 5. Rēgīna pulchra servum miserum nōn pūni-t.
 6. Mūrus magnus et aqua nūntium impedi-ent.
 7. Tēla multa et hastam longam tenu-istis.
 8. Amicī nostrī librōs multōs scrips-erunt.
 9. Puella pulchra magna dōna laudāv-erit.
 10. Magister bonus filiōs tuōs pūni-ēbat.
 11. Sagittās et hastās longās timu-imus.
 12. Puellās tenerās et puerōs parvōs ērudi-tis.
1. Uzun mızraklar küçük oğlanlara (*acc.*) mâni oluyordu.
 2. Bizim oğullarımızı iyi hocalar okutacak.
 3. Büyük kıraliçe köleleri tecziye etmez.
 4. Sen oğlanları ve kızları tecziye etmiyorsun.
 5. Büyük duvar bizim habercilerimize mâni olmaktadır.
 6. Bir çok oklar zavallı kıraliçeyi yaralamıştı.
 7. Arkadaşlarımız bizim mektuplarımızı methedecek.
 8. Narin kızlar oklardan korkmadı.
 9. Bizim hocalarımız küçük kızı terbiye edecek.
 10. Biz kitaplar ve bir çok hediyeler göndermiş olacağız.
 11. Güzel kızlar kitapları tutuyorlardı.
 12. Benim oğlumu ve senin kölelerini cezalandıracağım.

[1] "Mâni olmak," Fiili Türkçede -e Hali, Lâtince'de *acc.* alır. Türkçede *birisine*, Lâtince'de *birisini mâni olmak* denir. Bk. s. 25 not.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: Ī — FİLLERİ (devam)

audī-re, işitmek

Praes. Göv. audī-

Perf. Göv. audīv-

VÖX ĀCTĪVA, Etken Çatı

Perf. Gövdesi Audīv- den yapılan Zamanlar:

Dördüncü Çekimden kurallı bir Fiilin Perf. Gövdesini bulmak için Praes. Gövdesine v katılır. Meselâ :

Praes. Göv. audī-

Perf. Göv. audīv-

[Şahıs Takıları bütün Çekimlerde aynıdır].

Perfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + ĩ	audīv-ĩ	ışittim
	» » + istĩ	audīv-istĩ	ışittin
	» » + it	audīv-it	ışitti
Plur. 1	» » + imus	audīv-imus	ışittik
	» » + istis	audīv-istis	ışittiniz
	» » + ěrut	audīv-ěrut	ışittiler
	veya ěre	veya audīv-ěre	
Plusquamperfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + eram	audīv-eram	ışitmiştim
	» » + erās	audīv-erās	ışitmiştin
	» » + erat	audīv-erat	ışitmişti
Plur. 1	» » + erāmus	audīv-erāmus	ışitmiştik
	» » + erātis	audīv-erātis	ışitmiştiniz
	» » + erant	audīv-erant	ışitmişlerdi
Futurum Perfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + erō	audīv-erō	ışitmiş olacağım
	» » + eris	avdīv-eris	» olacaksın
	» » + erit	audīv-erit	» olacak
Plur. 1	» » + erimus	audīv-erimus	» olacağız
	» » + eritis	audīv-eritis	» olacaksınız
	» » + erint	audīv-erint	» olacaklar

KURAL — Genetivus Hali bir şeyin kime veya neye ait olduğunu göstermeğe yarar. Meselâ — **Pueri liber** = Oğlannın kitabı, oğlana ait olan kitap.

K E L İ M E L E R

Claud-ō (3), kapatıyorum Perf. Göv. **claus-**
Frang-ō (3), kırıyorum Perf. Göv. **frēg-**

Port-a,-ae, *f.* kapı

Oppid-um,-ī, *n.* şehir, kasaba

T E R C Ü M E. XV

1. Rēgīnae filius pugna-t. 6. Oppidī portam claud-ēs
2. Servī amīcum time-t. 7. Puerī hastās frēg-ī
3. Puerī librum tenē-s. 8. Rēgīnārum iram time-ō.
4. Puellae dōna laud-ō. 9. Magistrī filium dūc-it.
5. Servōrum tēla vola-nt. 10. Magistrī puerōs doce-nt.
11. Rēgīna nostra servōs vestrōs pūniv-erit.
12. Magistrī bonī puerōs multōs ērudīv-erant.
13. Sagittae multae et hastae impedīv-erunt.
14. Amicus tuus dōna multa mitt-et.
15. Servus niger oppidī portās claus-erit.
16. Rēgīnae filiōs et servōs ērudīv-istī.
17. Hastās longās et sagittās frēg-erāmus.
18. Murī magnī nūntium tuum impedīv-erant.
1. Şehrin büyük kapısını kapıyacağız.
2. Kırالیçenin oğulları bir çok okları kırmışlardı.
3. Şehrin duvarı bizim habercimize mâni olmuş olacak.
4. Kızların hediyelerini methettin.
5. Bizim arkadaşlarımız büyük bir kitap yazıyorlardı.
6. Kara köle küçük kızı sevk ediyordu.
7. Şehrin kapısını kapatmadın.
8. Köleler bir çok oklar ve mızraklar tuttu.
9. Kölenin küçük oğlunu tecziye edeceğiz.
10. Kırالیçenin arkadaşları habercileri göndermişti.
11. Kölelerin oklarından korkmuyoruz.
12. Kapıları ve büyük duvarı parçaladın.

FİLLERİN DÖRT ÇEKİMİ

Etken Çatı

		Singularis			Pluralis		
		1	2	3	1	2	3
Praesens	Amā —	ō	s	t	mus	tis	nt
	Monē —	ō	s	t	mus	tis	nt
	Reg —	ō	is	it	imus	itis	unt
	Audī —	ō	s	t	mus	tis	unt
Imperfectum	Amā —	} bam	bās	bat	bāmus	bātis	bant
	Monē —						
	Reg —	} ēbam	ēbās	ēbat	ēbāmus	ēbātis	ēbant
	Audī —						
Futurum Simplex	Amā —	} bō	bis	bit	bimus	bitis	bunt
	Monē —						
	Reg —	} am	ēs	et	ōmus	ētis	ent
	Audī —						
Perfectum	Amāv —	} ī	istī	it	imus	istis	ērunť veya ēre
	Monu —						
	Rēx —						
	Audīv —						
Plusquamper.	Amāv —	} eram	erās	erat	erāmus	erātis	erant
	Monu —						
	Rēx —						
	Audīv —						
Futurum Perfectum	Amāv —	} erō	eris	erit	erimus	eritis	erint
	Monu —						
	Rēx —						
	Audīv —						

Türkçe

Praesens — seviyorum, sevmekteyim, severim, v.b.

Imperfectum — seviyordum, sevmekteydim, severdim, v.b.

Futurum Simplex — seveceğim, v.b.

Perfectum — sevdim, sevmiş bulunuyorum, sevmişimdir, v.b.

Plusquamperfectum — sevdiydim, sevmiştim, v.b.

Futurum Perfectum — sevmiş olacağım, v.b.

DÖRT FİİL ÇEKİMİ TEKRAR

Etken Çatı, Dört Çekim

1. Ērudiv-erant.	19. Docu-eritis.
2. Pugnā-s.	20. Vulnerā-tis.
3. Scrips-erint.	21. Frang-itis.
4. Docē-s.	22. Ērudi-ēmus.
5. Mīs-ērunt.	23. Vocāv-istis.
6. Vulnera-t.	24. Cantā-bāmus.
7. Rogā-bo.	25. Tene-nt.
8. Impedi-ēs.	26. Claud-ēbātis.
9. Tenu-erat.	27. Scrib-ētis.
10. Volā-bant.	28. Mīs-imus.
11. Timu-imus.	29. Laudā-bit.
12. Saltābis.	30. Tenu-eram.
13. Dūx-erimus.	31. Terrē-mus.
14. Claus-eris.	32. Scrib-am.
15. Vocāv-erās.	33. Claus-it.
16. Mitt-unt.	34. Terru-erō.
17. Terrē-tis.	35. Ērudī-tis.
18. Frēg-istī	36. Pūni-ent.
1. Çağırıyorsun.	13. Yazmaktayız.
2. Tutacağız.	14. Mâni olursunuz.
3. Sevk ediyorsunuz.	15. Kırdık.
4. Göndermiş olacaklar.	16. Korkarsın.
5. Korkmuştum.	17. Korkmadınız.
6. Okutuyorsunuz.	18. Okuttuk.
7. Cezalandırıyorlar.	19. Göndereceğim.
8. Sormayız.	20. Tecziye edersin.
9. Kapatacağız.	21. Yaralar.
10. Gönderdin.	22. Methediyordunuz.
11. Sevk etmiş idiniz.	23. Mâni olacaksın.
12. Tutmuş olacaksın.	24. Sevk edersin.

İ S İ M L E R

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM

Gen. Sing.'leri **is** ile biten İsimler Üçüncü Çekim-dendir. *Nom. Sing.*'lerinin sonu değişik şekiller gösterir ve her üç Cinsten olan İsimler de bu Çekime dahil olabilir.

Bu Çekimden olan İsimler ikiye ayrılır.

1. **Artan İsimler**; yâni *Gen. Sing.*'lerinde *Nom. Sing.*'lerine nazaran daha fazla hece bulunan İsimler [1].

2. **Artmıyan İsimler**; yâni *Gen. Sing.*'lerindeki hece sayısı *Nom. Sing.*'lerinin aynı olan İsimler [2].

I. ARTAN İSİMLER

Üçüncü Çekimden Artan İsimlerde *Gen. Plur. -um* ile biter.

Mâsculinum ve Femininum

Singularis			Pluralis	
Nom.	lūdex	hâkim (m.)	lūdic-ēs	hâkimler
Voc.	lūdex	ey hâkim	lūdic-ēs	ey hâkimler
Acc.	lūdic-em	hâkimi	lūdic-ēs	hâkimleri
Gen.	lūdic-is	hâkimin	lūdic-um	hâkimlerin
Dat.	lūdic-i	hâkime, için	lūdic-ibus	hâkimlere, için
Abl.	lūdic-e	hâkimden, ile	lūdic-ibus	hâkimlerden, ile
Nom.	Legiō	lejiyon (f.)	Legiōn-ēs	lejiyonlar
Voc.	Legiō	ey lejiyon	Legiōn-ēs	ey lejiyonlar
Acc.	Legiōn-em	lejiyonu	Legiōn-ēs	lejiyonları
Gen.	Legiōn-is	lejiyonun	Legiōn-um	lejiyonların
Dat.	Legiōn-i	lejiyona, için	Legiōn-ibus	lejiyonlara, için
Abl.	Legiōn-e	lejiyondan, ile	Legiōn-ibus	lejiyonlardan, ile

Birinci kelime *Nom. ve Voc. Sing. lūdex* dir. Bütün diğer Halleri **ludic-** Gövdesine bazı Takılar getirmek suretiyle yapılmaktadır. Bu Gövde *Gen. Sing.*'-den **-is** Takısı kaldırılarak elde edilir.

[1] Bunlara **nomina imparisyllaba** denir.

[2] Bunlara **nomina parisyllaba** denir.

KELİMELER

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'leri **-um** ile biten İsimler —

Rēx, rēg-is, m, kiral

Miles, milit-is, m., asker

Vōx, vōc-is, f., ses

Leō, leōn-is, m., aslan

T E R C Ü M E X V I

1. Iūdic-ēs scrib-ēbant.	7. Vōx rēg-is terre-t.
2. Milit-em timu-imus.	8. Puer leōn-em time-t.
3. Rēg-ēs pugnāv-ērunt.	9. Milit-ēs pugnāv-erant.
4. Rēg-is vōc-em audi-ō.	10. Rēg-um filiōs docē-s.
5. Leōn-ēs timē-bis.	11. Virgin-em laudā-bās.
6. Rēg-em vocāv-istī.	12. Iūdic-ēs pūni-ent.

13. Milit-ēs vōc-em rēg-is nōn audīv-ērunt.

14. Puerī parvī leōn-em vulnerāv-erant.

15. Milit-um hāstās longās frēg-imus.

16. Rēg-is amīcī nūntiōs multōs mīs-erant.

17. Puella tenera leōn-is vōc-em timē-bat.

18. Vōx tua puerōs parvōs terru-it.

1. Askerler harb edecek.	6. Hâkimler cezalandırır.
2. Kırallar methetmişti.	7. Lejyonu methettim.
3. Bir ses işittik.	8. Kırallı çağırırım.
4. Aslanlardan korktun	9. Hâkim şarkı söyler.
5. Kırallı seversin.	10. Kıralları okuttunuz.
11. Kırallın oğulları bir çok mektuplar yazmıştı.	
12. Hâkimler köleleri ve askerleri cezalandırdı.	
13. Oğlanların mızrakları aslanı yaralamıştı.	
14. Senin sesin küçük kızları korkutacak.	
15. Askerler kölelerin mızraklarından korkmadı.	
16. Genç kızların sesini işitmiyoruz.	
17. Kırall ve kırallıçe askerleri methedecek.	

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM (devam)

I. ARTAN İSİMLER

Neutrum

Şu noktayı tekrar hatırlamalıdır: Bütün Neutrum İsimlerde *Nom.*, *Voc.*, ve *Acc.* ayıdır, ve *Plur.*'lerinde *Nom.*, *Voc.* ve *Acc.* Hallerinin sonunda **a** bulunur.

Singularis			Pluralis	
Nom.	Nōmen	ad (n.)	Nōmin-a	adlar
Voc.	Nōmen	ey ad	Nōmin-a	ey adlar
Acc.	Nōmen	adı	Nōmin-a	adları
Gen.	Nōmin-is	adın	Nōmin-um	adların
Dat.	Nōmin-ī	ada, için	Nōmin-ibus	adlara, için
Abl.	Nōmin-e	addan,	Nōmin-ibus	adlardan, ile
Nom.	Opus	iş	Oper-a	işler
Voc.	Opus	ey iş	Oper-a	ey işler
Acc.	Opus	işi	Oper-a	işleri
Gen.	Oper-is	işin	Oper-um	işlerin
Dat.	Oper-ī	işe, için	Oper-ibus	işlere, için
Abl.	Oper-e	işten, ile	Oper-ibus	işlerden, ile

İsim ve Sıfatlar arasında uygunluk :

Bonus veya **niger** gibi bir Sıfat Üçüncü Çekimden bir İsmi nitelediği zaman, Sıfatın Halleri Birinci veya İkinci Çekimden bir İsim gibi, İsmi de Üçüncü Çekimden olduğuna göre teşkil edilir. Böylece İsimle Sıfatın sonları çok hallerde aynı olmaz. Meselâ —
Rēgēs bonī, iyi kıvrallar.

Şu kelimeleri birlikte çekiniz : **Rex magnus — vox tua — onus parvum.**

KELİMELER

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'lerinin sonunda **-um** bulunan Neutrum kelimeler—

Carmen, carmin-is *n.*, şarkı **Onus, oner-is, n.**, yük

Flumen, flumin-is, n., nehir

TERCÜME XVII

Ö.

T.

G. li F.

1. Puellae pulchrae carmin-a multa cantā-bant.
 2. Flūmen magnum milit-ēs nostrōs terrē-bit.
 3. Rēg-is servī onus magnum timū-ērunt.
 4. lūdic-ēs bonī milit-em miserum pūni-ent.
 5. Milit-ēs nostrī portās magnās claus-ērunt.
 6. Rēg-em magnum et rēgīnam amā-bimus.
 7. Flūmina magna nūntiōs meōs impediv-erant.
 8. Virgīn-ēs pulchrae carmen longum canta-nt.
 9. lūdic-is boni vōc-em audi-ēmus.
 10. Milit-um multōrum hastās frēg-erātis.
 11. Virgō tenera onus magnum tenē-bat.
 12. Servī nostrī onera magna portā-bant.
1. Büyük kıralar zavallı köleleri cezalandırdı.
 2. Bir çok askerlerin seslerini işittik.
 3. Senin sesin kıraliçenin oğlunu korkutacak.
 4. Kıral ve kıraliçe iyi hâkimi methetti.
 5. Güzel kızların şarkılarını işittiniz.
 6. Bir çok askerler oklar ve mızraklar tutuyorlardı.
 7. Büyük nehir bizim kölelere mâni olacak.
 8. Büyük kıralın küçük oğlunu götürmüştük.
 9. İyi hâkimin oğlu bir çok kitaplar yazar.
 10. Köleler şehrimizin büyük kapılarını kapamıştı
 11. İyi kıral kızların şarkısını methetti.
 12. Küçük oğlanlar büyük aslanın sesinden korktu.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM (devam)

II. ARTMIYAN İSİMLER

Üçüncü Çekimden Artmayan İsimlerin *Gen. Plur.* lerinin sonuna **-um** değil **-ium** gelir (1). Bütün diğer Halleri Artan İsimlerdekinin aynıdır

Feminiinum

Singularis			Pluralis	
Nom	Ov-is	koyun (f.)	Ov-ēs	koyunlar
Voc.	Ov-is	ey koyun	Ov-ēs	ey koyunlar
Acc.	Ov-em	koyunu	Ov-ēs	koyunları
Gen.	Ov-is	koyunun	Ov-ium	koyunların
Dat.	Ov-ī	koyuna, için	Ov-ibus	koyunlara, için
Abl.	Ov-e	koyundan, ile	Ov-ibus	koyunlardan, ile

Neutrum

Singularis			Pluralis	
Nom.	Mar-e	deniz (n.)	Mar-ia	denizler
Voc.	Mar-e	ey deniz	Mar-ia	ey denizler
Acc.	Mar-e	denizi	Mar-ia	denizleri
Gen.	Mar-is	denizin	Mar-um[2]	denizlerin
Dat.	Mar-ī	denize, için	Mar-ibus	denizlere, için
Abl.	Mar-ī	denizden, ile	Mar-ibus	denizlerden, ile

Birlikte çekiniz : **Avis parva, mare magnum.**

[1] Karıştırılmaması için bu kural kesin şekilde ifade edilmiştir. İstisnalar vardır. Aşağıdaki cümlelerde böyle bir isim kullanıldığı zaman *Gen. Plur.*'inden kaçınılmıştır.

[2] **Marum** pek az kullanılmıştır; kuralı şekil olan **Marium**'a raslanmamıştır.

KELİMELER

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'leri **-ium** ile biten kelimeler—

Av-is, is, f. kuş

Nāv-is, -is, f. gemi

Host-is, is, c. düşman

Vinc-ō (3), yeniyorum Perf. Göv., **vīc-**

T E R C Ü M E XVIII

Ö.

T.

G. li F.

1. Rēgis militēs hostēs multōs vīc-erunt.
 2. Rēgīna nostra nāvem magnam mitt-et.
 3. Ovēs tenerae leōnem magnum timē-bant.
 4. Hostium sagittae rēgem vestrum vulnera-nt.
 5. Avis parva vōcem tuam timu-erat.
 6. Avium parvārum carmina audīv-imus.
 7. Nāvēs magnās et militēs multōs dūc-is.
 8. Rēgis filius hostium tēla nōn timu-it.
 9. Mare magnum puellās multās terre-t
 10. Milītum tēla mūrōs nostrōs nōn frang-ent.
 11. Epistulās longās et librōs multōs scrīps-ī.
 12. Rēgīnae filius avēs tenerās vocā-bat.
1. Kırالیçenin gemileri düşmanlarımızı korkutacak.
 2. Kızlar küçük kuşların sesini işitti.
 3. Düşmanlarımızın büyük gemisinden korkmuyoruz.
 4. Askerlerin okları bir çok köleleri yaraladı.
 5. Düşmanlarımız kıralın askerlerini yenmiyecek.
 6. Küçük oğlan güzel bir kuş tutuyordu.
 7. Sizin oklarınız narin koyunu yaraladı.
 8. Güzel kızların seslerini methederiz
 9. Bir çok askerlerin mızraklarını kırmış idiniz.
 10. Düşmanın gemileri kölelerimizi korkuttu.
 11. Şehrinizin büyük kapılarını kapatmadınız.
 12. Hâkimlerin oğulları büyük denizden korkmaz.

«SUM» FİİLİ

Praes. Göv., es-

Perf. Göv., fu-

Sum Fiili Dört Çekimden hiç birine girmez, ve Praes. Gövdesi Zamanlarında kuralsızdır.

Praesens			Perfectum		
Sing.	1	sum	benim	fu-ī	idim, olduk
	2	es	sensin	fu-istī	idin
	3	est	odur	fu-it	idi
Plur.	1	sumus	biziz	fu-imus	idik
	2	estis	sizsiniz	fu-istis	idiniz
	3	sunt	onlardır	fu-erunt	idiler
Imperfectum			Plusquamperfectum		
Sing.	1	eram	idim	fu-eram	olmuş idim
	2	erās	idin	fu-erās	» idin
	3	erat	idi	fu-erat	» idi
Plur.	1	erāmus	idik	fu-erāmus	» idik
	2	erātis	idiniz	fu-erātis	» idiniz
	3	erant	idiler	fu-erant	» idiler
Futurum			Futurum Perfectum		
Sing.	1	erō	olacağım	fu-erō	olmuş olacağım
	2	eris	olacaksın	fu-eris	» olacaksın
	3	erit	olacak	fu-erit	» olacak
Plur.	1	erimus	olacağız	fu-erimus	» olacağız
	2	eritis	olacaksınız	fu-eritis	» olacaksınız
	3	erunt	olacaklar	fu-erint	» olacaklar

Sum Bağlıyan bir Fiildir, yani Özneyi başka bir kelimeye bağlar. Bu kelime bir İsim veya Sıfat olabilir.

KURAL—Esse Fiili ile bağlanan kelimeler arasında uygunluk bulunur.

Rēgīna est bona : *Kıraliçe iyidir.* Burada **bona Rēgīna'** ya uyduğu için Hali *Nom.*, *Sing.*, *Cinsi Fem.* dur.

K E L İ M E L E R

Dūr-us,-a,-um sert	Alt-us,-a,-um yüksek
Timid-us,-a,-um , korkak	derin
	Aeger, aegra, aegrum ,
Dēns-us, a-, -um , sık, kalın	hasta

T E R C Ü M E X I X

1. Puella est pulchra.	10. Filius erat bonus.
2. Āvēs erant pulchrae.	11. Portae fu-erint dēnsae.
3. Servus erit nūntius.	12. Hostēs fu-erant multī.
4. Rēx fu-it timidus.	13. Amīcī sumus.
5. Tēlum fu-erat dūrum.	14. Militēs estis.
6. Avis fu-erit parva	15. Miserī eritis.
7. Rēgēs sunt magnī.	16. Aegrī fu-istis.
8. Mūrī erunt altī.	17. Servus eris.
9. Ovēs fu-erunt parvae.	18. Rēgīna fu-erās.

19. Filius servī tuī est nūntius noster.
 20. Militēs rēgīnae nostrae sunt multī.
 21. Portae oppidī vestri erant magnae.

1. Kırıl hasta idi	7. Hasta olmuş olacaksınız.
2. Oğlanlar küçük idiler.	8. Asker değiliz.
3. Gemiler büyüktür.	9. Gemiler kara idiler.
4. Hediyeler çok olacak.	10. Bir kırıl idin.
5. Oğlun bir köledir.	11. Mektup uzun olacak.
6. Arkadaş olmuştuk.	12. Kırılın oğullarıyız.
13. Kırılçıenin arkadaşları kırılın düşmanlarıdır.	
14. Büyük şehrin kapıları yüksek olacak.	
15. Bizim askerlerin mızrakları sert idi.	
16. İyi hâkimlerin oğulları asker idiler.	
17. Kırılınızın düşmanları çok idi.	
18. Senin arkadaşımın oğlu bizim kölemiz olmuştu.	

BİRİNCİ ÇEKİM FİLLER

Amā-re, sevmek

Praes. Göv., amā- Sup. Göv., amāt-

VÖX PÄSSİVA, Edilgen çatı

Praes. Gövdesi amā- dan yapılan Zamanlar

Praesens				
	Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing. 1	Praes. Göv. + or	am -or [1]	seviliyorum [2]	
2	» » + ris	amā-ris	seviliyorsun	
3	» » + tur	amā-tur	seviliyor	
Plur. 1	» » + mur	amā-mur	seviliyoruz	
2	» » + minī	amā-minī	seviliyorsunuz	
3	» » + ntur	amā-ntur	seviliyorlar	
Imperfectum				
Sing. 1	Praes. Göv. + bar	amā-bar	seviliyordum [3]	
2	» » + bāris	amā-bāris	seviliyordun	
3	» » + bātur	amā-bātur	seviliyordu	
Plur. 1	» » + bāmur	amā-bāmur	seviliyorduk	
2	» » + bāminī	amā-bāminī	seviliyordunuz	
3	» » + bantur	amā-bantur	seviliyordular	
Futurum Simplex				
Sing. 1	Praes. Göv. + bor	amā-bor	sevileceğim	
2	» » + beris	amā-beris	sevileceksin	
3	» » + bitur	amā-bitur	sevilecek	
Plur. 1	» » + bimur	amā-bimur	sevileceğiz	
2	» » + biminī	amā-biminī	sevileceksiniz	
3	» » + buntur	amā-buntur	sevilecekler	

[Yukarıdaki Zamanlardan her birinin Tekil İkinci Şahıs için başka bir şekil daha vardır: Praes. amā-re Imperf. amā-bāre, Fut. amā-bere.]

DİKKAT- Yalnız Geçişli Fiillerin tam Edilgen Çatıları vardır. Bunlar Edilgen yapıldıkları vakit Geçişsiz bir Fiil halini alırlar, ve buna göre bir Düz Tümleç alamazlar.

[1] amor, amāor 'un kısaltmış şeklidir. Etkeninde amāo yerine amō geldiği gibi.

[2] Bk. s: 14: Not: 2 [3] Bk. s: 16 Not: 1

K E L İ M E L E R

Port-ō (1), taşıyorum **Culp-ō** (1), suçlu buluyorum
Mōnstr-ō (1), gösteriyorum

Turr-is, is, f., kule

T E R C Ü M E X X

1. Laudā-bitur.	7. Vūlnerā-bāminī
2. Culpa-bāmur.	8. Aqua portā- bitur.
3. Onus portā-tur.	9. Nōn culpā-mur.
4. Puerī culpa-ntur.	10. Vūlnerā-biminī.
5. Nōn vocā-beris.	11. Rēx mōnstrā-bātur.
6. Mōnstrā-buntur.	12. Vocā-bāris.
13. Filiū tuī et amīcus noster laudā-buntur.
14. Turrēs altae oppidī nostrī mōnstrā-ntur.
15. Mīlitēs multī hastās et sağıttās frēg-erant.
16. Nāvēs rēgis nostrī hostem timidum terrē-bunt.
17. Iūdic-is filius et servus meus culpā-bantur.
18. Puellae timidae leōnem magnum timu-ērunt.

[Tekrar edelim ki Etken Çatı Öznenin ne yaptığını veya ne olduğunu gösterir.

Edilgen Çatı Özneye ne yapıldığını gösterir.

Meselâ : *Oğlan çağırıyor* (Etken) : *Oğlan çağırılıyor* (Edilgen).]

1. Suçlu bulunuruz.	7. Ses methediliyor.
2. Methediliyordunuz.	8. Oğlan çağırılmaktadır.
3. Taşınacaklar.	9. Kızlar çağırılır.
4. Korkmuyorsun.	10. Taşınacaksınız.
5. Şarkı söylüyorduk.	11. Şarkı söylüyorsun.
6. Suçlu bulunmakta idi.	12. Çağırıyorduk.
13. Bizim kölelerimizin büyük yükleri taşınmakta idi
14. Güzel kızın sesi methedilecek.
15. Kıraltın korkak askerleri methedilmiyorlar.
16. Şehrin kapıları ve kuleleri gösterilecek.
17. İyi hâkimlerin arkadaşlarını suçlu buluyorsunuz.
18. Senin arkadaşının mektupları ve kitapları gösterilecek.

BİRİNCİ ÇEKİM : Ā — FİİLLERİ (devam)

Amā-re, sevmek

Praes. Göv., **amā-** Sup. Göv., **amāt-**Perf. Göv., **amāv-**

VÖX PĀSSĪVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Amāt-** dan yapılan Zamanlar /

Bu zamanlar bir participium olan **Amāt-us** ile **Sum** Fiilinin çeşitli Zamanlarından yapılmıştır.

Birinci çekimden kurallı bir Fiilin Sup. Gövdesi; Praes. gövdesinin sonuna **t** getirerek yapılır.

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Sup. Göv. + us sum	amāt-us sum	sevildim [1]
2	» » + us es	amāt-us es	sevildin
3	» » + us est	amāt-us est	sevildi
Plur. 1	» » + ī sumus	amāt-ī sumus	sevildik
2	» » + ī estis	amāt-ī estis	sevildiniz
3	» » + ī sunt	amāt-ī sunt	sevildiler

Bu Zamanın yapılışında kullanılan **amāt-us** kelimesi, **-us, -a -um**, ile biten Sıfatlar gibi, üç Cins için ayrı Takılar alır, ve bir Sıfat gibi Fiilin öznesine Cins ve Sayı bakımından uyar. Böylece—

Sing.	{	Puer amāt-us est = <i>Oğlan sevildi.</i>
		Virgō amāt-a est = <i>Kız sevildi.</i>
		Nōmen amāt-um est = <i>ad sevildi.</i>
Plur.	{	Puerī amāt-ī sunt = <i>oğlanlar sevildi.</i>
		Virginēs amāt-ae sunt = <i>Kızlar sevildi.</i>
		Nōmina amāt-a sunt = <i>adlar sevildi.</i>

[1] Bk. s: 18, Not 1.

KELİMELER

Lēx, lēg-is, f., kanun **Lapis, lapid-is, m.,** taş

T E R C Ü M E X X I

1. Laudāt-ī estis.	6. Virgō vocāt-a est.
2. Nāves mōnstrāt-ae sunt.	7. Militēs sunt timidi
3. Onus portāt-um est.	8. Vulnerāt-us sum.
4. Rēgēs culpāt-ī sunt.	9. Oppidum est magnum.
5. Vulnerāt-ī sumus	10. Rēgis filiū estis.

11. Lēgēs bonae rēgum nostrōrum laudāt-ae sunt
12. Pōrtae altae oppidi magnī mōnstrāt-ae sunt.
13. Rēgīnae filius parvus vulnerāt-us est.
14. Opus puellārum pulchrārum laudāt-um est.
15. Flūmina multa hostem nostrum impedi-ent.
16. Militēs multōs et nāvēs magnās mīs-isti.
17. Carmina virginis pulchrae laudāt-a sunt.
18. Militēs multī et rēx magnus vulnerāt-ī sunt.

1. Çağırıldınız.	6. Çağırılıyorduk.
2. Suçlu bulunduk.	7. Oğlanlar harb etti.
3. İş methodildi.	8. Kırallar yaralandı.
4. Kız çağırıldı.	9. Ses methodildi.
5. Kızlar güzel idiler.	10. Mızraklar taşındı.

11. Güzel kızların şarkısı methodildi.
12. Bizim kırallarımızın büyük gemileri gösterildi.
13. İyi kıralıçenin askerleri yaralandı.
14. Hâkimlerin habercileri suçlu bulunacak.
15. Duvarların büyük taşları gösteriliyordu.
16. Düşmanın gemilerinden ve askerlerinden korkmayız.
17. Bir çok mektuplar ve bir çok kitaplar yazdınız.
18. Küçük oğlanların hediyeleri methodildi.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİLLERİ (devam)**Amā-re**, sevmekPraes. Göv. **Amā-** Sup. Göv., **amāt-**Perf. Göv., **amāv-****VÖX PÄSSİVA**, Etken ÇatıSup. Gövdesi **Amāt-** dan yapılan Zamanlar

Plusquamperfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Sup. Göv. + us eram	amāt-us eram	sevilmiş idim
	» » + us erās	amāt-us erās	» idin
	» » + us erat	amāt-us erat	» idi
Plur. 1	» » + i erāmus	amāt-i erāmus	» idik
	» » + i erātis	amāt-i erātis	» idiniz
	» » + i erant	amāt-i erant	» idiler
Futurum Perfectum			
Sing. 1	Sup. Göv. + us erō	amāt-us erō	sevilmiş olacağım
	» » + us eris	amāt-us eris	» olacaksın
	» » + us erit	amāt-us erit	» olacak
Plur. 1	» » + i erimus	amāt-i erimus	» olacağız
	» » + i eritis	amāt-i eritis	» olacaksınız
	» » + i erunt	amāt-i erunt	» olacaklar

DİKKAT — Perf. Zamanında olduğu gibi yukarıdaki Zamanlarda da Participium'un Cins ve Sayıca Özneye uyması gerekir.

ALET ve **YAPAN Ablätivus'u**

Bir işi yaparken kullanılan **ALET Abl.** ile ifade edilir. Bunun için Türkçede *ile* kullanılır: **Vulnerātus est sagittis** = *Oklar ile yaralandı.*

Fiil Edilgen olduğu zaman, gösterdiği iş kendi tarafından yapılan şahıs **Abl.** ile ifade edilir. Bu **Abl.**' un önüne **ā** veya **ab** getirilir :

Vulnerātus est a milite = *Asker tarafından yaralandı.*

Bir şey ile veya tarafından — yalnız **Ablätivus.** Birisi veya bir hayvan tarafından — **ā** veya **ab**' dan sonra **Ablätivus.**

KELİMELER

Oppugn-ō ⁽¹⁾, hücum ediyorum

Aedific-ō ⁽¹⁾, inşa ediyorum, yapıyorum.

T E R C Ü M E XXII

[**DİKKAT:** Hem **ā** hem **ab** «tarafından» anlamına gelir; yalnız **ā** Sessizlerin, **ab** Sesli harflerin ve **h'** nin önünde kullanılır.]

1. Virginēs Pulchrae ā rēge magnō laudātae sunt.
2. Militēs multī sagittis vestrīs vulnerāt-ī erant.
3. Onera multa ā servīs miseris portāt-a erant.
4. Flūmen altum ā militibus mōnstrāt-um est.
5. Hastis et sagittis hostium vulnerāt-ī eramus.
6. Ab amīcīs rēgīnae bonae culpāt-us eris.
7. Militēs portās lapide magnō frēg-erunt.
8. Leōnem magnum sagittis multis vulnerā-bāmus.
9. Rēgīna nostra ā militibus amāt-a erat.
10. Avis tenera ā puerō lapide vulnerāt-a est.
11. Carmina multa ā puellis pulchris cantā-ntur.
12. Virginēs timidae aquam flūminis timu-erunt.

1. İyi çocuklar hocalar tarafından methedilecek.
2. Kıral kölelerin okları ile yaralandı.
3. Sizin kitaplarımız hâkimlerin arkadaşları tarafından methedilmişti.
4. Narin kız büyük bir taşla yaralanmıştı.
5. Bir çok nehirler oğlanlar tarafından gösterilmiş olacak.
6. Kıral ve kraliçe tarafından suçlu bulunduk.
7. Bizim arkadaşlarımız tarafından çağırılmış olacaksınız.
8. Şehrin kapılarını mızraklarımız ile kıracağız.
9. Korkak kızları sesinle korkuttun.
10. Bir çok kasabalar askerler tarafından hücumu uğradı.
11. Büyük taşlar ile yüksek bir duvar inşa ediyorduk.
12. Hâkimler büyük kitaplar ve bir çok mektuplar yazdı.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM SIFATLARI

-us, -a, -um ile biten ve Birinci veya İkinci Çekimden olan Sıfatları gördük. Bazı Sıfatlar da vardır ki bunların Çekimi Üçüncü Çekim İsimleri gibidir.

Aşağıdaki sıfatların *Nom.*, *Voc.*, ve *Acc.* Hallerinde *Masc.* ve *Fem.* için bir şekil, *Neut.* için ayrı şekil vardır.

Melior = daha iyi

	Singularis		Pluralis	
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut.
Nom.	Melior	Melior	Meliōr-ēs	Meliōr-a
Voc.	Melior	Melior	Meliōr-ēs	Meliōr-a
Acc.	Meliōr-em	Melior	Meliōr-ēs	Meliōr-a
Gen.	Meliōr-is	Meliōr-is	Meliōr-um	Meliōr-um
Dat.	Meliōr-ī	Meliōr-ī	Meliōr-ibus	Meliōr-ibus
Abl.	Meliōr-e	Meliōr-e	Meliōr-ibus	Meliōr-ibus

Tristis = hüzün, mahzun

	Singularis		Pluralis	
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut.
Nom.	Trist-is	Trist-e	Trist-ēs	Trist-ia
Voc.	Trist-is	Trist-e	Trist-ēs	Trist-ia
Acc.	Trist-em	Trist-e	Trist-ēs	Trist-ia
Gen.	Trist-is	Trist-is	Trist-ium	Trist-ium
Dat.	Trist-ī	Trist-ī	Trist-ibus	Trist-ibus
Abl.	Trist-ī	Trist-ī	Trist-ibus	Trist-ibus

Abl. Sing.'in ē ile değil ī ile bittiğine dikkat etmelidir.

Aşağıdaki kelimeleri birlikte çekiniz :

**Donum melius- hasta gravis-servus fortis-
onus leve- filius melior- tēlum grave.**

KELİMELER

Tristis gibi çekiniz :

Fortis, cesur

Gravis, ağır

Brevis, kısa

Dulcis, tatlı

T E R C Ü M E XXIII

1. Rēx est fortis.	6. Vox fuit dulcis.
2. Onus erat grave.	7. Carminum dulcium.
3. Carmina sunt dulcia	8. Sagittis brevibus.
4. Hasta erit brevis.	9. A fortī milite.
5. Puerī erant fortes.	10. Opus erat melius.
11. Rēgis filiī carmen dulce cantā-bant	
12. Onera gravia ā servīs miseris portāt-a sunt.	
13. Rēgīna nostra ā militibus fortibus amāt-a erat.	
14. Epistulae puerōrum parvōrum sunt breves.	
15. Militem fortium hastās gravēs timē-mus.	
16. Avium parvārum vōcem dulcem laudāv-istī.	
17. Amicī nostrī dōna meliōra mitt-ent.	
18. Iudicis filius sagittā brevi vulnerāt-us est.	
-
1. Şarkı kısa idi.	6. İyi kızlar tarafından.
2. Kızlar cesurdur.	7. Tatlı bir şarkının.
3. Kitaplar ağır idi	8. Kısa mektuplar.
4. Cesur askerlerin.	9. Daha iyi bir hediye.
5. Kısa bir mızrak ile.	10. Daha iyi mızrakların.
11. Kızların tatlı sesleri arkadaşlarımızı sevk edecek.	
12. Askerlerin ağır mızrakları ile yaralandık.	
13. Ağır kitaplar küçük çocuklar tarafından taşındı.	
14. Kısa şarkı kıral tarafından methedildi.	
15. Cesur askerlerin okları kısadır.	
16. Ağır taşlar kıralın habercilerine mani olacak.	
17. Kıralıçe tarafından daha iyi gemiler inşa edilecek.	
18. Zavallı köleler ağır yüklerden korkacak.	

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM SIFATLARI (devam)

Aşağıdaki Sıfatların *Sing.*'lerinde *Nom.* ve *Voc* Halleri her üç Cins için aynı şekli gösterir. *Plur.*'lerinde *Neut.* Cinsinin ilk üç Halde başka şekilleri vardır.

Fēlix = mesut

Singularis			Pluralis	
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut.
Nom.	Fēlix	Fēlix	Fēlic-ēs	Fēlic-ia
Voc.	Fēlix	Fēlix	Fēlic-ēs	Fēlic-ia
Acc.	Fēlic-em	Fēlix	Fēlic-ēs	Fēlic-ia
Gen.	Fēlic-is	Fēlic-is	Fēlic-ium	Fēlic-ium
Dat.	Fēlic-ī	Fēlic-ī	Fēlic-ibus	Fēlic-ibus
Abl.	Fēlic-ī	Fēlic-ī	Fēlic-ibus	Fēlic-ibus

Ingēns = iri, cesim

Singularis			pluralis	
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut
Nom.	Ingēns	Ingēns	Ingent-ēs	Ingent-ia
Voc.	Ingēns	Ingēns	Ingent-ēs	Ingent-ia
Acc.	Ingent-em	Ingēns	Ingent-ēs	Ingent-ia
Gen.	Ingent-is	Ingent-is	Ingent-ium	Ingent-ium
Dat.	Ingent-ī	Ingent-ī	Ingent-ibus	Ingent-ibus
Abl.	Ingent-ī	Ingent-ī	Ingent-ibus	Ingent-ibus

Aşağıdaki kelimelerin birlikte çekimlerini gösteriniz :

**Puella fēlix- mare ingēns- magister sapiēns-
tēlum vēlōx- servus audāx.**

KURAL — Bazan bir İsim başka bir İsmi niteler. Bu takdirde iki İsim aynı Halde bulunur, ve bunlar

Appositio : Açıklama durumundadır denir. Meselâ —

Rōmulus rēx pugnāvit = *Kıral Romulus harb etti.*

Rōmulum rēgem vidī = *Kıral Romulus'u gördüm.*

Filius Rōmulī rēgis = *Kıral Romulus'un oğlu.*

K E L İ M E L E R

Fēlix gibi

Ingēns gibi

Velōx, vēlōc-is, sūratli Sapiēns, sapient-is, akıllı

Audāx, audāc-is cüretli

Gai-us,-ī, Caesar,-is, Lentul-us,-ī (erkek adları)

T E R C Ü M E XXIV

1. Rēgēs sapientēs bella longa nōn ama-nt.
2. Lentulus, amīcus noster, puerum audācem pūni-et.
3. Nūntiī vēlōcēs librōs, dōna tua, portā-bant.
4. Servi sapientēs ā Gaiō magistrō laudāt-ī sunt.
5. Librōs et epistulās, Caesaris opera, lauda-mus.
6. Nāvēs multae ā rēgīnā sapientī aedificāt-ae sunt.
7. Gaius, iūdex bonus, sagittā brevī vulnerāt-us est.
8. Opera servōrum audācium ā rēge culpāt-a sunt.
9. Magistrī sapientes puerōs multōs ērudiv-ērunt.
10. Hastās vēlōcēs et lapidēs gravēs timē-mus.
11. Gaius et Caesar, amīcī nostrī, sagittīs vulnerāt-ī erant.
12. Lentulus, rēgis filiūs, librōs multōs scrīps-it.
 1. Cüretli köleler şehrin ağır kapılarını kırdılar.
 2. Senin arkadaşın Gaius hâkim tarafından methedildi.
 3. Köleler tarafından cesim duvarlar inşa ediliyordu.
 4. Hâkim Gaius'un kitapları kiral tarafından methedildi.
 5. Sūratli oklardan ve ağır mızraklardan korktuk.
 6. Akıllı hâkimlerin sesleri işitilmekte idi.
 7. Arkadaşımız Lentulus ve Caesar çağrılmış idi.
 8. Şehirlere cüretli köleler tarafından hücum edilmişti.
 9. Kölemiz Gaius ağır bir taşla yaralandı.
 10. Kardeşim Iulia tarafından tatlı bir şarkı söylendi.
 11. Cüretli aslan narin koyunu korkutmuştu.
 12. Akıllı hocanın oğlu cesur askerleri sevk etmişti.

İKİNCİ ÇEKİM: Ē — FİLLERİ

Monē-re, tavsiye etmek

Praes. Göv., monē- Sup. Göv., monit-
Perf. Göv., monu-

VÖX PÄSSİVA, Edilgen Çatı

Praes. Gövdesi Monē- den yapılan Zamanlar
[Şahıs Takıları Birinci Çekimin aynıdır]

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	monē-or	tavsiye ediliyorum [1]
2	» » + ris	monē-ris	» ediliyorsun
3	» » + tur	monē-tur	» ediyor
Plur. 1	» » + mur	monē-mur	» ediyoruz
2	» » + minī	monē-minī	» ediliyorsunuz
3	» » + ntur	monē-ntur	» ediyorlar
İmperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + bar	monē-bar	tavsiye ediliyordum
2	» » + bāris	monē-bāris	» ediliyordun
3	» » + bātur	monē-batur	» ediliyordun
Plur. 1	» » + bāmur	monē-bāmur	» ediliyorduk
2	» » + bāminī	monē-bāminī	» ediliyordunuz
3	» » + bantur	monē-bantur	» ediliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + bor	monē-bor	tavsiye edileceğim
2	« « + beris	monē-beris	« edileceksin
3	« « + bitur	monē-bitur	« edilecek
Plur. 1	« « + bīmur	monē-bīmur	« edileceğiz
2	« « + biminī	monē-biminī	« edileceksiniz
3	« « + buntur	monē-buntur	« edilecekler

Yukarıdaki Zamanlardan her birinin *Sing.* İkinci Şahıs için başka birer şekli daha vardır: *Praes. monē-re*, *Imperj. monē-bāre*, *Fut. monē-bere*,

[1] Bk. S: 14, Not: 2 [2] Bk. S: 16, Not: 1

K E L İ M E L E R

Sor-or, ōris, f. kız kardeş **Rōm-a, -ae, f.** Roma
Urbs, urb-is, f. şehir **Gall-us, -ī, m.** Gallialı
Verb-um, -ī, n. kelime, söz.

T E R C Ü M E XXV

1. Iūlia, soror mea, ā servō nigrō terrē-bitur.
2. Leōnēs magnī ab ovibus tenerīs time-ntur.
3. Rōma, urbs magna, ab hostibus oppugnāt-a erat.
4. Puerī multī ā Gaiō, amīcō tuō, doce-ntur.
5. Iūdicis bonī verba sapientia audiv-imus.
6. Mīlitēs fortēs hostium sagittīs nōn terrē-bantur.
7. Rōmulus, rēx sapiēns, portās urbis claus-erit.
8. Avēs timidae puerōrum vōcibus terrē-bantur.
9. Carmen dulce ā Iūlia, sorōre tuā, cantāt-um est.
10. Hostēs audāces portās urbis nostrae frēg-erant.
11. Epistulae Lentulī, amīcī nostrī, laudāt-ae sunt.
12. Onera gravia ā servis miserīs timē-bantur.
 1. Arkadaşımızın oğlu Gaius, askerleri sevk edecek.
 2. Oğlanlar akıllı bir hoca olan Lentulus tarafından okutuluyordu.
 3. Akıllı bir kıralın oğlu olan Gaius'tan korkmayız.
 4. Askerlerin ağır mızrakları ile yaralandınız.
 5. Arkadaşın Gaius'un kız kardeşi Iulia güzeldir.
 6. Küçük çocuklar bizim seslerimizle korkutuluyor.
 7. Cüretli düşmanlar büyük şehre (acc.) hücum etmiyecekler.
 8. Mektuplarımız akıllı kıraliçe tarafından methedilmiş olacak.
 9. Arkadaşımızın oğlu Gaius tarafından okutuluyorsunuz.
 10. Hâkimlerin öfkesinden korkulur.
 11. Düşman tarafından şehrin kapıları gösterilir.
 12. Düşmanların kısa mızrakları bir çok askerleri yaraladı.

İKİNCİ ÇEKİM: Ē — FİİLLERİ

Monē-re, tavsiye etmek

Praes. Göv., monē-Perf. Göv., monu-Sup. Göv., monit-

VÖX PÄSSİVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Monit-** den yapılan Zamanlar

[İkinci Çekim Fiillerin Sup. Gövdeleri çok hallerde kuralsızdır. Ayrıca bulunup öğrenilmeleri gerekir].

Perfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Sup. Göv. + us sum	monit-us sum	tavsiye edildim [1]
2	» » + us es	monit-us es	» edildin
3	» » + us est	monit-us est	» edildi
Plur. 1	» » + ī sumus	monit-ī sumus	» edildik
2	» » + ī estis	monit-ī estis	» edildiniz
3	» » + ī sunt	monit-ī sunt	» edildiler
Plusquamperfectum			
Sing. 1	Sup. Göv. + us eram	monit-us eram	tav. edilmiş idim
2	» » + us erās	monit-us erās	» » idin
3	» » + us erat	monit-us erat	» » idi
Plur. 1	» » + ī erāmus	monit-ī erāmus	» » idik
2	» » + ī erātis	monit-ī erātis	» » idiniz
3	» » + ī erant	monit-ī erant	» » idiler
Futurum Perfectum			
Sing. 1	Sup. Göv. + erō	monit-us erō	tav. ed. olacağım
2	» » + eris	monit-us eris	» » olacaksınız
3	» » + erit	monit-us erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	monit-ī erimus	» » olacağız
2	» » + eritis	monit-ī eritis	» » olacaksınız
3	» » + erunt	monit-ī erunt	» » olacaklar

KURAL — Sıfatlar çeşitli Cinslerden iki veya daha fazla İsmi nitelediği zaman *Fem.* olanlara değil *Masc.* olanlara uyar: **Puer et puella sunt pulchri** = *Oğlan ve kız güzeldirler.*

Aynı kural Edilgen Çatı Zamanlarındaki Participium'lar için de doğrudur: **Puer et puella laudati sunt** = *Oğlan ve kız methedildi.*

[1] *Bk. S: 18 Not: 1.*

K E L İ M E L E R

- Doce-ō** (2), Okutuyorum Sup. Göv., **doct-**
Perf. Göv., **docu-**
- Vide-ō** (2), görüyorum Sup. Göv., **vīs-**
Perf. Göv., **vid-**
- Dēle-ō** (2), tahrip ediyorum Sup. Göv., **dēlēt-**
Perf. Göv., **dēlēv-**
- omnis** (sıfat, **trīstis** gibi), bütün

T E R C Ū M E XXVI

1. Rēx et rēgina ab omnibus mīlitibus vīs-ī sunt.
 2. Filius tuus et soror mea ā magistrō bonō doct-ī erunt.
 3. Flūmina magna et mūrī altī rēgem impedi-ent.
 4. Mūrus et porta oppidi nostrī sunt altī.
 5. Rōmam, urbem nostram, et Rōmuluṃ rēgem amā-mus.
 6. Verba sapientia iūdicum bonōrum nōn audiv-istī.
 7. Avēs multae puerōrum sagittīs vulnerat-ae sunt.
 8. Onus magnum ā servīs timidīs nōn mōtum erit.
 9. Rōma, urbs nostra, ā Rōmulō rēge aedificat-a est.
 10. Virginēs pulchrae carmina dulcia cantā-bant.
 11. Gaius, amīcus tuus, et Iūlia, soror mea, aegrī fu-ērunt.
 12. Libri tuī ab omnibus amīcis nostris laudat-ī erant.
1. Duvar ve kapı Gaius tarafından inşa edildi.
 2. Oğlan ve kız hâkimin oğlu tarafından okutulmuştu.
 3. Kız kardeşin Iūlia'yı ve arkadaşımız Lentulus'u gördük.
 4. Kitaplar ve mektuplar kıral tarafından methedildi.
 5. Büyük nehir tarafından şehirler tahrip edilmişti.
 6. Düşmanlarımız Gallialılar tarafından görüldük.
 7. Habercilerin sesleri ile korkutuldunuz.
 8. Cüretli köleler şehrin kapılarını kırmışlardı.
 9. Şehrimiz Roma'ya askerler tarafından hücum edilecek.
 10. Kızların tatlı şarkısı kıraliçe tarafından methedilecek.
 11. Düşmanların ağır mızrakları ile yaralanacağız.
 12. Derin nehirden ve vâsi denizden korkuyorduk.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM

Geng. Sing.'leri **ūs** ile biten İsimler Dördüncü Çekimdedir.

Eğer İsim *Masc.* (veya *Fem.*) ise *Nom.* **us** ile biter.
İsim *Neut.* ise *Nom.* **ū** ile biter.

Māsculinum

Singularis			Pluralis	
<i>Nom.</i>	Grad-us	adım (<i>m.</i>)	Grad-ūs	adımlar
<i>Voc.</i>	Grad-us	ey adım	Grad-ūs	ey adımlar
<i>Acc.</i>	Grad-um	adımı	Grad-ūs	adımları
<i>Gen.</i>	Grad-ūs	adımın	Grad-uum	adımların
<i>Dat.</i>	Grad-ūi	adıma, için	Grad-ibus	adımlara, için
<i>Abl.</i>	Grad-ū	adımdan, ile	Grad-ibus	adımlardan, ile

Neutrum

Singularis			Pluralis	
<i>Nom.</i>	Gen-ū	diz (<i>n.</i>)	Gen-ua	dizler
<i>Voc.</i>	Gen-ū	ey diz	Gen-ua	ey dizler
<i>Acc.</i>	Gen-ū	dizi	Gen-ua	dizleri
<i>Gen.</i>	Gen-ūs	dizin	Gen-uum	dizlerin
<i>Dat.</i>	Gen-ūi	dize, için	Gen-ibus	dizlere, için
<i>Abl.</i>	Gen-ū	dizden, ile	Gen-ibus	dizlerden, ile

[*Dat.* ve *abl. plur.*'leri bazan **-ubus** ile biter].

Dördüncü ve ikinci Çekim İsimlerini dikkatle ayırt etmelidir —

Nom.'u **-us** ve *Gen.*'u **-ī** ile biten İsimler İkinci Çekimdedir.

Nom.'u **-us** ve *Gen.*'u **-ūs** ile biten İsimler Dördüncü Çekimdedir.

KURAL — Bir Sıfat bir erkeği (adamı, insanı), bir kadını veya bir şeyi vasıflandırdığı zaman çok vakit İsim yazılmaz, ve Sıfatın Cinsinden erkek, kadın veya bir şey kastedildiği anlaşılır.

Singularis**Pluralis**

Masc. **Bonus** = iyi adam **Bonī** = iyi insanlar
Fem. **Bona** = iyi kadın **Bonae** = iyi kadınlar
Nom. **Bonum** = iyi şey **Bona** = iyi şeyler

K E L İ M E L E R

Gradus gibi

Arc-us, -ūs, *m.*, yay

Imperāt-or, -ōris, *m.*

Exercit-us, -ūs, *m.*, ordu

komutan

Curr-us, -ūs, *m.*, harb arabası

Rot-a, -ae, *f.*, tekerlek

Man-us, -ūs, *f.*, el

T E R C Ü M E XXVII

1. Militēs nostrī arcūs magnōs manibus tenē-bant.
 2. Manus tenera sorōris tuae vulnerāt-a erat.
 3. Currūs hostium ab omnibus militibus vīs-ī erunt.
 4. Omnēs bonī Rōmulum rēgem nostrum amā-bunt.
 5. Filius amīcī tuī ā multīs culpāt-us erat.
 6. Exercitūs Gallōrum, hostium nostrōrum, vīd-imus.
 7. Fortium opera et sapientium verba laudā-tis.
 8. Multī sagittās et arcūs magnōs portāv-ērunt.
 9. Caesar, imperātor exercitūs, hostem non time-t.
 10. Puerōrum audācium sagittās manu meā frēg-eram.
 11. Magnum exercitum et multōs currūs mīs-istis.
 12. Fortēs et sapientēs ab omnibus laudā-buntur.
1. Gallialıların orduları bizimkiler tarafından görüldü.
 2. Bütün eserleriniz akıllı insanlar tarafından methedildi.
 3. Akıllı bir hâkim olan Gaius'un arkadaşları bir çok şeyler yazdılar.
 4. Şehrin kapılarını kendi ellerimizle kapatacağız.
 5. Düşmanların yaylarını ve oklarını görmediniz.
 6. Ordunuzun komutanı Caesar'ı herkes muaheze edecek.
 7. Cesurlar kıralların ordularından (*acc*) korkmaz.
 8. Cesur insanların şehri olan Roma Gallialılar tarafından hücumu uğrıyacak.
 9. Ağır yük bir kızın eliyle nakledildi.
 10. Kırıl ve kırılıçe bütün iyi insanlar tarafından sevildi.
 11. Büyük taşlar harb arabalarının tekerleklerini kıracak.
 12. Nehirler cesur Gallialıların ordularına mâni olacak.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİİLLERİ**Reg-ere**, idare etmekPraes Göv., **reg-** Sup. Göv., **rēct-****VÖX PÄSSİVA**, Edilgen ÇatıPraes. Gövdesi **Reg-** den yapılan Zamanlar

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	reg-or	idare ediliyorum
2	» » + eris	reg-eris [1]	» ediliyorsun
3	» » + itur	reg-itur	» ediliyor
Plur. 1	» » + imur	reg-imur	» ediliyoruz
2	» » + iminī	reg-iminī	» ediliyorsunuz
3	» » + untur	reg-untur	» ediliyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ēbar	reg-ēbar	idare ediliyordum
2	» » + ēbāris	reg-ēbāris [2]	» ediliyordun
3	» » + ēbatur	reg-ēbatur	» ediliyordu
Plur. 1	» » + ēbāmur	reg-ēbāmur	» ediliyorduk
2	» » + ēbāminī	reg-ēbāminī	» ediliyordunuz
3	» » + ēbantur	reg-ēbantur	» ediliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + ar	reg-ar	idare edileceğim
2	» » + āris	reg-āris [3]	» edileceksin
3	» » + ātur	reg-ātur	» edilecek
Plur. 1	» » + āmur	reg-āmur	» edileceğiz
2	» » + āminī	reg-āminī	» edileceksiniz
3	» » + entur	reg-entur	» edilecekler

[1] veya **reg-ere** [2] veya **reg-ēbāre** [3] veya **reg-ēre**.

KURAL — «Birlikte» anlamını veren «ile» «ile beraber» «ile birlikte» kelimeleri Lâtinceye «Cum» ve *Abi.* ile tercüme edilir. Meselâ — **Mittō servum cum puerō**—Çocuk ile birlikte bir köle gönderiyorum.

Bunu, bir şeyin ne ile, ne vasıtasıyla yapıldığını gösteren «ile» den dikkatle ayırt etmelidir (*bak*, s. 60).

Puer vulnerātus est sagittis = Oğlan oklar ile yaralandı.

KELİMELER

- Occid-ō** (3), öldürüyorum Sup. Göv., **occīs-**
Perf. Göv., **occīd-**
(Bellum) ger-ō, (harb) ediyorum Sup. Göv., **gest-**
Perf. Göv., **gess-**
Flūct-us, ūs, m., dalga **Vent-us, -ī, m.**, rüzgâr
DİKKAT- **reg-eris** (kısa e) Praesens, Tekil
İkinci Şahıs; **reg-eris** (uzun e) Futurum, Tekil İkinci
Şahıs.

TERCÜME XXVIII

1. **Ā Gallīs vinc-ēmur.** 5. **Cum multīs mitt-ēmur.**
 2. **Cum nūntiō mitt-eris.** 6. **Bella ger-ēbantur.**
 3. **Nōn dūc-ēbāminī.** 7. **Ā Caesare dūc-ēbāmur.**
 4. **Tēlis occīd-eris.** 8. **Omnēs vinc-entur.**
 9. **Multa sapientia ā Lentulō, amīcō tuō, scrīb-untur.**
 10. **Imperātorem cum omnibus amīcīs occīd-ēmus.**
 11. **Nāvēs multae flūctibus et ventō frang-untur.**
 12. **Mūrum ingentem lapidibus magnīs aedificā-bāmus.**
 13. **Filiī nostrī cum nūntiīs vēlōcibus mitt-entur.**
 14. **Multī fortēs ā Gallīs, hostibus nostrīs, occīd-ēbantur.**
 15. **Virginis pulchrae carmina dulcia audīv-imus.**
 16. **Librī magnī ā Gaiō, iūdice sapienti, scrīb-untur.**
1. Komutan tarafından büyük ordular sevk ediliyordu.
 2. Gallialının ağır mızrağı ile öldürüleceksin.
 3. Kardeşin lūlia tarafından hediyeler gönderilecek.
 4. Kölen ile birlikte süratli bir haberci göndereceğiz.
 5. Oğlu ile birlikte düşmanlar tarafından öldürüldü.
 6. Şehrin kapısı iri bir taşla kırılmaktadır.
 7. Gallialılar bir ordu ile şehrimize hücum edecek.
 8. Cesur insanlar dalgalar ve rüzgârla korkutulmazlar.
 9. Harb arabalarımızın tekerlekleri taşlarla kırılacak.
 10. Cesur general Caesar tarafından sevk edileceğiz.
 11. Eseriniz bütün iyi insanlar tarafından methedildi.
 12. Akıllı insanlar Romulus'un kanunlarını metheder.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİİLLERİ

Reg-ere, idare etmek

Praes. Göv., **reg-** Perf. Göv., **rēx-** Sup. Göv., **rēct-**
VÖX PÄSSİVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Rēct-** den yapılan Zamanlar :

Perfectum					
		Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing. 1	Sup. Göv.	+us um	rēct-us sum	idare edildim	
	2	» » +us es	rēct-us es	» edildin	
	3	» » +us est	rēct-us est	» edildi	
Plur. 1	» »	+ī sumus	rēct-ī sumus	» edildik	
	2	» » +ī estis	rēct-ī estis	» edildiniz	
	3	» » +ī sunt	rēct-ī sunt	» edildiler	
Plusquamperfectum					
Sing. 1	Sup. Göv.	+us eram	rēct-us eram	idare edilmiş idim	
	2	» » +us erās	rēct-us erās	» » idin	
	3	» » +us erat	rēct-us erat	» » idi	
Plur. 1	» »	+ī erāmus	rēct-ī erāmus	» » idik	
	2	» » +ī erātis	rēct-ī erātis	» » idiniz	
	3	» » +ī erant	rēct-ī erant	» » idiler	
Futurum Perfectum					
Sing. 1	Sup. Göv.	+us erō	rēct-us erō	idare ed. olacağım	
	2	» » +us eris	rēct-us eris	» » olacaksınız	
	3	» » +us erit	rēct-us erit	» » olacak	
Plur. 1	» »	+ī erimus	rēct-ī erimus	» » olacağız	
	2	» » +ī eritis	rēct-ī eritis	» » olacaksınız	
	3	» » +ī erunt	rēct-ī erunt	» » olacaklar	

Türkçe — E Halinin Lâtinceye çevrilmesi.

Lâtince *Dat.* Hali Türkçeye *e-* veya *için* ile çevrilir. Meselâ—**rēgi**=*kırala* veya *kıral için*. Fakat Türkçedeki *-e* Takısı «bir yere doğu hareket» anlamını verdiği zaman Lâtinceye *ad* veya *in* ve *Acc.* ile çevrilir. Meselâ — **Ad urbem missum est** = *şehre gönderildi*.

KURAL

-E hareket ifade etmediği zaman — sadece *Dat.*

-E hareket ifade ettiği zaman — *in* veya *ad* ve *Acc.*

T E R C Ü M E XXIX

[Bu ve bundan sonraki tercümelerde ilk defa geçen kelimeler için kitabın sonundaki lûgatçeye bakmalıdır].

1. Rēx Gallōrum cum exercitū ad urbem contend-it.
2. Multae nāvēs flūctibus et ventō frāct-ae erant.
3. Nūntiī vēlōcēs ad exercitum nostrum mīss-ī sunt.
4. Urbis portae ā servis timidīs claus-ae erunt.
5. Hastae et sagittae fuērunt ūtiles militibus.
6. Librōs Lentulī, amīcī tui, rēgī monstrāv-imus.
7. Rēx et rēgīna omnibus bonīs cārī fu-ērunt.
8. Carmina avium parvārum sunt dulcia omnibus.
9. Urbis turrēs et portās imperātōrī monstrā-bimus.
10. Cum multis Gallīs in urbem vestram duct-ī sumus.
11. Epistulae brevēs ā sapientibus scrīb-ēbantur.
12. Liber tuus Lentulō, iūdicis filiō, ūtilis erit.

1. Bizim komutanın adı bütün askerler için azizdir.
2. Bütün köleler büyük şehre gönderildi.
3. Mabedin duvarı dalgalar tarafından yıkıldı.
4. Ordularımız Gallialılar tarafından yenildi.
5. Hâkimlerin sözleri kırala bildirilecek.
6. Kıralıçenin şehrine haberciler gönderilmişti.
7. Büyük bir ordu ile nehre doğru ilerliyorduk.
8. Bir çok insanlar düşmanların oklariyle öldürüldü.
9. Düşmanların gemileri kıralıçemize faydalı idi.
10. Harb arabasının tekerlekleri taşlarla kırılmıştı.
11. Akıllı hocamız Gaius tarafından okutulduk.
12. Mektuplar ve kitaplar bütün çocuklara gösterildi.

BEŞİNCİ ÇEKİM

Gen. Sing.'i **ēī** ile biten İsimler Beşinci Çekimden-
dir. Bunların *Nom. Sing.*'leri **ēs** ile biter, ve Cinsleri
Fem. dur (yalnız **diēs** genel olarak *Masc. dur*).

	Singularis		Pluralis	
Nom.	Di-ēs	gün (m., f.)	Di-ēs	günler
Voc.	Di-ēs	ey gün	Di-ēs	ey günler
Acc.	Di-em	günü	Di-ēs	günleri
Gen.	Di-ēī	günün	Di-ōrum	günlerin
Dat.	Di-ēī	güne, için	Di-ōbus	günlere, için
Abl.	Di-ē	günden, ile	Di-ōbus	günlerden, ile

Beş Çekimin Hal Takıları

	1	2		3		4		5
	Fem.	Masc.	Fem. Neut	Masc.	Fem. Neut.	Masc. F. Neut.		Fem.
Nom.	-a	-us	-er -um	Çeşitli	Çeşitli	-us	-ū	-ēs
Voc.	-a	-e	-er -um	=Nom.	=Nom.	-us	-ū	-ēs
Acc.	-am	-um	-um	-em	=Nom.	-um	-ū	-ēm
Gen.	-ae	-ī	-ī	-is	-is	-ūs	-ūs	-ēī
Dat.	-ae	-ō	-ō	-ī	-ī	-ūī	-ū	-ēī
Abl.	-ā	-ō	-ō	-e	-e	-ū	-ū	-ē
Nom.	-ae	-ī	-a	-ēs	-a	-ūs	-ua	-ēs
Voc.	-ae	-ī	-a	-ēs	-a	-ūs	-ua	-ēs
Acc.	-as	-ōs	-a	-ēs	-a	-ūs	-ua	-ēs
Gen.	-ōrum	-ōrum	-ōrum	-um	-um	-uum	-uum	-ōrum
Dat.	-īs	-īs	-īs	-ibus	-ibus	-ibus	-ibus	-ōbus
Abl.	-īs	-īs	-īs	-ibus	-ibus	-ibus	-ibus	-ōbus

Lâtince **İN** Edatı

Lâtince **in** Edatının iki anlamı vardır —

In ve *Acc.* bir yere doğru hareket bildirir.

In ve *Abl.* bir yerde oluş bildirir, ve Türkçeye
<de> ile çevrilir. Meselâ —

In urbem = şehre doğru ; **in urbe** = şehirde.

T E R C Ü M E X X X .

1. Caesar cum magno exercitū in Ītaliā contēdēbat.
2. Rēx et rēgīna in urbe nostrā occīsī erant.
3. Currūs nostrōs et nāvēs amīcō tuō mōnstrā-bāmus.
4. Īlīa, soror tua, ab omnibus bonis laudāt-a erit.
5. Captīvī miserī ab imperātōre in urbem duct-ī sunt.
6. Cum Lentulō, iūdicis filiō, in Ītaliā mitt-ēris.
7. Militēs multi sagittīs et hastīs vulnerāt-ī erant.
8. Ītalia, patria nostra, omnibus cāra est.
9. Servus niger in currū cum imperātōrē sedē-bat.
10. Nūntiōs multōs ad iūdicem bonum mīs-istis.
11. Militēs ā Gallīs, hostibus nostrīs, nōn vinc-entur.
12. Dulcia sunt omnibus sapientibus puellārum carmina.

1. Oğlunun arkadaşı Lentulus'u görmedik.
2. Komutan Caesar ile İtalya'ya doğru ilerliyeceğiz.
3. Köleler tarafından hâkime her şey bildirilecek.
4. Bir çokları şehirde Gallialıların oklariyle öldürüldü.
5. Kardeşin Iulia bütün arkadaşları tarafından sevilir.
6. Köleler kasabaya doğru ağır bir yük taşıyorlardı.
7. Düşmanlarımızın orduları İtalya'ya doğru ilerliyecek.
8. Kitaplarımızı oğlun Lentulus'a gösteriyorduk.
9. Komutanımız Caesar bir çok büyük harbler yaptı.
10. Kırالیçe kıralla birlikte güzel bir arabada oturacak.
11. Komutanın sözleri bütün askerlere bildirildi.
12. Korkak kızlar çocukların sesleriyle korkutuluyor.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: Ī — FİİLLERİ**Audī-re**, işitmekPraes. Göv., **audī-** Perf. Göv., **audīv-** Sup. Göv., **audit-****VÖX PÄSSĪVA**, Edilgen ÇatıPraes. Gövdesi **Audī-** den yapılan Zamanlar :

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	audi-or	işitiliyorum
	» » + ris	audī-ris	işitiliyorsun
	» » + tur	audi-tur	işitiliyor
Plur. 1	» » + mur	audī-mur	işitiliyoruz
	» » + minī	audī-minī	işitiliyorsunuz
	» » + untur	audi-untur	işitiliyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ēbar	audi-ēbar	işitiliyordum
	» » + ēbāris	audi-ēbāris	işitiliyordun
	» » + ēbātur	audi-ēbātur	işitiliyordu
Plur. 1	» » + ēbāmur	audi-ēbāmur	işitiliyorduk
	» » + ēbāminī	audi-ēbāminī	işitiliyordunuz
	» » + ēbantur	audi-ēbantur	işitiliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + ar	audi-ar	işitileceğim
	» » + ēris	audi-ēris	işitileceksin
	» » + ētur	audi-ētur	işitilecek
Plur. 1	» » + ēmur	audi-ēmur	işitileceğiz
	» » + ēminī	audi-ēminī	işitileceksiniz
	» » + entur	audi-entur	işitilecekler

[Yukarıdaki Zamanlardan her birinin Tekil İkinci Şahıs için başka birer şekli daha vardır: Praes. **audī-re**, Imperf. **andi-ēbāre**, Fut. **audi-ēre**].

KURAL — (Ne Zaman?) in karşılığı *Abl.* ile ;
(Ne kadar müddet?) in karşılığı *Acc.* ile ifade edilir.

Prīmō anno occisus est = *İlk senede öldürüldü*
(Ne zaman?).

Mültōs annōs manēbit = *Bir çok yıllar kalacak*
(Ne kadar müddet?)

T E R C Ü M E XXXI

Lâtince **e** ve **ex** Edatları, -den -den dışarı anlamını verir ve *Abl.* alır. **Ex Italiā** = *İtalya'dan*, gibi.

1. Proximō annō omnēs urbēs ā mīlitibus mūni-ēbantur.
2. A Lentulō, iūdice sapientī, pūni-ēris.
3. Nāves nostrae flūctibus et ventō impedi-untur.
4. Cāptīvī diēs multōs in oppidō manē-bunt.
5. Prīmō diē nūntiōs ex urbe mīs-imus.
6. Verba tua rēgī et rēgīnae nūntiā-buntur.
7. Puerī ignavī ā magistrō nostrō pūni-untur.
8. Galli cum exercitū magnō ad urbem contend-ent.
9. Librōs multōs et epistulās manu meā scrips-ī.
10. Hastae et sagittae mīliti fortī ūtilēs erunt.
11. Gallorum imperātor anno secundo occīs-us erat.
12. Carmen puellārum ab omnibus laudāt-um erit.

1. Akıllı hocamız Lentulus tarafından okutuluyorduk.
2. Nehir ve surlar bize mâni olacaklar.
3. Şehir Caesar tarafından tahkim edilmektedir.
4. Ertesi gün köleler şehirden dışarı gönderildiler.
5. Bir çok esirler bizimkiler tarafından İtalya'ya sevk-ediliyordu.
6. Komutanın oğlu kısa bir mızrak ile yaralandı.
7. Süratli haberci ile birlikte kırala gönderildik.
8. Akıllı insanların sözleri bütün iyi adamlar tarafından methedilir.
9. Düşmanımız Gallialıların ordularından korkmayız.
10. Komutanın sesi bütün askerler tarafından işitilecek.
11. Şehrin kapıları cesur bir adam tarafından korunacak.
12. Yurttaşlar bir çok saatler Diana mabedinde kaldı.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: İ — FİLLERİ (devam)**audī-re**, işitmekPraes. Göv. **audī-** Perf. Göv. **audīv-** Sup. Göv., **audit-****VÖX PÄSSİVA**, Edilgen ÇatıSup. Gövdesi **Audit-** den yapılan Zamanlar :Dördüncü Çekimden kurallı bir Fiilin Praes. Gövdesinin sonuna **t** getirilirse Sup. Gövdesi elde edilir.

Perfectum				
	Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing.	1	Sup. Göv. + us sum	audit-us sum	işitildim
	2	» » + us es	audit-us es	işitildin
	3	» » + us est	audit-us est	işitildi
Plur.	1	» » + ī sumus	audit-ī sumus	işitildik
	2	» » + ī estis	audit-ī estis	işitildiniz
	3	» » + ī sunt	audit-ī sunt	işitildiler
Plusquamperfectum				
Sing.	1	Sup. Göv. + us eram	audit-us eram	işitilmiş idim
	2	» » + us erās	audit-us erās	» idin
	3	» » + us erat	audit-us erat	» idi
Plur.	1	» » + ī erāmus	audit-ī erāmus	» idik
	2	» » + ī erātis	audit-ī erātis	» idiniz
	3	» » + ī erant	audit-ī erant	» idiler
Futurum Perfectum				
Sing.	1	Sup. Göv. + us erō	audit-us erō	işitilmiş olacağım
	2	» » + us eris	audit-us eris	» olacaksın
	3	» » + us erit	audit-us erit	» olacak
Plur.	1	» » + ī erimus	audit-ī erimus	» olacağız
	2	» » + ī eritis	audit-ī eritis	» olacaksınız
	3	» » + ī erunt	audit-ī erunt	» olacaklar

Etken Geçişli bir Fiili ve Düz Tümlenci olan bir Cümle, Edilgen bir Fiille Alet veya Yapan *Abl.*, unu havi bir Cümleye çevrilebilir. Bunun aksi de mümkündür. *bk. S: 83.*

T E R C Ü M E XXXII

1. Proximō diē omnes nāvēs flūctibus fract-ae sunt.
2. Onus magnum et grave multās hōrās portā-bāmus.
3. Urbis portae ab imperātōre primā hōrā claud-entur.
4. Iūdicum filiī cum nostris filiīs ērudīt-ī sunt.
5. Multōs diēs in Ītaliā cum amīcis māns-imus.
6. Secundā hōrā nūntium vēlocem ex urbe mitt-ēmus.
7. Proximō annō magnum exercitum in Ītaliām dūx-ī.
8. Vōcēs puellārum in vestrīs templīs audīt-ae erunt.
9. Multōs diēs in nāve cum militibus māne-bis.
10. Annō secundō Gallī omnēs ā nostrīs vict-ī sunt.
11. Cāra est cīvibus omnibus Ītalia, patria nostra.
12. Exercitūs nostrī ab imperātōre fortī dūc-ēbantur.

1. Ertesi gün mabetlerde bir ses işitildi.
2. Bir çok günler esirler şehirde kaldı.
3. İtalya'nın bütün şehirleri bizimkiler tarafından tahkim edilmiştir.
4. Haberci ilk saatte şehirden dışarı gönderildi.
5. Ertesi yıl hepsi düşmanlar tarafından öldürüldü.
6. Büyük nehirler Gallialıların ordusuna mâni olacak.
7. İkinci gün şehir kıral tarafından hücumu uğrıyacak.
8. Haberciler sizin sözlerinizi hâkime bildirmişlerdi.
9. Siz kölemiz Gaius ve bir çok vatandaş tarafından görüldünüz.
10. Biz düşmanların oklarından ve denizin dalgalarından korktuk.
11. Bir çok saatler esirlerle birlikte mabette oturduk.
12. İlk saatte gemiler habercilerimiz tarafından görüldü.

FİLLERİN DÖRT ÇEKİMİEdilgen Çatı (Etken Çatı için *bak.*: S. 46)

	Singularis			Pluralis			
	1	2	3	1	2	3	
Praesens	Amā —	or ^[1]	ris	tur	mur	minī	ntur
	Monē —	or	ris	tur	mer	minī	ntur
	Reg. —	or	eris	itur	imur	iminī	untur
	Audī —	or	ris	tur	mur	minī	untur
Imperfectum	Amā —	} bar	bāris	bātur	bāmur	bāminī	bantur
	Monē —						
	Reg —	} ēbar	ēbāris	ēbātur	ēbāmur	ēbāminī	ēbantur
	Audī —						
Futurum	Amā —	} bōr	beris	bitur	bimur	biminī	buntur
	Monē —						
	Reg —	} ar	ēris	ētur	ēmur	ēminī	entur
	Audī —						
Perfectum	Amāt —	} us	us	us	ī	ī	ī
	Monit —						
	Rēct —	} sum	es	est	sumus	estis	sunt
	Audit —						
Plusquamper.	Amāt —	} us	us	us	ī	ī	ī
	Monit —						
	Rēct —	} eram	erās	erat	erāmus	erātis	erant
	Audit —						
Futurum Perfectum	Amāt —	} us	us	us	ī	ī	ī
	Monit —						
	Rēct —	} erō	eris	erit	erimus	eritis	erunt
	Audit —						

Türkçe

Praesens — seviliyorum, sevilirim, sevilmekteyim, v.b.

Imperfectum — seviliyordum, sevilirdim, sevilmekteydim, v.b.

Futurum Simplex — sevilleceğim, v.b.

Plusquamperfectum — sevidiydim, sevilmiştim, v.b.

Futurum Perfectum — sevilmiş olacağım, v.b.

[1] Praesens'in Tekil Birinci Şahsı **amāor** değil **amor** dur.

DÖRT FİİL ÇEKİMİ TEKRAR

Etken ve Edilgen Çatılar, Dört Çekim

1. Vidē-bar.	10. Vocāt-a erit.	19. Pūni-entur.
2. Culpā-beris.	11. Sedē-bās.	20. Manē-bunt.
3. Dūc-eris.	12. Mūni-ēmus.	21. Dūc-imini.
4. Pūni-untur.	13. Custōdī-tis.	22. Docē-tis.
5. Vinc-ētur.	14. Vocā-bimur.	23. Vinc-ēbāris.
6. Terrē-tur.	15. Doct-ī erant.	24. Mōnstrāv-isti.
7. Movē-mur.	16. Terrē-ris.	25. Vocāt-us es.
8. Mōnstra-ntur.	17. Aedificā-tis.	26. Pūni-ēmini.
9. Vinc-ar.	18. Miss-a est.	27. Movē-ris.

1. Yeniyoruz.	9. Muaheze edileceksin.
2. Görüldünüz.	10. Öğretiliriz.
3. O (kadın) okutuldu.	11. Methediliyor.
4. Sevk edilmekteyiz.	12. İnşa ediyorlar.
5. Yazacaksın.	13. Korkmadılar.
6. Gönderileceğiz.	14. Görülmüyorsun.
7. Cezalandırıldılar.	15. O(kadın) gönderilmişti.
8. Çağırılıyordum.	16. Yazmış olacağım.

Etken Cümleyi Edilgen yapmak

Etken Cümleinin Öznesi Edilgen Cümlede Yapan veya Alet Abl.'u halini alır. Etken Cümleinin Düz Tümleci Edilgende Özne olur.

Ö.	T.	G. li F
Magister	puerum	laudat.
Ö.	Y. Abl.	Ed. F.
Puer	ā magistrō	laudātur

VIII. inci tercümeden sonraki her hangi bir parçada bu çevirmenin tatbikatını yapmak faydalı olur.

SIFATLARDA DERECE

Sıfatlarda üç Derece vardır : —

Positivus	Comparativus	Superlativus
Dūr-us,	Dūr-ior,	Dūr-issimus,
<i>sert</i>	<i>daha sert</i>	<i>en sert, pek sert</i>

Sıfatların derecelerini yapmak için kural :

Comparativus Derecesi, Positivus şeklinden Genetivus Singularis eki yerine **-ior** getirilerek yapılır. Meselâ—**Dūrus**, Gen. Sing. **Dūr-ī** Comparativus **dūr-ior**.

Superlativus, Gen. Sing. eki yerine **-issimus**, getirilerek yapılır. Meselâ — **dūrus**, Gen. Sing. **dūr-ī** Superlativus **dūr-issimus**.

Comparativus ve Superlativus Derecelerinin Çekimi :

Bütün Comparativus'lar **meliior**, **mellius** gibi çekilir (s. 62). Bütün Superlativus'lar **bonus**, **bona**, **bonum** gibi çekilir.

M İ S A L L E R

Positivus	Comparativus	Superlativus
Cār-us, <i>aziz, sevgili</i>	cār-ior, -ius	cār-issimus, -a,-um
Long-us, <i>uzun</i>	long-ior, -ius	long-issimus, -a,-um
Trīst-is, <i>mahzun</i>	trīst-ior, -ius	trīst-issimus, -a,-um
Dulc-is, <i>tatlı</i>	dulc-ior, -ius	dulc-issimus, -a,-um
Fēlix, <i>mesut</i>	fēlic-ior, -ius	fēlic-issimus, -a,-um
Ingēns, <i>cesim</i>	ingēnt-ior, -ius	ingēnt-issimus, -a,-um

KURAL — (**Quam** = den) ile bağlanan iki İsim aynı Halde bulunur. Meselâ — **Servus est fēlicior quam rex** = *Köle kıraldan daha mesuttur*. Burada hem **servus** hem **rex** Nominativus Halindedir.

T E R C Ü M E XXXIII

1. Amicus meus est omnium iudicum sapientissimus.
2. Sagittae nostrae breviores sunt quam hasta tua.
3. Proximo die nuntium velocissimum ex urbe mis-i.
4. Carmina dulcissima puellarum non audiv-istis.
5. Servi miseris onus gravissimum portav-erant.
6. Fortissimi militum nostrorum a Gallis occis-i erant.
7. Lentuli, iudicis sapientissimi, verba laudabamus.
8. Templum Dianae altius est quam murus noster.
9. Multos annos in urbe iucundissima mans-imus.
10. Nostris libri utiliores sunt quam vestri (libri).
11. Gaium occidisti, omnium civium fortissimum.
12. Audaciorum imperatorem quam Caesarem non vidi.

1. Daha tatlı bir şarkı. 7. Çok cüretli bir adam tarafından.
2. En ağır yük. 8. Daha ağır bir taş ile.
3. Çok cesur (insanlar) 9. En aziz arkadaşlarla.
4. Daha güzel kızlar 10. Daha tatlı şarkılar.
5. Daha kısa bir mektubun. 11. Daha makul bir söz.
6. Daha uzun mızrakların. 12. Daha ağır okların.

13. Gallialıların mızrakları bizimkilerden daha uzundur.
14. Bütün vatandaşların en cüretlisi olan Gaius'u gönderceğiz.
15. Küçük kuşların şarkıları sizin sesinizden daha tatlıdır.
16. Çok cesur bir asker olan Lentulus'un sesini işitiyorum.
17. Akıllı bir adam için kitaplar mızraklardan daha faydalıdır.
18. Gallia'dan daha güzel bir memleket görmedik.

SIFATLARDA DERECE

-er ile biten Sıfatlar

Niger, tener gibi **-er** ile biten Sıfatların Comparātīvus dereceleri yukarıda verilen kurala göre yapılır (S. 84), fakat Superlātīvus'larını yapmak için *Masc. Nom. Sing.*'lerinin sonuna **-rimus** getirilir.

Positivus	Comparātīvus	Superlātīvus
Niger , <i>kara</i>	nigr-ior, -ius	niger-rimus, -a, -um
Tener , <i>narın</i>	tener-ior, -ius	tener-rimus, -a, -um
Pulcher , <i>güzel</i>	pulchr-ior, -ius	pulcher-rimus, -um

Şu altı Sıfatın Superlātīvus'ları **-limus** ile yapılır:

Positivus	Comparātīvus	Superlātīvus
Facil-is , <i>kolay</i>	facil-ior, -ius	facil-limus, -a, -um
Difficil-is , <i>zor</i>	difficil-ior, -ius	difficil-limus, -a, -um
Simil-is , <i>benzer</i>	simil-ior, -ius	simil-limus, -a, -um
Dissimil-is , <i>farklı</i>	dissimil-ior, -ius	dissimil-limus, -a, -um
Gracil-is , <i>ince, narın</i>	gracil-ior, -ius	gracil-limus, -a, -um
Humil-is , <i>aşağı</i>	humil-ior, -ius	humil-limus, -a, -um

KURALSIZ SIFATLAR

Positivus	Comparātīvus	Superlātīvus
Bonus , <i>iyi</i>	meli-or, -us	optimus, -a, -um
Malus , <i>kötü</i>	pei-or, -us	pessimus, -a, -um
Magnus , <i>büyük</i>	mai-or, -us	maximus, -a, -um
Parvus , <i>küçük</i>	min-or, -us	minimus, -a, -um
Multus , <i>çok</i>	plūs (neut.)	plūrimus, -a, -um

T E R C Ü M E XXXIV

1. Patrēs nostrī urbem pulcherrimam aedificāvērunt.
2. Optimum dōnum ā Lentulō, amīcō meō, missum est.
3. Virginēs pulcherrimae carmen melius cantā-bant.
4. Rōma, urbs maxīma, ā Gallīs oppugnāt-a erit.
5. Nāvēs minōrēs flūctibus et ventō frang-entur.
6. Gaium, civem pessimum, ex İtaliā mīs-erāmus.
7. Verba iūdicis optimī ab omnibus laudā-buntur.
8. Imperātōris filius est omnium puerōrum minimus.
9. Verba amīci tui peiōra fuērunt quam facta.
10. Servi miserrimī opus difficillimum timē-bant.
11. Maxima opera militibus nostrīs sunt facillima.
12. Plūrimī captīvī ab hostibus nostrīs occīd-ēbantur.

1. İtalya'nın en büyük şehri olan Roma'yı gördük.
2. Gallialılar tarafından pek çok cesur insanlar öldürüldü.
3. En iyi kitapları kız kardeşiniz İulia'ya göstereceğiz.
4. Caesar çok büyük bir ordu ile İtalya'ya doğru ilerliyor.
5. En cüretli askerler düşmanların harb arabalarından korktu.
6. Siz hiç bir vakit Ren'den daha geniş bir nehir görmediniz.
7. Kitaplar çok kötü bir hâkim olan Gaius tarafından yazıldı.
8. Çok büyük bir orman Caesar'ın ordusuna mâni olacak.
9. En iyi vatandaşlar kiral Romulus tarafından met-hedilir.
10. Bir çoklarının işleri sözlerinden daha iyidir.
11. Bir çok günler pek güzel bir şehirde kalacağız.
12. En fena vatandaşlar hâkimler tarafından tecziye edileceklerdir.

T E R C Ü M E XXXV

1. Dōna multa ā lūliā, sorōre tuā mitt-entur.
2. Rēx noster cum filiō suō ab hostibus occis-us est.
3. Urbis portae lapide ingentī frang-ēbantur.
4. Nūntiī vēlōcēs in urbem rēgīnae mīss-ī erant.
5. Hostium nāvēs imperātōrī nostrō ūtilēs erunt.
6. A Gaiō, magistrō sapientissimō, nōn culpā-beris.
7. Lentulō, amīcō tuō, librōs nostrōs monstrā-bimus.
8. Imperātōris verba mīlitibus omnibus nūntia-ntur.
9. Nōn vīd-imus puellam pulchriōrem quam lūliam.
10. Proximō annō multi ā Gallis occis-ī sunt.
11. Multōs diēs in İtaliā cum Lentulō māns-imus.
12. Exercitūs nostrī silvīs maximīs impedit-ī sunt.

1. Bizim surlarımız Diana mabedinden daha yüksektir.
2. Ertesi gün pek cesur bir çok insanlar öldürüldü.
3. Akıllı insanların sözleri bütün iyi adamlar tarafından methedilir.
4. İkinci saatte şehrin kapıları kapatıldı.
5. Düşmanımız Gallialılar İtalya'ya doğru yürüyorlardı.
6. Sizin sözlerinizi komutan Caesar'a bildireceğiz.
7. Bütün bu kitaplar çok akıllı bir adam tarafından yazıldı.
8. Sizin askerleriniz ile birlikte İtalya'ya doğru yürüyeceğiz.
9. Oğlanlar ve kızlar herkes tarafından methedilmiş olacak.
10. Kıral ve kıraliçe bütün vatandaşlar için azizdir.
11. Cesur general tarafından bir çok gemiler gönderilecek.
12. Kızların pek tatlı şarkısını işittiniz.

T E R C Ü M E XXXVI

1. Rōma, urbs pulcherrima, ā Gallis oppugnāt-a erat.
2. Dulcis est vōx tua: dulcius est avium carmen.
3. Hostium nāvēs maiōrēs erant quam nostrae (nāvēs).
4. Optimī militēs ab imperātōre fortī laudā-bantur.
5. Gaius, amīcus tuus, plūrimōs librōs scrīps-it.
6. Lentulī filius omnium iūdicum est sapientissimus.
7. Servōs et cīvēs pessimōs ex urbe mīs-erāmus.
8. Hastās et sagittās plūrimās manibus frēg-imus.
9. Urbēs omnēs ab imperātōribus nostrīs muni-untur.
10. Servi miserī onus gravissimum portā-bant.
11. Cīvēs omnēs iūdicis sapientis verba lauda-nt.
12. Currūs et nāvēs hostium nōn timē-bimus.

1. Sur yüksektir: Diana mabedi daha yüksektir.
2. Sizin kölenizden daha süratli bir haberci göndereceğiz.
3. Gallialıların orduları bizimkilerden daha büyüktür.
4. Kırالیçenin adı bir çok cesur insanlar için azizdir.
5. Sizin sözleriniz makuldur: Kitaplarınız çok faydalı olacak.
6. O (kadın) köle tarafından ağır bir mızrakla yaralandı.
7. Biz sizin komutanla birlikte İtalya'ya doğru ilerlemiyeceğiz.
8. Ertesi gün şehre süratli bir haberci gönderdik.
9. Caesar tarafından bir çok esirler şehre doğru sevk edilmektedir.
10. Komutanın arabasında bir köle oturuyordu.
11. Hâkimin oğulları bütün akıllı insanlar tarafından muaheze edildi.
12. Köleler bir çok yıllar kasabada kalacak.

Ö Z E T

İSİMLER

Birinci Çekim, Gen. Sing. -ae

Singularis	Plürālis
Nom. Mēns-a, masa (J.)	Mēns-ae, masalar
Voc. Mēns-a, ey masa	Mēns-ae, ey masalar
Acc. Mēns-am, masayı	Mēs-ās, masaları.
Gen. Mēns-ae, masanın	Mens-ārūm, masaların
Dat. Mēns-ae, masaya, için	Mēns-īs, masalara, için
Abl. Mēns-ā, masadan ile	Mēns-īs, masaların ile

İkinci Çekim. Gen. Sig. -ī (a) Masculīnum

Singularis	Plürālis
Nom. Domin-us efendi(m)	Domin-ī, efendiler
Voc. Domin-e	Domin-i
Acc. Domin-um	Domin-ōs
Gen. Domin-ī	Domin-ōrum
Dat. Domin-ō	Domin-is
Abl. Domin-ō	Domin-īs
Nom. Magister, hoca (m)	Magistr-ī hocalar
Voc. Magister	Magistr-i
Acc. Magistr-um	Magistr-ōs
Gen. Magistr-ī	Magistr-ōrum
Dat. Magistr-ō	Magistr-īs
Abl. Magistr-o	Magistr-īs
Nom. Puer, oğlan (m)	Puer-ī, oğlanlar
Voc. Puer	Puer-i
Acc. Puer-um	Puer-ōs
Gen. Puer-ī	Puer-ōrum
Dat. Puer-ō	Puer-is
Abl. Puer-ō	Puer-īs

(b) Neutrum

Singularis			Pluralis
Nom. Voc. Acc.	Bell-um, harb (n)		Bell-a, Harbler
Gen.	Bell-ī		Bell-ōrum
Dat. Abl.	Bell-ō		Bell-īs

Üçüncü Çekim. Gen. Sing. **-is**

Artan İsimler. Gen. Pul. **-um**

(a) Mäsculīnum ve Feminīnum

Singularis			Pluralis
Nom Voc.	ludex, hâkim (m)		lūdic-ēs, hâkimler
Acc.	lūdic-em		lūdic-ēs
Gen.	lūdic-īs		lūdic-um
Dat.	lūdic-ī		lūdic-ibus
Abl.	lūdic-e		lūdic-ibus
Nom. Voc.	Legiō lejyon (f)		Legiōn-ēs, Le jyonlar
Acc.	Legiōn-em		Legiōn-ēs
Gen.	Legiōn-is		Legiōn-um
Dat.	Legiōn-ī		Legiōn-ibus
Abl.	Legiōn-e		Legiōn-ibus

(b) Neutrum

Singularis			Pluralis
Nom. Voc. Acc.	Nōmen, ad (n)		Nōmin-a adlar
Gen.	Nōmin-is		Nōmin-um
Dat.	Nōmin-ī		Nōmin-ibus
Abl.	Nōmin-e		Nōmin-ibus
Nom. Voc. Acc.	Opus. iş (n)		Opera, işler
Gen.	Oper-is		Oper-um
Dat.	Oper-ī		Oper-ibus
Abl.	Oper-e		Oper-ibus

Artmıyan İsimler Gen. Plur. -ium

(a) Mâscilinum ve Femininum

	Singularis	Pluralis
Nom. Voc.	Ov-is, koyun (f)	Ov-ēs, koyunlar
Acc.	Ov-em	Ov-ēs
Gen.	Ov-is	Ov-ium
Dat.	Ov-ī	Ov-ibus
Abl.	Ov-e	Ov-ibus

(b) Neutrum

	Singularis	Pluralis
Nom. Voc. Acc.	Grad-us, deniz (n)	Mar-ia, denizler
Gen.	Mar-is	(pek az)
Dat. Abl.	Mar-ī	Mar-ibus

Dördüncü Çekim Gen. Sing. -ūs

	Singularis	Pluralis
Nom. Voc.	Grad-us adım (m)	Gradūs, adımlar
Acc.	Grad-um	Grad-ūs
Gen.	Grad-ūs	Grad-uum
Dat.	Grad-uī	Grad-ibus
Abl.	Grad-u	Grad-ibus
Nom. Voc. Acc.	Gen-ū diz (n)	Gen-ua, dizler
Gen.	Gen-ūs	Gen-uum
Dat. Abl.	Gen-ū	Gen-ibus

Beşinci Çekim Gen. Sing. — eī

	Singularis	Pluralis
Nom. Voc.	Di-ēs, gün (m. f.)	Di-ēs, günler
Acc.	Di-em	Di-ēs
Gen.	Di-eī	Di-erum
Dat.	Di-eī	Di-ēbus
Abl.	Di-e	Di-ēbus

Birinci ve ikinci Çekim Sıfatları

Singularis				Pluralis		
	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Bon-us	Bon-a	Bon-um	Bon-ī	Bon-ae	Bon-a
Voc.	Bon-e	Ban-a	Bon-um	Bon-ī	Bon-ae	Bon-a
Acc.	Bon-um	Bon-am	Bon-um	Bon-ōs	Bon-ās	Bon-a
Gen.	Bonī	Bon-ae	Bon-ī	Bon-ōrum	Bon-ārum	Bon-ōrum
Dat.	Bon-ō	Bon-ae	Bon-ō	Bon-īs	Bon-īs	Bon-īs
Abl.	Bon-ō	Bon-ā	Ben-ō	Bon-īs	Bon-īs	Bon-īs
Nom.	Niger	Nigr-a	Nigr-um	Nigr-ī	Nigr-ae	Nigr-a
Voc.	Niger	Nigr-a	Nigr-um	Nigr-ī	Nigr-ae	Nigr-a
Acc.	Nigr-um	Nigr-am	Nigr-um	Nigr-ōs	Nigr-ās	Nigr-a
Gen.	Nigr-ī	Nigr-ae	Nigr-ī	Nigr-ōrum	Nigr-ārum	Nigr-ōrum
Dat.	Nigr-ō	Nigr-ae	Nigr-ō	Nigr-īs	Nigr-īs	Nigr-īs
Abl.	Nigr-ō	Nigr-ā	Nigr-ō	Nigr-īs	Nigr-īs	Nigr-īs
Nom.	Tener	Tener-a	Tener-um	Tener-ī	Tener-ae	Tener-a
Voc.	Tener	Tener-a	Tener-um	Tener-ī	Tener-ae	Tener-a
Acc.	Tener-um	Tener-am	Tener-um	Tener-ōs	Tener-ās	Tener-a
Gen.	Tener-ī	Tener-ae	Tener-ī	Tener-ōrum	Tener-ārum	Tener-ōrum
Dat.	Tener-ō	Tener-ae	Tener-ō	Tener-īs	Tener-īs	Tener-īs
Abl.	Tener-ō	Tener-ā	Tener-ō	Tener-īs	Tener-īs	Tener-īs

Üçüncü Çekim Sıfatları

Singularis				Singularis		
	Masc.	Fem.	Neut	Masc.	Fem.	Neut
Nom.	Voc.	Meliör	Melius	Trist-is		Trist-e
Acc.		Meliör-em	Melius	Trist-em		Trist-e
Gen.		Meliör-is	Meliör-is	Trist-is		Trist-is
Dat.		Meliör-i	Meliör-i	Trist-i		Trist-i
Abl.		Meliör-e	Meliör-e	Trist-i		Trist-i
Pluralis				Pluralis		
	Masc.	Fem.	Neut	Masc.	Fem.	Neut.
N.V.A.		Meliör-ēs	Meliör-a	Trist-ēs		Trist-ia
Gen.		Meliör-um	Meliör-um	Trist-ium		Trist-ium
Dat. Abl.		Meliör-ibus	Meliör-ibus	Trist-ibus		Trist-ibus

Singularis			Singularis		
	Masc.	Fem. Neut	Masc.	Fem.	Neut
Nom. Voc.	Fēlix	Fēlix	Ingēus	Ingēns	
Acc.	Fēlic-em	Felix	Ingent-em	Ingens	
Gen.	Fēlic-is	Fēlic-is	Ingent-is	Ingent-is	
Dat.	Fēlic-ī	Fēlic-ī	Ingent-ī	Ingent-ī	
Abl.	Fēlic-ī	Fēlic-ī	Ingent-ī	Ingent-ī	

Pluralis			Pluralis		
	Masc.	Fem. Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
N.V.A.	Fēlic-ēs	Fēlic-ia	Ingent-ēs	Ingent-ia	
Gen.	Fēlic-ium	Fēlic-ium	Ingent-ium	Ingent-ium	
Dat. Abl.	Fēlic-ibus	Fēlic-ibus	Ingent-ibus	Ingent-ibus	

Sayılar (20 ye kadar)

1. I.	ūnus	11. XI	ūndecim
2. II.	duo	12. XII	duodecim
3. III.	trēs	13. XIII	tredecim
4. IV.	quattuor	14. XIV	quattuordecim
5. V.	quinque	15. XV	quindecim
6. VI.	sex	16. XVI	sēdecim
7. VII.	septem	17. XVII	septendecim
8. VIII.	octō	18. XVIII	duodēvigintī
9. IX.	novem	19. XIX	ūndēvigintī
10. X.	decem	20. XX	vīgintī

«SUM» FİLLİ

Praes. Gövdesi **Es-**

	Praesens	Imperfectum	Futurum Simplex
	<i>Benim</i>	<i>Ben idim</i>	<i>Ben olacağım</i>
Sing. 1	sum	eram	erō
2	es	erās	eris
3	es-t	erat	erit
Plur. 1	sumus	erāmus	erimus
2	es-tis	eratis	eritis
3	sunt	erant	erunt

Perf. Gövdesi **Fu-**

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum perfectum
	<i>Ben idim, oldum</i>	<i>Ben olmuş idim</i>	<i>Ben olmuş olacağım</i>
Sing. 1	fu-ī	fu-eram	fu-erō
2	fu-isti	fu-erās	fu-eris
3	fu-it	fu-erat	fu-erit
Plur. 1	fu-imus	fu-erāmue	fu-erimus
2	fu-istis	fu-erātis	fu-eritis
3	fu-ērunt, ere	fu-erant	fu-erint

ETKEN

Praes. Gövdesi Zamanları

		Praesens	Imperfectum	Futurum Simplex
Birinci Çekim	Sing.1 2 3 Plur.1 2 3	<i>Seviorum, severim Sevmekteyim</i>	<i>Seviodum, Severdim</i>	<i>Seveçim</i>
		amō	amā-bam	amā-bō
		amā-s	amā-bās	amā-bis
		ama-t	amā-bat	amā-bit
		amā-mus	amā-bāmus	amā-bimus
		amā-tis	amā-bātis	amā-bitis
ama-nt	amā-bant	amā-bunt		
İkinci Çekim	Sing.1 2 3 Plur.1 2 3	<i>Tavsiye ediyorum, ederim, etmekteyim</i>	<i>tavsiye ediyordum ederdim</i>	<i>tav. edeçim</i>
		monē-ō	monē-bam	monē-bō
		monē-s	monē-bās	monē-bis
		monē-t	monē-bat	monē-bit
		monē-mus	monē-bāmus	monē-bimus
		monē-tis	monē-bātis	monē-bitis
monē-nt	monē-bant	monē-bunt		
Üçüncü Çekim	Sing.1 2 3 Plur.1 2 3	<i>Idare ediyorum, ederim, etmekteyim</i>	<i>Idare ediyordum ederdim</i>	<i>idare edeçim</i>
		reg-ō	reg-ēbam	reg-am
		reg-is	reg-ēbās	reg-ēs
		reg-it	reg-ēbat	reg-et
		reg-imus	reg-ēbāmus	reg-ēmus
		reg-itis	reg-ēbātis	reg-ētis
reg-unt	reg-ēbant	reg-ent		
Dördüncü Çekim	Sing.1 2 3 Plur.1 2 3	<i>İşitiyorum, işitirim İşitmekteyim</i>	<i>İşitiyordum, İşitirdim</i>	<i>İşiteçim</i>
		audi-ō	audi-ēbam	audi-am
		audi-s	audi-ēbās	audi-ēs
		audi-t	audi-ēbat	audi-et
		audi-mus	audi-ēbāmus	audi-ēmus
		audi-tis	audi-ēbātis	audi-ētis
audi-unt	audi-ēbant	audi-ent		

ÇATI

Perf. Gövdesi Zamanları

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum Perfectum
	<i>Sevdim</i>	<i>Sevmiş idim</i>	<i>Sevmiş olacağım</i>
Sing. 1	amāv-ī	amāv-eram	amāv-erō
2	amāv-isti	amāv-erās	amāv-eris
3	amāv-it	amāv-erat	amāv-erit
Plur. 1	amāv-imus	amāv-erāmus	amāv-erimus
2	amāv-istis	amāv-erātis	amāv-eritis
3	amāv-erunt, ēre	amāv-erant	amāv-erint
	<i>Tavsiye ettim</i>	<i>Tavsiye etmiş idim</i>	<i>Tav. etmiş olacağım</i>
Sing. 1	monu-ī	monu-eram	monu-erō
2	monu-isti	monu-erās	monu-eris
3	monu-it	monu-erat	monu-erit
Plur. 1	monu-imus	monu-erāmus	monu-erimus
2	monu-istis	monu-erātis	monu-eritis
3	monu-erunt, ēre	monu-erant	monu-erint
	<i>Idare ettim</i>	<i>Idare etmiş idim</i>	<i>Id. etmiş olacağım</i>
Sing. 1	rēx-ī	rex-eram	rēx-erō
2	rēx-isti	rex-erās	rēx-eris
3	rēx-it	rex-erat	rēx-erit
Plur. 1	rēx-imus	rex-erāmus	rēx-erimus
2	rex-istis	rex-erātis	rēx-eritis
3	rex-erunt, ēre	rex-erant	rēx-erint
	<i>İşittim</i>	<i>İşitmiş idim</i>	<i>İşitmiş olacağım</i>
Sing. 1	audiv-ī	audiv-eram	audiv-erō
2	audiv-isti	audiv-erās	audiv-eris
3	audiv-it	audiv-erat	audiv-erit
Plur. 1	audiv-imus	audiv-erāmus	audiv-erimus
2	audiv-istis	audiv-erātis	audiv-eritis
3	audiv-erunt, ēre	audiv-erant	audiv-erint

EDİLGEN

Praes. Gövdesi Zamanları

		Praesens	Imperfectum	Futurum Simplex
Birinci Çekim	Sing. 1	<i>Seviliyorum, sevili-</i> <i>rim, sevilmekteyim</i>	<i>Seviliyordum</i> <i>Sevildim</i>	<i>Sevileceğim</i> amā-bor
	2 3	amo-r amā-ris amā-tur	amā-bar amā-bāris, bāre	amā-beris, bere
İkinci Çekim	Plur. 1	amā-mur	amā-bātur	amā-bitur
	2 3	amā-mini amā-ntur	amā-āmur amā-bāminī amā-bantur	amā-bimur amā-biminī amā-buntur
Üçüncü Çekim	Sing. 1	<i>Tavsiye ediliyorum</i> <i>edilirim,</i> <i>edilmekteyim</i>	<i>Tavsiye ediliyordum,</i> <i>edilirdim</i>	<i>Tavsiye edileceğim</i> monē-bor
	2 3	monē-or monē-ris monē-tur	monē-bar monē-bāris, bāre	monē-beris, bere
Dördüncü Çekim	Plur. 1	monē-mur	monē-bātur	monē-bitur
	2 3	monē-mini monē-ntur	monē-bāmur monē-bāminī monē-bantur	monē-bimur monē-biminī monē-buntur
Üçüncü Çekim	Sing. 1	<i>Idare ediliyorum</i> <i>edilirim,</i> <i>edilmekteyim</i>	<i>Idare ediliyordum,</i> <i>edilirdim</i>	<i>Idare edileceğim</i> reg-ar
	2 3	reg-or reg-eris reg-itur	reg-ēbar reg-ēbāris, ēbāre	reg-eris, eere
Dördüncü Çekim	Plur. 1	reg-imur	reg-ēbātur	reg-ētur
	2 3	reg-iminī reg-untur	reg-ēbāmur reg-ēbāminī reg-ēbantur	reg-ēmur reg-ēminī reg-entur
Dördüncü Çekim	Sing. 1	<i>İştiliyorum, iştili-</i> <i>rim, iştilmekteyim</i>	<i>İştiliyordum</i> <i>İştilirdim</i>	<i>İştilileceğim</i> audi-ar
	2 3	audi-or audi-ris audi-tur	audi-ēbar audi-ēbāris, ēbāre	audi-ēris, ēre
Dördüncü Çekim	Plur. 1	audi-mur	audi-ēbātur	audi-etur
	2 3	audi-minī audi-untur	audi-ēbāmur audi-ēbāminī audi-ēbantur	audi-emur audi-ēminī audi-entur

ÇATI

Supinum Gövdesi Zamanları

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum perfectum
	<i>Sevildim</i>	<i>Sevilmiş idim</i>	<i>Sevilmiş olacağım</i>
Sing. 1	amāt-us sum	amāt-us eram	amāt-us erō
2	amāt-us es	amāt-us erās	amāt-us eris
3	amāt-us est	amāt-us erat	amāt-us erit
Plur. 1	amāt-ī sumus	amāt-ī eramus	amāt-ī erimus
2	amāt-ī estis	amāt-ī erātis	amāt-ī eritis
3	amāt-ī sunt	amāt-ī erant	amāt-ī erunt
	<i>Tavsiye edildim</i>	<i>Tavsiye edilmiş idim</i>	<i>Tavsiye edilmiş olacağım</i>
Sing. 1	monit-us sum	monit-us eram	monit-us erō
2	monit-us es	monit-us erās	monit-us eris
3	monit-us est	monit-us erat	monit-us erit
Plur. 1	monit-ī sumus	monit-ī erāmus	monit-ī erimus
2	monit-ī estis	monit-ī erātis	monit-ī eritis
3	monit-ī sunt	monit-ī erant	monit-ī erunt
	<i>İdare edildim</i>	<i>İdare edilmiş idim</i>	<i>İdare edilmiş olacağım</i>
Sing. 1	rēct-us sum	rēct-us eram	rēct-us erō
2	rēct-us es	rēct-us erās	rēct-us eris
3	rēct-us est	rēct-us erat	rēct-us erit
Plur. 1	rēct-ī sumus	rēct-ī erāmus	rēct-ī erimus
2	rēct-ī estis	rēct-ī erātis	rēct-ī eritis
3	rēct-ī sunt	rēct-ī erant	rēct-ī erunt
	<i>İşitildim</i>	<i>İşitilmiş idim</i>	<i>İşitilmiş olacağım</i>
Sing. 1	audīt-us sum	audīt-us eram	audīt-us erō
2	audīt-us es	audīt-us erās	audīt-us eris
3	audīt-us est	audīt-us eras	audīt-us erit
Plur. 1	audīt-ī sumus	audīt-ī erāmus	audīt-ī erimus
2	audīt-ī estis	audīt-ī erātis	audīt-ī eritis
3	audīt-ī sunt	audīt-ī erant	audīt-ī erunt

KURALLARIN ÖZETİ

1. Fiil Şahıs bakımından Özneye uyar (S: 22).
2. Cümlenin Öznesi Nōminātivus Halinde bulunur, ve Fiil Sayı bakımından Özneye uyar (S. 24)
3. Geçişli bir Fiilin Düz Tümleci Accūsātivus Halinde bulunur (S: 26)
4. Özne (ve) ile bağlanmış birden çok İsimden meydana geldiği zaman Fiil plūrālis olur; Düz Tümleç (ve) ile bağlanan birden çok İsimden meydana gelirse hepsi de Accūsātivus Halinde bulunur. (S: 36).
5. Sıfat nitelediği İsme, Cins, Hal ve Sayıca uyar (S: 38)
6. Genetivus Hali bir şeyin kime veya neye ait olduğunu gösterir. (S: 44)
7. Bağlıyan bir Fiilin yardımı ile Özneyi tamamlayan kelime Özneye uyar- (S: 54)
8. Bir şey (ile) — yalnız Ablātivus.
Bir kimse veya hayvan (tarafından)—ā veya (ab)
ile Ablātivus (S: 60)
9. Bazan bir İsim başka bir ismi niteler ve aralarında uygunluk bulunur. Bunlar arasındaki münasebete *Appositio*—açıklama denir. (S: 64)
10. Bir Sıfat muhtelif Cinsten bir kaç İsmi nitelediği zaman Fēminium olanlara değil Masculium olanlara uyar. (S: 68)
11. Bir Sıfat bir (erkeği), (kadını) veya (şeyi) nitelediği zaman Lātinede çok hallerde İsim yazılmaz

ve Sıfatın Cinsi (erkek), (kadın) veya (şey) e ait olduğunu belli eder (S: 0),

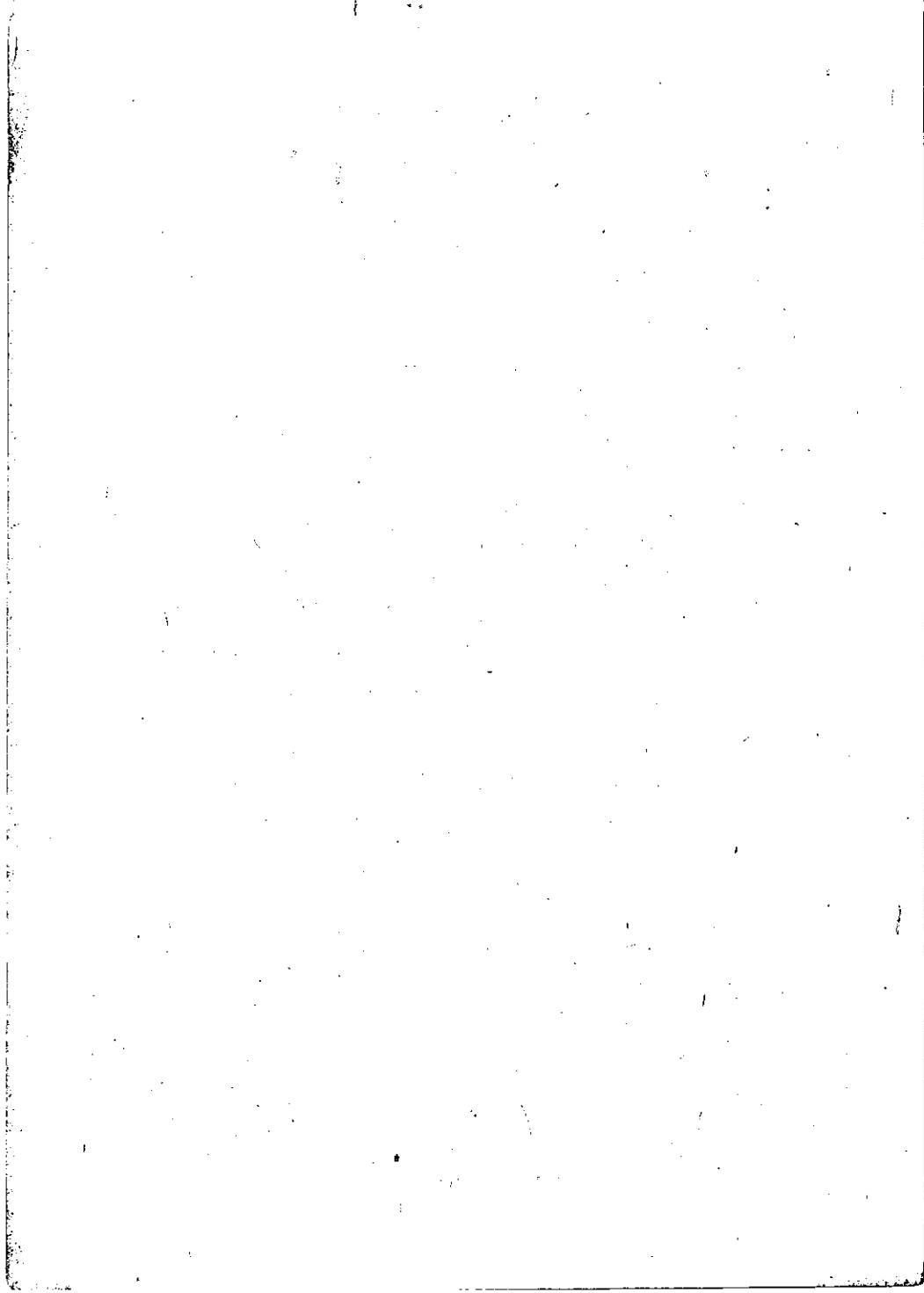
12. Türkçe (ile) kelimesi (birlikte) veya (beraber) anlamına geldiği zaman (cum) ve Ablātīvus ile tercüme edilir. (S: 72)

13. — E bir yere doğru hareket anlamı vermezse
= yalnız Datīvus;

—E bir yere doğru hareket anlamı verirse — (*in*)
veya (*ad*) ile Accūsātīvus (S: 74).

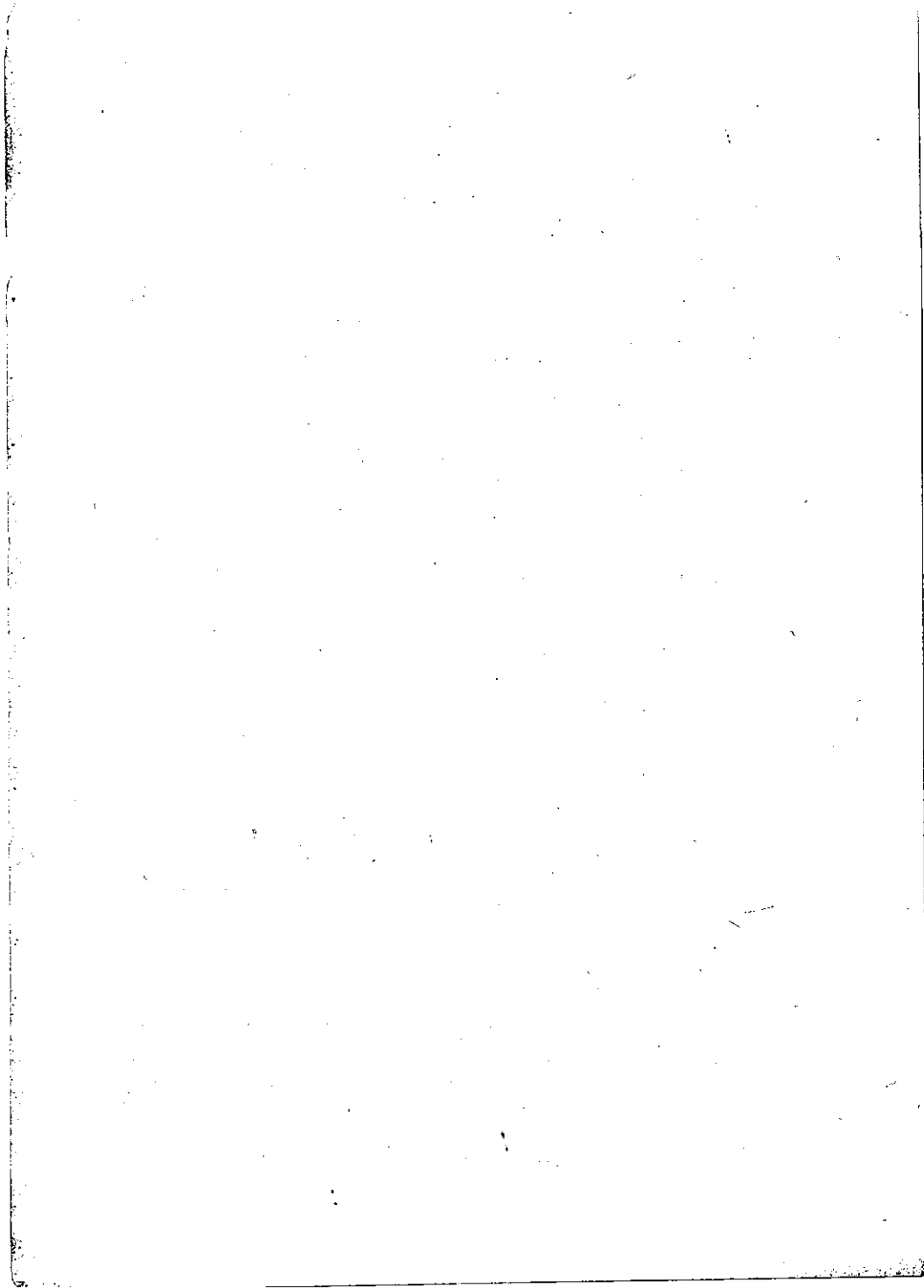
14. (ne zaman) ın karşılığı Ablātīvus ile ifade edilir.
(ne kadar müddet) in karşılığı Accūsātīvus ile ifade edilir. (S: 78)

15. (**Quam**=den) ile bağlanan iki İsim aynı Halde bulunur. (S: 84)

BÖLÜM

II

TEKRAR

Aşağıdaki tercümelerde birinci bölümde verilmiş olan şu şekillerin ve kuralların bilindiği kabul edilmiştir :

Grammer Şekilleri :

Kurallı İsimlerin ve Sıfatların çekimleri.

Sıfatların mukayesesi.

Dört Fiil çekiminin Haber Kipi, Etken ve Edilgen.

Sum Fiilinin Haber Kipi.

Sentaks Kuralları :

Fiil ile Özne arasındaki uygunluk.

Sıfat ,, İsim ” ” ”

Appositio.

Hallerin basit kullanılmış şekilleri (Vocativus müstesna).

ile } beraber, birlikte ; . . cum + Abl.
/ vasıtası ile (alet) . . . yalnız Abl.

tarafından } bir kimse . . . a veya ab + Abl.
/ bir şey (alet) yalnız Abl.

— e } — e doğru hareket . . in veya ad + Acc.
/ — e, hareketsiz Dat.

— de in + Abl.

zaman } bir zamanda Abl.
/ devam müddeti Acc.

VOCATIVUS HALI

Vocativus, çağırılan veya hitab edilen şahsın Halidir.

Galip geldin, ey büyük kiral !

Vicisti, rēx magne.

Vocativus ile *Nominativus*'un şekli aynıdır ;yalnız iki istisna vardır :

1 — **Dominus** gibi İsimlerin *Sing.*'inde : *Voc. Domine*

2 — **Bonus** gibi Sıfatların *Masc. Sing.*'inde *Voc. Bone, a, um*

DİKKAT — Aşağıdaki *Voc.*'lar kuralsızdır:

fili - us, oğul *Voc. Sing. fili* (*filie* değil)

me - us, benim „ „ **mi, -a, -um** (*mee* değil)

de - us, tanrı „ „ **deus** (*dee* değil)

Claudius gibi **-ius** ile biten Özel adların *Voc.*'ları **fili-us**'unki gibidir.

Çoğul isimlerin bazı özellikleri :

1 — Bazı İsimler yalnız *Plur.* şekillerinde kullanılır :

arma, armorum, *n. silâhlar* (**bellum**'ın *Plur.*'i gibi)

2 — Bazı İsimlerin *Sing.* ve *Plur.* şekillerinde anlamları ayırdır :

castrum, i n. kale **castra, ōrum**, *ordugâh*

cōpia, ae f. bolluk **cōpiae, ārum**, *askerî kuvvetler*

finis, is, m. son **finēs, iam**, *arazî, ülke*

Z A R F, *adverbium*

Zarflar fiilleri, Sıfatları veya diğer Zarfları niteler.

Bene cantat = *iyi şarkı söylüyor.*

Fortiter pugnāt = *cesurane harbediyor.*

Saepe vidi = *çok (defalar) gördüm.*

Semper tristis est = *daima mahzundur.*

Zarfların çekimi yoktur, ve (umumiyetle) Cümlelerin kuruluşuna tesir etmezler.

T E R C Ü M E I

1. Trīstis es, amīce.
2. Semper manēbunt.
3. Dōna dabimus.
4. Audīvistī, mī fili.
5. Castra mūnita sunt.
6. Saepe dedistis.
7. Castra nostra ā Gallīs saepe oppugnāta erant.
8. Vestra opera, amīcī meī, ā cīvibus laudābuntur.
9. Cum magnō exercitū in finēs hostium contendet.
10. Audīvistī, mī fili, verba sapientium iūdicum.
11. Cōpiae nostrae fiūminibus et silvīs impediēbantur.
12. Epistulae tuae, carissime puer, semper brevissimae sunt.
13. Plūrima dōna ā rēgiā nostrīs cīvibus dabuntur.
14. Fīlii tuī, Lentule, ā magistrīs bene ērudītī sunt.
15. Bellum magnum, imperātōr, in finibus hostium gessistī.
16. Cum omnibus cōpiīs ad castra Gallōrum contendit.
17. Urbem mūnimus : arma cīvibus et servīs damus.
18. Nūntiū ad imperātōrem ē castrīs saepe missī erant.
19. Primā hōrā portae oppidī a servīs clausae sunt.
20. Fortiter pugnāvistis, militēs : hostēs saepe vicistis.

1. Siz daima verirsiniz
2. Biz çok kere verdik.
3. Bizim ordugâhımızda.
4. Kitâplar verildi.
5. Ey arkadaşım.
6. Vermiyecëgiz.
7. Kuvvetlerimizi Gallialılara ordugâhına sevkedecegiz.
8. Oğlum, sen akıllı kimseler tarafından iyi öğretildin
9. Öğretmen kıza güzel bir kitap verdi.
10. Kraliçenin oğlu vatandaşlar için daima aziz olacaktır
11. Dostum, sözlerin herkes tarafından övüldü.
12. Esirlerin çoğu ordugâhta öldürülmüştü.
13. Bütün kuvvetlerimizle nehre doğru ilerliyorduk.
14. Lentulus, kitapların hâkime faydalı oldu.
15. Bütün kölelere yaylar ve oklar verildi.
16. Bizimkiler bir çok saatler cesaretle harbettiler.

ŞAHİS ZAMİRLERİ

(Pronomina personalia)

Singularis				Pluralis	
1'ci şahıs	Nom.	ego	ben	nōs	biz
	Acc.	mē	beni	nōs	bizi
	Gen.	meī	benim	nōstri	bizim
	Dat.	mihī [1]	bana	nostrum	bize
	Abl.	mē	ben-den	nōbis	bizden
2'ci şahıs	Nom.	tū	sen	vōs	siz
	Voc.	tū	şen	vōs	siz
	Acc.	tē	seni	vōs	sizi
	Gen.	tuī	senin	vestri	sizin
	Dat.	tibi[1]	sana	vestrum	sizə
	Abl.	tē	sen-den	vōbis	sizden

Zamir olan **Özne** bazan zikredilebilir.

Seviyorum = amō veya ego amō.

Seviyoruz = amāmus veya nōs amāmus.

Seviyorsun = amās veya tu amās.

Seviyorsunuz = amātis veya vōs amātis.

Zamir, ifadede şiddet olduğunda ve bilhassa bir Voc.'un önünde zikredilir.

Vōs, amāci meī, vīdistis = Siz gördünüz, arkadaşlarım.

Çeşitli Şahıslardan meydana gelen mürekkep özne:

Filin uyumu şu şekilde olur:

Özneler	Fiil	Özneler	Fiil
1.+2. Şah.=1. Şah.	Çoğ.:	ego et tu	amāmus.
1.+3. Şah.=1. Şah.	Çoğ.:	ego et rēx	amāmus.
2.+3. Şah.=2. Şah.	Çoğ.:	tū et rēx	amātis.

Dik.- Türkçe sıra { sen ve ben } Lâtince { ego et tū
 { kiral ve ben } { ego et rēx

Mēcum, tēcum, nōbiscum, v. s.

Cum Edatı Şahıs Zamirlerinin sonuna bitişir: *benimle* = mēcum (cum mē değil), tēcum, vs.

[1] Mihī ve tibi'nin sonundaki i kısa da olabilir.

T E R C Ü M E II

1. Tū vīdistī.	7. A tē culpāmur.
2. Tē laudāmus	8. Mēcum vēnērunt.
3. Nōs vocāvit	9. Nōbīs cārus est.
4. Nōs vincēmus.	10. Librum mihi dat.
5. Vōs timētis.	11. Nōbīscum veniet.
6. Vōs mittam.	12. Sīgnum datum est.
13. Multi cīvium nōbīscum in oppidō manēbant,
 14. Vōs, amīcī mei, cārissimī mihi semper eritis.
 15. Tū et frāter tuus multa dōna nōbīs dedistis.
 16. Omnēs tē olīm laudābant; nunc ā multis culpāris.
 17. Nōs omnēs ā tē, imperātor magne, victī sumus.
 18. Ego et tū, mea soror, in urbem saepe vēnimus.
 19. Mīlitēs fortiter pugnāvērunt: nunc castra muniunt.
 20. Numquam mē vīdit: nūntiōs ad mē saepe mīsit.
 21. Multae navium flūctibus et ventō fractae erant.
 22. Tu nōbīs multa dedistī: nōs tē semper amābimus.

1. Bizi övüyorsun.	7. Tarafımızdan görüldü.
2. Seni muaheze ederiz.	8. Bize gelirler.
3. Benden korkardı.	9. Seninle geldim.
4. Sen ve ben şarkı söyleriz.	10. Benim için azizsin.
5. Bizimle.	11. Sana kitaplar verdim.
6. Size geliyoruz.	12. Bize gemiler verir.
13. Dostum, bize güzel bir şehir gösterdin.
 14. Kitaplar sana benden daha faydalıdır.
 15. General işareti verdi: bizimkiler cesurane dövüştiler.
 16. Sen ve kardeşin benimle ordugâha geleceksiniz.
 17. Lentulus, sen ve ben bir çok harbler yaptık.
 18. Beni seninle beraber düşmanların ordugâhına yollıyacak.
 19. Evvelce bir köle idi: şimdi sizin komutanınızdır.
 20. Sesin daima çok hoşumuza gidecek (bize çok hoş olacak).

İ Ş A R E T Z A M İ R İ İ S = O
(Pronomen demonstrativum)

	Singularis, O			Pluralis, onlar		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	is	ea	id	īī veya eī	eae	ea
<i>Acc.</i>	eum	eam	id	eōs	eās	ea
<i>Gen.</i>	ēius (bütün cinsler)			eōrum	eārum	eōrum
<i>Dat.</i>	eī	"		īīs veya eīs (bütün cinsler)		
<i>Abl.</i>	eō	eā	eō	īīs veya eīs "		

Is, ea, id şu şekillerde kullanılır: —

1. Sıfat olarak; zikredilen bir İsimle uygunluk halinde.
is puer = o çocuk, id bellum = o harb, ab eō rēge. = o kiral tarafından, eās puellās = o kızları.

2. Zamir olarak: zikredilmeyen bir İsmeye uyarak.

īī = o insanlar, ea = o şeyler ab eō = o kimse tarafından.

Böylece is, ea, id, üçüncü şahıs için Şahıs Zamiri olarak da kullanılır: —

is = o (erkek), ea = o (kadın), eum = onu (m., acc.)

eōs = onları (m., acc., pl.)

İdem = aynı

		M.	F.	N.
		Singularis	<i>Nom.</i>	idem
	<i>Acc.</i>	eundem	eandem	idem
	<i>Gen.</i>	ēiusdem	(bütün cinsler)	"
	<i>Dat.</i>	eīdem	"	"
	<i>Abl.</i>	eōdem	eādem	eōdem
Pluralis	<i>Nom.</i>	eīdem veya idem	eaedem	eadem
	<i>Acc.</i>	eōsdem	eāsdem	eadem
	<i>Gen.</i>	eōrundem	eārundem	eōrundem
	<i>Dat.</i>	eīsdem veya isdem (bütün cinsler)		
	<i>Abl.</i>	eīsdem veya isdem "		

"İdem,, Sıfat veya Zamir olarak kullanılabilir.

T E R C Ü M E III

1. In eam urbem.	7. Eum locum vidī.
2. Eius puellae.	8. Eōs laudābō
3. Cum eō servō.	9. Id bellum gessi
4. Eārum lēgum.	10. Ab eō laudāmur.
5. In eōdem currū.	11. In iisdem castris.
6. Eum mīsimus.	12. Eōs culpāmus
13. Cōpiās trāns id flūmen dūxerat et castra posuerat.
14. Cum primā legiōne ad eam urbem contendēbat.
15. De iis legibus multī librī ab eō scriptī sunt.
16. Imperātor noster in eā regiōne bellum gerēbat.
17. Tē saepe laudāmus: eum semper culpāmus.
18. Eōdem diē, primam legiōnem trāns flūmen mīsit.
19. Militēs eius legiōnis castra hostium oppugnābunt.
20. Olim nōs culpābant; nunc ab iisdem laudāmur.
21. Nōs eum docēmus: tū, mī amīce, ab eō docēris.
22. Ego et tū cum iis in eōdem locō semper manēbimus.
1. O nehre doğru.	7. O denizin ötesine.
2. O şehrin.	8. O kitaplara dair
3. O kıral tarafından	9. Onları gönderdik.
4. O kitapların.	10. Herkes onu metheder.
5. O çocuklar ile.	11. Onunla geldim.
6. Aynı yerde.	12. Aynı (şeyler).
13. Bütün kuvvetlerle o muntakaya doğru ilerledi.
14. Onu o gemide aynı yere yolhyacağız.
15. O lejyonları çok kere o nehirden öteye sevketmişti.
16. Hâkimler onun hakkında çok şeyler işitti.
17. Hepimiz onları övdük: onlara hediyeler verdiniz.
18. Birinci lejyon o muntakadan dışarı gönderildi.
19. O kasabada çok yıllar onunla beraber kaldım.
20. Dostum, sen ve ben aynı yere gelmiş bulunuyoruz.

İŞARET ZAMİRLERİ } hic = bu, şu (yakın için)
 } ille = o (uzak için)

	Singularis, bu, şu			Pluralis, bunlar, şunlar		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	hic	haec	hoc	hī	hae	haec
<i>Acc.</i>	hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec
<i>Gen.</i>	hūius	(bütün cinsler)		hōrum	hārum hōrum	
<i>Dat.</i>	huic	»	»	hīs	(bütün cinsler)	
<i>Abl.</i>	hōc	hūc	hōc	hīs	»	»
	Singularis, O			Pluralis, onlar		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom</i>	ille	illa	illud	illi	illae	illa
<i>Acc.</i>	illum	illam	illud	illōs	illās	illa
<i>Gen.</i>	illius	(bütün cinsler)		illōrum	illārum illōrum	
<i>Dat.</i>	illī	»	»	illīs	(bütün cinsler)	
<i>Abl.</i>	illō	illā	illō	illīs	»	»

Hic ve **ille** şu şekillerde kullanılabilir:—

1. Sıfat olarak: **haec urbs** = *bu şehir*
2. Zamir " : **illi** = *onlar*, **haec** = *bu şeyler*.

Böylece hem **hic**, hem **ille** (is gibi) üçüncü Şahıstaki Fiillerin Öznesi olabilir:—

ille = *o adam*, **o hī** = *bu kimseler, bunlar*.

DİKKAT;—Hem **is** hem **ille** "o., anlamına gelir. Yalnız Türkçedeki "o., yu Lâtinceye çevirirken umumiyetle **is** kullanılmalıdır. **Hic** ile karşılaştırıldığı, uzaklık fikrinin kuvvetli olduğu veya tanınmış bir şey kastedildiği hallerde **ille** tercih edilir.

V A R D I R — Y O K T U R

Vardır, yoktur kelimelerinin Lâtince karşılığı sadece **esse** Fiili ile ifade edilir:—

Nehirde bir gemi vardır = **Nāvis est in flūmine.**

Tehlike yoktur = **Periculum nōn est.**

Benim var, vs. Lâtinceye **habere** Fiili ve **Acc.** ile çevrilir:

Benim bir kitabım var = **Librum habeō.**

Benim kitabım yok = **Librum nōn habeō.**

T E R C Ü M E I V

1. In hōc oppidō	7. Ob hanc causam.
2. Haec castra vīdī.	8. Dē hīs rēbus.
3. Cum hīs servīs.	9. Hōs mittēmus.
4. Ab illō rēge.	10. Post haec.
5. Huius legiōnis.	11. Illius puellae.
6. Hārum lēgum.	12. In illō locō.
13. Ob hās causās sīgnum militibus nōn dēderat.
 14. Multī nostrōrum in hīs locīs occīsī sunt.
 15. Hī manēbunt: illī ex castrīs statim mittentur.
 16. Militēs hārum legiōnum fortiter pugnāvērunt.
 17. Hōs culpāmus: illī ab omnibus laudābuntur.
 18. Hoc opus mihi et tibi difficillimum erit.
 19. Post haec nāvēs omnēs in eundem locum mīsīt.
 20. Dē hīs rēbus multa ā nōbīs ōlim scripta sunt.
 21. In eā regiōne silva erat magna et flumen altum.
 22. Hunc saepe audivimus: illum numquam vīdimus.

1. Bu çocuk ile.	7. Bu sebeplerden.
2. Bu kölelerin.	8. Bu sözlerden sonra
3. Bu asker tarafından	9. O gemilerde.
4. O şehirde.	10. Saatlerce sonra.
5. Bu lejyonun.	11. Bunu bize verdi.
6. Bu (adamları) gördüm.	12. Bu adamı gönderdi.
13. O iş ona zor idi: bu çok kolaydır.
 14. Bu sebeplerden ordugâhı bu mevkide kurdu.
 15. Bu mıntakada pek cesur bir çok kimseler vardır.
 16. Bu kimseler cesaretle harbedecekler: onlar korkaktır.
 17. Bundan sonra, orduyu o mıntakaya sevketti.
 18. Onları yanımızda götürüceğiz: bunlar kalacak.
 19. Bu meselelere dair çok kere mektuplar yazdım.
 20. Bu adamdan korkarız: o herkes tarafından seviliyor.

MASTAR — ETKEN

(Infinitivus — Activa)

Infinitivus'un üç zamanı vardır, fakat Şahıs ve Sayısı yoktur.

	Praesens	Perfectum	Futurum
Yapılışı	Praes. Göv.+re	Perf. Göv.+isse	Sup. Göv+ürus esse
1. Çek.	amā+re <i>sevme</i>	amāv-isse <i>sevmiş olmak</i>	amāt-ürus esse <i>sevecek olmak</i>
2. Çek.	monē—re [1] <i>taaviye etmek</i>	monu-isse <i>tav, etmiş olmak</i>	monit-ürus esse <i>tav. edecek olmak</i>
3. Çek.	reg-ere [2] <i>idare etmek</i>	rēx-isse <i>id. etmiş olmak</i>	rēct-ürus esse <i>id. edecek olmak</i>
4. Çek.	audī — re <i>işitmek</i>	audīv—isse <i>işitmiş olmak</i>	audīt - ürus esse <i>işitecek olmak</i>
Sum	esse <i>olmak</i>	fu — isse <i>olmuş olmak</i>	fut-ürus esse <i>olacak olmak</i>

İNFINİTIVUS'UN KULLANILMASI—(I) PROLATIVUS

Infinitivus, istemek, karar vermek, başlamak, v.s., gibi Fiillerle ve söylemek, düşünmek gibi Fiillerin *Pass.*'la-riyle kullanılır:

Pugnāre cōstituit—*Muharebe etmeğe karar verdi.*

Pugnāvisse dicitur—*Muharebe etmiş olduğu söyleniyor.*
Geçişli bir Fiilin *Inf.*'u Tümlaç alabilir:

Nāvem mittere cōstituit—*Bir gemi göndermeğe karar verdi.*

Inf. Fut. Act. daki *Participium* (amātürus), bonus gibi tasrif edilir ve Cümlelerin Öznesine Cins, Sayı ve Hal bakımından uyar:

Puellae scriptūrae esse dicuntur.

Kızların yazacakları söyleniyor.

[1] 2. Çek. monē-re de e uzun, 3. Çek. reg—ere de kısadır.

[2] 3. Çek. Praes. Inf. da Gövdeye — ere ilāve edilir.

T E R C Ü M E V

1. Scripsisse.	7. Venisse dicuntur.
2. Venire.	8. Bellum gerere.
3. Timere.	9. Fractus esse.
4. Datus esse.	10. Urbem munire.
5. Dicitur fuisse.	11. Dare parabat.
6. Posuisse.	12. Signum dedisse.
13. Ob has causas castra in eo loco ponere constituit.
 14. Dicitur de his rebus multos libros scripsisse.
 15. Cum omnibus copiis in nostros fines contendebat.
 16. Milites eius legionis fortiter pugnasse dicuntur.
 17. Exercitum in fines hostium statim ducere parat.
 18. Portas claudere et arma civibus dare constituit.
 19. Multos annos in ea regione mansisse dicitur.
 20. Hos non timeamus: bellum cum iis saepe gessimus.
 21. Constituimus ad urbem magna celeritate contendere.
 22. Regina nostra haec dona nobis data esse dicitur.

1. Öğretmek.	6. İşaret vermek.
2. İnşa etmiş olmak.	7. Bir şehir inşa etmek.
3. Korkmuş olmak.	8. Çağırarak üzere olmak,
4. Bunu söyledi.	9. Söylemiş olmak.
5. Karar verdik.	10. İyi şarkı söylemek.
11. O mntakada harbetmiş olduğu söyleniyor.
 12. Oğlum, daima yanında kalmağa karar verdim.
 13. Bunların silâhlar ve gemiler hazırlamış olduğu söyleniyor
 14. Kuvvetlerimizi nehrin ötesine sevketmeye hazırlanıyorduk
 15. Bu sebeplerden bizimle gelmeğe karar verdi.
 16. Şehri tahkim edecekleri söyleniyor.
 17. Dostum, sen ve ben bunları çok işittik.
 18. Bunu müteakip bize bir haberci göndermeğe karar verdi
 19. Bütün bunlar sana ve bana pek faydalı olacak.

MASTAR — EDİLGEN

(Infinitivus-Passiva)

	Praesens	Perfectum	Futurum
Yapılışı	Praes. Göv.+ri	Sup.Göv.+us esse	Sup. Göv+um irī
1. Çek.	amā-rī <i>sevilmek</i>	amāt-us esse <i>sevilmiş olmak</i>	amāt-um irī (bak. S. 170)
2. Çek.	monē-rī <i>tavsiye edilmek</i>	monit-us esse <i>tav.edilmiş olmak</i>	monit-um irī
3. Çek.	reg-ī [4] <i>idare edilmek</i>	rēct-us esse <i>id. edilmiş olmak</i>	rēct-um irī
4. Çek.	audī-rī <i>işitilmek</i>	audit-us esse <i>işitilmiş olmak</i>	audit-um irī

İNFINİTİVUS'UN KULLANILMASI (2)

Infinitivus bir İsim gibi kullanılır. Cinsi daima *Neut.*'dur.

Dulce est vocem tuam audire.

Senin sesini işitmek tatlı şeydir.

Inf Perf. Pass. da *Participium* olan (**amātus**, vs.)

bonus gibi tasrif edilir ve Özneye Cins, Sayı ve Hal bakımından uyar.

Nāvēs missae esse dicuntur.

Gemilerin gönderilmiş olduğu söyleniyor.

SAYILARIN ÇEKİMİ

Unus=bir, **bonus** gibi; *Gen. Sing. unius* *Dat. unimūstesna.*

	M.	F.	N.	M. F	N.
<i>Nom.</i>	duo, iki	duae	duo	trēs	tria
<i>Acc.</i>	duōs, duo	duās	duo	trēs	tria
<i>Gen.</i>	duōrum	duārum	duōrum	trium (bütün cinsler)	
<i>Dat.</i>	duōbus	duābus	duōbus	tribus	*

[4] 3. Çek. *Inf. Praes. Pass.*'nın Gövdesine -rī değil, -ī ilâve edilir.

T E R C Ü M E V I

1. Vidēri.	6. Duārum nāvium.
2. Positus esse.	7. Vinci.
3. Darī.	8. Ob trēs causās.
4. Erudire.	9. Datūrus esse.
5. Mūniri.	10. Dīxisse.
11. Difficile erit castra in eōdem locō pōnere.
 12. Portās urbis claudī et arma parārī iussit.
 13. Turpe est haec de nostrā rēgīnā dīcere.
 14. Cum tribus legiōnibus in eam regiōnem contendit.
 15. Duae nāvēs flūctibus frāctae esse dīcuntur.
 16. İucundissimum est nōbīs hoc carmen audire.
 17. Ob eās causās plūrimās nāvēs aedificārī iubet.
 18. Difficillimum erat hās cōpiās trāns flūmen dūcere.
 19. Iussit nōs in eā urbe trēs diēs tēcum manēre.
 20. Iussī sunt castra mūnīre et portās custōdire.
 21. Castra nostra ab iīs oppugnāta esse dīcuntur.
 22. Facile erit hoc bellum in iīs regiōnibus gerere.

1. Çağırılmak.	6. İki gemi ile.
2. Gönderilmek.	7. Üç lejyonun.
3. Görülmüş olmak.	8. İki köle tarafından.
4. İnşa etmiş olmak.	9. Kolay idi.
5. Tahkim edilmek.	10. Verilmiş olmak.
11. O meseleye dair çok şeyler söylemek kolaydır.
 12. General bütün kuvvetlerin gönderilmesini emretmişti,
 13. O gün iki geminin görülmüş olduğu söyleniyor.
 14. O şehri iyi tahkim etmek çok zor olacak.
 15. Sözlerinizin onlara bildirilmesini emrettik.
 16. Hâkimler bu kölelerin cezalandırılmasını emredecekler.
 17. Düşmanın ordugâhında daima üç lejyon vardır.

SIFAT-FİİL Participium
Lâtince Fiillerin 3. *Participium*'u vardır:
2 *Activa*, 1 *Passiva*.

Activa		Passiva
	Praesens Praes. Göv. +(e)ns	Futurum Sup. Göv. +ūrus
1. Çek.	amā-ns, -ntis <i>seven, severken</i>	amātūr-us-a-um <i>sevecek</i>
2. Çek.	monē-ns „ <i>tav. eden, ederken</i>	monitūr-us-a-um <i>tavsiye edecek</i>
3. Çek.	reg-ōns „ „ <i>id. eden, ederken</i>	rēctūr-us-a-um <i>idare edecek</i>
4. Çek.	audi-ōns „ „ <i>işiten, işitirken</i>	audītūr-us-a-um <i>işitecek</i>
		Perfectum Sup. Göv. +us
		amāt-us-a-um <i>Sevilmiş, sevilen</i>
		monit-us-a-um <i>Tav. edilmiş, edilen</i>
		rēct-us-a-um <i>İd. edilmiş, edilen</i>
		audit-us-a-um, <i>İşitilmiş, işitilen</i>

Participium'lar Sıfatlar gibi çekilir, ve vasıflandırdığı isim veya Zamire Sıfatlar gibi uyar:--

Urbis mūnitae = *Müstahkem bir şehrin.*

Vulnerāti = *Yaralılar.*

DİKKAT. 1— Geçişli fiillerin *Part. Act*'ları Tümleç alabilir.

Servum vīdi portās claudentem,

Köleyi kapıları kapatırken gördüm.

DİKKAT. 2 — Lâtince *Part.*'ları kullanır ve tercüme ederken şu noktalara dikkat etmelidir:

(a) Lâtince *Part. Praes.* Cümlelerin Fiili ile aynı zamanda vakı olan işleri gösterir. Türkçede *-en* ile biten *Part.*'lar ise hem aynı zamanda, hem de daha evvel yapılan işler için kullanılır. Buna göre, meselâ (*seven*) yalnız (*sevmekte olan*) anlamını verdiği zaman Lâtince *Praes.* şeklinin karşılığıdır. Eğer (*sevmiş olan*) anlamını verirse Lâtince karşılığı yoktur [1]. Yalnız (*sevilmiş olan sevilen*) in karşılığı vardır: *amātus, a, um.*

(b) *Part. Perf.* Cümlelerin Fiilinden evvel yapılmış olan işler için kullanılır. Bu iş bazan zamandan başka sebep, v.s. gibi münasebetler de gösterebilir. Bu bakımdan meselâ *auditus* kelimesini, yerine göre, *işitilen, işitilince, işitilip, işitildiği için, işitilerek, işitildiği halde* gibi şekillerle Türkçeye çevirebiliriz [2].

[1] Bak. S. 122. [2] Bak. S. 166.

T E R C Ü M E V I I

1. Hastae frāctae.
2. Hostēs victī.
3. Miles vulnerātus.
4. Vulnerātōrum.
5. Sc̄riptūrī erant.
6. Librī ā tē sc̄riptī.
7. Eā vōce territus.
8. Servus ab eō missus.
9. Pugnātūrī sumus.
10. Ab armātīs.
11. Eōdem diē nūntius, ab eō missus, in urbem vēnerat.
12. His verbīs territī, cīvēs portās urbis clausērunt.
13. Dux noster in eō locō fortiter pugnāns occisus est.
14. Magnus numerus vulnerātōrum in castrīs manet.
15. Castra in locō bene mūnitō pōnere cōstituit.
16. Militēs, oneribus impeditī, in flūmine occīdēbantur.
17. Cum tribus legiōnibus, ā rēge missīs, ad castra venit.
18. Hostēs saepe vīdimus, hastīs et sagittīs armātōs
19. Epistula ā tē sc̄rīpta ab omnibus laudāta est.
20. Dē bellīs ab eō gestīs multa dictūrī sumus.
21. Servum vīdimus onus gravissimum portantem.
22. Librī ab eō sc̄riptī nōbīs ūtilissimī sunt.

1. Müstahkem kasabalarda.
2. Silâhli adamların.
3. Kırılmış bir mızrak ile.
4. Yazılan mektuplar.
5. Korkutulan köleler ile.
6. Tarafımızdan yollanan hediyeler.
7. İyi öğretilmiş çocuklar
8. Yaralılar tarafından.
9. Herkes tarafından övülen kanun
10. Görmek üzeredir.
11. Ordugâhı iyice tahkim edilmiş bir mevkide kurmamızı emretti.
12. Yaralıların pek çoğu şehirden dışarı gönderildi.
13. Labienus tarafından gönderilen gemiler dalgalardan parçalandı.
14. Oklarla yaralanmış (olduklarından) yanımızda kaldılar.
15. Tarafımızdan bizim çocuklara verilen mızraklar çok ağırdır.
16. O meselelere dair bir kitap yazmak üzereyiz.
17. Bu mevkie çok sayıda silâhli adamlarla geldin.
18. O gün üç vatandaş cesurane harb ederken öldürüldü.

- İO FİİLLERİ - KARIŞIK ÇEKİM

Praesens Gövdelerinin sonunda Dördüncü Çekim Takısı bulunan **cap-iō**, *aliorum capere*, **cēpi**, **cap-tum**, gibi bazı Fiiller karışık Çekimlidir.

Bu takıdaki **i** şu hallerde düşer:

(i) başka bir **i** nin önünde: **capit**, **capit-it** değil.

(ii) **-er (e kısa)** in önünde: **cap-eris**, **cap-ieris** değil.

Activa			Passiva	
<i>Indic. Praes.</i>	S.	1	cap-iō	cap-ior cap-eris cap-itur cap-imur cap-iminī cap-iuntur
		2	cap-is	
		3	cap-it	
	P.	1	cap-imus	
		2	cap-itis	
		3	cap-iunt	
<i>Indic. Fut.</i>	S.	1	cap-iam	cap-iar cap-iōris(re) cap-iōtr, vs.
		2	cap-iēs	
		3	cap-iet, v.s.	
<i>Indic. imperf.</i>	S.	1	cap-iōbam	cap-iōbar cap-iōbāris (re) cap-iōbātur, v.s.
		2	cap-iōbās	
		3	cap-iōbāt, v.s.	
<i>Inf. Praes.</i>			cap-ere	capī
<i>Part. Praes.</i>			cap-iōns, ientis	

DİKKAT— *Perf.* ve *Sup.* Gövdelerinden yapılan Zamanlar kurallıdır, mes. *Pl-perf.* **cēp-eram**.

Capio gibi çekilen Fiiller (*Praes. Göv. Zamanlarında*): -

<i>Praes. Ind.</i>	<i>Inf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Sup.</i>	Türkçe
fac-iō	fac-ere	fēc-i	fact-um	yapmak
fug-iō	fug-ere	fūg-i	--	kaçmak
cup-iō	cup-ere	cupiv-i	cupit-um	arzu etmek
conic-iō	-ic-ere	iēc-i	-iect-um	atmak
suscip-iō	-cip-ere	-cēp-i	-cept-um	üzerinealmak

T E R C Ü M E V I I I

1. Tēla conicit.	6. Iter faciunt.
2. Bellum suscipis.	7. Suscipī.
3. Urbs capiētur.	8. Suscēpī.
4. Impetum facitis.	9. Fugientēs hostēs.
5. Vidēre cupimus.	10. Tēla conicere.
11. Nostrī arma capiunt, et impetum in eōs faciunt.
 12. Ob hās causās eam rem suscipere cupiēbant.
 13. Tēla in castra nostra ab iis coniciēbantur.
 14. Ego et tū saepe per eam regiōnem iter fēcimus.
 15. Ea urbs ā nostrō imperātōre statim capiētur.
 16. Multī fugientium in eā silvā ā nostrīs occisī sunt.
 17. Dux noster, ab hostibus captus, in urbem mox dūcetur.
 18. Cupiō tē vidēre, et in eō locō tēcum semper manēre.
 19. Vōs, cīvēs, arma capiētis et bellum suscipiētis.
 20. Cum ūnā legiōnē per finēs hostium iter facit.
 21. Epistulae ā tē scriptae ab iis saepelaudātae erant.
 22. Vōs, meī filiī, rem difficillimam suscēpistis.

1. Kaçacaklar.	6. Hücüm ettiler.
2. Almıştın.	7. Yürüyüş yaparız.
3. Atılmak.	8. Mızraklar atılıyor,
4. Kaçmış olmak.	9. Vermek arzu ediyor.
5. Arzu ediyorduk.	10. Bunu üzerimize alıyoruz
11. Hücuma geçmelerini derhal emretti.
 12. Bunlar ormanlara kaçtılar: onlar yakalandılar.
 13. Dostlarım, biz o işi üzerimize almak istemiyoruz.
 14. Düşmanlar askerlerimizin üzerine mızraklar atıyordu.
 15. Yakında topraklarımızın içinden yürüyüş yapacaklar.
 16. Nehir ve orman kaçan düşmanı önliyecek.
 17. Silâhlarını alarak bize saldırmağa karar verdiler.
 18. Seslerimizden korkarak ormanlara kaçıyorlardı.

DEPONENS FİLLER

(verba deponentia)

Şekilleri *Passiva*, anlamları *Activa* olan Fiillere *Deponens* denir. Bunlara her dört çekimde raslanır, fakat daha ziyade 1. ve 3 cü Çekim Fiilleri arasında vardır. Misal:-
Çek. Praes. Indic. Inf. Perf

1. (**amor** gibi) cōn-or, çalışmak cōnā-rī cona-tus sum
2. (**moneor** ») vere-or, korkmak verē-rī verit-us sum
3. (**regor** ») sequ-or, takip et. sequ-ī secūt-us sum
(**capior** ») mor-ior, ölmek mor-ī mortu-us sum
4. (**audior** ») menti-or, yalan söy.menti-rī mentit-us sum

Dep.'lerin Çekimi Fiillerin *Pass.* şekilleri gibidir. Şu iki hal müstesna:—

1. *Inf. Fut.*'un şekli *Act.*dir.
2. *Part.*'ların üç zamanı da vardır (*Act.* anlamlı).

Sequor, takip ediyorum, 3 cü Çekim

Indicativus		
<i>Praes.</i>	sequ-or, sequ-eris, v.s.	<i>takip ediyorum</i>
<i>Fut. S.</i>	sequ-ar, sequ-ēris. »	» <i>edeceğim</i>
<i>Imperf.</i>	sequ-ōbar, -ōbāris, »	» <i>ediyordum</i>
<i>Perf.</i>	secūt-us sum, es »	» <i>ettim</i>
<i>Fut. Perf.</i>	secūt-us erō, eris »	» <i>etmiş olacağım</i>
<i>Pl-Perf</i>	secūt-us eram, erās »	» » <i>idim</i>

<i>Inf.</i>	<i>Praes.</i>	sequ-ī	<i>takip etmek</i>
	<i>Perf.</i>	secūt-us esse	" <i>etmiş olmak</i>
	<i>Fut.</i>	secūt-ūrus esse	" <i>edecek</i> »
<i>Part</i>	<i>Praes.</i>	sequ-ōns, -entis	<i>takip eden</i>
	<i>Perf.</i>	secūt-us, -a, -um	» <i>etmiş</i>
	<i>Fut.</i>	secūt-ūrus, -a, -um	" <i>edecek</i>

DİKKAT — **Morior**'un *Part. Fut.*'u: **moritūrus**;
Part. Perf. **mortuus**, ölü, ölen (ölmüş olan) demektir.

T E R C Ü M E IX

1. Cōnātī sunt.	5. Sequī.	9. Morientium
2. Verēbantur.	6. Moreris.	10. Mortuī.
3. Secūtūrus.	7. Moriēris.	11. Cōnātus.
4. Veritus.	8. Mentītur.	12. Culpātus.
13. Duae legiōnēs hostem fugientem sequēbantur.
 14. Post trēs annōs in eādem urbe mortuus est.
 15. Ob hās causās castra nostra movēre cōnābimur.
 16. Turpissimum est dē mortuīs haec verba dīcere.
 17. Tū et ille dē hīs rēbus saepe mentitī estis.
 18. Dux noster, haec veritus, eōs sequī cōstituerat.
 19. Vōcēs vulnerātōrum et morientium audivimus.
 20. Tēla in oppidum conicere frūstrā cōnābantur.
 21. Gallōs trēs hōrās secūtus, castra pōnī iussit.
 22. Hoc perīculum veritī, arma cīvibus dederant.
 23. Nōs imperātōrem nostrum semper secūtūrī sumus.
 24. Frūstrā cōāntī sumus nūntium ad eōs mittere.

1. Onu takip edeceksin.	6. Ölenler.
2. Bundan korkarız [1]	7. Takip etmiş olup.
3. Ölüyorlardı.	8. Yalan söylüyorlardı.
4. Teşebbüs etmiş olmak.	9. Teşebbüs etmek istiyorlar.
5. Öleceksin.	10. Ölülerin.
11. Kasabanın kapılarını kırmağa çalışıyorlardı.
 12. Onları ormanlar içinden takip etmek kolay olmayacak.
 13. Yaralıların çoğu ordugâhta ölüyorlardı.
 14. Onu üç saat takip ettikten sonra bir nehir gördük.
 15. Bir mızrakla yaralanarak ertesi gün öldü.
 16. Bunlar silâhlarını almak ve bizi takip etmek istiyorlar.
 17. Bu tehlikelerden korktuğundan ormana kaçtı.
 18. Dostum, sen ve ben bunları yapmağa çalışacağız.
 19. Tarafımızdan deruhte edilen iş pek zor olacak.

[1] Bu parçada «korkmak» için «vereor» kullanınız.

T E R C Ū M E X

Tekrar I-IV

1. Haec omnia mihi et tibi ūtilissima fuērunt.
2. Illō diē multī eōrum hōc modō occīsī sunt.
3. Ob hās causās tū et ille ā nōbīs culpāminī.
4. In eam regiōnem magnā celeritāte contendēbant.
5. Tū, Caesar, ā civibus nostris semper laudāberis.
6. Hās legiōnēs trāns id flūmen statim dūxerat.
7. Ego et frāter tuus eōdem diē ad eum vēnimus.
8. Dē hōc bellō multa ab amicō tuō scripta sunt.
9. Mūrī et turrēs huius oppidī sunt altissimī.
10. Numquam eum vīdī: sed multa dē eō audīvī.
11. Haec verba nōbīs omnibus dulcissima fuērunt.
12. Post hoc proelium, cōpiās ad id oppidum dūxit.
13. In eā regiōne ōlim erant plūrimae urbēs.
14. Hī omnēs tēla et sagittās manibus tenēbant.
15. Multī eōrum nōbīscum ad urbem venient,
16. Militēs eius legiōnis hōc modō impediti erant.
17. Tū nōbīs arma dedisti: nōs tē dēfendēmus.
18. Sīgnum datum erat; hī fortiter pugnavērunt.

1. Hepiniz bizimle düşmanın ordugâhına geleceksiniz.
2. Evvelce bu şehirde bir çok kuleler vardı.
3. O adamın oğlu herkes tarafından övülecek.
4. O gemiler onun tarafından aynı yere gönderildi.
5. Büyük bir hızla o kasabaya ilerliyeceğiz.
6. O muharebede en cesurları öldürüldü.
7. Harb her zaman bu tarzda yapılmıştır.
8. Dostum, bana faydalı bir hediye verdin.
9. Üçüncü saatte işaret onun tarafından verildi.
10. Bize pek çok güzel şeyler gösterdiniz,
11. Sen ve ben o adamın sözlerini çok işittik.
12. Bu lejyonların askerleri ordugâha hücum edecekler.

TERCÜME XI

Tekrar V-IX

1. Difficile erit cōpiās per eam regiōnem dūcere
2. Ob hās causās cōstituit proelium committere
3. Militēs eius legiōnis impetum facere cupiēbant
4. Multī vulnerātōrum in iīs castris moriēbantur.
5. Duae eārum nāvium vī tempestātis frāctae erant.
6. His rēbus territī, in silvās fugere cōnābantur.
7. Tēlis et sagittis armātī, ad locum contendēbant
8. Plūrīmī nostrōrum fortiter pugnantes occīsi sunt.
9. Ille per finēs hostium iter mox factūrus est.
10. Dicuntur arma parāvisse et locum mūnīvisse.
11. Magnā celeritāte cōpiās trāns id flūmen dūxerat.
12. Librī ā tē scrīptī ab omnibus cīvibus laudantur.
13. Castra in locō bene mūnitō pōnī iusserat.
14. Nōs arma capiēmus et hoc bellum suscipiēmus.
15. Frūstrā cōnatī sunt eam urbem vī capere.
16. In eō locō magnus est numerus armātōrum
17. Dē rēbus ab eō gestīs magnus liber scrīptus est.
18. Ille iusserat servōs armārī et portās claudī,

1. Onlar hakkında bunları söylemek ayıptır,
2. Üç gün sizinle kalmamızı emretti.
3. Yaralıların çoğu ordugâhta ölüyordu.
4. O şehrin zorla alınmış olduğu söyleniyor.
5. Kaçan düşmanı iki lejyon takip ediyordu.
6. Onları takip ettiğimizde ormanlar tarafından önlendik
7. Ordugâhımıza bir çok ok atılıyordu.
8. Tarafımızdan deruhte edilen harb çok uzun olacak,
9. Onun tarafından gönderilen iki gemi parçalandı.
10. Bunu iyi yapmak çok zor olacak.
11. Şehrimizde şimdi pek çok esirler vardır.
12. Aynı gün üçüncü saatte ölmüştü.

DÖNÜŖLÜ ZAMİR (3 cü ŖahıŖ)
(Pronomen reflexivum).

Sē = kendisini, kendilerini (Öznenin kendisini, vs.)

Singularis ve Pluralis		
Nom.	yok	
Acc.	sē veya sēsē	kendisini, kendilerini
Gen.	sui	kendisinin, kendilerinin
Dat.	sibi	kendisine, kendilerine
Abl.	sē veya sēsē	kendisinden, kendilerinden

DİKKAT. 1 — **Sē** hem *Sing.*, hem *Plur.* dir.

Rēx sē dēfendit — *Kıral kendisini korur.*

Rēgēs sē dēfendunt — *Kırallar kendilerini korur.*

DİKKAT. 2 — **Cum**, **se** ile beraber kullanıldığı zaman **se**'nin sonuna bitişir (karşl, **mēcum**, **tēcum**) : **sēcum** (**cum** **sē** değil) = *kendisi ile beraber, beraberinde, yanında.*

Ŗu tercümelere dikkat ediniz:—

ad se = *kendisine, kendi yanına, yanına.*

inter se = *aralarında, birbirleriyle, birbirlerine.*

B A Ğ (Coniunctio) (1)

İki türlü *Coniunctio* vardır:—

(1) *Coordinantes.*

(2) *Subordinantes.*

Coordinantes cinsinden olanlar iki veya daha fazla Tam Cümleyi birleştirir. Bunların çekimi yoktur ve Cümlelerin yapılıŖına tesir etmezler. Bir kaç misal;—

et, ac, atque, ve; sed, fakat; igitur, bu sebepten; nam, zira.

T E R C Ü M E X I I

1. Sē mōnstrābant.
2. Hunc sēcum dūxit.
3. Sē culpābit.
4. Dē sē loquuntur.
5. Sē abdiderant.
6. Inter sē pūgnant.
7. Hōs sēcum habet.
8. Eōs ad sē vocat.
9. Impetū nostrōrum territī, in silvās sē abdidērunt.
10. Ob hās causās Gallī obsidēs inter sē dabant.
11. Statim fūgērunt: nam legiōnēs post sē vidērunt.
12. Multī fugientium sē in id flūmen coniēcērant.
13. Ille igitur iussit nōs arma capere et sē sequī,
14. Haec verba locūtus, captivōs ad sē vocāvit.
15. Habēbat sēcum trēs legiōnēs et multōs equitēs.
16. Hī fortiter sē dēfenderant; sed omnēs occisī sunt.
17. Hoc perīculum veritus, in castra sē abdidit.
18. Cōstituit igitur nōs sēcum in urbem dūcere.
19. Dē eā rē nihil dīxit; sed multa dē sē locūtus est.
20. Servi, tēlīs armātī, sē dēfendere cōnābantur.

1. Kendini muaheze etti.
2. O (kadın) konuştı.
3. Gizleniyorlar.
4. Rehinelere verdiniz.
5. Konuştuk.
6. Bir gemimiz var.
7. Bizi yanına çağırıldı.
8. İyi yaptın.
9. Bu adam üç saat kendinden bahsetti.
10. Vatandaşlar mızraklarla silâhlanıyorlar.
11. Generalimizin yanında çok sayıda esirler var.
12. Caesar rehinelere kendisine gönderilmesini emretmişti.
13. Yenilen Gallialılar tarafından ona rehinelere yollandı.
14. Denize kaçtılar ve gemilerde(-e) gizlendiler.
15. Üç saat kendini müdafaa etmişti.
16. Bu sebepten atlıları yanında götürmeğe karar verdi.
17. Bir generalimiz var, fakat onu hiç görmedik.
18. Bir okla yaralanarak aynı gün vefat etti.

SUUS

suus, sua, suum = { kendi..i,..ini, vs. } Öznenin ken-
 { -i,-ini, vs. } disine ait

Suus, bonus gibi çekilir, ve Özneye değil malik olunan şeye uyar:

Çocuk *annesini* sever = **suam mātrem.**

Anne *oğullarını* sever = **suōs filiōs.**

Çocuklar *annelerini* sever = **suam mātrem.**

VERBA FACTIVA

Verba Factiva denen, «yapmak», «seçmek», «demek», «zannetmek», «telâkki etmek» gibi Geçişli Fiiller Düz Tümleçten başka buna uyan ikinci bir *Accusativus* daha alırlar. Bu ikinci *Accusativus* (İsim veya Sifat) Tümleci tamamlar.

Numam rēgem creāverunt = *Numa'yı kiral seçtiler.*

Tē sapientem putant = *Seni akıllı sayıyorlar.*

“Kiral,, ve “akıllı,, Tümleci tamamlamaktadırlar.

Edilgen Çatıda bu gibi Fiiller “**sum,**” gibi Bağhyan Fiil olurlar, ve ikinci *Acc.*, *Nom.* Haline geçerek Özneyi tamamlar.

Numa rēx creātus est = *Numa kiral seçildi.*

Tū sapiēns putāris = *Sen akıllı sayılıyorsun.*

“Kiral,, ve “akıllı,, Özneyi tamamlıyorlar.

DİKKAT — Bağhyan bir Fiil *Infinitivus* olarak kullanıldığında bu tamlayıcı kelime yine Özneye uyar:—

Numa'nın kiral olduğu söyleniyor.

Numa rēx fuisse dicitur.

Numa'nın kiral seçilmiş olduğu söyleniyor.

Numa rēx creātus esse dicitur.

-que (=ve) ikinci kelimenin sonuna eklenir:—

Puerī puellaeque = *Oğlanlar ve kızlar.*

T E R C Ü M E X I I I

1. Hastam suam frēgit.
2. Tē rēgem creāmus.
3. Manū suā scrīpsit.
4. Suōs laudat.
5. Tū cōnsul eris.
6. Sapiēns putāris.
7. Rēgīna nostra cum filiō suō ad nōs vēnerat.
8. Ille ab amicīs suīs sapientissimus putātur.
9. Nōs omnēs tē patrem patriae appellāmus.
10. Cōstituit cōpiās suās in eam regiōnem dūcere.
11. Multa dē rēbus suīs ac dē bellō locūtus est.
12. Hōs hominēs fortissimōs omnium putāmus.
13. Post haec Lentulum magistrum equitum creāvit.
14. Tū et ille, mī frāter, eō annō cōnsulēs creati estis.
15. Arma capient, et suōs finēs dēfendere cōnābuntur.
16. Nōs igitur hunc hominem cōnsulem creāvimus.
17. Haec veritī, Gallī in urbēs suās fugiēbant.
18. Laudābat suōs; nam illī eō diē fortiter pugnaverant.
19. Equitēs nostrī flūminibus silvīsque impediēbantur.

1. Onu konsul yaptılar.
2. Oğullarını yolladı.
3. Biz sana baba deriz.
4. O konsul yapıldı.
5. Kuvvetlerini götürdü.
6. Onlar bize arkadaş der.
7. Bütün iyi vatandaşlar seni düşman telâkki ediyor.
8. Cicero'ya çok defalar vatan babası adı verildi.
9. Konsül, kızıyla beraber seyahat yapıyordu.
10. O gün şu iki adam konsul seçildi.
11. Onları üç saat takip ettikten sonra, ordugâhını kurdu.
12. O adamın düşman olduğu zannediliyor.
13. Seni daima iyi bir vatandaş telâkki etmişizdir.
14. Kaçan düşmanı takip etmek zor olacak.
15. Lejyonların ordugâhtan dışarı götürülmesini emretti.
16. Dostum, sen hepsinin en akıllısı sayılıyorsun.
17. Generalimiz onu atlıların başı yapacak.

PEKİŞTİRME ZAMİRİ**Ipse, kendisi, bizzat, şahsen, vb, [1]**

		M.	F.	N.
<i>Sing.</i>	<i>Nom.</i>	ipse	ipsa	ipsum
	<i>Acc.</i>	ipsum	ipsam	ipsum
	<i>Gen.</i>	ipsius	(bütün cinsler)	
	<i>Dat.</i>	ipsi	"	
	<i>Abl.</i>	ipsō	ipsā	ipsō
<i>Plur.</i>	<i>Nom.</i>	ipsi	ipsae	ipsa
		v.b. bonus'un <i>Plur.</i> 'i gibi		

Ipse ve sē arasındaki fark

Ipse bir İsim veya Zamir (zikredilmiş veya edilmiş) ile birlikte gelir; ona uyar ve her hangi bir Hal veya Şahısta olabilir.

Sē tek başına kullanılan bir Zamirdir; yalnız 3 cü Şahıs gösterir ve *Nom.*'u yoktur.

Kıralıçe kendisi geldi = **Rēgīna ipsa venit.**

Kıralıçe kendisini takbih ediyor = **Rēgīna sē culpat.**

DİKKAT.—(i) **Ipse** her hangi bir halde olabilir:

Kıralın kendisini gördüm = **Rēgem ipsum vidi.**

Kıralın kendisinin = **Rēgis ipsius.**

Kıraların kendilerinin = **Cum rēgibus ipsīs.**

(ii) **Ipse** zikredilmeyen Şahıs Zamirine (=Fiilin Öznesi) uyabilir,

Kendisi yaptı = **Ipse fecit.**

(iii) **Ipse** 1., 2., ve 3 cü şahıs için kullanılabilir.

Kendim yaptım = **Ipse feci** veya **ego ipse feci.**

Kendiniz yaptınız = **Ipsi fecistis** veya **vōs ipsi fecistis.**

Bizzat sizi gördüm = **vōs ipsōs vidi.**

B A Ğ (Coniunctio) (2)

Coni. subordinantes Yardımcı Cümleyi Esas cümleye bağlar. Aşağıdaki *Coni.*'lar Cümlelerin yapılışına tesir etmez:

quod = *zira*, **ubi** = *ne zaman ki*, **postquam** = *-den sonra*,

[1] *Ipse* Lâtincede İşaret Zamiri sayılır.

T E R C Ü M E X I V

1. Ipsi vĕnĕrunt.	5. Nĕs ipsĕs culpĀmus.
2. Sĕ armĀbant.	6. Ipse haec fĕcit.
3. A cĕnsule ipsĕ.	7. Ipsi locŭtĭ estis.
4. Ipsi vĭdimus.	8. Ā vĕbĭs ipsĭs.
9. Cĕnsul ipse cum amicĭs suis eĕ diĕ occĭsus est.	
10. Haec epĭstula ā rĕge ipsĕ scrĭpta esse dĭcitur.	
11. Sĕ in silvĀs abdiderant, quod legĭĕnem vĭderant.	
12. Ubi haec audĭvit, ipse portĀs urbis clausit.	
13. Ob hĀs causĀs, ipsĭ hoc bellum suscipiĕmus.	
14. Cĕnsulem ipsum audĭvĭ dĕ hĭs rĕbus loquentem.	
15. Ipsi per eĀs regiĕnĕs iter mĕcum saepe fĕcistis.	
16. Ubi haec vĭdĕrunt, sĕ suaque dĕfendere parĀbant.	
17. Castra bene mŭnĭrĭ iussit, quod hostĕs timĕbat.	
18. Milites eius legĭĕnis ā rĕginĀ ipsĀ laudatĭ sunt.	
19. Ubi sĭgnum datum est, impetum in eĕs fĕcĕruat.	
20. Multĭ equitum cum cĕnsule ipsĕ capti erant.	
21. Dicitur hĀs epĭstulĀs ipse suĀ manŭ scrĭpsisse.	

1. Caesar bizzat konuştu.	6. SilĀhlandı.
2. Kendin gĕrdŭn.	7. Kendilerini ĕvdŭler.
3. Gizlendiler.	8. Bizzat işittik.
4. Bunu bana kendisi (f) verdi.	9. Kendiniz tarafından.
5. Bunu kendim sĕyledim.	10. Kendileri kaçtılar.
11. O lejyon bizzat Caesar tarafından sevkediliyordu.	
12. Kendilerini mızraklariyle korumağa çalışıyorlardı.	
13. Cicero kendisi iki saat o meseleden bahsetti.	
14. Bunu işitince ordugĀhı kendimiz kaldırdık.	
15. Gallialılar birbirlerine rehineler veriyordu.	
16. Kendin çok Ākĭllı bir adam sayılıyorsun.	
17. Oğlunu yolladı (fakat) kendisi şehirde kaldı.	
18. Bizinkiler kaçtılar çŭnkŭ konsul ĕdŭrŭlmŭřtŭ.	

SUUS ve EIUS

suus, -a, -um = kendisinin Öznenin kendisine ait
kendilerinin olan şeyler için.

eius (is'in Gen.) = onun Özneden başka şahsa

eorum, eorum = onların ait olan şeyler için.

Caesar kendi askerlerini methetti=**Caesar milites
suos laudavit.**

Biz onun askerlerini methetti=**Milites eius laudavimus**

Kendi şehirlerini yaktılar=**Urbem suam incendērunt.**

Onların şehrini yaktık=**Urbem eorum incendimus.**

DİKKAT.— Özne birden fazla olursa:

suus = kendilerinin (her iki şahsa ait)

eius = onun (şahıslardan birine ait)

Misal: Kiral ve oğlu geldi **Rēx et filius eius vēnerant**

Burada Özne **rēx** ve **filius**'dur; fakat **filius** yalnız

rēx'e aittir, ve böylece **eius** kullanılmıştır.

Alius, diğer, başka.

		M.	F.	N.
Sing.	Nom.	alius	alia	aliud
	Acc.	alium	aliam	aliud
	Gen.	alius	(bütün cinsler)	
	Dat.	aliī	"	
	Abl.	aliō	aliā	aliō
Plur.	Nom.	aliī	aliae	alia
		v.b., bonus gibi		

Aşağıdaki kelimelerde de Gen. Sing. -ius Dat. -ī

alır. Diğer Halleri kurallıdır:—

ūllus, -a, -um, hiç bir (+olums.) sōlus, -a, -um, yalnız.

nūllus, -a, -um, hiç bir. tōtus, -a, -um, tekmiş, bütün.

alter, -era, -erum (ikisinden) biri, uter, -tra, -trum (ikisinden) hangisi;

diğeri, öbürü neuter, -tra, -trum, hiç biri.

DİKKAT. - **Alius**=diğer, başka.

alter=(iki şeyden)biri, diğeri, öbürü.

TERCÜME XV

1. Filium eius vīdī.
2. Filiōs suōs culpat.
3. Servōs eōrum mīsī.
4. Servōs suōs mīsīt.
5. In aliā urbe.
6. Ad alteram rīpam.
7. Profectī sumus.
8. Terga vertērunt.
9. Ubi vōcem eius audīvērunt, statim fūgērunt.
10. Tum urbem suam manibus suis incendērunt.
11. Multī cīvium in aliā parte urbis occīsī sunt.
12. Pater eius eō annō cōsul creātus esse dicitur.
13. Cōstituit igitur castra sua in alterā rīpā pōnere.
14. Tertiā hōrā profectus, in finēs eōrum contendit.
15. Filius eius occīsus est: ipse in castra sua fūgit.
16. Ubi nostrōs vīdērunt omnēs terga statim vertērunt.
17. Haec locūtus, iussit suōs castra eōrum oppugnāre.
18. Multī captī sunt, alii sē in silvās abdidērunt.
19. Nūntiī ā nōbīs missī, ad urbem eōrum vēnērunt.
20. Nihil est mihi iucundius quam vōcem eius audīre.

1. Onun oğlunu gönderdik.
2. Ordugâhlarını gördüm.
3. Onun kitabını aldım.
4. Adamlarını övdü.
5. Ordusu geniştir.
6. Başkası tarafından.
7. Diğer konsul ile.
8. Seslerini duyduk.
9. Onların atlılarını görünce, ordugâhını kurdu.
10. Kasabalarının iyi tahkim edilmiş olduğu söyleniyor.
11. Kendisi muaheze ediliyor; herkes oğlunu övüyor.
12. Üçüncü saatte yola çıkarak bize geldiler.
13. Bu sebepten kuvvetlerini onların toprağına sevketti.
14. Konsulun kendisi diğer bir çoklarıyla yakalandı.
15. Bu sebepten kasabalarının yıkılmasını emretti.
16. Ordugâhında çok sayıda silâhlı adamlar vardır.
17. Generalleri o gün cesurane harb ederken öldürüldü.

SUBIUNCTIVUS PRAESENS

(Ditek-Şart Kipi — Şimdiki Zaman)

		Activa	Passiva
1. Çek.	S. 1 2 3	amem	amer
		amēs	amōris (<i>veya-öre</i>)
		amet	amētur
	P. 1 2 3	amēmus	amēmur
		amētis	amēminī
		ament	amentur
2. Çek.	S. 1 2 3	mone-am	mone-ar
		mone-ās	mone-āris (<i>veya āre</i>)
		mone-at	mone-ātur
	P. 1 2 3	mone-āmus	mone-āmur
		mone-ātis	mone-āminī
		mone-ant	mone-antur
3. Çek.	S. 1 2	reg-am	reg-ar
		reg-ās vb.	reg-āris (<i>veya-āre</i>), vb.
4. Çek.	S. 1 2	audi-am[1]	audi-ar [1]
		audi-ās, v.b.	audi-āris (<i>veya-āre</i>), vb.

GAYE YARDIMCI CÜMLELERİ (İlk Zamanlar)

Gaye gösteren Yardımcı Cümlelere Gaye Yardımcı Cümleleri denir. Bunlar Esas Cümleye **ut** veya **ne** ile bağlanır; ve Fiilleri daima *Subi.* Kipinde olur:—

Gaye Cüm.	Es. Cüm.	Es. Cüm.	Gaye Cüm.
Görmek için	<i>geliyorum</i>	= Veniō, ut videam.	
Yakalanmamak için	<i>kaçıyor</i>	= Fugit, nē capiātur.	

Esas Cümlelerin Fiili İlk Zamanların (*Praes.*, *Perf.* [2] *Fut.*) birinden olursa Gaye Cümlesinin Fiili *Praes. Subi.* Zamanında olur:

Veniō veya vēnī veya veniam.	ut videam.
<i>Geliyorum, gelmiş bulunuyorum, geleceğim</i>	<i>görmek için</i>

[1] Capiō gibi Fiillerde i düşmez : capiam, capiar.

[2] Aoristum değil, bak. S. 135

T E R C Ü M E X V I

[**DİKKAT**—Lâtince *Perf.*, hakikatte iki ayrı Zamana tekabül eder: 1.— *Perfectum*: Sevmiş bulunuyorum, sevmişimdir. v.b. (İng. *Present Perfect*; Fr. *Passé composé*). 2— *Aoristum* : Sevdim, v. b. (İng. *Simple Past*; Fr. *Passé simple*.)]

1. Locum mūnīvērunt, nē ab hostibus oppugnentur.
2. Epistulam mittet, ut haec imperātōrī nūntiet.
3. Hoc fēcimus, nē in itinere ab iīs impediāmur.
4. Sē in silvās abdidit, nē ā nōbis videātur.
5. Lēgātōs igitur ad eum mittit, ut pācem petat.
6. Urbem suam incēdent, nē ā nostrīs capiātur.
7. Arma cīvibus dabuntur, ut urbem dēfendant.
8. Ubi haec audīvit, in cōrum finēs statim contendit.
9. Omnēs terga vertērunt, et fugā salūtem petēbant.
10. Vēnimus ad hanc urbem, ut ā vōbis doceāmur.
11. Lēgātī ā vōbīs missī, ā Gallīs captī esse dicuntur.
12. Primā hōrā proficiscēmur, ut equitēs sequāmur.

1. Sizi dinlemek için bu yere gelmişlerdir.
2. Esir düşmiyelim diye gemilere kaçacağız.
3. Konsul seçilmek için bunu söylüyorsun.
4. Onu korumak maksadiyle silâha sarılmış bulunuyoruz.
5. Gallialılar elçiler gönderecek, ve sulh istiyecek.
6. Adamlarına onlara saldırmalarını emretti.
7. Onların ordusunun peşinden gitmek için yola çıkacak.
8. Tarafımızdan görülmemek için bunu yapıyorlar.
9. O harbi yapmak için gemiler hazırlıyoruz.
10. Bunu görünce kaçıp kurtulmağa çalıştılar.
11. Generalin kendisini cesaretle savaşırken gördük.
12. Ordugâhını iyi tahkim edilmiş bir yerde kurdu.
13. Muaheze edilmiyesin diye bunu yapmış bulunuyorsun.
14. Kendi şehrinde ölmek için gelmiştir.

SUBIUNCTIVUS IMPERFECTUM

(Dilek-şart Kipi. - Şimdiki Hikâye Zamanı)

		Activa	Passiva
1. Çek	S.	1 amā-rem	amā-rer
	2	amā-rēs	amā-rēris (<i>veya-rēre</i>)
	3	amā-ret	amā-rōtur
	P.	1 amā-rēmus	amā-rōmur
	2	amā-rētis	amā-rēmini
	3	amā-rent	amā-rentur
2. Çek	S.	1 monē-rem	monē-rer
	2	monē-rēs, v. b.	monē-rēris (<i>veya-rēre</i>), v. b.
3. Çek	S.	1 reg-erem	reg-erer
	2	reg-erēs, v. b.	reg-erēris (<i>veya-erēre</i>), v. b.
4. Çek	S.	1 audī-rem ₁ [1]	audī-rer
	2	audī-rēs, v. b.	audī-rēris (<i>veya-rēre</i>), v. b.

GAYE YARDIMCI CÜMLELERİ

İlk Zamanlar: *Praesens, Futurum, Perfectum.*

Hikâye Zamanları: *Imperfectum, Pl-perfectum, Aoristum*

Gaye Cümlesinin Fiili için şu iki ihtimal vardır:

(1) Esas Cümlelerin fiili yukarıki İlk Zamanlar grubundan olursa, Gaye Cümlesinin Fiili *Subi. Praes.* zamanında olur.

Praes.	}	<i>geliyorum</i>	= veniō	}	ut videam
Perf. Görmek için		<i>gelmiş bulunuyorum</i>	= vēnī		
Fut.		<i>geleceğim</i>	= veniam		

(2) Esas Cümlelerin Fiili Hikâye Zamanlarından olursa, Gaye Cümlesinin Fiili *Subi. Imp.* Zamanında gelir.

İmp.	}	<i>geliyordum</i>	= veniēbam	}	ut viderem
Aor. Görmek için		<i>geldim</i>	= vēnī		
Pl-perf.		<i>gelmiş idim</i>	= veneram		

DİKKAT - Lâtince'de Perf. ve Aor., şekilleri bir anlamları ayrı iki müstakil Zamandır. Bu anlam ayrılığı Türkçede o kadar kesin olmadığı için Lâtince'den Türkçeye tercümelelerde fark gözetmemek mümkündür. Fakat Türkçeden Lâtinceye tercümelelerde, bilhassa Yardımcı Cümleleri doğru kullanabilmek için, hangisini tercih lazım geldiğini dikkatle tesbit etmelidir.

[1] Capiō gibi Fiillerde i düşer: caperem, caperer.

T E R C Ü M E XVII

1. Vēnērunt, ut audīrent.
2. Vēnērunt, ut audiant.
3. Haec dīxit, nē culpārētur.
4. Haec dīxit, nē culpētur.
5. Locum dēlēgit.
6. Cōpiās trādūxit.
7. Lībertātem cupimus.
8. Nōs servāvistī.
9. Laudābat aliōs, ut ipse ab iīs laudārētur.
10. Statim profectus est, ut id bellum susciperet.
11. Ille castra mōvit, nē ab equitibus oppugnētur.
12. In eam urbem profectus sum, ut haec ipse vidērem.
13. Pontem facere cōstituit, ut cōpiās trādūceret.
14. Nē civēs terrērentur, portās claudī iusserat.
15. Urbem ipsī incendērunt, nē ā nobis caperētur.
16. Hī mortuī sunt, ut libertātem nostram servārent.
17. Haec verba dīxit, ut ā civibus sapiēns putētur.
18. Locum idōneum dēlēgit, et castra pōnī iussit.
19. Postquam haec vīdit, iter in eōrum finēs fēcit.
20. Nāvēs parābat: pōns enim nūllus erat in eō locō.

1. Köleler cezalandırılmamak için kaçmışlardı.
2. Bizi müdafaa etmek gayesiyle silâha sarıldılar.
3. Hürriyetimizi kurtarmak için savaşıyoruz.
4. Hücumu uğramamak için yanında atlıları götürdü.
5. Yakılmasın diye köprüyü bekliyorduk.
6. Ordugâhta çok sayıda yaralı var.
7. Ordugâhlarını öbür sahilde kuracaklar.
8. Maniaya maruz kalmamak için bu ormanları yakacağız.
9. Bizzat görmem için çocuğu yolladım.
10. Bunu görmemek için arkalarını çevirdiler.
11. Bütün gün kaçan düşmanı takip ettik.
12. Onun oğlunu kurtarmak için bu yolculuğu yaptın.

SUBIUNCTIVUS PERFECTUM

(Dilek-Şart Kipi. — Geçmiş Zaman)

		Activa	Passiva	
1. Çek.	S.	1	amāv-erim	amāt-us sim
		2	amāv-erīs	amāt-us sīs
		3	amāv-erit	amāt-us sit
	P.	1	amāv-evrimus	amāt-ī sīmus
		2	amāv-erītis	amāt-ī sītis
		3	amāv-erint	amāt-ī sint
2. Çek.	S.	1	monu-erim	monit-us sim
		2	monu-eris, v.s.	monit-us sīs, v.s.
3. Çek.	S.	1	rōx-erim	rēct-us sim
		2	rōx-erīs, v.s.	rēct-us sīs, v. s.
4. Çek.	S.	1	audīv-erim	audit-us sim
		2	audīv-erīs, v.s.	audit-us sīs v.s.

SEBEP YARDIMCI CÜMLELERİ

Yardımcı Sebep Cümlelerinin başına şu *Coni.*'lar gelebilir. [1] —

(i) *Quod* = *zira, için* — Indic. ile.

Haec fēcit, quod timēbat = *Bunları yaptı, zira korku yordu.*

(ii) *Cum* [2] *mademki, için* — Subi. ile.

Praes. Cum tū hoc faciās, omnēs facient

Mademki sen bunu yapıyorsun, herkes yapacak.

Imp. Cum haec vidēret, sīgnum dedit.

Bunları gördüğü için, işareti verdi.

Perf. Cum haec dicta sint, nihil dicēmus.

Mademki bunlar söylenmiştir, hiçbir şey demeyeceğiz.

DİKKAT: — (i) Yukarıdaki Cümlelerden ikincisinde esas Fiil (**dedit**) Hikāye Zamanlarından *Aoristum* Zamanında olduğu için yardımcı Fiil (**vidēret**) *Imperfectum* Zamanında gelmiştir. Burada yardımcı Fiil esas Fiilden evvel vakti olsa *Pl-perf* Zamanında gelirdi.

(ii) Yukarıdaki cümlelerden üçüncüsünde esas Fiil (**dicēmus**) İlk Zamanlardan *Fut.* Zamanında olduğu için daha evvel vakti olan yardımcı Fiil *Perf.* zamanında gelmiştir (*bak. S. 135*).

[1] Başkaları da var. [2] Bazan "quum,, şeklinde.

T E R C Ū M E XVIII

1. Aciem instruere
2. Sē recēpērunt.
3. Spem dēpōnere.
4. Rēgnum obtinēbat.
5. Cum ille cōsul creatus sit, nōs nihil timēbimus.
6. Cum nullās nāvēs sēcum habēret, pontem fēcit.
7. Locum idōneum dēlēgerat, ut aciem īastrueret.
8. Cum dūx ipse hoc fēcērit, omnēs idem faciēmus.
9. Cum legiōnem post sē viderent, sē in castra recēpērunt.
10. Nostrōrum impetū territī, salūtem fugā petēbant.
11. Ob hās causās omnem spem salutis dēposuerant.
12. Cum omnibus cōpiīs in eōrum finēs contendet.
13. Cum ille profectus sit, cum equitibus sequēmur.
14. Pater eius in eā regiōne rēgnum ōlim obtinuerat.
15. Cum hoc bellum suscēperimus, arma parābimus.
16. Equitēs eōrum in nostram aciem impetum faciunt.
17. Cōstituit igitur lēgātōs dē pācē ad eōs mittere.

1. Harb saffını tertipledi.
2. Ümitlerini kesmişlerdi.
3. Tahtı işgal ediyor.
4. Ormanlara çekilirler.
5. Sulh arzu ettikleri için, [1]bize elçiler gönderecekler.
6. Süvarisi olmadığından bizi takip etmedi.
7. Konsul öldürülmüş bulunduğundan, önderimiz yoktur.
8. Harb saflarını uygun bir yerde tanzim etmişlerdi.
9. Bunu gördüğü için nehrin ötesine çekildi.
10. Onların çoğu bütün kurtuluş ümitlerini terketmişlerdi.
11. Mademki haberci gelmemiştir, biz yola çıkacağız.
12. Bu şehri kurtarmak için silâha sarılacağız.
13. Bir köprü yaptılar, zira gemileri yoktu.
14. Mademki bunu yapmışsın, hiç bir şey demiyeceğim.
15. O tehlikeden korktuğundan, ordugâhını kaldırdı.
16. Atlılar tarafından yakalanarak öldürüldü.

[1] Gaye gösteren "için,, ile sebep ve ilgi gösteren "için,, i dikkatle ayırt etmelidir: Gaye "için,,i ekseriya bir mastarı veya hafif mastarı takip eder: Görmek için, görmesi için (*gaye*)—Gördüğü için, göreceği için (*sebepe*) — Harb için (*ilgi*=*Dat.*).

SUBIUNCTIVUS PLUSQUAMPERFECTUM

(Dilek-Şart Kipi — Geçmiş Hikâye Zamanı)

		Activa	Passiva
1. Çek.	S. 1	amāv-isse ^m	amāt-us esse ^m
	2	amāv-issēs	amāt-us esse ^s
	3	amāv-isset	amāt-us esset
	P. 1	amāv-issēmus	amāt-ī essēmus
	2	amāv-issētis	amāt-ī essētis
	3	amāv-issent	amāt-ī essent
2. Çek.	S. 1	monu-isse ^m	monit-us esse ^m
	2	monu-issēs, v. b.	monit-us esse ^s v. b.
3. Çek.	S. 1	rēx-isse ^m	rēct-us esse ^m
	2	rēx-issēs, v. b.	rēct-us esse ^s , v. b.
4. Çek.	S. 1	audīv-isse ^m	audit-us esse ^m
	2	audīv-issēs, v. b.	audit-us esse ^s , v. b.

ZAMAN YARDIMCI CÜMLELERİ

Yardımcı Zaman Cümlelerinin başına şu *Coni.*'lar gelebilir.^[4]

A. Ubi, *-ği zaman, -ince, postquam, -den* } İndic. ile.
sonra, simul ac, -olur olmaz.

Simul ac haec audīvit, signum dedit.

Bunları görür görmez, işareti verdi,

B. Cum, *-ği zaman, -ince* { İmperf. ve Pl-perf. Subi.
 Praes. Fut. ve Fut. perf. İndic.^[2]

Cum haec dīxisset sīgnum dedit.

Bunları söyleyince işareti verdi.

DİKKAT—Cum+Praes. veya Perf. Subi.—*mademki.*

Cum+İmperf. veya Pl-perf, Subi. = *-ği zaman veya mademki.*

[1] Başkaları da vardır.

[2] Cum ve İndic. bu kitapta gösterilmemiştir.

T E R C Ü M E XIX

1. In cōspectū omnium.
2. Yulnera accēperat.
3. Hoc facere solēbant.
4. In eō locō cōstitit.
5. Cum omnia parāta essent, statim profectus est.
6. Cum locum idōneum dēlēgisset, castra posuit.
7. Cum impetum facere nōn audērent, sē recēpērunt.
8. Cum omnem spem salūtis dēposuerint, pācem petent.
9. Ipse pater in cōspectū filiī suī occīsus erat.
10. Pontem incendit, nē cōpiae eōrū trādūcerentur.
11. Simul ac hoc vidērunt, in alterā rīpā cōstitērunt.
12. Hoc bellum suscēpimus, ut libertātem servēmus.
13. Cum plūrima tēla conīcissent, impetum fēcērunt.
14. Cum in urbem sē recēpissent, portās clausērunt.
15. Pauca vulnera a nostrīs eō diē accepta sunt.
16. Cum aciem suam instrūxisset, haec locūtus est.
17. Ausī sunt lēgātōs, ā nōbīs missōs, occīdere.
18. Simul ac vōcem eius audīvimus, terga vertimus.

1. Lejyonlarımızı görünce, nehre kaçtılar.
2. Bütün gün yürüyüş yaptıklarından, durdular.
3. Hepimiz hareket ettikten sonra, kendileri takip ettiler.
4. Uygun bir yer seçmek için gönderildik.
5. Mademki bunu yapmağa cesaret etmiyorsunuz, kendimiz tecrübe edeceğiz.
6. Bu sözleri söyledikten sonra, mızrağını attı.
7. Takibe cesaret etmediler, zira bizi gördüler.
8. Mektubu alınca, bizi yanına çağırdı.
9. Yanında iki lejyon olduğundan, birini gönderdi.
10. Ordugâhı görür görmez, durdu.
11. Onun kardeşi birçok yıllar tahtı işgal etmişti.
12. Her şeyi hazırlayınca yola çıktık.
13. Senin tarafından okutulmuş olan bizler şimdi başkalarını okutuyoruz.
14. Biz şehre hücum etmiyelim diye rehinelere verdiler.

SUM FİİLİ—MODUS SUBIUNCTIVUS

	Praesens	Imperfectum	Perfectum	Pl-perfectum
S. 1	sim	essem [1]	fu-erim	fu-isse
2	sīs	essēs	fu-erīs	fu-issēs
3	sit	esset	fu-erit	fu-isset
P. 1	simus	essēmus	fu-erimus	fu-issēmus
2	sītis	essētis	fu-erītis	fu-issētis
3	sint	essent	fu-erint	fu-issent

SAYILAR

Asıl sayılar (bir, iki, üç, v. b.): —

ūnus, duo ve trēs . . . çekimlidir, *bak. S. 116.*
quattuor (4)'dan centum (100)'a kadar.. çekimsizdir
ducentī, aē, a (200), trecentī (300), vb. çekimlidir.

Sıra Sayıları (birinci, ikinci, üçüncü, vb.): —

prīmus, a, um (1 ci), secundus (2 ci), vb. çekimlidir.
Sayıların listesi için, *bak. Ö Z E T.*

MİLLE — BİN

Mille (1000), *Sing.*, çekimsiz bir Sıfattır.

Milia, *Plur.*, *Neut.* bir isimdir. (maria gibi), ve son-
ra gelen İsim *Gen. Plur.* olur: —

Sing. mille homines = 1000 kişi,

cum mille hominibus = 1000 kişi ile.

Plur. tria milia hominum 3000 kişi.

cum sex milibus hominum = 6000 kişi ile.

DİKKAT — mille passūs (4. Çek.)=1000 adım=1 mil.
duo milia passuum =2000 adım=2 mil.
octo milia passuum =8000 adım=8 mil.

[1] *Imperf. Subi.*'un başka bir şekli daha vardır: forem, forēs,
foret, v.b.

T E R C Ü M E XX

1. Cum ducentis nāvibus
2. Tria mīlia equitum.
3. Mille perīcula.
4. Cum quattuor legiōnibus.
5. Quartā hōrā vēnit.
6. Nōn procul aberat.
7. Cum haec ita sint, tertiā hōrā ē castrīs proficiiscēmur.
8. Cum tria mīlia passuum progressus esset, cōstitit.
9. Mīsīt igitur ducentōs equitēs, ut locum dēligerent.
10. Cum haec ita essent, bellum suscipere cōstituit.
11. İta locūtus est, nē militēs omnem spem dēpōnerent.
12. Habēbat sēcum mille equitēs et tria mīlia peditum.
13. Castra eōrum ab urbe pauca mīlia passuum aberant.
14. Cum flūmen nōn procul abesset, eō sē recēpērunt.
15. Cōsul ipse cum trecentīs militibus eō diē occīsus est.
16. Cum paucōs sēcum habēret, prōgredi nōn ausus est.
17. Primā hōrā profectus, totum diem iter faciēbam.

1. Dört köle ile.
2. 300 adam ile.
3. 1000 gemi gönderdi.
4. Bir mil ilerledi.
5. Dört mil.
6. 2000 atlı.
7. 200 rehinenin.
8. Uzakta değildiler.
9. Ordugâhı uzakta olmadığından durduk.
10. Yanında 4000 piyade ve 300 süvari var.
11. Bu işler böyle olduğundan onlara dur emrini verdi.
12. Bir kaç mil ilerleyince kuvvetlerini gördük.
13. Takibe cesaret etmediler, zira nehir derin idi.
14. Onun sözleri binlerce vatandaş tarafından dinlendi.
15. O gün sen kendin dört yara aldın.
16. Hep seviniyorlar, zira sen konsul oldun.
17. Tarafımızdan görülmesinler diye hepsi kaçtı.
18. Onların kuvvetleri görüldüğünden, ordusunu tertipleledi.

T E R C Ū M E XXI

Tekrar XII-XV

1. Imperātor ipse cum filiō suō eō diē captus erat.
- 2, Habēbat sēcum magnum numerum captivōrum,
3. Tēlis sagittisque armātī, sē dēfēnsūrī erant.
4. Ciceronem ipsum audivi dē hāc rē loquentem.
- 5, Ubi ad eum locum vēnit, castra pōnī iussit.
6. Hī hominēs sapientissimī omnium putantur.
7. Erant in ālterā ripā flūminis trēs legiōnēs.
8. Pater eius ob hās causās cōnsul creātus erat.
9. Statim profectī, magnā celeritāte iter fēcērunt.
10. Postquam haec audivimus, proelium commīsimus.
11. Castra eōrum in locō bene mūnitō posita erant.
12. Dicitur hanc epistolam ipsē manū suā scripsisse.
13. Ubi sīgnum datum est, impetum in eōs fēcērunt.
14. Constituērunt omnēs sē suamque urbem dēfendere.
15. Nōs igitur ipsi hoc bellum susceptūrī sumus.
16. Tē, Lentule, fēlicissimum hominum putāmus.
17. Omnēs cōpiās suās in eōrum finēs dūxerat.
18. Iussit nos tēcum manēre: ipse cum iis profectus est.

1. Gallialılar birbirlerine rehineler veriyorlardı.
2. Yanında büyük sayıda silāhlı köleler var.
3. Konsulun kendini gördük, fakat oğlunu görmediğ.
4. Şehirlerini yaktılar ve ormanlara kaçtılar.
5. Sen onun kitaplarından çok bahsettin.
6. Bizi görünce hepsi arkalarını dönüp (kaçtılar.)
7. Bu sebepten yurttaşlar bu adamı konsul seçecekler.
8. Onun köleleri kendilerini mızraklarla teçhiz etmişlerdi.
9. Kuvvetlerini o mevkie bizzat sevkedecek,
10. Düşmanlar tarafından yakalanarak hepsi öldürüldü.
11. Kırāliçenin kendisi ve oğlu aynı günde öldüler.
12. O bölgede bir çok müstahkem kasabalar var.

T E R C Ü M E XXII
Tekrar XVI-XX

1. Magnā vōce haec dixit, ut ab iīs audirētur.
2. Cum aciēs instrūcta esset, impetum fēcērunt.
3. Ita locūtus est, nē ab amīcīs suis culpētur.
4. Arma parāverant, nē oppidum vī caperētur.
5. Cum nostrōs post sē vidissent, statim fūgērunt.
6. Post haec bellum terrā marīque gestum est.
7. Cum is locus nōn procul absit, ipsī proficiscēmur.
8. Pauca milia passuum progressus, castra posuit.
9. Cum in cōnspectum castrōrum vēnissent, cōstitērunt.
10. Duo milia equitum misit, ut iter eōrum impediat.
11. Castra mūniri iussit, quod insidiās verēbātur.
12. Cum mille equitibus in finēs eōrum contendēbat.
13. Cum haec audivissent, spem omnem dēposuērunt.
14. Tē mēcum dūcam, nē frūstrā hoc iter faciam.
15. Filius eius rēgnum multōs annōs olīm obtinuerat.
16. Prōgredi nōn ausus est, quod nullōs equites habēbat.
17. Fugā salūtem petiērunt, nē ā nōbis caperentur.
18. Postquam omnēs profectī sunt, ipsī secūtī sumus.

1. Onları takip etmek için derhal hareket edeceğiz.
2. Kendisi methedilmek için başkalarını methederdi.
3. Hepsi sulh istediği için ona elçiler gönderdiler.
4. Böyle konuştuktan sonra yaralarını gösterdi.
5. Mademki düşman görünmektedir, hareket edeceğiz.
6. Kendilerini müdafaa etmek için silâhlarını alıyorlar.
7. Nehir ordugâhımızdan dört mil uzaktadır.
8. Gallialılar takip etmesin diye köprüyü yaktı.
9. Öbür kıyıda tertiplenmiş olan kuvvetlerini gördük.
10. Bunu iştir iştir kendileri geldiler.
11. Onların şehrine doğru büyük bir süratle yol aldık.
12. Hürriyetimizi kurtarmak için harbediyoruz,

KURALSIZ FİİLLER

Possum, *muktedirim*, -e *bilirim*; Inf. *posse*, Perf. *pōtu-i*

		Praesens	Fut. Simp.	Imperf.
<i>Indic.</i>	S. 1	pos-sum	pot-erō	pot-eram
	2	pot-es	pot-eris	pot-erās
	3	pot-est	pot-erit	pot-erat
	P, 1	pos-sumus	pot-erimus	pot-erāmus
	2	pot-estis	pot-eritis	pot-erātis
	3	pos-sunt	pot-erunt	pot-erant
<i>Subi.</i>	S. 1	pos-sim		pos-sem
	2	pos-sis		pos-ses
	3	pos-sit, v. b.		pos-set, v. b.
<i>Inf.</i>		posse		

Perf. Gövdesi Zamanları kuralıdır.

NETİCE YADIMCI CÜMLELERİ

Yardımcı Cümlelerin netice göstermesi için Esas cümlelerin genel olarak şu kelimelerden birini ihtiva etmesi gerekir:

(i.) Zarflar—tam, ita veya sīc=öyle, o kadar.

(ii.) Sıfatlar—tantus=o kadar büyük, tālis=öyle, böyle.

Yardımcı netice cümlesinin başına ut veya ut nōn gelir; Fiil *Subi.* Kipinde olur:—

İlk Zam. Tam fortis est ut nihil timeat.

O kadar cesurdur ki hiç bir şeyden korkmaz.

Hik. Zam. Tam fortis erat ut nihil timēret.

O kadar cesur idi ki hiç bir şeyden korkmazdı.

DİKKAT: — Netice Cümlelerinde *Subi. Perf.* zamanı hem *Perf.* hem *Aor.* olarak kullanılabilir:—

Tantus } ^{est} { pavor, ut-fugerint.
 } ^{erat} {

Perf. (İlk Z.) . . . o kadar büyük idi ki kaçmış bulunuyorlar.

Aor. (Hikâye Z.) . . . o kadar büyük idi ki kaçtılar.

Dikkatle ayırınız: Gaye Cümlelerinde ut veya nē.

Netice cümlelerinde ut veya ut nōn.

T E R C Ü M E XXIII

[**DİKKAT:** Netice Yardımcı cümlelerinin, Lâtince de olduğu gibi Türkçede de, Esas Cümleyi takip ettiğine ve buradaki «ki» ile «ut» un kullanılışları arasında benzerlik bulunduğuna dikkat etmelidir.]

1. Poterant. 3. Potuērunt. 5. Potuerant.
2. Poterunt. 4. Potuerint. 6. Potuisse.
7. Hoc bellum ita gessit, ut omnēs eum laudent.
8. Magnā vōce haec dīxit, ut omnēs audīrent.
9. Silva erat tam dēnsa, ut sequi nōn possēmus.
10. İlli impetum nostrōrum sustinēre nōn poterant.
11. Tantum erat perīculum, ut spem omnem dēpōneret.
12. Statim profectus est, nē castra ab iīs caperentur.
13. Talem cōsulem nunc habēmus, ut nihil timeāmus.
14. Cum haec ita sint, hoc opus suscipere nōn poterit.
15. Pauca milia passuum progressus, cōpiās redūxit.
16. Urbs tam bene munīta est, ut capī nōn possit.
17. İta territi sunt, ut in silvās sē abdiderint.
18. Cum haec dīxisset, aciem sine morā instrūxit.
19. Castra itā posuit, ut ab eō locō nōn procul abesset.
20. Nūntiōs ad nōs mīsit, quod ipse venire nōn poterat.

1. Görebilecekler. 3. Konuşamadı.
2. İlerliyemiyoruz. 4. Konuşamıyordu.
5. Öyle cesurane dövüştü, ki bir çoğunu öldürdü.
6. Yük öyle ağır ki kımıldatılamıyor.
7. Görülmemek için ormanlara çekiliyorlar.
8. O kadar uzak idi, ki işitemedik.
9. Senin tarafından övülmek için böyle konuştu.
10. Bizimkilerin hücumuna dayanamıyacaklar.
11. Kuvvetleri o kadar büyük, ki harbe cesaretimiz yok
12. Öyle ağır bir yara aldı, ki öldü.
13. O harbin sebebinden bahsedemedi.
14. Zaptetilmemesi için kasabayı yakacaklar.

İ L G İ Z A M İ R L E R İ

(Pronomina relativa)

Quī = ki o

	Singularis			Pluralis		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	quī	quae	quod	quī	quae	quae
<i>Acc.</i>	quem	quam	quod	quōs	quās	quae
<i>Gen.</i>	cuius	(bütün cinsler)		quōrum	quārum	quōrum
<i>Dat.</i>	cui	"	"	quibus (veya quīs)	(bütün C.)	
<i>Abl.</i>	quō	quā	quō	quibus (veya quīs)	"	"

SIFAT YARDIMCI CÜMLELERİ [1]

Sıfat Yardımcı cümleleri esas cümlelerin bir kelimesini (İsim veya Zamir) niteler. Bu kelimeye Mercî denir.

Sıfat yardımcı cümlesinin başına bir ilgi kelimesi, mes. quī gelir. Bu quī Mercîine Cins, Sayı ve Şahıs bakımından uyar (Hal bakımından uymaz).

Cins ve Sayı: —

Urbes, quae captae sunt, incenduntur.

Zaptedilen şehirler yakılacaktır.

“Quae,, Fem. pl.’dir, zira urbes Fem. pl.’dir,

“Captae sunt,, Fem. pl.dir, zira quae bunun Öznesidir

Şahıs: —

Eī, quī hoc fēcērunt, adsunt.

Bunu yapan kimseler hazır dırlar.

“Qui,, 3. Şah. pl.dir, zira eī 3. Şah. pl. dir.

Fēcērunt » » » quī bunun Öznesidir.

“Hal,, için bak. S. 150, 152.

DİKKAT: Yukarıdaki Cümlelerde “zaptedilen,, ve “bunu yapan,, ifadeleri, güzel. iyi gibi birer sıfat görevi yapıyor. Bu sebeple Lâtince Sıfat Cümleleri adını alan bu ifadeler ekseriyetle Türkçede İsim veya Zamir-den önce, Lâtincece sonra gelir.

[1] Evvelki derslerde gördüğümüz Gaye, Sebep, Zaman ve Netice Yardımcı Cümleleri Esas Fiilin anlamını tamamladıkları için Zarf Cümleleri denilen gruba dahildirler; ve ileride göreceğimiz Yardımcı İsim cümleleri ile birlikte Yardımcı cümleler üç büyük gruba ayrılır: 1 - İsim Cümleleri, 2 - Sıfat Cümleleri, 3 - Zarf Cümleleri.

T E R C Ü M E XXIV

1. Nüntiī, quī missī erant, ab iīs captī sunt.
2. Cum eā legiōne, quae, in castris est, proficiēscētur.
3. Laudābimus hōs, quī prō patriā mortuī sunt.
4. Omnēs, quī verba eius audīverant, gaudēbant.
5. Opus, quod ā tē susceptum est, difficile erit.
6. Ego, quī rem tōtam audīvi, prō tē loquar.
7. Eōrum, quī fūgerant, plūrimī occīsī sunt.
8. Tanta erat virtūs eōrum, ut castra cēperint.
9. Librōs, quī ab eō scriptī sunt, numquam vīdi.
10. Ad urbem, quae nōn procul aberat, contendit.
11. Cum in cōspectum oppidī vēnisset, cōstitit.
12. Pontem, quī in eō flūmine erat, rescindī iussit.
13. Difficillimum erit nōbīs tantum bellum gerere.
14. Tū, mī amīce, quī hostēs vicistī, cōsul eris.
15. Cōsul ipse prō nōbīs trēs hōrās locūtus erat.
16. Cum haec magnā vōce dīxisset, sē in mare prōiecit.

1. Yakılan şehir...
2. Gönderilen kuvvetler...
3. Konuşan bizler...
4. Gelen siz...
5. Derin olan o nehir tarafından önlendiler.
6. Hareket etmiş olan o lejyonu bizzat takip etti.
7. Yapılmış olan köprüyü yıktılar.
8. Yaralanmış olanların çoğu öldü.
9. Hürriyetiniz için savaşan sizler muzaffer olacaksınız.
10. Ordugâhta bulunanların 200 ünü gönderdi.
11. Kuvvetleri o kadar büyük idi ki hücumla cesaret edemedik.
12. Onun tarafından yazılmış olan mektupları gördük.
13. Bizi üç mil uzaktaki kasabaya yolladı.
14. Hücumla maruz kalmamak için silâhlar hazırladılar.
15. Silâha sarılmış olan bizler hürriyetimizi koruyacağız.
16. O gün bulunanların hepsi onun konuştuğunu işitti.

KURALSIZ FİİLLER

Eō, *gidiyorum* Inf. ire; Perf. İvi veya İi; Sup. itum

		Praesens	Fut. Simp.	Imperf.
<i>Indic.</i>	S. 1	eō	ī-bō	ī-bam
	2	īs	ī-bis	ī-bās
	3	it	ī-bit	ī-bat
	P. 1	īmus	ī-bīmus	ī-bāmus
	2	ītis	ī-bītis	ī-bātis
	3	eunt	ī-bunt	ī-bant
<i>Subi.</i>	S. 1	eam		ī-rem
	2	eās, v. b.		ī-rēs, v. b.
<i>Inf.</i>		irē		
<i>Part.</i>		īōns, euntis	itūrus	

Diğer zamanlar *Perf.* Gövdesi *iv-* den kurallı olarak teşkil edilir, yalnız *v* ekseriya 'düşer:— *Pl-perf.* *ieram* (*iveram* yerine).

Eō'nun bileşik şekilleri:

red-eō, *redire*, *redī*, *reditum*, *geri gitmek*, *dönmek*
ad-eō, *yaklaşmak*; *ab-eō*, *uzaklaşmak*, *gitmek*;
ex-eō, *çıkma*, *vb.*

İLGİ ZAMİRİNİN HALİ

İlgi Zamiri Halini dahil olduğu Yardımcı Sifat Cümlesinden alır:—

Gen. *Puer, cuius vōcem audīvimus, abiit.*

Sesini işittiğimiz çocuk gitti.

Dat. *Puerum, cui librum dedistī, vīdī.*

Kitabı verdiği çocuğu gördüm.

Abl. *Vir, dē quō loqueris, mortuus est.*

Bahsettiğin zat öldü.

Acc. *Servus, quem misistī, rediit.*

Gönderdiğin köle geri gitti.

DİKKAT; Yukarıda görülen "İşittiğimiz, verdiği, bahsettiğin, gönderdiğin, gibi şekiller Türkçede Zamana açık olarak göstermemektedir. Bunların Şimdiki, Geçmiş veya Gelecek zamana ait olduğunu bütün ifadeden çıkararak Lâtinöye çevirmelidir (Bak; S, 118),

T E R C Ü M E XXV

1. Tempestās coorta est. 2. Nāvem cōnscendere.
3. Culpābat eōs, ā quibus urbs incēnsa erat.
4. Hic est locus, in quō castra ōlim posita sunt.
5. Multī, quorum amīcī occīsī erant, ex urbe abībant.
6. Nūntiū quōs ad eum mīsī, nōndum rediērunt.
7. ^{et} Omnēs portās claudī iussit, nē servi exīrent.
8. İs, quem cōnsulem creāvimus, sapiēns putātur.
9. Cum iīs legiōnibus, quās sēcum habēbat, profectus est.
10. Locus, quem castris dēlēgit nātūrā mūnitus erat.
11. Tanta tempestās coorta est, ut solvere nōn posset.
12. Cum ventus idōneus esset, nāvem cōnscendērunt.
13. Hostēs igitur pontem, quem fēcerat, rescidērunt.
14. Rediērunt ad eundem locum, unde profectī erant.
15. Rēs, dē quā saepe locūtī estis, difficillima est.
16. Vir, ā quō hoc bellum gestum est, reditūrus est.
17. Onera, quae portābant, in flūmen coniēcērunt.
18. Omnēs, quibus arma data erant, eum sequēbantur.

1. Béraber geldiğimiz arkadaşlar geri gittiler.
2. İçinde bulunduğumuz gemi yelken açacak.
3. Gördüğümüz kızlar çok akıllı telâkki ediliyor.
4. Ordugâhını kurmuş olduğu yeri gördük.
5. Gönderdiğimiz elçiler aynı gün döndüler.
6. Bahsettiği şehirleri yakılmıştır.
7. Konsulun yaralandığı ok budur.
8. Kendilerine silâh verdiğimiz kimselerin çoğu gitti.
9. Fırtına o kadar büyük idi ki denize açılmadık.
10. Yanındaki 1000 kişi ile birlikte uzaklaştı.
11. Onların kaçtığı orman dört mil mesafededir.
12. Bahsettiğin kitapları görmüştük.
13. Hepsini gitmiş bulunduğu için, arkadaşlarına döndü.

KURALSIZ FİİLLER

volō, <i>istiyorum</i>	Inf. velle	Perf. volu-ī
nōlō, <i>istemiyorum</i>	“ nōlle	“ nōlu-ī
mālō, <i>tercih ediyorum</i>	“ mälle	“ mālu-ī

<i>Indic. Praes.</i>	S. 1	volō	nōlō	mālō
	2	vis	nōn-vis	mā-vis
	3	vult	nōn-vult	mā-vult
	P. 1	volumus	nolumus	mālumus
	2	vultis	nōn-vultis	mā-vultis
	3	volunt	nōlunt	mālunt
<i>Subi. Praes.</i>	S. 1	velim	nōlim	mālim
	2	velis	nōlis	mālis
	3	velit. v.b.	nōlit. v.b.	malit. v.b.
<i>Subi. Imperf.</i>	S. 1	vellem	nōllem	māllem
	2	vellēs, v.b.	nōlles, v.b.	māllēs, v.b.
<i>Inf. Praes.</i>		velle	nōlle	mälle

Diğer Zamanlar kurallı olarak teşkil edilir (3cü Çek. göre).

İLGİ ZAMİRİNİN HALİ

İlgi Zamirinin Halini Türkçe ifadeden anlamak zor olabilir. Bunu kolaylaştırmak için Türkçe ifadeyi bozarak Lâtinceleştirmekte fayda vardır:—

- A. Gönderilen lejyon geri geldi.
Lejyon, ki (Nom.) gönderildi, geri geldi.
- B. Gönderdiği lejyon geri geldi.
Lejyon, ki onu (Acc.) göndermişti, geri geldi.
- C. Kitabı verdiğim çocuk geri geldi.
Çocuk, ki ona (Dat.) kitabı verdim, geri geldi.

Türkçe cümleleri Lâtinceye çevirirken zihinde bu Lâtinceleştirme işlemini yapmak faydalı olur.

T E R C Ü M E XXVI

1. Locus, quem castris dēlēgi, nātūrā mūnitus est.
2. İn montem, quī nōn procul aberat, sē recēperant.
3. Ob hanc causam voluerat Ipse prō nōbīs loquī.
4. İi, quī fūgā salutem petierant, redīre nōlēbant.
5. Tanta erat eōrum ĩra, ut flūmen trānsire vellent.
6. Nōlumus eam rem suscipere, dē quā locūtī estis.
7. Lēgātī, quōs mīsīmus, ab ĩis in vincula coniectī sunt.
8. Cum eā legiōne, quam sēcum habēbat, profectus est.
9. Lībertātem, quam ā patribus accēpīmus, dēfendēmus.
10. Nāvem cōnscenderat, ut flūmen sine morā trānsīret.
11. Librī, quōs tū scrīpsistī, ab amīcīs tuīs laudantur.
12. Hīs vōcibus perterritī, per silvās progredi nōlēbant.
13. Mālunt in urbe suā mānēre quam tēcum abīre.
14. Pauca mīlia passuum prōgressī, ad suōs rediērunť.
15. Cum magna tempestās coorta sit, solvere nōlumus.
16. Aderant eō diē multī, quōrum nōmīna audīvī.

1. Gördüğüm gemi...	4. İşittiğim sesler...
2. İşitilen ses... [1]	5. Kapatılmış olan kapı...
3. Gönderilen gemiler...	6. Gördüğümüz surlar...
7. Kendisinin yapmış olduğu köprüyü yıktı.	
8. Hazırlamış olduğumuz gemiye bindiler.	
9. Bir mil mesafedeki ormanlara çekildiler.	
10. Seçmiş olduğu mevkide harb saflarını tertipledi.	
11. Bunu işitince gitmek istemediler.	
12. Onların yaptıkları taarruza dayanamıyorduk.	
13. Yola çıkmış olan lejyonları takip etmek istedi.	
14. Kopan fırtına gemilerimize mâni olacak.	
15. Sevketmekte olduğu kuvvetlere durmalarını emretti.	
16. Sevdiğin devlet uğruna harbedeceksin.	

[1] Bu tercümeleler İlgî Zamiri ile yapılacaktır.

KURALSIZ FİİLLER

Ferō taşıyorum; ferre; tulī; lātum

	Activa		Passiva	
	<i>Praes. Indic.</i>	<i>Imp. Subi.</i>	<i>Praes. Indic.</i>	<i>Imp. Subi.</i>
S. 1	fer-ō	fer-rem	fer-or	fer-rer
2	fer-s	fer-res	fer-ris	fer-rōris
3	fer-t	fer-ret	fer-tur	fer-rētur
P. 1	fer-imus	fer-remus	fer-imur	fer-rēmur
2	fer-tis	fer-rētis	fer-iminī	fer-rēmīnī
3	fer-unt	fer-rent	fer-untur	fer-rentur
<i>Inf.</i>	ferre		ferri	

Burada kuralsızlık i, veya e'nin düşmesinden ileri gelmektedir (*Inf. Pass. mūs.*): fer-is yerine fer-s, fer-it yerine fer-t, vs.

Diğer Zamanlar kuralı olarak teşkil edilir (3. çek'e göre):

Fut. feram; Pl-perf, tul-eram; Perf. Pass. lāt-us sum, vb.

Ferō'nun bileşik şekilleri: —

perferō, pertulī, perlātum, getirmek, katlanmak

cōnferō, contulī, col-lātum } toplamak

(con-lātum) } sē cōnferō, çekilmek, gitmek

ZARFLARIN MUKAYESESİ

Sıfatlardan yapılan Zarfların mukayesesi genel olarak bu sıfatların mukayesesi gibidir; fakat:

Comp.'un sonunda -ior değil -ius bulunur.

Super.'un > -mus > -mē >

<i>Adi.</i>	<i>Adv.</i>	<i>Comp.</i>	<i>Super.</i>
fortis	fortiter, cesaretle	fortius	fortissimē
facilis	facile, kolayca	facilius	facillimē
celer	celeriter, çabukça	celerius	celerrimē
bonus	bene, iyi	melius	optimē

DIKKAT—quam ve Superlativus=mümkün mertebe fazla
quam celerrime =son süratle

T E R C Ü M E XXVII

1. Ferēs; ferris; ferrī.
2. Tulērunt; tulerint.
3. Lātus; lātūrus.
4. Aetate cōfectus.
5. Sē contulerant.
6. Celerrimē vēnit.
7. Ego et tū in eō itinere multa perīcula pertulimus.
8. Hīs rēbus perterritī, sē in silvās contulērunt.
9. Nāvēs, quās misit, in eundem locum ferēbantur.
10. Multī aetate cōfectī, arma ferre nōn poterant.
11. Melius erit morī, quam haec diūtius perferre.
12. Pater eius eō diē fortissime pugnāns occiditur.
13. Omnia, quae cēperant, in ūnum locum collata sunt.
14. Tanta erat virtūs eōrum, ut nostrī terga verterent.
15. Nolēbant proficīscī, nē in itinere vidērentur.
16. Propter onera, quae ferunt, celerius ire nōn poterunt.
17. Cum nāvem cōscendissēmus, tertiā hōrā solvimus.
18. Ille ita celeriter contendit, ut sequī nōn possēmus.
19. Hī, vulneribus cēfectī, fugā salutem petiērunt.
20. In eam regiōnem quam celerrimē contendebat.

1. Bunu taşımıştık.
2. Taşımış olmak
3. Taşıyamam.
4. Taşınmak
5. Daha iyi yazar.
6. Taşınmış olmak.
7. Bu işe daha fazla tahammül edemeyiz.
8. Düşmanı son süratle takip edecekler.
9. Silâhların bir yere toplanmasını emreder.
10. Onların çoğu gemilerine çekildiler.
11. Fırtına o kadar büyük idi, ki denize açılmadı.
12. Bahsettiğin tehlikelerin hepsine katlandık.
13. Bu adamlar ihtiyarlıkları dolayısıyla silâh taşıyamazlar.
14. Olanca ümitlerini kesmesinler diye bunu söyledi.
15. Onun gittiği yer uzak değildi.
16. Bizim süvariler hiç bir vakit daha büyük cesaretle dövüşmediler.

KURALSIZ FİİLLER

Fiō yapıyorum, oluyorum; Inf. fieri; Perf. factus sum.

		Praesens	Futurum Simpl	Imperfectum	
<i>Indic.</i>	S.	1	fiō	fi-ēbam.	
		2	fis	fi-ēbās	
		3	fit	fi-ēbat	
	P.	1	(fīmus)	fi-ēmus	fi-ēbāmus
		2	(fītis)	fi-ētis	fi-ēbātis
		3	fiunt	fi-ent	fi-ēbant
<i>Subi.</i>	S.	1	fi-am	fi-ērem	
		2	fi-ās, v.b.	fi-ērēs, v.b.	
<i>Inf.</i>		fi-erī			

Diğer Zamanlar kurallı olarak *Sup.* Gövdesi **fact.** den yapılır: —

Pl-perf. factus eram; Fut. Perf. factus erō, v.b.

Facio Fiilinin *Praes.* Gövdesi Zamanlarında (**facior** v.b. gibi) kurallı *Pass.* şekli yoktur. Bunun yerine **fiō** Fiili kullanılır.

Facio (*Factitia*) Fiillerden olduğu için, *Pass.*'sı **Fiō** Bağlıyan bir Fiildir.

DIKKAT: —

Certiorem facere = daha emin yapmak = haberdar etmek

Mē certiorem fecit = Beni haberdar etti.

Certiōrēs facti sumus = Haberdar edildik.

Summus, medius, v.b.

Türkçedeki «tepe», «orta», «dip», «bütün» gibi kelimeler Lâtince Sıfatlarla ifade edilir: —

summus (en yüksek) **medius** (orta)

imus (en aşağı) **tōtus** (bütün)

in **summō monte** = dağın tepesinde.

in **mediā urbe** = şehrin ortasında.

per **tōtam İtaliām** = bütün İtalya'dan.

T E R C Ü M E XXVIII

1. Tū cōnsul fīēs. 4. Certior factus est.
2. Certiōrēs fīunt. 5. Mediā nocte.
3. Tē certiōrem faciam. 6. In summō mūrō.
7. Ubi dē hīs rēbus certiōrēs facti sunt, cōstitērunt.
8. Vōs, qui nōbīs lībertātem dedistis, cōsulēs fīētis.
9. Mediā nocte profectus est, nē ab hīs impedīrētur.
10. Cum haec ita sint, nūlla spes salūtis relicta est.
11. Ipse vēnerat, ut cīves suōs certiōrēs faceret.
12. Per mediōs eōrum fīnēs ducentōs equitēs dūxit.
13. In omnibus partibus eius regiōnis hoc idem fit.
14. Dē hīs rēbus certior factus, ignēs fieri iussit.
15. Hī nōndum trānsierant et in mediō flūmine erant.
16. Lēgātum, quem mīsi, in vincula conicere ausi sunt.
17. Nōlēbat igitur hostem post tergum relinquere.
18. Hoc perīculum veritus, in summum montem sē contulit

1. Haberdar olur. 4. Bize haber verir.
2. Onu haberdar ederiz. 5. Haberdar oldular.
3. Yapılmış olmak. 6. Kiral olacak.
7. Kasaba gördüğümüz dağın tepesindedir.
8. Bu sebepten o adamlar konsul olacak.
9. Bizi görünce ormanın ortasına kaçtılar.
10. Bu meseleden evvelce haberdar edilmişti.
11. Bunlar bu şehrin ortasında yapılmıştı.
12. Yaraları yüzünden bitkin düşerek ricat edemediler.
13. Seçmiş olduğu yer altı mil mesafede idi.
14. Size malûmat vermek için bir köle yollayacağız.
15. Memleketimizin ortasından yürüyüş yaptı.
16. Gönderdiğin elçiler zaten dönmüş bulunuyorlar.
- 17, Mademki hiç ümit kalmamıştır, rehinelere vereceğiz.

SORU ZAMIRLERİ (Pronomina Interrogativa)**Quis?** kim? ne? (Zamir). **Quī?** hangi? (Sifat).

Sing.	M.	F.	N.	M.	F.	N.
Nom.	quis	(quīs)	quid	quī	quae	quod
Acc.	quem	quam	quid	quem	quam	quod
Gen.	cuius			cuius		
	v.b. Quī İlgi Z. gibi			v.b. Quī, İlgi Z. gibi		

SORULAR I

Sorulu cümlelerin başına şu kelimeler gelebilir: —

i. Soru Zamirleri (veya Sıfatları) ve Zarfları:

quis? kim? **quid?** ne? (Zamir)**quī?** **quae?** **quod?** hangi? (Sifat)**Quis fecit?** Kim yaptı? } Zamir**Quid feci?** Ne yaptım? }**Quī civis crēdit?** hangi yurttaş inanır? } Sifat**Quod bellum gessi?** hangi harbi yaptım? }

ii. Diğer Soru Sıfatları (Çekimli):

quālis? nasıl? **quantus?** ne kadar büyük?**uter?** hangisi? (İkiden)

iii. Soru Zarfları (Çekimsiz):

ubi? nerede? **quō?** nereye? **quandō?** ne zaman?**unde?** nereden? **cūr?** niçin? **quamdiū?** ne müddet?**Mukayese Ablativus'u**

Mukayese iki şekilde ifade edilebilir:

1. **quam** = -den ile : iki İsim aynı Halde,2. **quam** olmadan : İkinci isim *Abl.* Halinde.

Filia pulchrior est	} quam māter

Kızı annesinden (daha) güzeldir.

DİKKAT — İkinci şekil (mukayese *Abl.*'u) yalnız birinci İsim *Nom.* veya *Acc.* Halinde olduğu zaman kullanılabilir.

TERCÜME XXIX

1. Quis locūtus est?
2. Quem mīsisistis?
3. Quid dīxit?
4. Quod carmen cantās?
5. Quam spem habēmus?
6. Quamdiū hoc ferēs?
7. Quid facere possumus? Quis tantum opus suscipiet?
8. Cūr abiērunt? In quam partem sē recēpērunt?
9. Vir, quem audīvistī, cōnsule ipsō sapientior est.
10. Quid dulcius esse potest quam haec audire?
11. Quandō redībunt lēgātī, quōs ad eum mīsisistī?
12. Unde veniunt hī virī? Quam ob causam vēnērunt?
13. Quō sē cōferent? et quae spes iīs relicta est?
14. Quid cārius est libertāte eā, quam accēpimus?
15. Cum tālem ducem habeant, quod periculum timent?
16. Quid hāc urbe pulchrius in totō itinere vīdistī?
17. Quamdiū, amīcī mei, hōs tantōs labōrēs perferētis?
18. Cuius sunt iī servī, quī tē certiōrem fēcērunt?
19. Quem laudābimus? omnēs enim optimē fēcērunt.

1. Neden korkuyorsun?
2. Niçin kaçtılar?
3. Size ne verdi?
4. Nereden geliyorlar?
5. Askeri ne kuvvetimiz var?
6. Bunlar kimin sözleridir?
7. Bu meseleden sizi kim haberdar etti?
8. Ne zaman sevdiğimiz şehre döneceğiz?
9. Ne vereceksin? Hediyeler sözlerden daha faydalıdır.
10. Kimi takip edeceğiz? Kim konsuldan daha cesurdur?
11. Mademki vaziyet böyledir, neden hareket etmiyorsun?
12. Konsullerin hangisi bu harbi üzerine alacak?
13. Kim bu tehlikeden korkmayacak kadar cesurdur?
14. Vatani uğruna ölmekten daha tatlı ne vardır?
15. Kimin tarafından elçileri zincire vuruldu?
16. Bunlar benden ziyade sana faydalı olacak.
17. Kim seçtiğimiz adamdan daha akıllıdır?

SORULAR II

Soru cümlesinin başında bir soru Sıfatı, Zamiri veya Zarfı bulunmadığı zaman, aşağıdaki kelimelerden biriyle soru olduğu belirtilir:

nōnne (Türkçede-me ile) Evet cevabı bekler.

num Hayır » »

-ne (birinci kelimeye bitişik) Belli bir cevap beklemez,
potesne dicere?—*söyleyebilir misin?*

nōnne vīdistī?—*görmedin mi? Gördün değil mi?*—*Elbette gördün.*

num audēs?—*Cesaret ediyor musun yoksa? Cesaret etmiyorsun değil mi? Elbette cesaret etmiyorsun.*

DİKKAT— *-ne* gerçek bir soru ifade eder ve bir cevap bekler. *Nonne* ve *num* soru şekline konmuş, evet veya hayır cevabını ima eden, fakat gerçekte cevap istemiyen ifadelerdir. Bunlar sorusuz olarak da tercüme edilebilir.

İki ihtimalli sorular:—

Bu ihtimallerin başına Lâtince de şu kelimeler gelir:

utrum (acaba ... mi) ... an (yoksa ... mi).

-ne (acaba ... mi) ... an (yoksa ... mi).

Bunlar Türkçeye sadece (*mi...mi?*) ile de çevrilebilir:

Utrum amīcī estis an hostēs? *acaba dost musunuz yoksa düşman mısınız?*

Amīcīne estis an hostēs? *Dost musunuz, düşman mısınız?*

Utrum amīcī estis an nōn? *Dost musunuz, değil misiniz?*

Çift Kelimeler

et ... et = hem ... hem (de ... de)

aut ... aut = ya ... ya

nec ... nec = ne ... ne

aliī ... aliī = bazıları ... bazıları (bir kısmı ... diğerleri) (kimi ... kimi)

alter ... alter = biri (iki şeyden) ... diğeri.

DİKKAT— i. *Et puer et puella veniet* Fiil *Plur.*

Nec puer nec puella veniet

Aut puer aut puella veniet

{ Fiil *Sing.*

ii. Ayırd ediniz: *utrum...an = (acaba) mi... (yoksa) mi*

aut ...aut = ya... ya.

T E R C Ü M E X X X

1. Vēnitne (*veya* Venitne) pater? 4. Aut tū aut ille.
2. Nōnne rediit? 5. Et hī et illī.
3. Num putātis? 6. Nec ego nec tū.
7. Nōnne arma capiēmus, ut patriam dēfendāmus?
8. Num libertātem prōiciēs, quam ā nōbis accēpisti?
9. Nōnne melius est morī quam fugā salūtem petere?
10. Aut veniet ipse, aut filium suum ad nōs mittet.
11. Utrum fugientēs hostēs sequēmur, an castra pōnēmus?
12. Num tam stultus est, ut hoc tantum opus suscipiat?
13. Vultisne proficīscī? et ego et ille parātī sumus.
14. Aliī occīsī sunt, aliī ad nāvēs sē recēpērunt?
15. Utrum māvultis pācem facere an bellum longum gerere?
16. Nōnne ita vixit ut ab omnibus cīvibus laudētur?
17. Aut cōsul fiet, aut ex urbe abire cōgētur.
18. Audivistīne hunc virum? nec culpat mē nec laudat.
19. Num audēbis mēcum in eam regiōnem proficīscī?

1. Gitti mi? 4. Ondan korkar mısın?
2. İstemiyor musun? 5. Ölmedi değil mi?
3. Elbette geleceksin. 6. Gidecek misin, gitmiyecek misin?
7. Yanında hem süvariler hem piyadeler var.
8. Her halde bu küçük gemi fırtınaya dayanamaz değil mi?
9. O gün Cicero'yu bizzat konuşurken dinledin mi?
10. Ne rehine(ler) verecekler, ne sulh isteyecekler.
11. Bunu yapmayı istemiyor musun, elinden mi gelmiyor?
12. Hem kendisi, hem babası tahtı işgal etmişti.
13. Bir elimde sulhu, diğerinde harbi tutuyorum.
14. Bu toprakları babalarımızdan almadık mı?
15. Ya galip gelecekler, ya vatanları uğruna ölecekler.
16. General ordugâhta mı, yoksa hareket etti mi?
17. Elçilerimizi kesmeye cesaret mi edecekler yoksa?

EMİR KİPİ – İMPERATİVUS

(Emir Kipinin yalnız *Praes.* Zamanında 2 ci Şahısları vardır).

Çek.		Activa	Passiva
1.	S. 2	amā, <i>sev</i>	amā-re, <i>sevil</i>
	P. 2	amā-te, <i>seviniz</i>	amā-minī, <i>seviliniz</i>
2.	S. 2	monō, <i>tavsiye et</i>	monō-re, <i>tavsiye edil</i>
	P. 2	monō-te » <i>ediniz</i>	monō-minī » <i>ediliniz</i>
3.	S. 2	reg-e, <i>idare et</i>	reg-ere, <i>idare edil</i>
	P. 2	reg-ite » <i>ediniz</i>	reg-iminī » <i>ediliniz</i>
4.	S. 2	audī, <i>işit</i>	audī-re, <i>işitil.</i>
	P. 2	audī-te » <i>işitiniz</i>	audī-minī, <i>işitiliniz</i>
Sum	S. 2	es, <i>ol</i>	
	P. 2	este, <i>olanuz</i>	

DİKKAT - *cap-iō* gibi Fiillerin *Imperat'*unda **i** düşer:
Acc. cape, capite *Pass. cap-ere, capimini*
(dicō, dūcō, faciō'nun *Sing'*inde e düşer: dic, dūc, fac)

EMİRLER

Emirin çeşitli Şahısları şöyle teşkil edilir:-

Olumlu	S. 2	gel	= venī	<i>Imperativus</i>
	3	gelsin	= veniat	<i>Subi. Praes.</i>
	P. 1	gelelim	= veniāmus	« »
	2	geliniz	= venite	<i>Imperativus</i>
	3	gelsinler	= veniant	<i>Subi. Praes.</i>
Olumsuz	S. 2	gelme	= nō vēneris	<i>Subi. Perf.</i>
	3	gelmesin	= nō veniat	» <i>Praes.</i>
	P. 1	gelmiyelim	= nō veniāmus	» »
	2	gelmeyiniz	= nō vēneritis	» <i>Perf.</i>
	3	gelmesinler	= nō veniant	» <i>Praes.</i>

T E R C Ü M E XXXI

1. Arma parāte.
2. Proficiscere.
3. Nē dixeris.
4. Dentur obsidēs.
5. Nē fugiāmus.
6. Nē secūtus sīs.
7. Gaudeāmus! hostēs enim bellō superātī sunt.
8. Urbem incendite, cīvēs, nē ā Gallīs capiātur.
9. Arma capiāmus et prō patriā nostrā moriāmur.
10. Nāvem cōscendant et sine morā proficiscantur.
11. Mē sequimini, militēs! nē omnem spem dēposuerītis.
12. Fiant ignēs, et castra in idōneō locō ponantur.
13. Date nōbīs obsidēs, et lēgātōs dē pāce mittite.
14. Nē dubitāverīs ea dōna, quae mīsērunt, accipere.
15. Claudantur portae, nē illī in urbem sē recipiant.
16. Pācem petāmus! nūlla enim spēs nōbīs relicta est.
17. Nē igitur cōnātus sīs hunc tantum labōrem suscipere.
18. Abeant omnēs; nōlumus hōs hominēs nōbīscum habēre.
19. Nē culpentur equitēs, fortissimē enim pugnāvērunt.

1. Takip edelim.
2. Sevinsin.
3. Bir yer seç.
4. Bunu bana ver.
5. Korkma.
6. Gitmesinler.
7. Hareket etsin.
8. Konuşma.
9. Yanında 1000 atlı ve 2000 piyade götürsün.
10. Mademki rüzgâr müsaittir, derhal açılalım.
11. Malik olduğunuz hürriyeti koruyunuz.
12. Bu meseleden bahsetmeye tereddüt etmiyelim.
13. Sevininiz dostlarım, zira o adam geri gelmiyecek.
14. Mademki hiç ümit kalmamıştır, rehine(ler) versinler.
15. Konuşma. Böyle bir şey söylemek ayıp değil midir?
16. Neden tereddüt ediyorsun? Korkuyor musun yoksa?
17. Silâh hazırlıyalım ve sevdiğimiz şehri koruyalım.

T E R C Ü M E XXXII

Tekrar XXIII-XXVI

1. Onera tam gravia erant, ut movērī vix possent.
2. Tantaē sunt eōrum cōpiaē ut pugnāre nōn audeāmus.
3. Bellum, quod suscēpimus, terrā marique gerētur.
4. Eum locum, quem castris dēlēgerat, mūniēbant.
5. Laudamus hōs, quōrum virtūte nōs servatī sumus.
6. Lēgātōs, quōs dē pāce misimus, in vincla coniēcerant.
7. Tanta est vīs tempestātis, ut solvere nōn possimus.
8. Eōrum, quī captī erant, multī morbō periērunt.
9. Locum, dē quō ille lōcūtus est, ipsī vīdimus.
10. Cum eā legiōne quam sēcum habēbat, profectus est.
11. Tam procul aberat, ut vōcem eius nōn audirēmus.
12. Eōrum, quibus arma dedimus, multī fūgērunt.
13. Eō diē, quō tū vēnistī, nōs nāvem conscendimus.
14. Ad silvās, quae nōn procul aberant, sē recēperant.
15. Hī virī mortuī sunt, ut hanc rempūblicam servārent.
16. Epistulās, quās manū suā scripserat, accēpimus.
17. Cum haec audīvisset, rediit unde profectus erat.
18. Nōlēbant hoc facere, nē ā nōbīs culpārentur.

1. Tehlike o kadar büyük idi ki hiç ümidimiz yoktu.
2. Uzakta olmyan şehre doğru ilerledi.
3. Düşmanlar yaptığımız köprüyü yıktılar.
4. Yolladığımız elçiler geri gelmediler.
5. Bahsettiğiniz mesele çok zordur.
6. İsimlerini işittiğim bir çokları mevcut idiler.
7. Nehir öyle derin idi ki geçemedik.
8. Gördüğümüz o kimseler hastalıktan helâk oluyorlardı.
9. Bizzat yazdığı mektupları görmek arzu ediyoruz.
10. Hepsinin akıllısı olan sizler bize nasihat vereceksiniz.
11. Gönderdiğimiz gemilerin hepsi yakılmıştır.
12. Onu öldürdükleri oku size göstereceğim.

T E R C Ü M E XXXIII

Tekrar XXVII-XXXI

1. Cūr dubitātis? Quid dulcius est quam prō patriā morī? nōnne arma capiētis et mē sequēminī?
2. Nē timueritis, amīcī. Cōnsul enim, vir summae virtūtis, hanc rem ipse suscipiet.
3. Dē hīs rēbus certior factus, quam maximās cōpiās coēgit, et mediā nocte profectus est.
4. Hodīe aut vincēmus aut moriēmur. Nē abiciāmus eam libertātem, quam ā patribus accēpimus.
5. Quae spēs nōbīs relicta est? Urbs nostra aut vī aut fraude capiētur. Multī morbō pereunt.
6. Utrum māvultis nōbīscum abire, an in hāc urbe cum amīcis diūtius manēre?
7. Post paucōs diēs vīs tempestātis tanta erat, ut omnem spem salūtis dēposuerimus.
8. Quid pāce dulcius est? Quid hōc bellō gravius? Nōnne audiēmus hōs lēgātōs quōs misērunt?
9. Cum in cōspectum castrōrum vēnisset, aciem suam instrūxit, et sīgnum proeliī dedit.
10. Aliī, vulneribus cōfectī, in castrīs manēbant, aliī fortissimē in prīmā aciē pugnābant.

1. Niçin gece yarısı gittin?
2. Kapıyı kırmıyacak mıyız? Kim bize mâni olacâk?
3. Bu, kuvvet sayesinde mi, hilâ ile mi yapıldı? söyle bana.
4. Bu büyük mesaiye tahammül edebilecek misiniz?
5. Onlar tarafından bu meseleden haberdar edilecek.
6. Onları silâhla korumağa tereddüt etmiyelim.
7. Mademki hiç ümit kalmadı, rehine(ler) verelim.
8. Ondan aldığın mektubu bize ver.
9. Her halde bu işi kendileri yapamazlardı.
10. Onun pek büyük cesaret sahibi bir insan olduğu söyleniyor mu?

ABLATIVUS ABSOLUTUS I

Bir hareketin hangi şartlar içinde vaki olduğu Lâ-tincece çok vakit! *Ablativus Absolutus* ile belirtilir. Bu, *Abl.* Halinde bir İsim veya Zamir ile buna uyan bir *Participium*'dan ibarettir.

(a) *Komutan yaralandığından, askerler kaçtı.*

Duce vulnerātō, militēs fugērunt.

(b) *Bunların söylenmesi üzerine, işaret verildi.*

Hīs dictīs, sīgnum datum est.

(c) *Komutan konuştuktan sonra, hücum ettiler.*

Duce locūtō, impetum fecērunt.

Abl. Abs. genel olarak Sebep veya Zaman gösteren yardımcı bir Zarf Cümlesine eşittir:—

(a) **Duce vulnerātō = Cum dux vulnerātus esset.**

Komutan yaralanmakla=K. yaralanmış olduğu için

(b) **Hīs dictīs=Cum haec dicta essent.**

Bunlar söylendiğinde=Bunlar söylendiği zaman.

DİKKAT — *Part.*'un uyduğu İsim Esas Cümlelerin bir parçası (Özne, Tümleç, vb.) olduğu zaman *Abl. Abs.* kullanmamalıdır. Aşağıdaki cümleleri yukarıdakilerle karşılaştırınız:—

(a) *Komutan yaralandığından, ordugâha döndü.*

Dux, vulnerātus, ad castra rediit.

(c) **Dux, ita locūtus, sīgnum dedit.**

Komutan, böyle konuştuktan sonra, işareti verdi.

Her iki Cümlede de **dux** Özne olduğundan *Nom.*'dur.

DİKKAT — *Abl. Abs.*'a dahil olan İsim nitelenmiş olabilir:—

(i) Bir Sıfat ile: **duce nostrō vulnerātō** (*Bizim komutanımız*)

(ii) Bir *Gen.* ile: **duce eōrum** (*Onların komutanı*)

vulnerātō (*Onların komutanı*)

Abl. Abs.'un *part.*'ü nitelenmiş olabilir:—

(i) Bir *Adv.* ile: **duce graviter vulnerātō** (*ağırca*)

(ii) Bir *Adv.* grubu ile: **duce ab iis vulnerātō** (*onlar tarafından*)

T E R C Ū M E XXXIV

1. Aciē instrūctā,...
2. Portis clausis,...
3. Omnibus rēbus parātis...
4. Multis eōrum occīsīs,...
5. Signō datō, impetum in eōs fortiter fēcērunt.
6. Omnī spē dēpositā, in oppidum sē contulērunt.
7. Hīs rēbus auditis, longius prōgredi nōlēbāmus
8. Locō idōneō dēlectō, castra statim pōnī iussit.
9. Paucīs vulneribus acceptīs, ad suōs rediērunt.
10. Omnibus rēbus ad bellum parātis, profectus est.
11. Duābus legiōnibus in oppidō relictīs, ipse rediit.
12. Castris in idōneō locō positīs, aciem instrūxit.
13. Ob hās causās, lēgātō missō, pācem petēbant.
14. Ponte celeriter factō, hanc legiōnem trādūxit.
15. Cum ventus idōneus sit, nāvem cōscendāmus.
16. Hī omnēs, aetāte cōfectī, arma ferre nōn possunt.
17. Cōsiliō eōrum cognitō, bellum parāre cōstituit.
18. Cicerō, vir summae ēloquentiae, prō eō locūtus est.
19. Militibus ad sē convocātīs, haec verba dixit.
20. Erant eō tempore quattuor legiōnēs in eā regiōne.

1. Şehir yakılınca, ormanlara kaçtılar.
2. Ordugâh kurulunca, harb saffını tertipleği.
3. Bunlar çabukça yapılınca, biz döndük.
4. Bizimkiler, bu seslerden korkuya düşerek, geri çekildiler.
5. Konsulun kendisi öldürüldükten sonra ne ümidimiz var?
6. Elçiler onlar tarafından yakalanarak öldürüldü.
7. Bu işten haberdar olunca tereddüt etmedik.
8. Harb üç yıl sürdükten sonra sulh yapıldı.
9. Köprü yıkıldığından geçemiyorlardı.
10. Ya kendimiz gideceğiz, ya bir haberci göndereceğiz.
11. Konsul böyle söylediği için hep seviniyorduk.
12. Şafak sökerken yola çıkarak bütün gün yürüyüş yaptı.
13. Çoğu yaraları yüzünden bitap düştüğünden gidemiyordu

ABLATIVUS ABSOLUTUS II

Part.'ların *Perj. Act.* şekli olmadığını biliyoruz. Bunun için mes. methedip, metheden, kelimelerini olduğu gibi Lâtinceye çeviremiyoruz. **Laudātus**'un anlamı metheden değil methedilen, methedilmiş'tir. Lâtincede yalnız *Deponens* olan Fiillerde bu şekil vardır: **locūtus** = konuşup, konuştuğuktan sonra.

Türkçe Fiilin karşılığı olarak böyle bir *Depon.* Fiil bulunmadığı takdirde *Part.*'lu ifadeyi *Pass.*'ya çevirmek suretiyle Lâtinceye tercüme edebiliriz. Bu ifade şeklinde Tümleç *Abl.* Haline gelir, Fiilin *Part. Perf.*'u da ona uyar. Böylece *Abl. Abs.* meydana gelir: *işareti verip* = *işaret verilmekle* = **signō datō**.

Şu Cümleleri karşılaştırınız:-

Komutan, bunları söyleyip, işareti verdi.

Dux, haec locūtus, signum dedit.

Komutan bunları söyleyince, hücumla geçtiler.

Duce haec locūto, impetum fecerunt.

Komutan işareti vererek ilerledi.

Dux, signō datō, progressus est.

Askerler bunları işitince hücumla geçtiler.

Militēs, hīs audītis, impetum fecerunt.

DİKKAT— *Abl. Abs.* genel olarak *Part. Perj.* ile teşkil edilir, fakat bazan *Part. Praes.*de kullanılır:

Haec dixit, nōbis audientibus.

Bunları biz işittiğimiz sırada söyledi.

Bazan iki İsimle veya bir İsim ve bir Zamirle de *Abl. Abs.* teşkil edilir. *Part.* ifadeden anlaşılır:-

Rēge vivō, haec facta sunt.

Bunlar kiral hayatta iken (sağlığında) yapıldı.

Tē duce vincimus.

Sen komutan iken (komutan altında) galip geliriz.

T E R C Ū M E X X X V

1. Impedimentis relictis, magnā celeritate contendunt.
2. Multis sequentibus, ad eum locum progressus est.
3. Flumen transire iussi, id facere frustra conabantur.
4. Ille natus est, consulibus Cicerone et Antonio.
5. Ita vivamus igitur, ut mortem non timeamus.
6. Audientibus omnibus, qui aderant, locutus est.
7. Vulneribus confectus, post tres dies mortuus est.
8. Impedimenta omnia in unum locum conferri iussit.
9. Eodem fere tempore litteras a vobis accepimus.
10. Vicis aedificiisque incensis, exercitum reduxit.
11. Ignibus in summo monte factis, castra munivit.
12. Filius eius, patre vivo, regnum obtinuerat.
13. Quis nostro consule sapientior est? ne timueritis.
14. Arma capiamus, ut vitam libertatemque servemus.
15. Navēs incenderit, ne nos redire cuperemus.
16. Neque hi neque illi id opus suscipere volunt.

1. Uygun bir yer seçerek ordugâhını kurdu.
2. Dört mil ilerledikten sonra nehri gördüler.
3. Bu sözleri işitince kalmağa karar verdik.
4. Bütün ümitlerini terkederek denize kaçtılar.
5. Bunu yapmağa beyhude çalıştıktan sonra bize geldi.
6. Kardeşiniz mektubumu alınca derhal yola çıktı.
7. Onlar bizi üç saat takip ettikten sonra döndüler.
8. Bunu herkes işitirken söylemedi mi?
9. Kuvvetlerini tophıyarak nehri geçti.
10. Gallialılar elçiler göndererek sulh istiyorlardı.
11. Köy zorla zaptedilerek yakıldı.
12. Cicero'nun öldüğü sene doğdu.
13. Cesareti o kadar büyük idi ki bir şeyden korkmazdı.
14. Hayat ve hürriyetimizi müdafaaya tereddüt etmiyelim.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ - I

Dolaylı haber. Esas Cümleye nazaran iki şekilde olabilir:

(i) **Tümleç;** «söylemek», «bilmek», «düşünmek» gibi Fiillerle: *Geldiğini biliyoruz; gittiğini söyledi.*

(ii) **Özne;** *katidir, vb.* gibi ifadelerle: *geldiği katidir.*

Lâtince de yapılışı:—

Yardımcı Cümlelerin Öznesi *Acc.* Halinde (Türkçede *Gen.*).

» » Fiili *Inf.* şeklinde (» Rabit sıygası)

Dicit (rēgem venire) *Kıralın geldiğini söylüyor.*

Inf.'un Zamanı:—

(a) Eğer Yardımcı Cümle Esas Cümle ile aynı zamanda vakı oluyorsa: *Inf. Praes.*

(b) Eğer yardımcı Cümle Esas Cümleden daha önce vakı oluyorsa: *Inf. Perf.*

(c) Eğer Yardımcı Esas Cümleden daha sonra vakı oluyorsa: *Inf. Fut.*

Dicit

söylüyor

regem venire venisse venturum esse
Kıralın gelmekte gelmiş geleceğini
olduğunu olduğunu, geldiğini

urbem capi captam esse captum iri
Şehrin alın- alınmış olduğunu, alınacağını
makta olduğunu alındığını

Dixit

söyledi

regem venire venisse venturum esse
Kıralın gelmekte gelmiş oldu- geleceğini
olduğunu ğunu, geldiğini

urbem capi captam esse captum iri
Şehrin alın- alınmış olduğunu, alınacağını
makta olduğunu alındığını

DİKKAT—(i) *Inf. Fut. Act.* ile *Inf. Perf. Pass.* da *Part. Öz-*

neye uyar: (regem) venturum esse — (urbem) captam esse.

(i). *Inf. Fut. Pass.* da Supinum olan (captum) değişmez; çekimsizdir.

(iii). Eğer *Inf., Cop.* (Bağlıyan) olursa, Tamliyan Özneye uyar:—

Scio urbem magnam esse—şehrin büyük olduğunu biliyorum.

(iv.) *Inf.* eğer *Trans.* ise bir Tümleç alabilir.

T E R C Ü M E XXXVI

1. Dicit portās claudī.
2. Nūntiat hostem venīre.
3. Audiō tē abīsse.
4. Sciō nāvem missam esse.
5. Crēdō hōs itūrōs esse.
6. Scīmus pācem datum īrī.
7. Certior factus est oppidum nōn procul abesse.
8. Nōnne audīvistī cōnsulem ipsum occīsum esse.
9. Num tū crēdis hās legiōnēs reditūrās esse.
10. Omnēs sciunt tē libertātem nostram servāvisse.
11. Nūntiant urbem mūnirī, et arma ab iis parārī.
12. Videt aciem eōrum in locō idōneō instrūctam esse.
13. Audīmus bellum in eā regiōne mox gestum īrī.
14. Certior fit Gallōs lēgātum dē pāce missūrōs esse.
15. Nōlumus crēdere hunc virum hoc consilium inīsse.
16. Scīmus omnes cōnsulem virum fortissimum esse.
17. Dicunt cōpiās omnēs in eam regiōnem ductās esse.
18. Videt milītēs spem omnem salutis dēposuisse.
19. Certiōrēs nos fēcit hanc rem difficillimam esse.

1. Bir çoklarının kaçtığını-
2. Sulhun yapılmış olduğunu-
3. Gemilerin gönderilmekte olduğunu—
4. İşitiyorum ki
- rehinelere verilecek.
5. — konsül gidecek.
6. — mızrakları uzundur.

biliyoruz.

7. Şehrin onlar tarafından yakılmış olduğunu işitiyor.
8. Hep biliyoruz ki onun oğlu pek cesurane harbettii.
9. Düşmanın o nehri geçeceğine kim inanır?
10. Bize hiç bir ümit kalmıyacağını görmüyor musun?
11. Mevkiin uzakta olmadığını bize haber veriyor.
12. Elçilerin ona evvelce gönderilmiş olduğunu işitiyoruz.
13. Konsülün bizzat bizi sevkedeceğine inanıyorum.
14. Çok büyük bir harbin cereyan ettiğini biliyorsunuz.
15. Arkadaşınızın bir kaç yara aldığını işitiyorum.
16. Gemilerin gönderileceğinden haberdar edildik.
17. Mevkiin ordugâh için elverişli olduğunu görüyorsunuz.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ - I

Dolaylı Haber Cümleleri (devam)

Infinitivus'un Zamanı :

Dolaylı Haber Cümlelerinde *Inf.*'un Zamanını doğrudan tesbit için şu noktalara dikkat etmelidir:

(i). Türkçe Fiillerin «*gelmekte olduğunu, alınmakta olduğunu*» gibi Şimdiki Zaman şekilleri daima Esas Fiille aynı Zamanda vakı olan işleri gösterdiği için *Inf. Praes.* ile; «*geleceğini, alınacağını*» gibi Gelecek Zaman Şekilleri daima Esas Fiilden sonra vakı olacak işleri gösterdiği için *Inf. Fut.* ile; «*gelmiş olduğunu, almış olduğunu*» gibi Geçmiş Zaman şekilleri daima Esas Fiilden evvel vakı olmuş işleri gösterdiği için *Inf. Perf.* ile Lâtinceye çevrilir.

(ii). Türkçe Fiillerin «*geldiğini, alındığını*» gibi Geçmiş Zaman şekilleri de çok vakit Esas Fiilden evvel vakı olmuş işleri gösterir. Bu takdirde *Inf. Perf.* ile çevrilir. Fakat bazan anlam belirsiz olur. Meselâ «*Kıralın konuştuğunu söylüyor*» Cümlesi «*Kıralın konuşmakta olduğunu söylüyor*» anlamına da gelebilir. Bu takdirde ise *Inf. Praes.* ile tercümesi gerekir. Buna göre *geldiğini, alındığını* gibi şekilleri tercüme ederken esas mânânın ne olduğuna dikkat etmelidir.

(iii). Genel olarak Dolaylı Haber Cümlesindeki *Inf.*'un Zamanı Türkçe Düz ifadedeki Fiilin Zamanının aynıdır. Söyliyen eğer «*Kıral konuşuyor*» dedi ise Dol. ifadede *Inf.*un Zamanı *Praes.*, «*Kıral konuştu*» dedi ise *Perf.* olur. Bu kural yukarıdaki diğer şekiller için de doğrudur.

DİKKAT—(i). *Dep.* bir Fiilin *Inf. Fut.*u şekilde *Act.*'dir ve *Part.* Özneye uyar.

(ii). Eger *Inf.*'un Öznesi bir *Pron.* ise Lâtincede zikredilmesi şarttır: venit=*geldi* (Özne zikredilmemiştir); fakat: scio eum venisse=*geldiğini biliyorum* (eum'un zikri şarttır).

(iii). *Inf.*un Öznesi Üçüncü şahıstan bir Zamir olduğu takdirde: bu şahıs Esas Cümleinin Öznesinin aynı olursa (se) ile, aksi takdirde, eum, eos vb. ile tercüme edilir:

Caesar (kendisinin) *geleceğini söyledi*=*Caesar dixit se venturum esse. Caesar* (onun) *geleceğini söyledi* =*Caesar dixit eum venturum esse.*

(iv). Türkçedeki «*ümidinde olmak*» ve «*vadinde bulunmak*» ifadeleriyle bir Mastar, geleceğe bakan düşünceleri gösterir: *kazanmak ümidindeyim*, (*kazanacağımı ümit ediyorum*) demektir. Bu münasebetle bu ifadeler Lâtinceye bir Zamir ve *Inf. Fut.* ile çevrilir:

Yenmek ümidindeyim = *spērō mē victurum esse.*

T E R C Ü M E XXXVII

1. Dixit (*Aor.*) tē vēnisse.
2. Crēdebat hoc fierī.
3. Audīvī vōs itūrōs esse.
4. Dīxērunt sē vīdisse.
5. Sciēbat hostem adesse.
6. Dixit bellum gerī.
7. Audīverat eōs posterō diē castra mōtūrōs esse.
8. Certior factus est nōs primā hōrā profectōs esse.
9. Cum scīret perīculum magnum esse, statim rediit.
10. Pollicitī sunt sē lēgātōs dē pāce missūrōs esse.
11. Audīverat duās legionēs id flumen iam trānsisse.
12. Nūntiātum est hostēs paucā mīlia passuum abesse.
13. Cum audīvissent hoc factum esse, omnēs gaudēbant.
14. Nōne audīvistī urbem ā Gallīs incēnsam esse?
15. Cognōvit ex captīvīs multōs eōrum iam proficīscī.
16. Spērābant sē post paucōs diēs reditūrōs esse.
17. Nōlēbam crēdere tālem virūm cōnsulem factum esse.
18. Vidēbat tēla ex omnibus partibus in eōs conicī.
19. Dīxit sē per eam regiōnem iter factūrū esse.

1. Onun gideceğini söyledim.
2. Onun gelmiş olduğunu işittik.
3. Görmüş olduğunu söyledi
4. Senin akıllı olduğunu biliyordum.
5. Yola çıkacağını söyledi
6. Döneceklerini ümit ediyorlardı.
7. Üçüncü lejyonun hareket etmiş olduğunu öğrendi.
8. İşi üzerine alacağına inandın mı?
9. 200 kişinin öldürüldüğü bildirildi.
10. Hepsi o gün seni görmüş olduklarını söylediler.
11. Benim bu sözleri söylemiş olduğumu size kim haber verdi
12. Dostum, bir çok yıllar yaşayacağımı ümit ediyoruz.
13. O mıntakadan geçmekte olduğunu işittik.
14. Kuvvetleri hiç durmadan geri götüreceklerini vadettiler
15. O gece büyük bir fırtına kopmuş olduğunu söylediler.
16. Bütün arkadaşları bunu yapacağına inanıyordu.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ - II

Dolaylı soru. «Kimin? neyin? neden? vb. gibi sorularla başlayan Yardımcı Cümlelerdir, ve Esas Fiile nazaran şu iki durumda olabilir:

(i) **Tümleç:** (*Kimin yaptığını*) bilmiyoruz.

(ii) **Özne** : (*Kimin yaptığı*) belli değildir.

DİKKAT— Esas Fiilin daima bir «sorma» Fiili olması şart değildir.

Lâtineçde yapılışı:

Yardımcı Cümlelerin başında bir soru kelimesi bulunur.

“ “ Fiili *Subi.* sıygasında olur.

Subiunctivus'un Zamanı — Esas Fiilin İlk veya Hikâye Zamanlarından olmasına bağlıdır [1]

(a) Es. Fiil İlk Zamanlardan: *Subi, Praes.* veya *Perf.:*

Rogat (veya **rogabit, rogavit**) **quid agam** (veya **acturus sim, egerim**).

(b) Es. Fiil Hikâye Zamanlarından: *Subi. Imperf.* veya *Pl-perf.:* **Rogabat** (veya **rogavit, rogaverat**) **quid agerem** (veya **acturus essem, egissem**).

DİKKAT— **acturus sim, acturus essem** şekilleri *Subi. Fut.* Zamanı vazifesini görmek üzere bir *Part. Fut.* ile **sim** veya **essem** kelimelerinden teşkil edilmiş bulunmaktadır.

S O R U K E L İ M E L E R İ

quis, *kim?* (*pron.*) [2] **ubi,** *nerede?* **cūr,** *neden?*
quid, *ne?* **unde,** *nereden?* **quandō,** *ne zaman?*
quī, *hangi?* (*odi.*) **quō,** *nereye?* **quōmodō,** *ne tarzda*
qualis, *nasıl? ne cins?* **quantus,** *ne kadar büyük?* **num,**
acaba? olup olmadığı.

İki taraflı: **utrum... an,** *acaba..... mı?..... yoksa..... mı?*

[1] Bak: S. 136

[2] Bak: S. 158

TERCÜME XXXVIII

1. Rogāvī cūr abiisset. 4. Sciunt quō itūrus sīs.
2. Quaerō unde venerit. 5. Rogāvī quem vidisset.
3. Nescit quis sīs. 6. Dīc mihi quid dēs.
7. Quaerēbāmus cūr vēnisset, et quid vellet.
8. Scītis quam ob causam hoc bellum gestum sit.
9. Cum haec ita sint, rogō quid factūrī sīmus.
10. Certior factus sum quantās cōpiās sēcum habēret.
11. Unde profectus esset et quō īret dīcere nōlēbat.
12. Ex captivīs cognōscit quantō in periculō rēs sit.
13. Quaesīvit ā mē num hoc opus suscipere vellem.
14. Per explōrātōrēs certior factus est quō in locō essent.
15. Vultisne scīre quandō ille ad nōs reditūrus sit?
16. Dēmōnstrābat quanta facultās fugae iis darētur.
17. Dubitābant utrum hī hostēs essent an amīcī.
18. Volēbat cognōscere num illī lēgātōs missūrī essent.
19. Dīc mihi, amīce, cūr dē eā rē ita locūtūs sīs.

1. Neden geldiğini biliyorum. 4. Ne istediğimizi soruyor.
2. Nerede olduğunu sorduk. 5. Kim olduğunu biliyordum.
3. Kimin konuştuğunu söyle. 6. Nereye gideceğini sor.
bana.
7. Ne gibi kuvvetler gönderildiğini öğrenmek istiyoruz.
8. Neden böyle konuşmuş olduğunu bize söyleyemedi.
9. Haberciden ne vakit yola çıkacağını sorduk.
10. Hepsi geldikleri yere döndüler.
11. Bizim hakkımızda yazdığı kitabı görmediniz mi?
12. Yanında ne gibi kuvvetler bulunduğunu tetkik etmeliyiz.
13. Şehirlerini nasıl müdafaa edeceklerini bilmiyorum.
14. Geminin görülüp görülmediğini soracağımı söyledim.
15. Bize ne büyük bir fırsat verileceğini görüyorsun.
16. Gönderdiğin adam ne yapılmış olduğunu bize söyledi.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ-III

Dolaylı Emir. «Emretmek, tavsiye etmek, rica etmek» gibi Fiillerin Tümleç veya Öznesi olan Yardımcı cümlelerdir: (*Kalmalarını*) rica etti.

Lâtince yapıışı: İki şekil vardır:—

A. Gaye Cümleleri gibi, **ut** veya **ne** ile.

Fiil { *Subi. Praes.* — İlk Zamanlardan sonra.
» *Imperf.* — Hikaye Zamanlarından sonra

Monet ut eāmus = *Gitmimizi tavsiye ediyor.*

Monuit ut irēmus = » etti.

DİKKAT— Bu şekil Lâtincede Gaye Cümlelerine benziyor. Türkçede de böyle bir benzerlik vardır: Her ikisinde de bir Mastar şekli kullanılmaktadır: *görmek için geldi* (Y. Gaye) *görme-sini emretti* (Y. Emir).

B. Bazı Fiiller sadece *inf.* alır:

Iussit nōs abire—*gitmemizi emretti.*

A. **Ut** veya **nē** ile *Subi.* alan Fiiller [1].

rogō	<i>sormak</i>	} Şahıs: <i>dat.</i>
orō	<i>rica et.</i>	
hortor	<i>teşvik et.</i>	
moneō	<i>tavsiye et.</i>	
Precor	<i>rica et</i>	} Şahıs: ab+abl.

Ut ve *dat.* alan Fiillere misâl:

Imperat mihi ut abeam—*Bana gitmemi emrediyor*

Ut ve **ab+abl.** alan Fiillere misâl:

Petiit ab eō ut daret—*Ondan vermesini rica etti.*

B. *Inf.* alan Fiiller:

iubeō	<i>emretmek</i>	prohibeō	<i>menetmek</i>	pañior	<i>müsaade et</i>
vetō	<i>menetmek</i>	cōgō	<i>icbaret.</i>	sinō	<i>müsaade et</i>
volō	<i>istemek</i>	nolō	<i>istememek</i>	cupiō	<i>arzu et.</i>

[1] Bazı fiiller her iki şekilde de, yani, *inf.* ile de, *Subi.* ile de kullanılabilirler.

T E R C Ü M E XXXIX

1. Orō ut fugiātis. 4. Suādēs nē abeat.
2. Petiit nē abirem. 5. Sinit nōs loquī.
3. Vetat hoc fieri. 6. Orat ut mittātur.
7. Monuerat cives suōs nē id cōsiliū inirent.
8. Patrī eius persuāsī ut mēcum hoc iter faciat.
9. Cum haec vīdisset, imperāvit ut proficiscerentur.
10. Postulavit ab iīs ut obsidēs sine morā darent.
11. Militēs suōs hortātus est, nē spem omnem dēpōnant.
12. Ignēs fieri vetuit, nē castra ab iīs vidērentur.
13. Petimus ā tē ut nōbīs dīcās quid factūrī sint.
14. Imperāvit ut aciēs in eō locō instruerētur.
15. Orēmus cōsulem, ut hōs in vincula coniciat.
16. Nōnne suāsī tibi, nē tantam occasionem āmittās.
17. Huic imperāverat ut cōpiās trāns flūmen dūceret.
18. Hunc cum filiō et patre in urbe manēre passus est.
19. Militēs hortātus, ut impetum facerent, sīgnum dedit.
20. Monet ut lēgātōs dē pāce ad eum statim mittāmus.

1. Kalmanızı tavsiye ederim 4. Yapmamasını rica et.
2. Gelmemizi rica etti. 5. Kalmanı arzu ediyorum.
3. Yazmamı yasak etti. 6. Konuşmamamı rica ediyor.
7. Ordugâh için bir yer seçmesini emretti.
8. Oğlu lehine bir kaç söz söylemenizi dileriz.
9. Bu işi üzerinize almamanızı tavsiye etmedik mi?
10. Bunları vatanları uğruna savaşa teşvik edelim.
11. Onlardan artık tereddüt etmemelerini rica etti.
12. Bu adamın bu şehirde kalmasına müsadde edecek miyiz?
13. Konsulun gemileri göndermesinde çok ısrar ettiler.
14. Askerlerine nehri geçmelerini emretti.
15. Bunu işitince kapının kapatılmasını emretti.
16. Arkadaşımı ne gördü ise söylemeye ikna ettik.

T E R C Ü M E XL

Tekrar XXXIV-XXXVII

1. Omnēs quī aderant, hīs clāmōribus territī, crēdebant magnam calamitātem acceptam esse.
2. Cum patrem suum mortuum esse audivisset, in patriam redire cōstituit, et, amicīs relictis, nāvem cōscendit.
3. Hōc proelio factō, lēgātōs ad Caesarem dē pāce mīserunt, et sē obsidēs datūrōs (esse) polliciti sunt.
4. Ab iis, quī eō diē capti erant, certior factus est magnam multitudinē hostium nōn procul abesse.
5. Caesar, militibus ē nāvibus ēgressis, castra in eō locō posuit, quem ipse dēlēgerat.
6. Cum ad eum locum tertiō diē vēnisset, oppida ab ipsis incolis incēnsa esse cognōvit.
7. Hī nūntiābant tantam tempestātem coortam esse, ut multae navium cursum tenēre nōn possent.
8. Amicīs ad sē convocātis, rem tōtam exposuit et sē id negotium susceptū esse pollicitus est.
9. Simul atque vidit eōs gladiis armātōs esse, nullam spem salutis sibi relictam esse intellēxit.
10. Ab iis explōrātōribus, quōs miserat, cognōvit omnēs Gallōrum cōpiās in ūnum locum coāctās esse.

1. Onun zaten dōnmüş bulunduğunu işitmediniz mi?
2. Bu mektupları alınca derhal hareket etmeğe karar verdi.
3. Böyle konuştuktan sonra, kapıların kapatılmasını emretti
4. Bunların çoğunun vatandaş olduğunu bilmiyor musun?
5. Onların işi üzerlerine alacaklarına inanmıyoruz.
6. Silâhlarını alarak kendilerini müdafaaya çalıştılar.
7. Kardeşlerinin esir düştüğünden haberdar edildik.
8. Durma. Mevkiin uzakta olmadığını biliyorsun.
9. Taşıdığı yükü atıp kaçtı.
10. Yolladığım köleler onların onun oğulları olduğunu söylediler.

T E R C Ü M E X L I

Tekrar XXXVIII-XXXIX

1. Laudatis militibus, quid fieri velit ostendit, atque omnes in eundem locum convenire iubet,
 2. Nuntios ad eos mittit atque imperat ut, coactis omnibus copiis, castra hostium postero die oppugnent.
 3. Ubi ex captivis cognovit, quo in loco copiae eorum consedisent, cohortibus decem ad mare relictis, ad hostes contendit.
 4. Cum tamen iis persuadere conaremur, ut nobiscum abirent, responderunt se in urbe sua mansuros (esse).
 5. Monebamus eum ne tantum opus solus susciperet; videbamus enim eum nescire quanta esset difficultas.
 6. Videtis, amici quam facultatem habeatis. Ne igitur hanc libertatem, quam a maioribus accepimus, abiiciamus.
 7. Eorum impetum Galli sustinere non potuerunt, atque in fugam coniecti, multis amissis, se ad agmen receperunt.
 8. Utrum haec vera an falsa sint, nescio. Credo tamen hos omnes arma pro hac republica cepisse.
 9. Hoc cognito, servum ad se vocavit, de quo ante locuti sumus. Huic magnis praemiis persuasit ut transiret.
 10. Longius prosequi volebat, quod, magna parte diei consumpta, munitioni castrorum tempus relinquere volebat.
1. Ne yaptığını bize söylemeğe onu ikna edemedik.
 2. Bunu neden yaptığı sorulunca, şöyle konuştu.
 3. Şehrin onun tarafından kurtarıldığını bilmiyor musun?
 4. Bir çığılık işiterek sebebinin ne olduğunu sordular.
 5. Bulunanların hepsi ümit kesmememiz için bize yalvardılar.
 6. Kardeşi bize bu işi üzerimize almamızı tavsiye etti.
 7. Mademki bu böyledir, ne yapılmasını istediğimizi size göstereceğim.
 8. Neye geldiğini ve ne istediğini kimse bilmiyor.
 9. Bunu öğrenince, kalmamızı istedi.
 10. Onun görüldüğünden onları haberdar etmenizi size tavsiye ediyorum.

GERUNDIUM

Gerundium, Fiilin *Praes.* Gövdesinden yapılmış isimdir:—

	1	2	3	4
<i>Acc.</i>	amandum	monendum	regendum	audiendum
<i>Gen.</i>	amandī	monendī	regendī	audiendī
<i>Dat. ve Abl.</i>	amandō	monendō	regendō	audiendō
	<i>sevme, v.b. tav: etme, v.b. id. etme, v.b. işitme, v.b.</i>			

- DİKKAT**— (i) Capiō gibi Fiillerde i düşmez: capiendum, v.b.
(ii) Eō, İre'nin *Gerundium*'u: eundum, v.b.
(iii) *Dep.* Fiillerin *Gerundium*'u vardır, mes. loquendum, vb.

GERUNDIUM'un KULLANILMASI

Türkçede Mastarın çeşitli şekilleri (=yapmak, yapmaçlık, yapma), İsim olarak kullanıldıkları zaman, Cümlelerin Öznesi veya Tümleci durumunda olurlarsa Lâtincece *Inf.* ile ifade edilir:

Nom. scribere est ūtile = Yazmak (yazma) faydalıdır.

Mastar, *Acc.* (+*praep.*) *Gen.*, *Dat.*, *Abl.* Halinde olursa *Gerund.* ile ifade edilir. O halde *Gerund. Inf.*'un çekimli şeklidir (yalnız *Sing.*):—

<i>Nom.</i> (Özne)	scribere,	yazmak, yazmaçlık, yazma.
(Tüm.)	scribere,	yazmağı, yazmayı.
<i>Acc.</i> <i>Praep.</i> ile	scribendum,	yazmanın, yazma + <i>Edat.</i>
<i>Gen.</i>	scribendī,	yazmanın.
<i>Dat.</i>	scribendō,	yazmağa, yazmaya, veya -için
<i>Abl.</i>	scribendō,	yazmaktan, yazmadan, ile veya yazarak.

M İ S A L L E R

<i>Nom.</i>	Turpe est mentiri.	= yalan söylemek ayıptır.
<i>Acc.</i> (Tüm.)	Dēsinit scribere,	= yazmayı bırakır,
» (<i>Praep.</i>)	Ad pugnandum parātus.	= Harb etmeğe hazır.
<i>Gen.</i>	cupidus audiendi.	= Dinleme(nin) arzusunda,
<i>Dat.</i>	Dat operam legendō.	= Okumaya önem verir.
<i>Abl.</i>	Docendō discimus.	= Öğreterek öğreniriz.

DİKKAT— *Inf.* ve *Gerund.*'un Türkçe ve Lâtincece kullanılış tarzları, bunlarla birlikte gelen kelimelere göre, çeşitli özel şekiller gösterebilir, Çok hallerde bu özel şekilleri olduğu gibi ezberlemek zarureti vardır, mes. dövüşmek arzusunda olmak = pugnandi cupidus esse: konuşmaya (söze) son vermek = finem loquendi facere: keşif maksadı ile = speculandi causā, v.b.

T E R C Ū M E X L I I

1. Spēs vincendī. 3. Fugiendō vincimus.
2. Speculandī causā. 4. Pugnandī cupidus est.
5. Cum finem loquendī fēcisset, nōs omnēs abiimus.
6. Nōne omnia ad proficiscendum iam parāta sunt?
7. Cum ventus ad nāvīgandum idōneus sit, solvāmus.
8. Equitēs, quōs speculandī causā mīserat, nōn rediērunt.
9. Cum nūllam spem vincendī habērent, terga vertērunt
10. Audivistīne hunc virum dē bene vivendō loquentem.
11. Nē dubitāverīs sīgnum dare: nōs impetum faciēmus.
12. Nūlla facultās nobīs dabātur ē castrīs abeundī.
13. Nōne iī quī aliōs docent, ipsī docendō discunt.
14. Aciem instrūxit, ut pugnandī facultātem iīs daret.
15. Hīs rēbus commōtī, spem omnem redeundī deposuērunt.
16. Mē sequimini. Facultātem, quam petistis, habētis.
17. Ob haec multae nāvium ad nāvīgandum inūtilēs erant.
18. Pauca mīlia passuum, speculandī causā, prōgressi sunt

1. Onun şarkı söylediğini işittik. 3. Harbetmek maksadiyle ...
2. Şarkı söylemek zordur. 4. İşiterek öğreniriz.
5. Benimle beraber kasabaya döndüğünü görmedin mi?
6. Vatani uğruna yiğitçe ölmek kaçmaktan iyidir.
7. Mademki yenme ümidi kalmamıştır, geri gidelim.
8. Her şeyin hareket için (ad) hazırlanmasını emretti.
9. İşitmeye o kadar meraklı idim ki, kaldım.
10. Onun ilk safta yiğitçe dövüşüğünü gördük.
11. Yalan söylemekten daha adı bir şey var mıdır?
12. O halde ona bir dövüşme fırsatı verelim.
13. Onun sesini işitmekten daha hoş ne olabilir?
14. Onu konuşurken dinlemek için geldik.
15. Hepsi pek ziyade harb etme arzusunda değil midirler?
16. Onun oğlu gemi inşasına dair büyük bir kitap yazdı.

GERUNDIVUM

Gerundivum Fiilden yapıma sıfattır; şekilce Gerundium'a tekabül eder; *Praes.* Gövdesinden teşkil edilir; anlamı *Pass.*dır ve **bonus** gibi çekilir.

1	2	3	4
ama-ndus	mone-ndus	reg-endus	audi-endus
<i>sevilmeye</i>	<i>tavs. edilmeğe</i>	<i>id. edil.</i>	<i>işitilmeye</i>
<i>lâyık</i>	<i>lâyık</i>	<i>lâyık</i>	<i>lâyık</i>

Capiō gibi Fiillerde *i* düşmez, mes. **capiendus**. **Eō** dan yapılan Fiillerin **-eundus** şeklinde *Gerundivum*'u vardır.

Deponens'lerin *Gerundivum*'u vardır.

GERUNDIVUM'un KULLANILMASI - I

Gerundivum **terkibi** — *Trans.* bir Fiilin *Gerundium*'u Tümleç alabilir: —

petendī pācem = *sulh istemenin*

Gerundium böyle bir Düz Tümleç aldığı zaman ekseriyetle *Gerundivum* şekline geçer ve **Gerundivum** **terkibi** denilen ifade tarzı meydana gelir.

Gerundivum **terkibi için KURAL**: —

Tümleç *Gerundium*'un Halini alır; *Gerundium*, *Gerundivum* şekline geçerek Sifat olur ve böylece Cins ve sayı bakımından Tümleç olan kelimeye uyar. Misâl:—

petendī pācem yerine **pācis petendae** kullanılır.
Gerundivum **Terkibi Cetveli**

<i>Gerund.</i> + <i>Acc.</i>	yerine	<i>Gerundiv.</i> Terkibi
<i>S. Acc.</i> (ad) dandū pācem	»	(ad) pācem dandam
<i>Gen.</i> dandī pācem	»	pācis dandae
<i>Dat.</i> dandō pācem	»	pāci dandae
<i>Abl.</i> dandō pācem	»	pāce dandū
<i>P. Acc.</i> (ad) videndum urbēs	»	(ad) urbēs videndās
<i>Dat.</i> ve <i>Abl.</i> videndō urbēs	»	urbibus videndīs

DİKKAT—*Gerundivum* **Terkibinde** *Gen. Plur.* şekline çok raslanmaz. Bu takdirde ekseriyetle *Gerundium* ve *Acc.* olduğu gibi muhafaza edilir.

Şu İfadelerden *Gerundivum* **terkibi** yapınız: — gerendī bellum — laudandi virtūtem — videndī tē — dē faciendō pācem — capiendō urbēs — ad dandum spēs.

TERCÜME XLIII

1. Urbis capiendae.
2. Dē bellō gerendō.
3. Labōris perferendī.
4. In periculīs subeundīs.
5. Opere suscipiendō.
6. Suī recipiendī.
7. Nōnne parātī estis ad omnēs labōrēs perferendōs.
8. Quae spēs nōbīs iam relicta est patriae videndae.
9. Vōs bellī gerendī causā hoc flūmen trānsistis.
10. Locum dēlēgit ad aciem instruendam idōneum.
11. Cōnsilium iniērunt oppidī sine morā oppugnandī.
12. Ducentōs equitēs ad eum insequendum mīserat.
13. Nē hanc facultātem libertātis servandae āmiserītis.
14. Multa dē hīs bellīs gerendis eō diē locūtus est.
15. Nostrī ad omnia pericula subeunda parātī sunt.
16. Nōluit eam occāsionem rei bene gerendae āmittere.
17. Ad eam urbem dēfendendam duās legiōnēs mīsit.
18. Nulla suī recipiendī facultās hostibus dabātur.
19. Urbis videndae et tuī audiendī causā vēnimus.

1. Silāhları alarak.
2. İşaret vermenin.
3. Şehri yakmanın.
4. Bir gemi göndererek.
5. Ordugâh kurmak için.
6. Sulh yapmağa dair.
7. Ona sulh yapmak maksadiyle elçiler gönderdiler.
8. Ordugâh kurmak için (ad) bu mevki uygun idi.
9. O zaten şehri yakma kararını ittihaz etmişti.
10. Hepimiz yurdumuzu korumağa (ad) hazırız.
11. Bu işi deruhte etmek üzerinde çok konuştu.
12. Mevkii tahkim fırsatına malik değillerdi.
13. Bu zahmete katlanmağa hazır mısınız?
14. Bize hürriyetimizi kurtarmak için hiç bir ümit kalmadı?
15. Hepsi harbetmeyi çok arzu etmiyorlar mı?
16. Oğlu gemi inşasına dair büyük bir kitap yazdı.

GERUNDIVUM'un KULLANILMASI—II

Esse Fiili ile Gerundivum

Gerundivum, bir şey *yapılmalıdır*, *yapılması lazımdır* anlamını ifade için de kullanılır. Eğer işi yapması gereken şahıs zikrediliyorsa *Dat.* Halinde gösterilir.

I. Eğer Fiil *Intrans.* ise, Gerundivum'unun *Nom. neut.* şekli ile *esse* Fiilinin bir Zamanı kullanılır. Böylece Şahıssız *Pass.* bir ifade meydana gelir:—

Pugnandum est tibi. *Senin tarafından harbedilmelidir = Harbetmelisin.*

Currendum erat ei. *Onun tarafından koşulmalı idi = O koşmalı idi.*

II. Eğer Fiil *Trans.* ise Gerundivum bir Sıfat olarak Özneye uyar: sonra *esse* Fiili gelir (Gerundivum'un *Pass.* anlamı olduğunu unutmamalıdır):—

Pax petenda est = Sulh istenmelidir.

Obsidēs dandī erant = Rehineler verilmeli idi.

Hoc faciendum erit = Bunun yapılması lazım gelecek.

Şahıs *Dat.* Halinde gösterilir (*a+ Abl.* ile değil):—

Pax petenda est nobis = Sulh tarafımızdan istenmelidir = Sulh istemeliyiz.

Laudandī sunt mihi = Tarafından methedilmeleri lazımdır = Onları methetmeliyim.

DİKKAT— Eğer Türkçe Cümle *Act.* şekilde ise *Pass.* şekle çevirerek öylece Lâtinceye tercüme etmelidir:—

Sulh istemeliyiz = Tarafımızdan sulh istenmelidir.

Koşması lazımdı = Onun tarafından koşulmalı idi.

Bu gibi ifadelerde *tarafımızdan*, *tarafından* v.b.'nin *a+abl.* ile değil *Dat.* ile çevrildiğine çok dikkat etmelidir [1]

Gerundivum bu şekilde *lüzum* göstermek için yalnız *Nom.* Halinde kullanılır (ve Dolaylı ifadede *Acc.* Halinde).

Gerundivum Terkibi ve alelâde Gerundium ise *Acc.* (*Praep.* ile) *Gen.*, *Dat.* *Abl.* Hallerinde kullanılır.

[1] *Dat.* alan Fiillerin kullanılışı III cü bölüme bırakılmıştır.

T E R C Ü M E XLIV

1. Nāvēs mittendae sunt.
2. Bellum gerendum erat.
3. Porta claudenda erat.
4. Docendī sunt nōbīs.
5. Haec ei timenda erant.
6. Hīs fugiendum erat.
7. Omnibus moriendum est.
8. Redeundum erit mihi.
9. Aciēs nostra in locō idōneō instruenda erat.
10. In eō itinere multa perīcula tibi subeunda erunt.
11. Mē sequimini. Vōbīs aut vincendum est aut moriendum.
12. Ita vivendum est nōbīs, ut mortem nōn timeāmus.
13. Pōns rescindendus erat, nē flūmen trānsire possent.
14. Nē dubitāveris; sine morā tibi proficiscendum est.
15. İmperātōrī ipsī magnī labōrēs perferendī erant.
16. Flūmen trānseundum est; nāvēs igitur parandae sunt.
17. Nostrīs igitur ē nāvibus in mare dēsiliendum erat.
18. Num tanta occāsiō rei bene gerendae āmittenda est?
19. Duae legiōnēs in eōrum finēs dūcendae erunt.

1. (Bir) yer seçilmelidir.
2. Gönderilmesi gerekecek.
3. Konsulun hareketi lâzımdı.
4. Gitmen icabedecek.
5. Silâha sarılmalyız.
6. Takip etmeniz lâzımdı.
7. Bunu yapmalıyız.
8. Onu suçlandırmamız lâzımdı.
9. Kurtuluştan tamamiyle ümit kesmeliyiz. Kaçalım.
10. Vaziyet böyle olduğundan, elçiler dönmek zorunda kaldı.
11. Elbette bu adamların tarafımızdan tecziyesi gerekecek.
12. Gece yarısı yola çıkman gerekecek.
13. Herkes sevinmelidir; zira hasımlarımız yenilmiştir.
14. Çok büyük sıkıntılara katlanmamız gerekmiyecek mi?
15. Bütün kuvvetlerimizi bu nehrin ötesine çekmelisiniz.
16. Bu şehri vatandaşların kendileri müdafaa zorunda kaldı.
17. Tereddüt etmeyelim; durmadan dönmeliyiz.
18. Onların çoğunun kaçarak kurtulmağa çalışması gerekecek.

Z A M A N

(i) Ne zaman: *Abl.* (**in** kullanılmaz): — **tertiā hōrā** = üçüncü saatte. **hieme** = kışın. **posterō diē** = ertesi gün.

(ii) Ne zaman içinde: *Abl.* (**in** kullanılmaz): — **paucis diēbus** = bir kaç gün içinde.

(iii) Ne kadar zaman (evvel) veya (sonra): —

(a) *Abl.* ve **post** veya **ante** (*adv.* olarak)

Paucis post (ante) diēbus rediit.

Bir kaç gün sonra (evvel) döndü.

(b) *Acc.* ve **post** veya **ante** (*praep.* olarak)

Post (ante) paucos diēs rediit.

Bir kaç gün sonra (evvel) avdet etti.

Zamanın hangi olaydan itibaren hesaplandığını göstermek için yukarıdaki iki Cümleden her birine *quam* ile diğer bir cümle daha ilâve edilebilir:—

Rediit paucis post diēbus quam profectus erat.

Hareketinden bir kaç gün sonra döndü.

(iv) Ne kadar zaman önce (bundan): *Acc.* ve **abhinc**:—**decem abhinc annōs**=(bundan) on sene önce.

(v) Ne müddet: *Acc.*

decem annōs = on sene (müddetle).

ZAMAN YARDIMCI CÜMLELERİ (bak S. 140)

(i) Esas Cümle'nin Fiiili *Fut.* Zamanında olursa, Yardımcı Fiil *Fut.* veya *Fut. Perf.* Zamanında gelir. Türkçe ifadede bu Zaman görülmez:

Geldiği zaman gideceğim= **Ubi** $\left\{ \begin{array}{l} \text{veniet} \\ \text{venerit} \end{array} \right\}$ **abibō.**

(ii) **Dum**=*iken* (=devam ederken), geçmiş olaylar için dahi, *Indic. Praes.* alır:—

Dum haec geruntur, adiit.

Bunlar olup dururken, o geldi.

T E R C Ü M E XLV

1. Omnibus rēbus parātis, primā vigiliā profectus est, et, pauca milia passuum prōgressus, ad flūmen pervēnit.
 2. Paucis post diēbus, explōrātōrēs, quōs speculandi causā dīmiserat, rediērunt, et hostem adesse nūntiāvērunt.
 3. Hī nūntiābant superiōre nocte, maximā coortā tempestāte, prope omnēs nāvēs afflictās esse.
 4. Ubi primum ad urbem pervēnerō, nūntium ad tē statim mittam, ut quō in locō rēs sit intellegās.
 5. Ille octōgintā annōs nātus ē vitā excessit, paucis ante diēbus quam urbs ā Gallis incēnsa est.
 6. Haec facere cōstituit, quod neque hostem post tergum relinquere volēbat, neque bellī gerendī facultātem habēbat.
 7. His superātis, nēmīnem posteā bellī inferendī causā in Britanniam trāsitūrum esse cōfidēbant.
 8. Dum haec geruntur, ipse, idōneam tempestātem nactus, paulō post mediam noctem nāvēs solvit.
 9. Nōn omittenda est nōbīs tanta occasiō rei bene gerendae, arma parēmus igitur, ut prō patriā pugnēmus.
 10. Ob hās causās monuit ut in hāc regiōne paucōs dies morārēmur. Nē igitur proficiscāmur.
-
1. Babası sen doğmadan yirmi yıl önce öldü.
 2. Biz konuşurken büyük bir çığlık işitildi.
 3. Tan vakti yola çıkarak, bütün gün yürüyüş yaptı.
 4. Onu methetmemiz mi, zemmetmemiz mi lâzım bilmiyorum.
 5. Üç gün evvel seninle birlikte geleceğimi söyledim.
 6. Ağıruluklarını bırakarak, denize doğru çekildi.
 7. Onlar tarafından önlenmek için derhal hareket etmeliyiz.
 8. Onun kardeşi bir çok yıllar tahti işgal etmişti.
 9. O şehir alınmca, askerler dönecek.
 10. Bir çok günler mevkii tahkimle geçirildi.

Y E R

(i) Bir «yerde» : **in** + *Abl.* veya **ad** + *Acc.*
in urbe = şehirde **in Hispāniā** = İspanya'da.
ad flūmen = nehir civarında **ad oppidum** = kasaba ya-
kırında.

Bazan *Praep.* kullanılmaz: — **aequō locō** = düz sa-
hada: **tōtā Italiā**, tekmil İtalya'da.

(ii) Bir «yere» **in** veya **ad** + *Acc.*

ad urbem = şehre **in Asiām** = Asya'ya.

(iii) Bir «yerden»: **ā** veya **ab**, **dē**, **ē** veya **ex** + *Abl.*
ex urbe = şehirden

Ayrılmak, terketmek, çekilmek, v.b. anlamını veren
Fiillerden sonra çok kere *Praep.* kullanılmaz: — **excē-
dere proeliō** veya **ex proeliō**.

Şehirler, domus ve rūs

Şehir ve küçük ada isimleriyle **domus**, *ev*, **rūs**,
kır, köy, kelimelerinin önünde *Praep.* kullanılmaz.

Bunlarda «bir yere» sadece *Acc.* ile belirtilir: — **īre
domum** = eve gitmek.

Rōmam profectus est = Roma'ya hareket etti.

«Bir yerden» sadece *Abl.* ile belirtilir: —

Rōmā profectus est = Roma'dan hareket etti.

rūre = kırdan, köyden; **domō** = evden

«Bir yerde» *Locativus* Hali ile ifade edilir: — **Rōmae**
= Roma'da; **Athēnis** = Atina'da; **domī** evde; **rūrī**
= kırdan, köyde.

KURAL — *Locativus* Hali 1 ci ve 2 ci Çekimlerin
Sing.'inde *Gen.*'un aynı, 1 ci ve 2 ci Çekimlerin *Plur.*'i
ile diğer bütün Çekimlerde *Abl.*'un aynıdır.

Locativus Hali Cetveli

(Rōma, Corinthus, Neāpolis, Athēnae, Gabiī, Gādēs)

Çek.	Sing.	Plur.
1	= <i>Gen.</i> -ae : Rōmae	= <i>Abl.</i> -is : Athēnis
2	= <i>Gen.</i> -ī : Corinthī	= <i>Abl.</i> -īs : Gabiīs
3	= <i>Abl.</i> -e veya -ī : Neāpolī	= <i>Abl.</i> -ibus : Gādibus

T E R C Ü M E XLVI

1. Cum ad flūmen vēnissent, paucōs diēs ibi morātī neque flūmen trānsire ausī, domum revertunt.
2. Nūntiātum est eī, Ariovistum cum omnibus cōpiīs suis ad occupandum id oppidum contendere.
3. Hōc cōnsiliō inītō, Tarentō sine morā profectus est, et summā celeritāte Capuam contendit.
4. Tanta tempestās subitō coorta est ut nāvēs duodecim, quās Syracūsās misimus, cursum tenēre nōn possent.
5. Tibi domī manendum erit, ut hoc negōtium cōficiās; nōbīs cum amicīs rūs abeundum est.
6. Cum ab eō quaesivissem, cūr nōn ad tempus vēnisset respondit, sē paucōs diēs Capuae morātum esse.
7. Eōrum quī Brundisiī relictī erant, aliī effūgerant, aliī aut morbō aut famē perierant.
8. Repulsī ab equitātū sē in silvās abdidērunt, locum nactī ēgregiē et natūrā et opere mūnītum.
9. Ubi intellēxit quam ob causam haec facta essent, monuit ut omnēs, armīs abiectīs, domum redirent.
10. Cōnābāmur eī persuādere ut nōbīscum Rōmam rediret; ille tamen respondit sē rūri mānsurum esse.

1. Ben gelmeden üç yıl önce Korent'te doğdu.
2. Onu görmek için evde kalmamız lâzımdı.
3. Capua'dan gün ağarırken yola çıkarak Roma'ya doğru acele ilerledi.
4. Bütün tehlikelere maruz kalmıya (ad) hazırız.
5. Gördüğün mevki tahkim etmemiz gerekecek.
6. Bu harb bitince, yurda döneceğiz.
7. Hiç bir şey kırdan oturmakdan daha hoş değildir.
8. Neden bunu yaptığı sorulunca şöyle cevap verdi.
9. Silâhlarını atarak Atina'ya kaçtılar.
10. Şehri görmek maksadıyla gelmiş olduğunu söyledi.

A B L A T I V U S

1. Aşağıdaki Fiiller Lâtince *Abl.* alır [1]: —
careō, mahrum olmak **fungor**, icra, ifa etmek
egeō, mahrum ol. (baz. gen.) **potior**, kazanmak, elde etmek
fruor, faydalanmak, **utor**, kullanmak
malik olmak.

Misal: **tēis ūtuntur**, silâh(lar) kullanırlar.

2. Aşağıdaki Sıfatlar Lâtince *Abl.* alır [1]: —

dignus, lâyük **indignus** lâyük değil
contentus memnun **frētus**, güvenen

3. *Ablativus* çok kere bir şeyin ne tarzda yapıldığını gösterir; genel olarak bu *Abl.*'a uyan bir Sifat bulunur:—
Summā celeritate contendit—çok büyük süratle...
Sifat gelsin gelmesin, bazan *cum* birlikte kullanılır:—
Magnā cum cūrā scripsit—büyük dikkatle..

Aşağıdaki Tarz *Abl.*'ları ne Sifat ne *cum* alır (başkaları da vardır): —

cāsū, tesadüfen **mōre**, âdetine göre
fraude, hile ile **proelio**, (veya **aciē**), muhaberede.
iūre, haklı olarak **vi**, zorla.

4. Nitelik *Abl.*u bir Sifat ile birlikte gelir:—

vir summō ingenio—fevkalâde kabiliyetli bir zat.

DİKKAT - Gen. dahi bu tarzda kullanılabilir. Bak S. 194

5. Ayrılma *Abl.*'u bir *Praep.* ile veya yalnızca kullanılabilir.

excēdere proelio }
excēdere ē proelio } muharebeyi terk etmek

6. Mukayese *Abl.*'u: S. 158 — Yapan Alet *Abl.*'u: S. 105—
Yer *Abl.*'u: S. 188 — Zaman *Abl.*'u: S. 186 — *Abl. Abs.*: S. 166

[1] Bir çok fiillerin ve Sıfatların çeşitli dillerde başka başka Çekim Halleriyle kullanıldığına bilhassa dikkat etmelidir.

T E R C Ū M E XLVII

1. Bellum parēmus, ut pāce fruāmur. Acie dīmīcandum est, ut libertatem servēmus.
2. Hōc timōre perterriti Gallī, nē ab equitatū Rōmānōrum viae occupārentur, cōnsiliō dēstitērunt.
3. His rēbus cognitis, Caesar summō studiō mīlitum ante primam lūcem in castra pervēnit.
4. Monet ut contineant mīlitēs, nē studiō pugnandī aut spē praedae longius prōgrederentur.
5. Silentio ē castrīs tertiā vigiliā ēgressus, eōdem itinere, quō vēnerat, ad oppidum pervēnit.
6. Omnēs equitēs, xv mīlia numerō, convenire iubet: perditatū, quem antea habuerat, sē fore contentum dicit.
7. Illi tamen tūtius esse arbitrābantur, obsessis viīs, sine ullō vulnere victōriā potiri.
8. Illi, loci praesidiō frētī, in silvās palūdēsque cōfugiunt, suaeque eōdem cōferunt.
9. Cum ad oppidum accessisset, pueri mulierēsque ex mūrō, passis manibus, suō mōre pācem petiērunt.
10. Eārum nāvium, quae gravissimē afflictae erant, materiā ad reliquās reficiendās ūtebātur.
11. Eā rē cōstitutā, secundā vigiliā, magnō cum strepitu nullō ordine castrīs ēgressi sunt.
12. Castrīs et impedimentis hostium hōc modō potitus decimam legiōnem subsidiō nōbis misit.
13. Ubi dē Caesaris adventū cognōvit, oppugnatiōne dēstitit atque obviam Caesarī proficiscitur.
14. Nulla vōx ab iis audita est Populi Rōmāni maiestāte et superiōribus victōriis indigna.
15. Reliquās cohortēs mediā nocte cum omnibus impedimentis adversō flūmine magnō tumultū proficisci iubet.

D A T I V U S

1. Bazı Fiiller Lâtince *Dat.* alır; Türkçede ise başka Hallerle kullanılanları da vardır: —

crēdō,	<i>inanmak,</i>	nūbō	<i>evlenmek</i>
faveō,	<i>himaye et.</i>	pāreō	<i>itaat etmek</i>
ignōscō,	<i>affetmek</i>	parcō,	<i>esirgemek</i>
invidēō,	<i>kıskanmak</i>	persuādēō,	<i>ikna etmek</i>
imperō,	<i>emretmek,</i>	placeō,	<i>hoşa gitmek</i>
noceō,	<i>zarar vermek</i>	resistō,	<i>mukavemet etmek</i>

Tibi ignōscō—*Seni affediyorum*

2. Bazı Fiillerin önüne *ad, ante, ab, in, inter, de, ob, sub, super, post,* ve *prae* Edatları getirilerek teşkil edilen Fiiller *Dat.* alır:—

Praefuit exercitū—*Ordunun başında idi.*

Bellum mihi intulit—*Bana karşı harb açtı.*

3. **Sum** Fiili ile birlikte tamlayan durumunda olan bazı kelimeler umumiyetle *Dat.* Halinde bulunur (*Nom.* değil)

Hoc nobis dolōri fuit *Bize elem (oldu) verdi.*

Böylece *Dat.* Halinde kullanılan kelimelerden bazıları:

cūrae,	<i>dikkat</i>	ornāmentō,	<i>süs</i>
impedimentō,	<i>engel</i>	auxiliō,	<i>yardım</i>
salūtī,	<i>selâmet</i>	subsidiō,	<i>müzaheret</i>
usuī,	<i> fayda</i>	praesidiō,	<i>himaye</i>

Son üç kelime Özneyi veya Tümleci tamamlamak için kullanılabilir:

Venit mihi auxiliō. = *Bana yardım için geldi.*

Hōs mihi auxiliō misit—*Bunları bana yardım için golladı.*

4. **Sum** + *Dat.* = *malik olmak (=habere)*

Est mihi liber = *bir kitabım var*[1]

T E R C I Ū M E XLVIII

1. Nōlumus hīs hominibus ignōscere. Civibus enim persuāsērunt ut cōnsulī ipsī resisterent.
2. Iī, quī praesidiō castrīs relictī erant, cum proelium commissum esse audivissent, subsidiō suīs iērunt.
3. ille semper nōbīs nocēre cōnātus est, semper meīs cōnsiliīs impedimentō fuit. Nē eī parcāmus.
4. Eās cohortēs, quās minimē firmās ad dīmicandum esse exīstimabat, praesidiō impedimentīs reliquit.
5. Hīs rēbus cognitīs, Gallōrum animōs verbīs cōnfir-māvit, pollicitusque est sibi eam rem cūrae futūram esse.
6. Ob eās causās, eī mūnitiōnī, quam nuper fēcerat, Labiēnum praeficere cōstituit.
7. Hī omnēs, cum lēgibus pārēre nōlint, sine morā in exsilium nōbīs pellendī sunt.
8. Incrēdibile est mortem oblātam esse patri ā filiō sine plūrimīs et maximīs causīs.
9. Maiōrī tamen partī placuit, hōc reservātō ad ext-rēmum cōnsiliō, interim castra dēfendere.
10. Haec rēs magnō ūsuī nostrīs fuit. Nam barbarī, si-mul ac nostrōs vīdērunt, terga vertērunt.
11. Quoniam mē ūnā vōbiscum servāre nōn possum, vest-rae salūtī prōspiciam, quōs in perīculum dēdūxī.
12. Frūstrā (inquit) meae vitae subvenīre cōnāmini, qu-em iam sanguis vīrēsque dēficiunt.
13. Subitō omnibus portīs ēruptiōne factā, nūllam cog-nōscendī quid fieret hostibus facultātem relinquunt.
14. Nē eī crēdideritis, amīcī. Quis enim crēdere potest eum tantum negōtium cōnfecisse.
15. Hoc cōnsilium nōstrīs militibus spem minuit et hos-tēs ad pugnam alacriōrēs effēcit.

G E N E T I V U S

1. Aşağıdaki Fiiller Lâtince de umumiyetle Gen. al-
lır; Türkçe'de ise başka Hallerle kullanılırlar.—

meminī reminīscor	}	hatırlamak	oblīvīscor , unutmak misereor , acımak
------------------------------------	---	------------	---

DİKKAT—**egeō** ve **indigeō**, *muhtaç olmak*, **po-
tior elde etmek**, *Abl. veya Gen. alır.*

2. Nitelik *Genetivus*'u, buna uyan bir Sıfat ile bir-
likte kullanılır:—

vir summae audāciae, *Son derece cüretli bir adam.*

DİKKAT — Nitelik *Abl.*'u da aynı surette kullanılır; fakat u-
mumiyetle *bedenī* vasıflar (*humili statūrā* gibi) ile muvakkat haller
için (*bonō animō esse* gibi) *Abl.* tercih edilir; ölçülerle (*fossa decem
pedum* gibi) gerekli şartlar için ise (*rōs magnī labōris* gibi) *Gen.*
tercih edilir.

3. Bölüm *Genetivus*'u:

(a) Genel kullanışı: **multī militum - fortis-
simus omnium**

(b) **Nōs** ve **vōs**'un *Gen. Plur.*'inin iki şeklinden
nostrum ve **vestrum** *bölüm* ifadesinde kul-
lanılır:—

Paucī nostrum, *bir kaçımız. Quis vestrum? hanginiz?*

nostrī ve *vestrī* *hedef* ifadesi için kullanılır: *amor nostrī*
bizim sevgimiz, yani, bizi hedef tutan sevgi.

(c) *Neut.* Sıfatlar, Zamirler ve *satis* ile birlikte:—
tantum vīnī, o kadar çok şarap plus labōris, daha fazla emek.
satis sapientiae, kâfi akıl Quid novī? ne haber?

4. Değer *Genetivus*'u (**pretiī** birlikte anlaşılır):—

(i) **magnī, parvī, plūrimī, maximī.** (kıymet)
(ii) **plūris, minōris, tanti, quanti.** (fiat veya
kıymet) **Haec magnī aestimantur**, *bunlara
büyük değer veriliyor.*

T E R C Ū M E X L I X

1. Propter hās causās alter hōrum capitis damnātus est, alter cōsensū omnium in exsilium pulsus.
2. Boni cīvis est lēgibus pārere. Cōsulis est vidēre nē quid rēspūblica dētrimentī capiat.
3. Dēmōnstrāvit quanta facultās darētur praedae faciendae et suī in perpetuum liberandī.
4. Is quem exercitūi praefēcimus rei militāris est perītissimus. Quis vestrum hoc nescit?
5. Cum haec ita essent, summae dēmentiae esse putābat diūtius in eā regiōne manere.
6. Cum militēs pugnae cupidissimōs vīdisset, satis esse causae arbitrātus est, quārē prōgrederētur.
7. Militēs hortātus est, ut suae pristinae virtūtis et secundissimōrum proeliōrum memoriam retinērent.
8. Multōrum beneficiōrum, quae ā nobis accēpērunt, oblitī sunt: veteris iniūriae reminiscuntur.
9. Quid ingenii in hoc virō sit, vidētis, vereor tamen nē plūs sit in eō ingenii quam prūdentiae.
10. Quis nostrum nōn audīvit auctōritātem eius apud omnēs cīvēs magnī aestimārī.
11. Sapientis est ita vivere ut neque rēs adversas neque mortem timeat.
12. Sapientiā vestrā frētus, iūdicēs, plūs oneris suscēpī quam ferre possum.
13. Omnium rērum, quae ad bellum ūsuī erant, summa erat in eō oppidō facultās.
14. Rēs erat magna difficultātis, verēbantur enim nē maiōrem aestātis partem flūmine impedirentur.
15. Hic vir summō locō nātus, et summae domī potentiae, magnam auctōritātem habēbat.

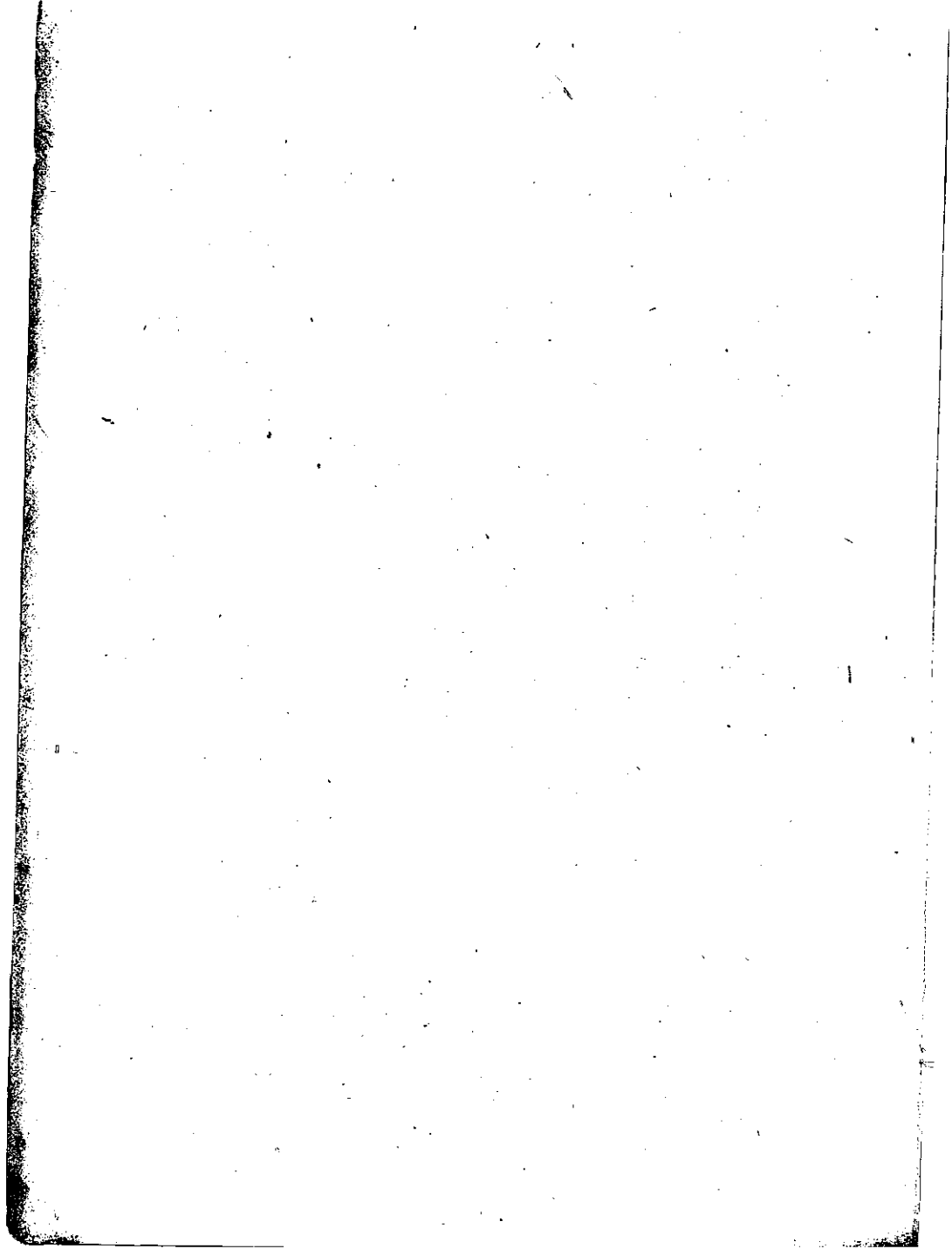
T E R C Ū M E L

Tekrar

1. Nūntiō nostrō mediā nocte proficiēscendum erat, ut ad urbem eōrum ante primam lūcem perveniret.
2. Signō datō, barbarī tantā virtūte impetum fēcērunt, ut nostrī terga verterent et fugā salūtem peterent.
3. Ipse in eam regiōnem profectus est, quod magnam partem hostium flūmen trānsisse audiēbat.
4. Hostēs, proeliō superāti, simul atque sē dē fugā recēpērunt statim ad Caesarem lēgātōs dē pāce mīserunt.
5. Ibi cognōscit sexāgintā nāvēs, tēpestāte reiectās, cursum tenēre nōn potuisse, atque eōdem, unde erant profectae, revertisse.
6. Nōn omittenda est nōbīs tanta occāsiō rei bene gerendae: arma parēmus ut libertātem noīstram dēfendāmus.
7. Certior factus est magnās Gallōrum cōpiās convēnisse, neque longius (quam) milia passuum octō abesse.
8. Equitibus dēlectīs iter in ea loca facere coepit, quibus in locīs esse Germānōs audiēbat.
9. Nē aestātem in eā regiōne cōnsūmere cogereīur, ducem eōrum ad sē cum ducentīs obsidibus venīre iussit.
10. Ubi ex captīvīs cognōvīt, quō in locō hostēs cōnsēdissent, ūnā legiōne praesidiō nāvibus relictā, statim profectus est.
11. Amīcīs ad sē convocātīs, quid fieri vellet ostendīt; tum, omnibus rēbus parātīs, sine morā nāvem cōscendīt.
12. Nē hīs hominibus crēdiderītis, amīcī. Quid turpius est, quam tālia dē hōc tantō virō dīcere?
13. Nihil nōbīs cārius est hāc libertāte, quam ā patribus nostrīs accēpimus. Nē dubitēmus igitur.
14. Omnēs, qui eō diē aderant, intellēxērunt quantō in periculō respūblica esset.
15. Num tū hāc dīcere ausus es? Nōne audīvistī vitam omnium ab eō servātem esse.

ÖZET

[Bü ÖZET'te başlangıçtanberi verilen Gramer şekillerine bazı ilâveler yapılmıştır. Öğrencilerin bunları dikkatle gözden geçirmeleri tavsiye edilir.]

Ö Z E T

İsim çekimleri ile ilgili ek açıklamalar — :

I ci Çekim :

- (i) **dea** *tanrıça* } *dat ve Abl. Plur.* } **deābus**
fīlia, *kız evlât* } } **fīliabus**

- (ii) bazan *Gen. Plur.* **-ārum** yerine **-um** ile biter.

II. ci Çekim:

- (i) **-er** ile biten kelimelerin çoğu **magister** gibi çekilir.
- (ii) **-us** ile biten kelimelerin bazıları *fem.dur:* **humus** *zemin* gibi. Bir kaçı da *Neut.dur:* **pelagus**, *deniz* gibi.
- (iii) **Filius**, *oğul*; *Voc. Sing.* **fīlī**, *Gen. Sing.* **fīlī** veya **fīlī**. **-ius** ile biten adlar **filius** gibidir: **claudius** gibi.
- (iv) **Deus**, *tanrı*, ve **vir**, *erkek* kuralsızdır.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
<i>Nom.</i>	deus	dī (deī)	vir	virī
<i>Voc.</i>	deus	dī (deī)	vir	virī
<i>Acc.</i>	deum	deōs	virum	virōs
<i>Gen.</i>	deī	deōrum,	virī	virorum,
		deum		virum
<i>Dat. Abl.</i>	deō	dīs (deīs)	virō	virīs

III cü Çekim:

- (i) **Pater, baba, māter, anne, frāter, kardeş'** in çekimlerinde **e** düşer ve böylece artımyan isimler gibi görünürlerse de *Gen. Plur.*lerinde **-um** alırlar.
- (ii) **i** gövdelilerin *Acc. Plur.*leri **-is** ile de bitebilir : **civīs.**
- (iii) Bazı **i** gövdeliler *Acc.* da **-im**, *Abl.* da **-ī** alır.
- (iv) **Vīs kuvvet (f)** in *Acc.*'u: **vim**, *Abl.*'u **vī** (*Gen* ve *Dat.* yok) ve *Plur.*leri: **virēs, virium, viribus.**
- (v) iki sessiz ile biten tek heceli kelimeler (**mons, montis; urbs, urbis** gibi) Artan isimlerden ise de *Gen. Plur.*lerinde **-ium** alır.
Os, ossis, nox, noctis de bunlar gibidir.

IV cü Çekim:

- (i) Bu çekimden **-us** ile biten bazı isimler *Dat.* ve *Abl. Plur.*'lerinde **-ubus** alır: **arcus yay** gibi.

V. ci Çekim:

- (i) Bu çekimde yalnız **diēs** ve **rēs**'in *Plur* te tam çekimi vardır.
- (ii) **Dies Sing.** de bazan *Fem.* olur.

ZAMİRLER

Şahıs Zamirleri

		Singularis	Pluralis
1 ci Şahıs	<i>Nom.</i>	ego, <i>ben</i>	nōs, <i>biz</i>
	<i>Acc.</i>	mē	nōs
	<i>Gen.</i>	meī	nostrī, nostrum
	<i>Dat.</i>	mihi	nōbīs
	<i>Abl.</i>	mē	nōbīs
2ci Şahıs	<i>Nom.</i>	tū, <i>sen</i>	vōs, <i>siz</i>
	<i>Voc.</i>	tū	vōs
	<i>Acc.</i>	tē	vōs
	<i>Gen.</i>	tuī	vestrī, vestrum
	<i>Dat.</i>	tibi	vōbīs
	<i>Abl.</i>	tē	vōbīs

Dönüşlü Zamir (3cü Şahıs)[1]

	Singularis ve Pluralis
<i>Nom.</i>	Yok
<i>Acc.</i>	sē, veya sēsē, <i>kendini, kendilerini</i>
<i>Gen.</i>	suī
<i>Dat.</i>	sibi
<i>Abl.</i>	sē veya sēsē

İyelik Sıfatları ve Zamirleri

meus, mea, meum, benim, benimki [*Voc. Sing. mi, mea, meum*]

tuas, tua tuum, senin, seninki [*Voc. yok*]

noster, nostra, nostrum, bizim, bizimki

vester, vestra, vestrum, sizin, siziniki [*Voc. yok*]

[1] Ego ve tu'nun Çekilmiş şekilleri 1 ve 2 Şahıslar için Dönüşlü Zamir vazifesi görürler.

İdem, Aynı

Sing.	Nom.	īdem	eadem	idem
	Acc.	ēundem	eandem	idem
	Gen.	eiusdem	(bütün cinsler)	
	Dat.	eīdem	» »	
	Abl.	eōdem	eādem	eōdem
Plur.	Nom.	eīdem veya īdem	eaedem	eadem
	Acc.	eōsdem	eāsdem	eadem
	Gen.	eōrundem	eārundem	eōrundem
	Dat.	eīsdem veya īsdem	(bütün cinsler)	
	Abl.			

İlgi Zamirleri**Quī, ki o**

	Singularis			Pluralis		
Nom.	quī	quae	quod	quī	quae	quae
Acc.	quem	quam	quod	quōs	quās	quae
Gen.	cuius	(bütün cinsler)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.	eui	» »		quibus (veya quīs)	(bütün C.)	
Abl.	quō	quā	quō	quibus (veya quīs)	»	

Soru Sıfatları ve Zamirleri**Quis?, kim? ne?**

	Zamir			Sifat		
Nom.	quis	(quis)	quid	quī	quae	quod
Acc.	quem	quam	quid	quem	quam	quod
	v.s., ilgi Z. gibi			v.s., ilgi Z. gibi		

Belirsiz Sıfatlar ve Zamirler**Quis? bir kimse veya şey**

	Zamir			Sifat		
Nom.	quis	qua	quid	quī	quae	quod
Acc.	quem	quam	quid	quem	quam	quod
	v.s., İlgili Z. gibi yalnız N. Pl. quī, quae, quae, veya qua					

B İ L E Ş İ K Z A M İ R L E R

M.	F.	N.	
quicumque quisquis	quaecumque quisquis	quodcumque quidquid veva quicquid	{ her kim, her ne; her hangi bir-
quidam	quaedam	quiddam (quoddam)	{ belli bir kimse veya şey
aliquis aliqui	aliqua aliqua	aliquid aliquod	{ birisi veya birşey
quispiam	quaepiam	quippiam (quodpiam)	{ birisi veya birşey
quivis quilibet	quaevis quaelibet	quidvis (quodvis) quidlibet (quodlibet)	{ herhangi bir kimse, istediğin bir kimse veya şey
quisquam	—	quidquam veya quicquam	{ hiç bir kimse veya şey
quisque	quaeque	quidque (quodque)	{ her bir kimse, herkes, her şey
uterque	utraque	utrumque	{ ikiden her biri, her ikisi
unusquisque	unaquaeque	unumquidque (unumquodque)	{ her biri tek tek, ayrı ayrı
ecquis	ecqua	ecquid (ecquod)	{ her hangi bir- var mı ki?
quisnam	quaenam	quidnam (quodnam)	{ kim? kim, söyle?

DİKKAT — (i) Quisquis yalnız *Nom.*, *Acc.* ve *Abl.* Hallerinde kullanılmıştır.

(ii) Quisquam yalnız bir *Pron. Sing.* olarak ve olumsuz veya sorulu Cümlelerde kullanılır. Bunun karşılığı olan sıfat *ullus*'tur.

(iii) Bileşik Zamirlerde *qui*, *quis*, ve *uter*'in Halleri kendi çekimlerinde olduğu gibi teşkil edilir: önelerine ve sonlarına gelen ekler değişmez: *alicuius*, *cuiusque*, *cuius*, *utroque*, *quamlibet* gibi. *Unusquisque*'ds hem *unus* hem *quisque* çekilir.

SA YILAR (Numeralia)

Cardinalia		Ordinalia	Cardinalia		Ordinalia
1	ūnus, —a, —um	primus, —a, —um	20	viginti	vicēsimus
2	duo, —ae, —o	secundus,	21	ūnus et viginti	ūnus et vicēsimus
3	trēs, tria	tertius	30	trīgintā	tricēsimus
4	quattuor	quārtus	40	quadragintā	quadragēsimus
5	quīnque	quintus	50	quīnquāgintā	quīnquagēsimus
6	sex	sextus	60	sexāgintā	sexagēsimus
7	septem	septimus	70	septuāgintā	septuagēsimus
8	octō	octāvus	80	octogintā	octogēsimus
9	novem	nōnus	90	nōnāgintā	nōnagēsimus
10	decem	decimus	100	centum	centēsimus
11	undecim	undecimus	101	centum et ūnus	centēsimus primus
12	duodecim	duodecimus	200	ducentī, —ae, —a	ducentēsimus
13	tredecim	tertius decimus	300	trecentī	trecentēsimus
14	quattuordecim	quārtus decimus	400	quadringenti	quadringentēsimus
15	quīndecim	quintus decimus	500	quingenti	quingentēsimus
16	sōdecim	sextus decimus	600	sescenti	sescentēsimus
17	septendecim	septimus decimus	700	septingenti	septingentēsimus
18	duodeviginti	duodevigēsimus	800	octingenti	octingentēsimus
19	undeviginti	undevigēsimus	900	nongenti	nongentēsimus
			1000	mile	millēsimus
19	novendecim	undēvigēsimus	2000	duo milia	bismillēsimus

Sum=ben'im Fiili

Modus Indicativus						
<i>praes.</i>	sum	es	est	sumus	estis	sunt
	<i>ben'im v. b.</i>					
<i>Fut.</i>	erō	eris	erit	erimus	eritis	erunt
	<i>olacağım, vb.</i>					
<i>Imp.</i>	eram	erās	erat	erāmus	eratis	erant
	<i>idim v. b.</i>					
<i>Perf. ve Aor.</i>	fu-ī	-istī	-it	-imue	-istis	-erunt
	<i>olmuşumdur, oldum, idim, v. b.</i>					
<i>Fut. Perf.</i>	fu-erō	-eris	-erit	-erimus	-eritis	-erint
	<i>olmuş olacağım, v. b.</i>					
<i>Pl-perf.</i>	fu-eram	-erās	-erat	-erāmus	-erātis	-erant
	<i>olmuş idim, oldu idim, v. b.</i>					
İmperativus						
<i>Praes.</i>	es, ol		este, olunuz			
Subiunctivus						
<i>Praes.</i>	sim	sīs	sit	sīmus	sītis	sint
<i>Imp.</i>	essem	essēs	esset	essēmus	essētis	essent
<i>Perf.</i>	fu-erim	-erīs	-erit	erimus	-erītis	erint
<i>Pl-perf.</i>	fu-isse	-issēs	-isset	issemus	-issētis	-issent
Infinitivus						
<i>Praes.</i>	esse		<i>Perf.</i>	fut-ūrus esse		
	<i>olmak</i>			<i>olmuş olmak</i>		
				<i>olacak olmak</i>		
Participium						
<i>Praes.</i>	Yok		<i>Perf.</i>	Yok		
				fut-ūrus, -a, -um		
				<i>olacak</i>		

FİİL HALLERİNİN TÜRKÇE KARŞILIĞI

İndic.	Activa	Passiva
Praes.	{ <i>seviyorum, sevmekteyim severim.</i>	<i>seviliyorum</i>
Fut. S.		<i>sevilirim; sevilmekteyim</i>
Imp.	{ <i>seviyordum, sevmekte idim, severdim.</i>	<i>sevileceğim</i>
Perf.		<i>seviliyordum. sevilmekte idim, sevildim.</i>
Aor.	{ <i>sevmiş bulunuyorum sevmişimdir sevdim</i>	<i>sevilmiş bulunuyorum</i>
Fut. Perf.		<i>sevilmişimdir</i>
Pl-perf.	<i>sevdim</i>	<i>sevildim</i>
Imperat.	<i>sev</i>	<i>- sevil</i>
Subi.	<i>bak. S. 134, 140 (-ki seveyim vb.</i>	<i>(-ki sevileyim, v.b.</i>
Inf.		
Praes.	<i>sevmek</i>	<i>sevilmek</i>
Perf.	<i>sevmiş olmak</i>	<i>sevilmiş olmak</i>
Fut.	<i>sevecek olmak</i>	<i>sevilecek olmak</i>
Part.		
Praes.	<i>seven, severken</i>	<i>(yok)</i>
Perf.	<i>(yok)</i>	<i>sevilmiş, sevilen</i>
Fut.	<i>sevecek</i>	<i>(yok)</i>
Gerund.		
-udum	<i>sevme</i>	
-ndi	<i>sevmenin</i>	
-ndö	<i>sevme için, severek, sevmekle</i>	
Gerundv.		<i>sevilmeye layık</i>
Supinum		
-um	<i>sevmek için</i>	
-u	<i>sevme bakımından</i>	

KURALLI FİLLER — ETKEN ÇATI

Modus Indicativus

Praes.	amō mone-ō reg-ō audi-ō	amās monē-s reg-is audi-s	amat mone-t reg-it audi-t	amā-mus monē-mus reg-imus audi-mus	amā-tis monē-tis reg-itis audi-tis	amant mone-nt reg-unt audi-unt
Fut. S.	amā- monē- reg- audi-	bō am	-bis -ēs -et	-bit -ēmus -et	-bimus -ētis	-bitis -ent
Imperf.	amā- monē reg- audi-	bam ēbam	-bās -ēbās -ēbat	-bat -ēbamus -ēbamus	-bātis -ēbātis	-bant -ēbant
Ferf.	amāv- monu- rēx- audiv-	-ī	-istī -it	-imus	-istis	-erunt
Fut. Ferf.	amāv- monu- rēx- audiv-	-erō	-eris -erit	-erimus	-eritis	-erint
Pl-perf.	amāv- monu- rēx- audiv-	-eram	-erās -erat	-eramus	-erātis	-erant

Modus Imperativus

S. 2 amā
monē
reg-e
audi

Pl. 2 amā-te
monē-te
reg-ite
audi-te

KURALLI FİLLER – ETKEN ÇATI

Modus Subiunctivus

Praesens	amem	ames	amet	amēmus	amētis	ament		
	mone-	}	am	-ās	-āt	-āmus	-ātis	-ant
	reg-							
	audi-							
Imperf.	amā-	}	rem	-rēs	-ret	-rēmus	-rētis	-rent
	monē-							
	reg-e							
	audi							
Perfectum	amāv-	}	erim	-eris	-erit	-erīmus	-erītis	-erint
	monu-							
	rēx-							
	audi-							
Pl-perfectum	amāv-	}	issem	-issēs	-isset	-issēmus	-issētis	-issent
	monu-							
	rēx-							
	audi-							
Infinitivus	<i>Praes.</i> amī-re	<i>Perf.</i> amāv-	}	isse	<i>Fut.</i> amāt-	}	ūrus	esse
	monē-re	monu-			monit-			
	reg-ere	rēx-			rēct-			
	audi-re	audi-			audit-			
Gerundium	ama-ndum,	-ī, -ō	Supinum	amāt-	}	um,-ū		
	mone-ndum,	-ī, -ō		monit-				
	reg-endum,	-ī, -ō		rēct-				
	audi-endum	-ī, -ō		audit-				
Participium	<i>Praes.</i> amā-ns'	-ntis	<i>Fut.</i> amāt-	}	ūrus, "a, -um			
	monē-ns,	»	monit-					
	reg-ōns	»	rēct-					
	audi-ōns	»	audit-					

KURALLI FİİLLER — EDİLGEN ÇATI

Modus Indicativus

Praes.	amor mone-or reg-or audi-or	amā-ris monē-ris reg-eris audi-ris	-tur -tur -itur -tur	-mur -mur -imur -mur	-minī -minī -iminī -minī	-ntur -ntur -untur -untur
Fut. S.	amā- monē- reg- audi-	bōr ar	-beris -ēris	-bitur -etur	-bimur -ēmur	-biminī -ēminī -buntur -entur
Imperf.	amā- monē reg- audi-	bar ōbar	-bāris -ōbāris	-bātur -ōbātur	-bāmur -ōbāmur	-bāminī -ōbāminī -bantur -ōbantur
Perf.	amāt- monit- rēct- audit-	us sum	-us es	-us est	-ī sumus	-ī estis -ī sunt
Fut. Perf.	amāt- monit- rēct- audit-	us -erō	-us -eris	-us -erit	-ī -erimus	-ī -eritis -ī -erint
Pl-perf.	amāv- monu- rēx- audiv-	us -eram	-us -erās	-us -erat	-ī -eramus	-ī -erātis -ī -erant

Modus Imperativus

S. 2 amā-re
monē-re
reg-ere
audi-re

Pl. 2 amā-minī
monē-minī
reg-iminī
audi-minī

KURALLI FÜLLER - EDİLGEN ÇATI

Modus Subiunctivus

<i>Præsens</i>	amer amēris amētur amēmur amōminī amentur mone- } reg- } ar -āris -ātur -āmur -āminī -antur audi- }						
<i>Imperf.</i>	amā- } monō- } rer -rēris -rētur -rēmur -rēminī -rentur reg-e } audi- }						
<i>Perf.</i>	amāt- } monit- } -us -us -us -ī -ī -ī rēct- } sim sis sit sīmus sītis sint audit- }						
<i>Pl-perf.</i>	amāt- } monit- } -us -us -us -ī -ī -ī rēct- } essem essēs esset essēmus essētis essent audit- }						
<table style="width: 100%; border: none;"> <thead> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">Infinitivus</th> </tr> <tr> <th style="text-align: left;"><i>Praes.</i></th> <th style="text-align: right;"><i>Fut.</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;"> amā-rī amāt- monō-rī monit reg-ī rēct- audī-rī audit- </td> <td style="vertical-align: top; text-align: center;"> } us esse } amāt- monit- rēct- audit- } um irī </td> </tr> </tbody> </table>		Infinitivus		<i>Praes.</i>	<i>Fut.</i>	amā-rī amāt- monō-rī monit reg-ī rēct- audī-rī audit-	} us esse } amāt- monit- rēct- audit- } um irī
Infinitivus							
<i>Praes.</i>	<i>Fut.</i>						
amā-rī amāt- monō-rī monit reg-ī rēct- audī-rī audit-	} us esse } amāt- monit- rēct- audit- } um irī						
<table style="width: 100%; border: none;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;"><i>Gerundiōum</i></th> <th style="text-align: right;"><i>Part Perf.</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;"> ama-ndus, -a, -um mone-ndus, -a, -um regendus, -a, -um audi-endus, -a, -um </td> <td style="vertical-align: top; text-align: right;"> amāt-us, -a, -um monit-us, -a, -um rēct-us, -a, -um audit-us, -a, -um </td> </tr> </tbody> </table>		<i>Gerundiōum</i>	<i>Part Perf.</i>	ama-ndus, -a, -um mone-ndus, -a, -um regendus, -a, -um audi-endus, -a, -um	amāt-us, -a, -um monit-us, -a, -um rēct-us, -a, -um audit-us, -a, -um		
<i>Gerundiōum</i>	<i>Part Perf.</i>						
ama-ndus, -a, -um mone-ndus, -a, -um regendus, -a, -um audi-endus, -a, -um	amāt-us, -a, -um monit-us, -a, -um rēct-us, -a, -um audit-us, -a, -um						

KURALSIZ FİLLER

Indicativus	<i>Praes.</i>	<i>Muktedirim Gidigorum taşıyorum taşınyorum</i>	<i>pos-sum</i>	<i>eō</i>	<i>ferō</i>	<i>feror</i>	
			<i>pot-es</i>	<i>īs</i>	<i>fer̄s</i>	<i>ferris</i>	
			<i>pot-est</i>	<i>it̄</i>	<i>fert</i>	<i>fertur</i>	
			<i>pos-sumus</i>	<i>īmus</i>	<i>ferimus</i>	<i>ferimur</i>	
			<i>pot-estis</i>	<i>ītis</i>	<i>fertis</i>	<i>feriminī</i>	
			<i>pos-sunt</i>	<i>eunt</i>	<i>ferunt</i>	<i>feruntur</i>	
<i>Fut. S.</i>			<i>pot-erō (1)</i>	<i>ībō</i>	<i>feram</i>	<i>ferar</i>	
			<i>pot-eris</i>	<i>ībis</i>	<i>ferēs</i>	<i>ferēris</i>	
<i>Imp.</i>			<i>pot-eram</i>	<i>ībam</i>	<i>ferēbam</i>	<i>ferēbar</i>	
			<i>pot-erās</i>	<i>ībās</i>	<i>ferēbas</i>	<i>ferēbāris</i>	
<i>Perf. [1]</i>			<i>pot-uī</i>	<i>īi veya īvi</i>	<i>tulī</i>	<i>lātus sum</i>	
			<i>pot-uistī</i>	<i>īstī</i>	<i>tulistī</i>	<i>lātus es</i>	
İmperat.			—	<i>S. ī</i>	<i>fer</i>	<i>ferre</i>	
			—	<i>P. ite</i>	<i>ferte</i>	<i>feriminī</i>	
Subiunctivus	<i>Praes.</i>		<i>pos-sim</i>	<i>eam</i>	<i>feram</i>	<i>ferar</i>	
			<i>pos-sis</i>	<i>eās</i>	<i>ferās</i>	<i>ferāris</i>	
	<i>Imp.</i>			<i>pos-sem</i>	<i>īrem</i>	<i>ferrem</i>	<i>ferrer</i>
				<i>pos-sēs</i>	<i>īrēs</i>	<i>ferrēs</i>	<i>ferrēris</i>
<i>Perf. [2]</i>			<i>potu-erim</i>	<i>ierim</i>	<i>tulerim</i>	<i>lātus sim</i>	
			<i>potu-erīs</i>	<i>ierīs</i>	<i>tulerīs</i>	<i>lātus sīs</i>	
Inf.	<i>Praes.</i>		<i>pos-se</i>	<i>īre</i>	<i>ferre</i>	<i>ferri</i>	
	<i>Perf.</i>		<i>potu-isse</i>	<i>īvisse (isse)</i>	<i>tulisse</i>	<i>lātus esse</i>	
	<i>Fut.</i>		—	<i>itūr̄s esse</i>	<i>lātūr̄s esse</i>	<i>lātum iri</i>	
Part.	<i>Praes.</i>		—	<i>īēns, euntis</i>	<i>ferōns</i>	—	
	<i>Perf.</i>		—	—	—	<i>lātus</i>	
	<i>Fut.</i>		—	<i>itūr̄us</i>	<i>lātūr̄us</i>	—	
Gerund. Sup.			—	<i>eundum</i>	<i>ferendum</i>	—	
			—	<i>itum</i>	<i>lātum</i>	—	

[1] Sum Fiilinin *Fut*'u gibi, 3 cü *Plur.* poterunt.[2] *Fut. Perf.* ve *Pl-perf.* kurallı olarak *Perf.* Gövdesinden teşkil edilir.

KURALSIZ FİLLER

Indicativus	<i>Praes.</i>	<i>istiŋorum</i>	<i>istemiyorum</i>	<i>tercih ediyorum.</i>	<i>oluyorum.</i>
		volō	nōlō	mālō	fīō
		vīs	nōn vīs	māvīs	fīs
		vult	nōn vult	māvult	fit
		volumus	nōlumus	mālumus	(fimus)
<i>Fut.</i>	<i>S.</i>	vultis	nōn vultis	māvultis	(fitis)
		volam	nōlam	mālam	fīam
<i>Imp.</i>	<i>S.</i>	volēs	nōlēs	mālēs	fīēs
		volēbam	nōlēbam	mālēbam	fīēbam
<i>Perf.</i>	<i>S.</i>	volēbās	nōlēbās	mālēbās	fīēbas
		voluī	nōluī	māluī	factus sum
Imperat.	<i>S.</i>	voluistī	nōluistī	māluistī	factus es
		—	S. nōlī	—	fī
Subiunctivus	<i>Praes.</i>	—	P. nōlite	—	fite
		velim	nōlim	mālim	fīam
		velis	nōlis	mālis	fias
<i>Imp.</i>	<i>S.</i>	vellem	nōilem	māllem	fierem
		vellēs	nōllēs	māllēs	fierēs
<i>Perf.</i> [1]	<i>S.</i>	voluerim	nōluerim	māluerim	factus sim
		voluerīs	nōluerīs	māluerīs	factus sīs
Inf.	<i>Praes.</i>	velle	nōlle	mālle	fieri
	<i>Perf.</i>	volu-isse	nōluisse	māluisse	factus esse
	<i>Fut.</i>	—	—	—	factum iri
Part.	<i>Praes.</i>	volēns	nōlēns	—	—
	<i>Perf.</i>	—	—	—	factus
Gerund.		volendum	nōlendum	mālendum	—
Gerundv.		—	—	—	faciendus

[1] Fut. Perf. ve Pl-perf. kurallı olarak Perf. Gövdesinden teşkil edilir.

VERBA DEFECTİVA [1]

(Noksan Şekilli Fiiller)

Yalnız *Perf.* Gövdesi Zamanları bulunan Fiiller:

Cōepī. başladım; meminī, hatırlıyorum: ödī. nefret ediyorum

Indicativus			
<i>Perf.</i>	<i>coepī, başladım</i> v. b.	<i>meminī,</i> <i>hatırlıyorum</i> v. b.	<i>ödī, nefret ediyorum</i> v. b.
<i>Fut. Perf.</i>	<i>coepero başlamış</i> <i>olacağım</i> v. b.	<i>meminero,</i> <i>hatırlıyacağım</i> v. b.	<i>öderō nefret edeceğim</i> v. b.
<i>Pi-perf.</i>	<i>coeperam,</i> <i>başlamıştım</i> v. b.	<i>memineram</i> <i>hatırlıyordum</i> v. b.	<i>öderam, nefret ediyordum</i> v. b.
Subiunctivus			
<i>Perf.</i>	<i>coeperim, v. b.</i>	<i>meminerim, v. b.</i>	<i>öderim, v. b.</i>
<i>Pl-perf</i>	<i>coepissem, v. b.</i>	<i>meminissem, v. b.</i>	<i>ödissem, v. b.</i>
<i>Inf.</i>	<i>coepisse,</i> <i>başlamış olmak</i>	<i>meminisse,</i> <i>hatırlamak</i>	<i>odisse, nefret et,</i>
<i>Imperat.</i>		<i>S. memeto</i> <i>P. mementote</i>	
Participium			
<i>Perf.</i>	<i>coeptus,</i> <i>başlanmış</i>		<i>osus (az)</i> <i>nefret etmiş</i>
<i>Fut.</i>	<i>coepturus,</i> <i>başlayacak</i>		<i>osurus,</i> <i>nefret edecek</i>

DİKKAT | (i) *Meminī* ve *ödī* *Perf.* Gövdesi Zamanlarında *Praes* Zamanlarının anlamına gelmektedir.

(ii) *Cōepī* Fiilinin diğer Zamanları *incipio*'dan tamamlanır. Bu Fiilin *Pass. coeptus sum* şekli dahi vardır.

Noksan Şekilli diğer bazı Fiiller:—

Aiō, söylüyorum, tasdik ediyorum:—Indic. praes.: aio, ais, ait, aint; Imp.: aibam, v. s.: Subi praes.: aiāt, aiāt, part aiens.

Inquam deyorum:— *Indic. praes.: inquam, inquis inquit, inquimas inquitis, inquunt Imp.: inquebat, inquebant; Fut. S. inquires, inquiet; perf.: inquisti, inquit; Imperat.: inque, inquito.*

Fati, söylemek, konuşmak: | Indic. praes.: fatis, fatur; Fut. S.: fabor. fabitur; Imperat.: fare; part.: fantem. fatus; Gerund.: fandi; fando; Gerundv.: fandus.

[1] Bunlar bazı şekilleri noksan olan fiillerdir.

F İ L L E R C E T V E L İ

1 nci Çekim

Kurallı.

amō amā-re amāv-ī amāt-um, sevmek

Kuralsız.

dō da-re ded-ī dat-um, vermek

Deponens, kurallı.

cōnor cōnā-rī cōnāt-us, çalışmak

2 nci Çekim

Kurallı.

mone-ō monē-re monu-ī monit-um tavsiye etmek

Kuralsız.

doce-ō docē-re docu-ī doct-um, öğrenmek

tene-ō tenē-re tenu-ī tent-um, tutmak

ob-tine-ō -tinē-re -tinu-ī tent-um, işgal etmek^[1]

iube-ō iubē-rē iuss-ī iuss-um, emretmek

mane-ō manē-re māns-ī māns-um, kalmak

suāde-ō suadē-re suās-ī suās-um, ikna etmek

move-ō movē-re mōv-ī mōt-um hareket ettirmek

**re-spon- -spondē- -spond-ī -spōns- cevap vermek
de-ō re um**

ob-side-ō -sidē-re -sēd-ī -sess-um, muhasara et.

vide-ō vidē-re vīd-ī vīs-um, görmek

Deponens

pol-lice-or -licē-rī -licit-us sum, vadetmek

vere-or verē-rī verit-us sum, korkmak

[1] Teneō'nun (obtimeō gibi) diğer bileşik şekilleri: retineō, alıkmak; sustineō, üstünde tutmak, taşımak.

Semideponens.

aude-ō	audē-re	aus-us sum	<i>cesaret etmek</i>
gaude-ō	gaudē-re	gāvīs-us sum,	<i>sevinmek</i>
sole-ō	solē-re	solit-us sum,	<i>alışkın olmak</i>

3 üncü ve Karışık Çekim

reg-ō	reg-ere	rēx-ī	rēct-um,	<i>idare etmek</i>
dīc-ō	dīc-ere	dīx-ī	dictum,	<i>söylemek</i>
dūc-ō	dūc-ere	dūx-ī	ductum,	<i>seoketmek</i> [¹]
af-flig-ō	-flig-ere	-flīx-ī	-flīct-um,	<i>parçalamak</i>
īntel-leg-ō	-leg-ere	-lēx-ī	lēct-um,	<i>anlamak</i>
prō-spīc-i-ō	-spīc-ere	-spēx-ī	-spect-um,	<i>ileri bakmak</i>
vīv-ō	vīv-ere	vīx-ī	vīct-um,	<i>yaşamak</i>
īn-stru-ō	-stru-ere	-strūx-ī	-strūct-um,	<i>tertiplmek</i>

scrib-ō	scrib-ere	scrips-ī	script-um,	<i>yazmak</i>
ger-ō	ger-ere	gess-ī	gest-um,	<i>taşımak</i>
cōn-sūm-ō	-sūm-ere	-sūmps-ī	-sūmpt-um,	<i>sarfetmek</i>

ac-cēd-ō	-cēd-ere	-cess-ī	cess-um,	<i>yaklaşmak</i>
claud-ō	claud-ere	claus-ī	claus-um	<i>kapamak</i>
mitt-ō	mitt-ere	mīs-ī	miss-um	<i>göndermek</i> [²]

[1] Dūcō'nun bileşik şekilleri: trā-dūcō, *öteye geçirmek*; redūcō, *geri çekmek*.

[2] Mittō'nun bileşik şekilleri: ā-mittō, *kaybetmek*; com-mittō, (*muharebege*) *girişmek*; dīmittō, *etrafa yollamak*; o-mitto, *kaçırmak*.

sin-ō	sin-ere	sīv-ī	sit-um	<i>müsaade etmek</i>
co-gnōsc-ō	-gnōsc-ere	-gnōv-ī	-gnit-um,	<i>öğrenmek</i>
ī-gnōsc-ō	-gnōsc-ere	-gnōv-ī	-gnōt-um,	<i>affetmek</i>
cup-i-ō	cup-ere	cupīv-ī	cupīt-um	<i>arzu etmek</i>
quaer-ō	quaer-ere	quaesīv-ī	quaesīt-um,	<i>sormak</i>
pet-ō	pet-ere	{ peti-ī petīv-ī }	petīt-um,	<i>istemek</i>
pōn-ō	pōn-ere	posu-ī	posit-um,	<i>koymak</i>
disc-ō	disc-ere	didic-ī	—	<i>öğrenmek</i>
parc-ō	parc-ere	peperc-ī	parsum,	<i>esirgemek</i>
pell-ō	pell-ere	pepul-ī	puls-um,	<i>itmek</i>
re-pell-ō	-pll-ere	reppul-ī	repuls-um,	<i>geri itmek, püskürtmek</i>
oc-cīd-ō	-cīd-ere	cīd-ī	-cīs-um	<i>öldürmek</i>
con-tend-ō	-tend-ere	-tendī	-tent-um	<i>ilerlemek</i>
os-tend-ō	»	»	»	<i>göstermek</i>
ab-dō	-d-ere	-did-ī	-dīt-um,	<i>gizlemek</i>
crē-dō	»	»	»	<i>inanmak</i>
cōn-sistō	-sist-ere	stit-ī	-stit-um	<i>durmak</i>
re-sistō	»	»	»	<i>mukavemet et</i>
dē-lig-ō	-lig-ere	-lēg-ī	-lēct-um,	<i>seçmek</i>
vinc-ō	vinc-ere	vīc-ī	vict-um,	<i>yenmek</i>
re-linqu-ō	-linqu-ere	-līqu-ī	-lict-um,	<i>terk etmek</i>
cap-i-ō	-cap-ere	cēp-ī	capt-um,	<i>almak</i>

ac-cip-i-ō	-cip-ere	cēp-ī	ceptum , almak, kabul etmek ^[1]
fug-i-ō	fug-ēre	fūg-ī	—, kaçmak ^[2]
cōg-ō	cōg-ere	coēg-ī	cōaēt-um , icbar etmek
frang-ō	frang-ere	frēg-ī	frāct-um , kırmak,
fac-i-ō	fac-ere	fēc-ī	fact-um , yapmak ^[3]
iac-i-ō	-iac-ere	-iēc-ī	-iactum , atmak
con-ic-i-ō	-ic-ere	-iēc-ī	-iect-um , atmak ^[4]
<hr/>			
vert-ō	vert-ere	vert-ī	-vers-um , çevirmek ^[5]
re-scind-ō	-scin-ere	-scid-ī	-sciss-um , parçalamak
dē-fend-ō	-fend-ere	-fend-ī	-fēns-um , müdafaa etmek
in-cend-ō	-cend-ere	-cend-ī	-cēns-um , yakmak
cōn-scend-ō	-scend-ere	-scend-ī	-scēns-um , (gemiyeye) binmek
<hr/>			
cōn-stitu-ō	-stitu-ere	-stitu-ī	-stitūt-um , karar vermek
solv-ō	solv-ere	solv-ī	solūt-um , yelken açmak

Deponens:

fru-or	fru-ī	frūctus sum , faydalanmak
prō-gred-i-ōr	-gred-ī	-gress-us sum , ilerlemek
ē-gred-i-or	»	»
		çıkılmak

[1] Capiō'nun bileşik şekilleri (accipiō gibi): re-cipiō, geri almak; suscipiō, üzerine almak.

[2] Fugiō'nun bileşik şekli: cōnfugiō, iltica etmek.

[3] Faciō'nun bileşik şekilleri (cōnficiō gibi): dēficiō, terk etmek, çekilmek; officiō, yapmak; reficiō tamir etmek; praeficiō, ku-mandasına tayin etmek

[4] Iacio'nun bileşikleri (coniciō gibi): abiciō, atmak, reiciō, geri atmak; prōiciō, ileri atmak.

[5] Vertō'nun bileşik şekli: revertō, geri dönmek.

mor-i-or	mor-ī	mortu-us sum,	<i>ölmek</i>
nancīse-or	nancīse-i	nact-us sum,	<i>ele geçirmek</i>
nāse-or	nāse-ī	nāt-us sum	<i>doğmak</i>
pat-i-or	pat-ī	pass-us sum,	<i>duçar olmak, müsaade etmek</i>
pro-ficīse-or	ficīse-ī	-fect-us sum	<i>hareket etmek</i>
ūt-or	ūt-ī	ūs-us sum,	<i>kullanmak</i>
loqu-or	loqu-ī	locūt-us sum,	<i>konuşmak^[1]</i>
sequ-or	sequ-ī	secūt-us sum,	<i>takip etmek^[2]</i>
oblīvisē-or	oblīvisē-ī	oblīt-us sum,	<i>unutmak</i>
reminīse-or	reminīse-ī	-	<i>hatırlamak</i>

4 üncü Çekim

Kurallı.

audi-ō **audi-re** **audi-v-ī** **audi-t-um,** *işitmek*

Kuralsız:

sci-ō **sci-re** **sci-v-ī** **sci-t-um,** *bilmek^[3]*
dēsili-ō **-sili-re** **-sili-ī** **-sult-um,** *aşağıya atlamak*
veni-ō **veni-re** **vēn-ī** **vent-um,** *gelmek^[4]*

Deponens

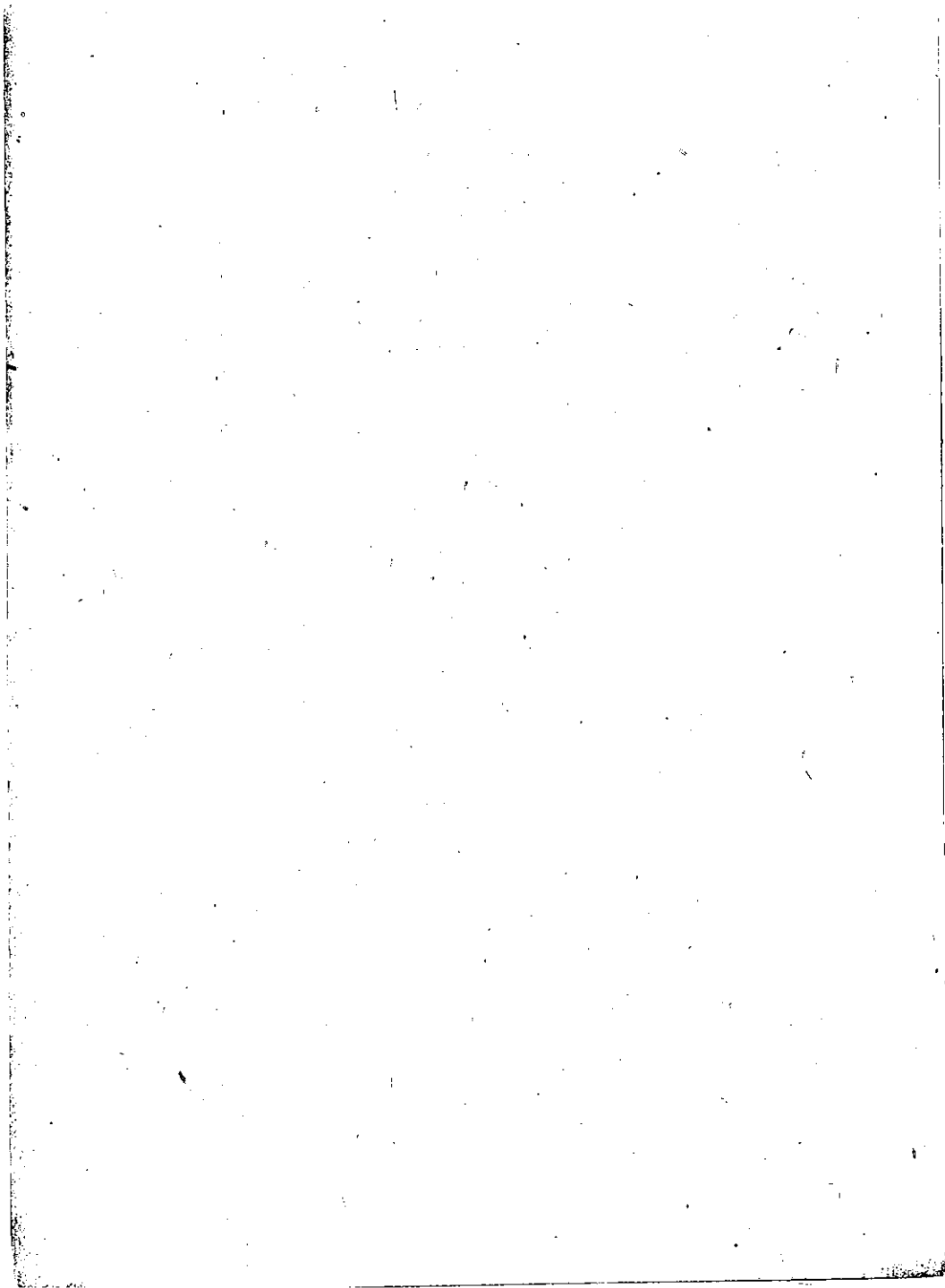
ori-or **orī-rī** **ort-us sum,** *kalkmak, doğmak*
co-ori-or » » » » »
poti-or **potī-rī** **potit-us sum,** *ele geçirmek*

[1] Loquor'un bileşik şekli : collóquor, (birlikte) konuşmak.

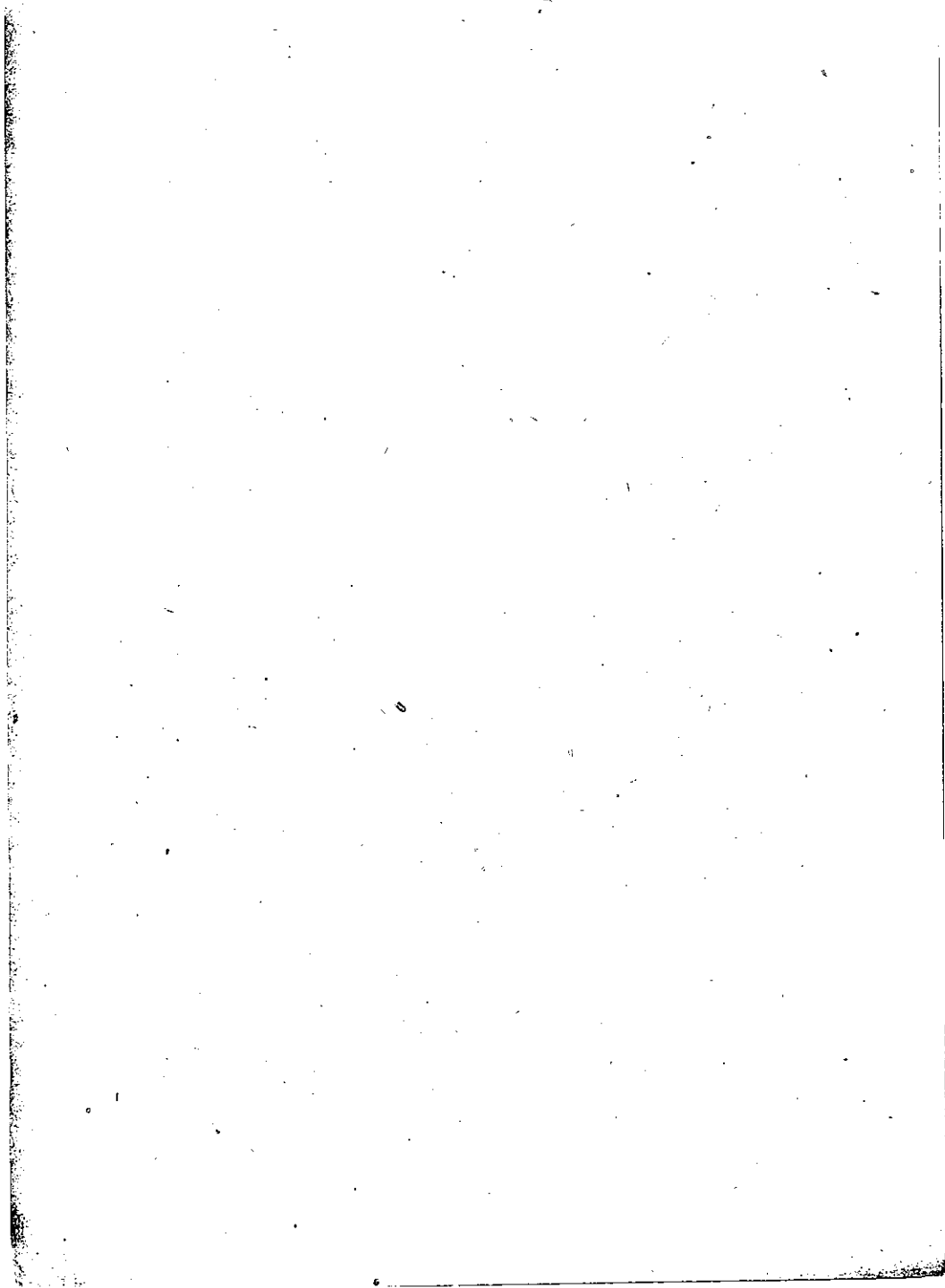
[2] Sequor » » insequor, prōsequor, takip etmek.

[3] Scio gibi : nesciō, bilmemek.

[4] Veniō'nun bileşik şekilleri : conveniō, birleşmek, toplanmak, perveniō, vasıl olmak; subveniō, yardıma gelmek.

LÛGATÇE

KELİMELER

L Â T İ N C E - T Ü R K Ç E

ā veya ab, *praep.+abl.* tarafı-
dan, -den
ab-dō, -dere, -did-ī, -dit-um,
(3), gizlemek
ab-eō, -īre, -īi, -itum, gitmek,
uzaklaşmak, s. 150
abbinc, *adv.* önce, evvel
ab -iciō, -icere, -iōc -ī, -iect
-um, *v.* Karış. Çek., atmak,
fırlatmak, S. 120
ab -sum, -esse, ē-fu-ī, *v.* Ku-
rals. uzakta olmak, bulun-
mamak.
ac, *coni.* ve
ac-cōd-ō, -cōdere, -cess-ī -cess-
um, *v.* (3), yaklaşmak.
ac-cipiō, -cipere, -cēp-ī, cept-
um, *v.* Karış. Çek. almak,
kabul etmek, s. 120
aci-ēs, ēī, *f.* harb saffi
ad, *praep.+acc.*, -e, -e doğru
ad-eō, -īre, -īi, -itum, -e gitmek,
yaklaşmak, s. 150
ad-sum, -esse, -fu-ī, *v.* Kurals.,

hazır olmak, bulunmak.
advent-us, -ūs. *m.* gelme, vasıl
olma, yaklaşma.
advers-us, -a, -um, *adi.* muhalif
elverişsiz: adversō flūmine,
akıntıya karşı, nehrin yu-
kartsına doğru, nehir yu-
kari.
aedific -ium, -ī, *n.* bina, yapı
aedific-ō, -āre, -āv-ī, āt-um, *v.*
(1), inşa etmek.
aeger, aegr-a, aegr-um, *adi.*
hasta.
aestās, ātis, *f.* yaz (mevsimi)
aestimō, -āre, -āv-ī, āt-um, *v.*
(1) takdir etmek, kıymet
vermek.
aet-ās, -ātis, *f.* yaş. çağ.
af- flīg-ō, -fligere, -flīx-ī, -flī-
ct-um, *v.* (3), parçalamak.
agmen, agminis. *n.* yürüyüş kolu
(kol (yürüyüş halinde bir
ordu)).
ala-cer, -cris, -cre, *adi.* çevik,
cevval.

ali-us, -a, -ud. *adi, pron.*, diğer, başka, öteki; *gen. sing. alius, dat. sing. aliī*

alter, -a, -um, (iki şeyde) diğer, öbür; *gen. alterius, dat. alterī.*

alt-us, -a, um, *adi.*, yüksek, derin.

amic-us, -ī, *m.* arkadaş, dost.

amitt-ō, -mittere, mīs-ī, -missum, *v.* (3) kaybetmek.

am-ō, -āre, -āv-ī, -āt-um, *v.* (1), sevmek.

an, *coni.* yoksa, veya (iki ihtimalli sorularda, s. 160)

anim-us, -ī, *m.* ruh

annus -ī, *m.* yıl, sene

ante, *praep+acc.* ve *adv.*, evvel önünde

anteā, *adv.* evvelce

Antōn-ius, -ī *m* Antonius (ad)

appellō, -āre, -āv-ī, -āt-um, *v.*(1) çağırarak, tesmiye etmek

apud, *praep.+acc.*, arasında

aqua, -ae, *f.* su.

arbitr-or, -ār-ī, -āt-us sum, *v. dep.* (1), bir kanaatte olmak, sanmak, saymak.

arc-us, ūs, *m.* yay

arm-a, ōrum, *n. pl.* silâhlar

armō, -āre, -āv-ī -āt-um, *v.* (1)

silâhlanmak, teçhiz etmek,

Athēn-ae, -ārum, *f. pl.* Atina; *Loc.* Athēnis.

atque, *coni.* ve

auctōrit-ās, -ātis, *f.* nüfuz, salâhiyet.

audāx, audāc -is, *adi.* cüretli (felix gibi).

audē-ō, audē-re, aus-us sum, *v.* (2), *semidep.* [1], cesaret etmek.

audi-ō, audī-re, audīv-ī, auditum, *v.* (4), işitmek, dinlemek.

aut *coni.* veya, ya: aut... aut, ya veya (ya)

av -is, is, *f.* kuş,

barbar -us, -a, um, *adi.* ecebebi, yabancı.

bell-um, -ī, *n.* harb

bene, (bonus'un *adv.*), iyi

benefic-ium, -ī, *n.* iyilik, lütuf.

brev-is, -e, *adi.* kısa (tristis gibi).

Brundis-ium, -ī, *n.* Brundisium (bir kasaba).

Caesar, Caesar -is *m.* Caesar (bir ad).

calamit-ās, -ātis, *f.* felâket, musibet, mağlûbiyet.

cant-ō, -āre, -āv-ī, at-um, *v.* (1) şarkı söylemek.

[1] *Semideponens* olan Fiiller yalnız *Perf.* Gövdesi Zamanlarında *dep.* dir.

cap-iō, capere, cēp-ī, captum, v.
Kariş. Çek., almak S. 120.

captiv us. -ī, m. esir, harb esiri
Capu-a, -ae, f. Capua (bir şehir)
caput, capit-is, n. baş: capitis
damnāre, ölūme mahkūm
etmek

carmen, carmin-is, n. şarkı, nağme
cār-us, -a, -um adi, aziz, sevgili.

castr-a, ōrum, n. pl. ordugāh.
celerit-ās, -ātis, f. sūrāt.
celeriter, adv. (celer, sūrātli'den)
sūrātle.

certior, certius, certiōris (certus'
un comp.) daha emin
certiōrem facere, haberdar et-
mek, haber vermek, S. 156.

Cicer-ō, -ōnis, m. Cicero (büyük
hatip).

civ-is, -is, c. yurttaş.
civit-ās, -ātis, f. devlet.

clām-or, clām-ōris. m. çılgılık, bağ-
rışma.

claud-ō, claudere, claus-ī, claus-
um, v. (3), kapatmak.

coep-ī, coepisse. v. defect. baş-
ladım

co-gnōsc-ō, gnōscere, -gnōv-ī,
gnit-um, v. (3) öğrenmek,
tahkik etmek.

ōg-ō, cōgere, co-ēg-ī, co-āctum,
v. (3)' zorlamak, icbar et-
mek; toplamak.

com-mitt-ō, -mittere, -mīs-ī,
-miss-um, v. (3) (muhare-
beye) tutuşmak, başlamak

commove-ō movē-re, -mōv-ī

-mōt-um, v. (2), yerinde
oynatmak, karıştırmak,
tahrik etmek.

cōn-ferō, cōn-ferre, con-tulī-
collātum. v. Kurals., top-
lamak; sō cōnferre, çekil-
mek, gitmek, S. 154

cōn-ficiō, -ficere, -fēc-ī, -fect-um
v. Kariş. Çek., bitirmek,
ikmal etmek, S. 120

cōnfid-ō fīdere, -fīs-us sum,
v. (3) semidep. itimat et-
mek, güvenmek.

cōn-firmō v. (1), takviye etmek
teyit etmek, iddia etmek.

cōn-fugiō, -fugere, -fūg-ī v. Ka-
rış. Çek., kaçmak, iltica
etmek. S. 12.0

cōn-iciō, -icere, -iēc-ī, -iect-um
v. Kariş. Çek., atmak, fırlatmak, S. 120.

cōn-or, ā-rī, āt-us sum, v. dep
(1). (bir şey yapmağa) ça-
lışmak, denemek, teşebbūs
etmek,

cōn-scend-ō, -scendere, scend-ī,
scōns-um v. (3), (gemiye)
binmek.

cōnsōns-ūs, -ūs, m, ittifak, oy
birliğı

cōn-sīd-ō, sīdere, -sēd-ī, sessum
v. (3), mevzi almak, yer-
leşmek, oturmak.

cōnsil-ium, -ī, n. plān, maksat,
tavsiye, karar.

cōn-sist-ō, sistere, -stit-ī -stit-
um, v. (3) durmak.

cōspect-us, -ūs, *m.* görme, görürme

cōn-stitu-ō, -stituere, -stitu-ī, -stitūt-um, *v.* (3), karar vermek, yerleştirmek, tanzim etmek

cōnsul, cōnsul-is, *m.* konsul
cōn-sūm-ō, -sūmere, -sūmps-ī, -sūmpt-um, *v.* (3), sarfetmek, bitirmek.

con-tend-ō, -tendere, -tend-ī
tent-um, *v.* (3), süratle ilerlemek, ilerlemek

content-us, -a, -um, *adi.* memnun, tatmin edilmiş-

con-tine-ō, -tinēre, -tinu-ī, -tent-um, *v.* (2), birlikte tutmak, tutmak, zaptetmek.

contul-ī, cōn-ferō'nun *perf.*

con-vocō, *v.* (1), bir araya çağır-mak, toplamak,

con-veni-ō, -veni-re, -ven-ī, -vent-um. *v.* (4), bir araya gelmek, toplanmak.

cō-ori-or, -ori-rī, ort-us sum, *v.* (4) *dep.* kalkmak, zuhur etmek, (fırtına) kopmak,

cōpi-a, -ae. *f.* bol miktar, bolluk; *-pl.* askerî kuvvetler, birlikler-

crēdō, crēdere, crēdid-ī, crēdit-um, *v.* (3), inanmak (*dat.* ile).

creō, -āre, -āv-ī, -āt-um, *v.* (1). yapmak, seçmek, tayin et-

mek.

cūī, Qui veya Quis'in *dat. sing.*
cuius, Qui veya Quis'in *gen. sing.*
culpō, āre, -āv-ī, āt-um, *v.* (1).
takbih etmek, zemmetmek,
muahaze etmek.

cum, *praep.* + *abl.*, ile
cum, *coni.*, ne zaman ki, -ği zaman, -ince: mademki; -ği için, S. 140,

cupid-us, -a, -um, *adi.* arzulu, istekli

cupiō, cupere, cupiv-ī, veya cupi-ī cupit-nm, *v.* Karış. Çek., arzu etmek, S. 120.

cūr, *adv.* interrog., neden, niçin
cūr-a, -ae, *f.* dikkat, ihtimam.
curr-us, -ūs, *m.* araba, harb veya yarış arabası.

curs-us, -ūs, *m.* istikamet, cihet, yol

custōdi-ō, custōdi-re, custōdiv-ī
custōdit-um. *v.* (4). beklemek, muhafaza etmek,

damnō, -āre, āv-um, *v.* (1). mahkūm etmek, capitis damnāre, ölüme mahkūm etmek

dō *praep.* + *abl.*, hakkında, -e dair, -den.

decem. *adi.* Çekimsiz, on

dō-fend-ō, -fendere -fend-ī, -fensum, *v.* (3), müdafaa etmek, korumak.

de-ficiō, -ficere, -fēc-ī -fect-um
v. Karış. Çek., terk etmek,
çekilmek, azalmak: kalma-
mak.

dē-lig-ō, -ligere, -lēg-ī, -lēct-um
v. (3) seçmek.

dēmēnti-a, -ae, f. delilik, cinnet

dē-mōnstrō, v. göstermek.

dēns-us, a -um, adi. sık, kesif.

dē-pōn-ō, -pōnere, -posu-ī. -po-
situm, v. (3) yere koymak,
bırakmak, (ümit) kesmek.

dē-sili-ō, -silire, -silu-ī, -sult-um
v. (4), yere atlamak.

dē-sist-o, -sistere, -stit-ī, -stit-
um v. (3). vaz geçmek
bırakmak.

dōtrīment-um, -ī, n, zarar, zi-
yan

deus, de-ī, m' tanrı. Bak. Ö-
ZET, 2 ci Çekim.

Diān-a, -ae, Diana (bir tanrıça)

dīc-ō, dicere, dīx-ī, dict-um' v.
(3) söylemek, demek.

difficil-is, -e, adi. zor (trīstis
gibi)

difficult-ās, -ātis. f. zorluk.

dīmīcō, v. (1). dövüşmek, har-
betmek, çarpışmak.

dī-mit t-ō, mittere, -mīs-ī, miss-
um v. (3). etrafa yollamak
dağıtmak.

disc-ō, discere, didic-ī, v. (3).
öğrenmek.

dīū, adv uzun müddet, Comp.

dīūtius.

dō, dare, ded-ī, dat-um, v. Ku-
rals., vermek.

doce-ō, docēre, docu-ī, doct-um,
v. (2) öğretmek, okutmak,

dom-us, ūs. f: ev; domī, evde
domum, eve, eve doğru,
S. 188

dōn-um, -ī, n, hediye

dubitō, v. (1) tereddüt etmek.

ducent-ī, ae, -a, adi. iki yüz

dūc-ō, dūcere, dūx-ī duct-um
v. (3). götürmek, sevket-
mek.

dulc-is, -e, adi. tatlı (trīstis gibi)

dum, conī. iken, esnada (umumi-
yetle *Indic. praes.* ile)
S. 186

duo, duae, duo, adi. iki, S. 116.

duodecim, adi, on iki (Çekimsiz)

dūr-us, -a, -um, adi. sert

dux, ducis, m. öndr, komutan

ō veya ex, praep. + abl., -den
dışarıdan.

ea, bak. is, ea, id, o, S. 110

eadem, bak, idem, S. 110

ef-ficiō, -ficere, -fēc-ī, fact-um
v. Karış. Çek. yapmak mey-
dana getirmek.

ef-fugiō, -fugere, -fūg-ī, v. Ka-
rış. Çek. kaçmak, kurtul-
mak S. 120

ego, ben, S. 108

ō- gredi-or, gred-ī -gress-us

- sum *v. dep.* çıkmak, (gemiden) inmek.
- ōgregiō, *adv.* fevkalâde, hayret verecek tarzda.
- ōloquenti-a, -ae. *f.* belâgat
- enim, *coni.* zira (Cümlede birinci kelimededen sonra gelir).
- eō, *adv.* oraya; ve *is'in abl.*, S. 110
- eō, *ire, iv-î veya ii, itum, v.* Kurlals., gitmek, S. 150
- epistul-a, -ae, *f.* mektup.
- ebues, *equit-is, m.* atlı, süvari,
- equitat-us, -ūs, *m.* süvari kuvveti, süvariler.
- eram, *sum'un Imperf.*
- ērudī-ō, ērudī-re ērudīv-ī, ērudīt-um *v.* (4), öğretmek, terbiye etmek.
- ērupti-ō, -ōnis. *f.* dışarı fırlama, atılma, çıkış veya huruç
- esse, *sum'un inf. praes.*
- et, *coni.*, ve
- eum, *is'in acc, m, sing.* S. 110.
- eundem, *idem'in acc m. sing.* s. 110
- euntem, *ēō'nun part. praes'i olan iens'in acc. sing.*
- ex veya ē, *praep. + abl.* -den dışarı, -den.
- ox-cē-dō, -cēdere, -cess-ī. -cess-um, *v.* (3) -i terk etmek, -den ayrılmak.
- ex-eō, -īre, -īi, *itum, v.* Kurlals., -den çıkmak, S. 150
- exercit-us, -ūs, *m.* ordu.
- existimō, *v* (1), takdir etmek kıymet vermek, saymak.
- explōrāt-or, -ōris, *m.* keşfedici gözcü, casus.
- ex-pōn-ō, -ponere, -posu-ī, positum *v.* (3). (gemiden) indirmek, karaya çıkarmak; izah etmek.
- exsili-um, -ī, *n.* sürgün. nefiy, tart.
- facile, *adv.* kolayca, kolay.
- facil-is -e, *adi.* kolay (tristis gibi).
- faciō, *facere, fēcī, fact-um, v.* Karışık Çek., yapmak.
- fact-um, -ī, *n.* iş
- facult-ās, .ātis, *f.* fırsat, imkân
- fals-us, -a, -um, sahte, yanlış, yalancı
- famēs, famis, *f.* açlık, kıtlık
- fēlix, felīc-is, *adi.* mesut, mutlu.
- ferō, *adv.* aşağı yukarı, hemen hemen.
- ferō, *ferre, tul-ī, lāt-um v.* Kurlals. taşımak, götürmek, S. 154
- fīli-a, -ae, *f.* kız, kerime; *dat. ve abl. pl.* filiabus.
- fīl-ius, -ī, *m.* oğul *voc sing.* fīli.
- fīn-is, -is, *m.* son; nihayet: *pl.* arazi, ülke, hudut,
- fīō, fierī, factus sum *v.* Kurlals., yapılmak, olmak, S. 156

firm-us, -a, -um, *adi.* metin, kuvvetli, sağlam.
 flūct-us, -ūs, *m.* dalga.
 flūmen, flūmin-is, *n.* nehir.
 fore, sum'un *inf. fut.* futūrus esse yerine.
 dur-us, a, -um *adi.* sert
 fort-is fort-e, *adi.* cesur (tristis gibi).
 fortiter, *adv.* cesaretle, cesurane, yiğitçe.
 frang-ō, frangere, frēg-ī frāctum, *v.* (3), kırmak, parçalamak.
 frāter, frāter-is, *m.* (erkek) kardeş, birader
 fraus, fraud-is, *f.* hile' ihanet.
 frēt-us, -a, -um, *adi.* güvenen, güvenerek, (*abl.* ile)
 fru-or, fru-ī, frūct-us sum. *v.* (3), *dep.* faydalanmak, malik olmak, mazhar olmak (*abl.* ile)
 fug-a, -ae, *f.* kaçma. firar
 fugiō, fugere, fug-ī, *v.* Karışık, kaçmak.
 Gai-us, -i, *m.* Gaius (bir ad)
 Gall-us -ī, *m.* Gallialı.
 gaude-ō. gaudē-re, gāvīs-us sum. *v.* (2) *semidep.* sevinmek, S. 224 not.
 ger-ō gerere, gess-ī gest-um' *v.* (3), taşımak, (harb) etmek.
 glad-ius' ī, *m.* kılıç.
 grav-is, -e, *adi.* ağır, şiddetli
 habe-ō, -habēre, habu-ī habit-

um, (2) malik olmak.

haec }
 hās } *bak.* bic

hast-a, -ae. *f.* mızrak.

hic, haec, hoc, bu, S. 112

hic, *adv.* burada.

hīs, hic'in *dat.* ve *abl. pl.*

hodiō, *adv.* bugün.

hom-ō, inis, *c.* insan.

hōr-a, -ae, *f.* saat.

hort-or, hortāt-us sum, *v.* (1),
dep. teşvik etmek, teşçi etmek.

hōrum, hic'in *gen. pl. m.* ve *n.*

hōs, hic'in *acc. pl. m.*

host-is, *c.* düşman.

huic, hic'in *dat. sing.*

huius, hic'in *gen. sing.*

im, *ccv.* zaten, evelce.

ībam, eō *gitmek'ten imperf.*

ibi, *adv.* orada.

īdem, eadem, aynı. S. 110

īdōne-us, -a, um, *adi.* uygun. elverişli, münasip.

īgitur, *coni.*, o halde, bu sebepten.

īgnav-us, a, um, *adi.* tembel

īgn-is' -īs, *m.* ateş.

īgnōsc-ō, ignōscere, ignōv-ī, ignōt-um, *v.* (3), affetmek (*dat.* ile).

īī, is'in *nom. pl. m.*

ille, illa, illud 0, S. 120

impediment-a, -ōrum, *n. pl.*
ağırlıklar (askeri)

impedi-ō, impedī-re impedīv-ī,
impedit -um, *v. (4) mâni*
olmak, engel olmak.

imperāt-or, ōris, *m.* komutan,
general.

imper-ō, āre, -āv-ī -āt -um. *v.*
(1), emretmek (*dat.* ile),
S. 176

im-us, -a, um *adi suprl.* en
aşağı, dip, S. 156

in-cend-ō, cendere, cend-ī, cēns,
-um, *v. (3)*, yakmak.

incol-a, -ae, *m.* bir yerin sa-
kini, yerli.

incrēdibil-is, -e, *adi.* inanılmaz
(tristis gibi).

indign-us, -a, -um, *adi.*, lâyük
değil, yakışmaz (*abl.* ile.)

in-eō, īre, -ī -itum, *v.* Kural-
girmek (bir karar) ver-
mek, ittihaz etmek, S. 150

in-fer-ō -ferre, intul-ī, illāt-um,
v. Kural- -e karşı (harb)
açmak, etmek, S. 154.

ingēns, ingentis, *adi* geniş, ce-
sim, iri, çok büyük

ingen-ium, -ī, *n.* kabiliyet,
kudret, istidat.

iniūri-a -ae, *f.* zarar, hasar,
haksızlık.

inquit, *v. defect.*, der veya
dedi.

in-sequ-or, sequ-ī -secūt-us.
sum, *v. (3) dep.* takip et-
mek, arkasından gitmek,

insidi- ae, -ārum *f. pl.*, pusu,
tuzak. hile.

in-stru-ō -struere, -strūx-ī
-strūct-um, *v. (3)*, ter-
tiplenmek, tertip etmek,
dizmek.

intel-leg-ō, -legere, lōx-ī, -lōct
-um, *v. (3)*, anlamak.

inter, *praep+acc.* arasında.
interim, *adv.* bu esnada, o sı-
rada

in-veniō -vēn-ī, vent-um *v.*
(4), bulmak.

ipse, ipsa, ipsum, *pron.*, kendi
kendisi, S. 130.

īr-a, ae, *f.*, hiddet, öfke

īre, eo'nun *inf praes*

is, ea, id *pron adi.*, 0, S. 110

ita; *adv.*; böyle, şöyle.

Italia, ae, -f. İtalya

iter, itineris *n.*, seyahat, yol-
culuk, yol

iubē-ō, iubē-re iuss-ī, iuss-um,
v. (2), emretmek.

iucund-us, -a, -um. *adi.* hoş,
tatlı

iudex, iudic-is, *m.*, hâkim, yar-
gıç.

Iuli-a, -ae, *f.* İulia

lab-or, -ōris <i>m.</i> , iş, mesai, gayret, sıkıntı	magn-us, -a, um, <i>adi.</i> büyük.
lapis, lapid-is, <i>m.</i> taş	maiest-ās, -ātis, <i>f.</i> ihtişam haşmet, büyüklük.
lāt-us, -a, -um. <i>adi.</i> geniş; ferro'nun <i>part. perf. pass.</i>	maior, maius, maiō-ris, daha büyük (magnus'un <i>comp.</i>); <i>pl.</i> maiorēs, ecdat, atalar
laudō, <i>v.</i> (1), methetmek, övmek.	mālō, mälle, mālu-ī, <i>v.</i> Kurals. tercih etmek, S. 152
lōgāt-us, -ī, <i>m.</i> elçi; yardımcı komutan, başkomutan (<i>dux</i>) yardımcısı	mandō, <i>v.</i> (1), tevdi etmek, havale etmek, emretmek (<i>dat</i> ile), S. 176.
legi-ō, -ōnis, <i>f.</i> , lejyon.	mane-ō, manē-re, māns-ī, mansum, <i>v.</i> (2), kalmak
Lentul-us, -ī, <i>m.</i> , Lentulus (bir ad).	man-us, -ūs, <i>f.</i> el; ve bir askerî müfreze, bir grup asker
leō, ōnis, <i>m.</i> aslan	mare, mar-is, <i>n.</i> deniz.
lōx, lōgis, <i>f.</i> , kanun	māter, mātr-is, <i>f.</i> anne.
liber, librī, <i>m.</i> , kitap.	māteri-a, -ae, <i>f.</i> kereste. madde.
līberō, <i>v.</i> , (1), serbest bırakmak, kurtarmak-	māvultis, mālō'nun <i>indic. praes</i> 2 ci Şah. <i>pl.</i>
libert-ās, -ātis. <i>f.</i> hürriyet.	mō, ego'nun <i>acc.</i> ve <i>abl.</i>
litter-ae, -ārum, <i>f. pl.</i> mektup.	mōcum, benimle.
loc-us, -ī, <i>m.</i> , yer, mevki.	medi-us, -a, -um, <i>adi.</i> ortası, yarısı, S. 156
longius, <i>adv. comp.</i> daha uzağa, daha uzakta, daha fazla, daha uzun (<i>müddet</i>)	melior, melius, meli-ōr-is, daha iyi (bonus'un <i>comp.</i>).
long-us, -a, -um <i>adi.</i> uzun	memori-a, -ae, <i>f.</i> hafıza, hatıra.
loqu-or, loqu-ī, locūt-us <i>sum v.</i> (3), <i>dep.</i> , söylemek, konuşmak.	mōns-a, -ae, <i>f.</i> masa
lūx, luc-is, <i>f.</i> ışık, ziya; prīmā lūce, gün ağarırken, tan ağarırken, fecirde, tan vakti.	menti-or, ment-ī-rī, mentit-us <i>sum v.</i> (4) <i>dep.</i> yalan söylemek.
magis-ter, -tri, <i>m.</i> hoca, öğretmen; baş, reis.	me-us, -a, -um <i>pron. posses.</i> benim, benimki.
	mihī, ego'nun <i>dat.</i>

miles, mîlit-is, *m.* asker.
 mîlitâr-is -e, *adi.* askeri (trîs-tis gibi)
 mîlle, *adi.* Çekms., bin; mîlle passûs, bir mil, S. 142
 minu-ō minuere, minu-ī, minūtum, *v.* azalmak.
 minus, *adv. comp.*, dâha az, az miser, miser-a, miser-um *adi* sefil, zavallı
 mitt-ō. mittere, mîs-ī, miss-um, *v.* (3), göndermek, yollamak.
 mod-us, -ī, *m.*, tarz, şekil.
 mone-ō, monē-re. monu-ī, monit-um, *v.* (2) tavsiye etmek.
 mōns, mont-is, *m.* dağ.
 mōnstrō, *v.* (1), göstermek,
 mor-a, *ae, f.* durma, tevakkuf.
 morb-us, -ī, *m.* hastalık.
 morior, mor-ī, mortū-us sum. Karış, Çek, *dep.* ölmek.
 mor-or, morā-rī, morāt-us sum, *v.* (1) *dep.* durmak, kalmak, eğlenmek, gecikmek; geciktirmek.
 mors, mort-is, *f.* ölüm.
 mōs, mōr-is, *m.* âdet, usul.
 move-ō, movē-re, mōv-ī, mōt-um (2), hareket ettirmek, nakletmek.
 mox, *adv.* yakında, az sonra.
 mulier, mulier-is, *f.* kadın
 multitūd-ō, -inis, *f.* çokluk, kalabalık.

mult-us, -a, -um, *adi.* çok, bir çok.
 mūni-ō, munī-re, mūniv-ī, mūnīt-um, *v.* (4), tahkim etmek.
 mūnītī-ō, ō-nis, *f.* tahkimat.
 mūr-us, -ī, *m.* duvar, sur.
 nam, *coni.* zira.
 nancisc-or, nancisc-ī, nact-us sum, *v.* (3) *dep.* ele geçirmek, bulmak, rasgelmek
 nāsc-or, nāsc-ī, nāt -us sum, *v.* (3) *dep.* doğmak dünyaya gelmek.
 nātūr-a, -ae, *f.* tabiat.
 nāvīgō, *v.* (1), seyretmek, (denizde) gitmek, sefer etmek.
 nāv-is, *f.* gemi.
 nō, *coni.* ki olmasın, olmasın diye; -yapmamasını, S. 134, 176
 -ne (birinci kelimeye eklenir) mi? S. 160.
 nec, *coni.* ne; ve +olumsuz. 3
 negōt-ium, -ī, *n.* iş, meşguliyet, görev
 nēmō, *acc.* nēmīnem, *dat.* nēmīnī (*gen.* nūllīus, *abl.* nūllō), *c.* hiç kimse.
 neque = nec.
 ne-sciō, -sci-re, sci-v-ī, veya sci-ī, -sciūt-um, *v.* (4) bilmek.
 neuter, neutra, neutrum *pron.*

adi. (iki şeyden) hiç biri.

nihil. n. Çekims. hiç bir şey.

nōbīs, ego'nun dat. ve abl. pl.

noce-ō, nocē-re, nocu-ī, nocit-um, v. (2), zarar vermek, fenalık etmek (dat. ile), s. 192.

nōlō, nōlle, nolū-ī, v. Kurals. istememek, s. 152.

nōmen, nōmin-is, n. ad, isim.

nōn, adv. -me (olumsuzluk zarfı); *nōnne, sorularda bk s. 160.*

nōndum, adv. henüz +olumsuz fiil,

nōs, ego'nun nom. ve acc. pl.

nos-ter, -tra, -trum, pron. adi. bizim, bizimki.

nox, noct-is, f. gece

nūll-us, -a, um, pron. adi. hiç bir, hiç biri (*gen. nūllī-us, dat. nūllī.*)

num, düz sorularda bk. s. 160, dolaylı sorularda bk. s. 174.

numer-us, -ī m. sayı, miktar.

numquam, adv. hiç bir zaman.

nunc, adv. şimdi

nūntiō, v. (1), bildirmek. haber vermek.

nūnti-us, -ī, m. haberci.

nūper, adv. son zamanlarda, geçende.

ob, praep+acc. -den dolayı. hasebiyle.

oblāt-us, -a, -um, offero'nun part. perf. pass.

oblīvīsc-or, oblīvīsc-ī, oblīt-us sum, unutmak (gen. ile).

obses, obsid-īs, c. rehine.

obtine-ō, obtinē-re, obtinu-ī, obtent-um, v. (2). elinde tutmak. işgal etmek.

obviam, adv. -e karşı, karşısu- na, karşılamak üzere.

occāsi-ō, -ōnis, f. fırsat.

oc-cīd-ō, -cīdere, -cīd-ī, -cīs-um, v. (3), öldürmek.

occupō, v. (1), ele geçirmek, işgal etmek.

octō, *adi.* Çekims., sekiz.

octōgintā, *adi.* Çekims. seksen

of-ferō, offerre, obtul-ī, ob-
lāt-um *v.* Kurals. sun-
mak, takdim etmek. gös-
termek.

ōlim, *adv.* vaktiyle, bir za-
manlar.

o-mitt-ō, -mittere, -mīs-ī,
-miss -um, kaçırmaq,
kaybetmek.

omn-is, -e, *adi.* bütün, hepsi.

onus, oner-is, *n.* yük.

oppid-um, -ī *n.* kasaba.

oppugnō, *v.* (1), hücum etmek
taarruz etmek.

oppugnāti-ō, -ōnis, *f.* hücum,
taarruz.

opus, oper-is, *n.* iş, eser.

ōrdō. ōrdin-is, *m.* sıra, dizi,
nizam, sınıf.

ori-or, ori-rī, ort-us *sum, v.*
(4) *dep.* kalkmak. doğ-
mak, neşet etmek.

ōrō, *v.* (1), rica etmek, yal-
varmak.

ort-us, -a, -um, orior'un *part.*
perf.

os-tend-ō, -tendere, -tend-ī,
-tent -um *v.* (3), göster-
mek.

pal-ūs, -ūdis, *f.* bataklık.

parc-ō. parcere, peperc-ī, pars-
-um, *v.* (3), esirgemek
(*dat.* ile)

pāre-ō. pārē-re, pārū-ī, *v.* (2),
itaat etmek (*dat.* ile)

parō, *v.* (1), hazırlamak.

pars. part-is, *f.* kısım, taraf,
parça.

parvus, a, um, *adi.* küçük

pass-us, -ūs, *m.* adım: mülle
passūs, bir mil, s. 142.

pass-us, -a, -um, patior'un
part. perf.

pass-us, -a, -um, pandō'nun
part. perf. pass., yayıl-
 mış, uzanmış, imtidat e-
 den.

pater, patr-is, *m.* baba.

patior, pat-ī, pass-us sum, *v.*
 Karış. Çek. *dep.*, müsa-
 ade etmek, duçar olmak.

patri-a, -ae, *f.* yurt, vatan,
 memleket.

pauc-ī, -ae, -a, *adi. pl.* bir kaç.

paulō, *adv.* az, biraz, bir par-
 ça.

pāx, pāc-is, *f.* sulh, barış.

ped-es, -itis, *m.* piyade kuvve-
 ti, piyadeler

pell-ō, pellere, pepul-ī, puls-um,
v. (3), itmek, taretmek,
 sürmek

per, *praep+acc.* -içinden, -a-
 rasından, -den.

per-eō, -īre, -iī -itum, *v.* Ku-
 rais., telef olmak, mah-

volmak, belâk olmak, s.

150.

per-ferō, -ferre, -tul-ī, -lat-um
v. Kurals. katlanmak, da-
 yanmak, tahammül etmek,
 s 154.

pericul-um, -ī, *n.* tehlike.

perit-us, -a, -um, *adi.* -de tec-
 rübeli, mahir, mütehassıs
 (*gen. ile*)

per-suāde-ō, suādō-re, -suās-ī,
 -suās-um, *v.* (2), ikna et-
 mek, kandırmak (*dat ile*)

perterrit-us, -a, um, *adi.* kork-
 muş, korku veya dehşete
 düşmüş.

per-veniō, -venire, -vên-ī,
 vent-um *v.* (4), vasıl ol-
 mak, varmak, gelmek.

pet-ō, petere, petiv-ī veya pe-
 tiī, petit-um, *v.* (3), is-
 temek. rica etmek s. 176

placet, *v.* (2), Şahıs., hoş a gi-
 der. hoşuna gider.

plūrim-us, -a, -um, *adi.* pek
çok, ekserisi (*multus'un*
superl.)

plūs, plūr-is, *adi.* daha çok,
daha ziyade (*multus'un*
comp.)

pollice-or, pollicō-rī, pollicīt-us
sum, *v.* (3) *dep.* vadedmek

pōn-ō, pōnere, posu-ī, posit-um
v. (3), koymak, kurmak.

pōns, pont-is, *m.* köprü.

popul-us, -ī. *m.* halk, millet

port-a, -ae, *f.* kapı.

portō, *v.* (1), taşımak, götür-
mek.

possum, posse, potu-ī *v.* Ku-
rals. yapabilmek, mukte-
dir olmak, -e bilmek, e-
linden gelmek.

post, *praep+acc.* sonra; *ve adv*
s. 186.

posteā, *adv.* sonra, bilâhare.

poster-us, -a, -um, *adi.* ertesi,
daha sonraki.

postquam, *coni.* -den sonra

postulō, *v.* (1), istemek, taleb-
etmek. s. 176

potenti-a, -ae, *f.* kudret, ikti-
dar.

poti-or, potī-rī, potīt-us sum,
v. (4), *dep.* ele geçirmek,
kazanmak, -e sahip olmak.
(*abl.* veya *gen.* ile).

potu-ī, possum'un *perf.*

praed-a, -ae, *f.* ganimet.

prae-ficiō, ficere, fāc-ī, fect-
um, *v.* Karış. Çek., kuman
dasına veya başına tayin
etmek, komutanı yapmak
(*acc.* ve *dat.* ile).

praem-ium, -ī, *n.* mükâfat.

praesid-ium, ī, *n.* muhafız kuv-
vet, garnizon.

prec-or, precā-rī, precāt-us
sum, *v.* (1), *dep.* rica et-
mek, yalvarmak. dua et-
mek. s. 176.

primum, *adv.* evvelâ, ilkönce.

prīm-us, -a, -um *adi.* birinci, ilk.

prīstin -us, -a, -um *adi* evvelki
ilk, eski

prīusquam, *coni.* -den evvel,
önce.

prō, *praep* + *abl.* için, namına
lehine, uğruna; önünde.

procul, *adv.* uzak, uzakta.

proel-ium, -ī, *n.* muharebe.

proficisc-or, proficisc-ī, profect-
us sum, *v.* (3) *dep.* hare-
ket etmek, yola çıkmak

prō-gredi-or, -gred-ī, -gress-us
sum. *v.* (3), *dep.* ilerlemek

prohibe-ō, prohibē-re, prohibu-ī
prohibit-um, *v.* (2), mâni
olmak.

prō-icio, -icere, -iēc-ī, -iect-um,
v. Karış. Çek., ileri at-
mak, terketmek, unutmak.

prope, *adv.* yakın, hemen he-
men; ve *praep* + *acc.*

prō-sequ-or, sequ-ī, -secūt-us
sum, *v.* (3). *dep.* takip
etmek, refakat etmek.

prō-spiciō, -spicere, -spex-ī,
-spect-um, *v.* (3), İleri
bakmak; temin etmek.

proxim-us, -a, -um, *adi.* gelecek,
ertesı

prudenti-a, -ae, *f.* önceden gör-
me, anlayış, basiret, bilgi.

puell-a, -ae, *f.* kız, genç kız.

puer, puer-ī *m.* oğlan, çocuk.

Pugnō, *v.* (1), harbetmek, sa-
vaşmak.

pul-cher, -chra, -chrum, *adi* gü-
zel.

pūni-ō, pūni-re, pūniv-ī pūnit,
um, *v.* (4), cezalandırmak

putō, putāre, putāv-ī putā-tum,
v. (1), düşünmek, zannet-
mek, saymak, takdir et-
mek.

quaer-ō, quaerere, quaesiv-ī,
quaesit-um, *v.* (3), sormak,
tahkik etmek. S. 174.

quāl-is, -e, *pron. adi.*, nasıl?
ne cins?

quam, -den, S. 158; *sup. erl.* ile=
mümkün mertebe fazla S. 158

quam' quī ve quis'in *acc. fem.*
sing.

quamdiū, *adv.* ne müddet? ne
kadar?

quandō *adv. interrog.* ne zaman?

quant-us, -a, -um, *adi.* ne bü-
yüklükte? ne kadar? ne
kadar büyük?

quāre, *adv. interrog.*, ne sebep-
ten? neden? ne suretle?
nasıl?

quart-us, -a, -um, *adi* dördüncü.

quattuor, *adi* çekims., dört.

-que (bitişik), ve; terrā marique
karada ve denizde

quī, quae, quod, *pron.*, ki o (*rel.*
S. 148; *interrog.* S. 158)

quis, (quis), quid?, *pron inter-*
rog. kim? ne?, S. 158.

quis, qua, quid, *pron indef.* her
hangi

quō, *adv.* nereye?: ve qui'nin
abl.

quōd, *coni.* zira S. 138; ve qui-
nin *neut. sing.*

quōmodo, *adv. interrog.* nasıl?
ne' tarzda?

quoniam, *coni.*, mademki

re-cipiō, -cipere, -cēp-ī, cept-
um, *v.* Karış. Çek-, geri
almak; sē recipere, geri
çekilmek; (korkuyu) atmak
toparlanmak

regīn-a, -ae, *f.* kraliçe

re-liquō, -linquere, -liqu-ī, -lict-
um, *v.* (3), bırakmak,
terk etmek.

reliqu-us, -a, -um, *adi.* kalan,
mütebaki

reminisc-or, reminisc-ī, *v.* (3),
dep. hatırlamak (*gen.* ve-
ya *acc.* ile)

re-pell-ō, repellere, reppul-ī
repuls-um, *v.* (3), geri
atmak, taretmek, püs-
kürtmek.

rēs, re-ī *f.* şey, mesele, iş.

re-scind-ō, -scindere, -scid-ī,
sciss-um, *v.* (3), parçala-
mak, yıkmak.

re-servō, *v.* (1), (bir maksat
için) saklamak, ayırmak,
ihtiyatta bulundurmak.

re-sist-ō, -sistere, -stit-ī, *v.* (3)
mukavemet etmek, karşı
koymak, dayanmak (*dat.*
ile).

re-sponde-ō, -spondē-re, -spond-
-spons-um, *v.* (2), cevap
vermek.

respūblic-a, reīpūblica, *f.*
cumhuriyet, devlet, siya-
set (her iki kısım da çe-
kilir.)

re-tine-ō, -tinē-re, -tinu-ī-tent-
um *v.* (2), geri tutmak,
zaptetmek, menetmek.

re-vert-ō, -verterē,
vert-ī ver-sum, *v.* (3),
geri dönmek, dönmek.

rēx, rēg-is, *m.* kiral.

rīp-a, -ae, *f.* kıyı, sahil.

rīv-us, -ī, *m.* çay, ırmak,

rogō, *v.* (1), sormak.

Rōm-a, -ae, *f.* Roma.

rota, -ae *f.* tekerlek.

saepe, *adv.* çok kere, sık sık,
ekseriya.

sagitt-a, -ae, *f.* ok.

salt-ō, -āre, (1) dans etmek

sal-ūs, ūtis, *f.* kurtuluş, selâ-
met.

sanguis, sanguin-is, *m.* kan.

sapi-ēns, -entis, *adi.* akıllı, ârif.

satis, *adv.* kâfi, yetişir.

sciō, scire, sciv-ī veya sci-ī,
scit-um, *v.* (4), bilmek.

scribō, scribere, scrips-ī, script-
um, *v.* (3), yazmak.

sē, *pron refl.* kendisini, kendilerini, S. 126.

secund-us, a, -um, *adi.* ikinci; uygun, muvafık, müsait;

secundō flūmine, akıntı istikametinde, nehirden aşağıya doğru (karşl. adversō flūmine).

sed, *coni.* fakat

sede-ō, sedē-re, sēd-i, sessum. (2) oturmak.

semper, *adv.* daima

sequ-or, sequ-i, secūt-us sum, v. (3), *dep.* takip etmek.

servō, v. (1), kurtarmak. muhafaza etmek.

serv-us, -ī, m. köle, esir

sex, *adi.* Çekims., altı.

sic, *adv.* böyle, şöyle, öyle.

sign-um, -ī, n. işaret, sancak.

silent-um, i, n. sessizlik, sükûnet.

silv-a, -ae, f. orman, ağaçlık.

simul ac, *coni.* -olur olmaz.

sine, *praep.* + *abl.* siz, -olmadan

sin-ō, sinere, sīv-i, sit-um, v. (3), müsaade etmek.

sōl, sōl-is, m. güneş.

sole-ō, solē-re, solit-us sum, v. (2); *semidep.* alışkan olmak, alışık olmak, âdetinde, alışık olmak, S. 228. not.

sōl-us, -a, -um, *adi.* yalnız, tek başına (*gen.* sōlius; *dat.* sōlī).

solv-ō' solvere, solv-i, solūt-um v. (3), çözmek, serbest bırakmak; yelken açmak, açılmak.

sor-or, sor-ōris, f. kız kardeş,

specul-or -ā-rī, āt-us sum, v. (1), *dep.* keşif yapmak' gözetlemek.

spēr-ō, v. (1), ümit etmek.

spēs, spe-i f. ümit.

statim, *adv.* derhal.

strepit -us, -ūs, m. gürültü.

stud-ium, -ī, n. gayret, hirs, şevk.

stult-us -a, -um, *adi.* budala, aptal.

suāde-ō, suādē-re, suās-i, suās-um v. (2), ikna etmek, kandırmak, ısrar etmek (*dat.* ile)

sub-eō, -ire, -iī, -itum v. Kurals., maruz kalmak, duçar olmak S. 150.

subitō, *adv.* birdenbire' âni olarak

subsid-ium, -ī, n. yardım, imdat

sub-veniō, -venire, -ven-i, vent-um, v. (4), yardımına gelmek, yardıma gelmek (*dat.* ile).

summ-us, -a, -um, *adi.* tepe, zirve S. 156., .en yüksek, çok yüksek.

sūm-ō, sūmere, sūmps-i, sūmpt-um, v. (3), almak.

superior, superius, superi-ōris,
adi. daha yüksek önceki
 evvelki (suprā, yukarıda,
 üstte, evvelki kelimesinden
compar. adi)

superō, *v.* (1), mağlûp etmek,
 yänmek, galip gelmek.

sus-cipiō, -cipere, -cēp-ī, cept-
 um *v.* Karış, Çek., üze-
 rine almak, girişmek,
 deruhte etmek,

sus-tine-ō, tinē-re, -tinu-ī tent-
 um, *v.* (2), üstünde tut-
 mak, taşımak.

su-us, a, -um, - *pron* ve *adi. poss.*
 kendi-, kendisinin, kendi
 lerinin, -i

Syrācūs-ae, -ārum, *f. pl.* Sy-
 rakousai (bir şehir).

tāl-is, -e, *pron.* ve *adi. demons-*
 tr. böyle, şöyle. öyle.

tam, *adv.* öyle.

tamen, *coni.* mamafi, bununla
 beraber, ise.

tant-, us, -a, -um, *pron.* ve *adi.*
demostr. o kadar büyük

Tarent-um, - ī, *n.* Tarentum
 (bir şehir)

te, tū-nun *acc.* ve *abl.* seni,
 senden.

tecum, senile, seninle beraber

tāl-um, - ī *n.* ok, harbe, silāh,
 (atılan) silāh.

tempest-ās, ātis, *f.* fırtına; hava

templ-um, ī, *n.* mabet.

tem-pus, -poris, *f.* zaman.

tene-ō, tenē-re* tenu-ī, tent-um
 (2) tutmak

terg-um, -ī, *n.* arka.

terr-a, -ae, *f.* toprak, memleket

terre-ō, terrē-re, terru-ī, territ-
 um, *v.* (2) korkutmak.

terti-us, -a, -um, *adi.* üçüncü

tibi, tū'nun *dat.*, sana, senin için.

time-ō, timē-re, timu-ī, *v.* (2)
 korkmak.

timid-us, -a, -um, *adi.* korkak.

tim-or, -ōris, *m.* korku.

tot-us, -a, -um, *adi.* tekmil, bü-
 tün (*gen.* tōtius, *dat.* tōtī).

trā-dūc-ō, -dūcere, -dūx-ī, dūct-
 um, *v.* (3). geçirmek, öte-
 sine geçirmek, -den öte-
 ye geçirmek.

trāns, *praep.* + *acc.* ötesine,
 ötesinde

trāns-eō, -ire, -ii, -itum *v.* Ku-
 rals. geçmek, ötesine geç-
 mek. S. 150.

trecent-ī, -ae, -a, *adi.* üç yüz.

trēs, tria, *adi.* üç.

tribus, tres'in *dat* ve *abl.*

trist-is, -e, *adi.* mahzun, kederli.

tū, *pron. pers.* sen, S. 108.

tul-ī, ferō'nun *perf.*

tum, *adv.* o zaman.

tumult-us, ūs, *m.* karışıklık, kar-
 gaşalık, isyan.

turp-is, -e, *adi.* ayıp, âdi (tris-
 tis-gibi).

turr-is, -is, *f.* kule

tu-us, -a, -um, *pron.* ve *adi.* poss.
aenin, seninki

ubi, *adv. relat., coni.* -ne za-
man ki, ki o zaman, ora-
da, S. 140, 174

üll-us, -a, -um, *pron., adi.* hiç
bir (*gen. sing.* üllius, *dat.*
sing. ülli).

ünā, *adv.* birlikte, beraber.

unde, *adv. relat.* ki oradan.

ün-us, -a, um, *adi.* bir (*gen.*
sing. ünūs, *dat sing* üni).

urbs, urb-is, *f.* şehir.

ūs-us, -ūs. *m.* fayda, tecrübe.

ūs-us, a-, -um, ūtor'nun *part.*
perf.

ut, *coni.* -için, diye, ki, S. 134,
146, 176.

uter, utra, utrum, *pron. adi.* (iki
şeyden) hangisi, hangi
(*gen.* utrius, *dat* utri).

ūtil-is, -e, *adi.* faydalı (trīstis
gibi).

ūt-or, ut-ī, ūs-us *sum v.* (3),
dep. kullanmak (*abl.* ile)

utrum... an, *coni.* acaba mi...
yoksa mi, S. 174

velim, volo'nun *subi. praes.*
vellem, volo'nun *subi imperf.*
vēlōx. vēlōc-is, *adi.* süratli

(fēlix gibi).

veniō, venīre, vēn-ī, vent-um,
v. (3), gelmek.

vent-us, ī, *m.* rüzgâr.

verb-um, -ī *n.* kelime söz.

vere-or, verērī, verit-us *sum,*
v. (2), *dep.* korkmak.

vert-ō, vertere, vert-ī, vers-
um, *v.* (3), çevirmek,
döndürmek.

vēr-us -a, -um, *adi.* doğru,
gerçek.

vest-er, -tra, -trum, *adi.* sizin,
sizinki, -iniz.

vetus, veter-is, *adi.* eski, ka-
dīm.

vi-a, -ae, *f.* yol, sokak.

victōri-a, -ae, *f.* zafer.

vīc-us, -ī, *m.* köy.

vide-ō, vidēre, vīd-ī, vīs-um *v.*
(2) görmek.

vigili-a, -ae, *f.* nöbet.

vinc-ō, vincere, vīc-ī, vict-um
v. (3), yenmek, mağlūp
etmek, galip gelmek.

vincul-um, -ī *n.* zincir.

vir, vīr-ī, *m.* erkek, kimse, zat,
S. 200

virt-ūs, ūtis, *f.* cesaret, şecaat,
yiğitlik.

vīv-ō. vīvere, vīx-ī vict-um, *v.*
(3), yaşamak.

viv-us -a, -um, *adi.* sağ; ha-
yatta, yaşayan.

vix, *adv.* zorlukla, ancak.

vīxī, vīvō'nun *perf.*

vōbīs, tū'nun *dat. ve abl. pl.*

vocō *v. (1)*, çağırmaq.

volō, velle, volu-ī, *v. Kuralı.*
istemek, arzu etmek, S, 152.

vōs, tū'nun *nom. ve acc. pl.*

vōx, vōc- is *f. ses.*

vulnerō, *v. (1)*, yaralamak,

vulnus, vulner-is, *n. yara.*

vultis, volō'nun *Indic. praes.*
2 ci Şahıs, *pl.*

TÜRKÇE—LÂTİNCE

açılmak, (denize-), solv-ō, sol-
vere, solv-ī, solūt-um, v (3)

açlık, fam-ōs, -is, f.

ad, nōmen, nōmin-is, n.

adam, vir, vir-ī m.; homo, ho-
minis, m.

âdetinde olmak, soleō. solēre,
solit-us sum, v. (2), se-
midēp.

adım, pass-us, -ūs, m.

âdi, torp-is, -e, adi. (trīstis
gibi)

ağaçlık, silv-a, -ae, f.

ağır, grāv-is -e, adi. (trīstis
gibi)

ağırca, ağır surette, graviter,
adv.

ağırlıklar, impediment-a, -orum,
n. pl.

akıllı, sapiōns,-entis. adi.

alışık (alışmış) olmak, soleō,
solēre, solit-us sum, v.
(2) semidēp.

^Aallāh, deus, de-ī, m. bak. Ö-
ZET, 2 ci Çekim.

almak, capiō, capere, cēp-ī,

capt-um, v. Karış. Çek.: (=ka-
bul etmek), ac-cipiō -ci-
pere, -cēp-ī, -cept -um
v. Karış. Çek.; (bir ka-
rar-), (consilium) in-ō, in-
-īre, in-ī -itum, v. Ku-
rals. S. 150.

altı, sex, adi Çekims.

ancak, vix, adv.

anlamak, intel-leg-ō, legere,
-lēx-i, -lēct-um v. (3).

anne, mäter, mät-r-is, f.

araba, curr-us, ūs, m.

arasında, inter, praep. + acc.

arasından, per, praep. + acc.

arazi, (=ülke), fīnēs, fīnium,
pl. (sing. fīnis = son
nihayet)

arka, terg-um, -ī, n.

arkadaş, amīc-us, -ī, m.

arkasında, post, praep + acc.

arzu etmek, cupiō, cupere, cu-
piv-ī, cupit-um, v. Ka-
rış. Çek. S. 120,

arzusunda, arzu eden, cupid-us,
-a, -um, adi.

asker mîles, mîlit-is, *m.*
 aslan, leō, leōn-is, *m.*
 aşığı yukarı, ferē, *adv.*
 âşık olmak, amō, *v.* (1).
 atalar, maiōr-ēs, -um, *m. pl.*
 ateş, ign-is, -is, *m.*
 atlamak, (aşığı-), dē-sili-ō,
 -silī-re, -silu-ī, -ult-um,
v. (4)
 ath, eques, equit-is, *m.*
 atmak, con-iciō, -icere, -īec-ī
 iect-um, *v.* Karış. Çek.,
 S. 120
 avdet etmek, redeō, redīre,
 redīī, reditum, *v.* Kurâls,
 S. 120
 ayıp, turp-is -e, *adi.* (trīstis
 gibi)
 az (miktar), pauc-ī, -ae, -a,
adi (hemen daima *pl*)
 az, azıcık, paulum, *adv.*
 aziz, cār-us, -a,-um, *adi*
 az sonra, mox, *adv.*
 baba, pater, patr-is, *m.*
 bağırışma, clām-or, ōris, *m.*
 barış, pāx, pac-is, *f.*
 baş, (=âmir), magis-ter, -rī, *m*
 başka, ali-us, -a, -ud, *pron. adi*
 (*gen. sing* alius; *dat. sing.*
 aliī)
 başlamak, in-cipiō, ciperē cōp-i
 -cept-um, *v.* Karış.
 Çek., S. 120

bazıları... bazıları, aliī... aliī
 bekçi, custōs, custōd-is, *m.*
 beklemek, custōdi-ō custōdi-re,
 custōdīv-ī, custōdit-um,
v. (4)
 belagat, ēloquenti-a, -ae, *f.*
 ben, ego. S. 108
 benim me-us, -a, -um. *pron*
adi.
 beyhude, frūstrā, *adv.*
 bırakmak, re-liqu-ō -linquere.
 -līqu-ī, -lict-um, *v.* (3)
 bildirmek, nūntiō, -āre, -āv-ī
 āt-um, *v.* (1); certiōrem
 facere
 bilmek, sciō, scīre, scīv-ī
 scīt-um, *v.* (4)
 bin, mīlle, S. 142
 bina, aedific-ium, iī, *n.*
 binmek (gemiye-), con-scend-ō
 -scendre, -scend-ī, -cōns-
 um, *v.* (3) (*acc. ile*).
 bir, ūn-us, -a, -um, *adi.* (*gen.*
 ūniūs; *dat.* ūnī)
 bir çok, mult-us, -a, -um, *adi.*
 biri, (iki şeyden-), alter, -a
 um, (*gen.* alteriūs; *dat.*
 alterī)
 bir kısmı... diğerleri, aliī... aliī
 birinci, prīm-us, -a, -um, *adi.*
 bitirmek, cōn-ficiō, -ficere, fē-
 c-ī, fect-ūm, *v.* Karış,
 Çek. S. 120.
 bitap, cōnfect-us, -a, -um' *adi.*
 bizim, noster, -tra, -trum.
 bizimki, nos-ter, -tra, -trum.
 bizzat, ipse, S. 130

bolluk, (=bol miktar), *copi-a*,
ea, f.

boş yere, *frūstrā*, *adv.*

böyle, *ita*, *sic*, *adv.*; *tal-is*, -e,
adi. (*tristis* gibi)

bu, *hic*, *haec*, *hoc*, S. 112

bugün, *hodiē*, *adv.*

bununla beraber, *tamen*, *coni.*

bu sebepten, *igitur*, *coni.*

bütün, *omnis*, *omne*, *adi.* (*tristis*
gibi); (=tekmil), *tōt-us*
-a, -um. *adi.* (*gen. tōtius*;
dat. tōtī)

büyük, *magn-us*, -a, -um, *adi.*;
(ne kadar-), *quant-us*, a,
um, *adi.*;
(o kadar-), *tant-us*, -a
-um, *adi*

Caesar, *Caesar*, *Caesar-is*, m.

cesaret, *virt-ūs*, *ūtis*, f.

cesaret etmek, *sude-ō*, *audē-re*
aus-us sum, v. (2) *semidep*

cesaretle, *cesurane*, *fortiter*
adv.

Cesim, *ingēns*, *ingent-is*, m.

cesur, *fort-is*, -e, *adi* (*tristis*
gibi)

cevap vermek, *re-sponde-ō*, *spon*
dēre, -*spond-ī* *spōns-um*,
v. (2)

cezalandırmak, *pūni-ō*, *pūni-re*
pūnīv-ī, *pūnit-um*, v. (4)

ciddī, *grav-is*, -e, *adi.* (*tristis*
gibi)

cüretli, *cüretkâr*, *aud-âx*, *âcis*,
adi.

çabukça, *celeriter*, *adv.*

çağ, *aet-âs*, *âtis*, f.

çağırarak, *vocō*, v. (1); (bir ara-
ya—, =toplamak) *cōnvocō*
v. (1)

çalışmak, (bir şeyi yapmağa-),
cōnor, *cōn-âri*, *cōnât-us*
sum, v. (1) *dep.*

çarpışma, *pugn-a*, -ae, f.

çekilmek, *re-cipiō*, *cipere*, -*cēp-i*
cept-um. v. Karış. Çek.
(*pron. refl.* ile)

çekmek, (ötesine-) *trâ-dūc-ō*, -*dū*
cere, -*dūx-ī*, -*duct-um* v.(3)

çevirmek, *vert-ō* *vertere*, *vert-ī*
vers-um, v. (3)

çığlık, *olâm-or*, -*ōris*, m.

çıkarmak, (*karaya-*), *ex-pōn-ō*,
-*ponere* -*posu-ī*, -*posit-*
um, v (3)

çıkarmak, (*karaya-*), *ō-gredi-or*,
-*gred-ī*, -*gress-us* sum v,
(3) *dep.* (*rūzgâr*, *firtına*)
ori-or, *ori-rī* *ort-us* sum,
v. (4) *dep.*; (*dışına-*),
ex-eō, -*ire*, -*ii*, *itum*, v.
Kurals. S. 150

çocuk, *puer*, *puer-ī*, m.

çok, (=yüksek derecede, pek)
lâtincede *superl.* ile ifade
edilir (çok, bir-) *mult-us*,
-a, -um, *adi.*

çokluk, (=çok miktar)
muelitüdō, -inis, *f.*

çünkü, quod, *coni* S. 138

dağ, mōns, mont-is, *m.*

daha, (+o|umsuz), nōndum, *adv.*

daha iyi, melior, melius, melior-is, *adi.* (bonus'un Comp)

daima, semper, *adv.*

dair, (-e-), dē, *praep.*+*abl*

dalga, flūct-us, -ūs, *m.*

dans etmek, salt-ō, saltā-re. (1)

dayanmak, per-ferō, ferre. -tul-ī
-lāt um, *v.* Kurals S.(154)

-de, (zaman için), *bak.* S. 186;
(yer için), *bak.* S. 188

de... de, et... et, *coni.*

değil, nōn. *adv.*

demek, dic-ō, dicere, dīx-ī,
dīct-um, *v.* (3)

deniz, mare, mar-is, *n.*

denize açılmak, solv-ō, solvere,
solv-ī, solūt-um, *v.* (3)

-den (-dışarı), ē, ex, *praep.* +
abl.: (=için), cum, *coni*
S. 138; (mukayeselerde),
quam, veya mukayese *abl'*u
S. 158; (=içinden), per,
praep. +*acc.*: (-dolayı),
ob veya propter +*acc.*,
veya cum, *coni.* S. 138; (-
uzağa), ā, ab, *praep.*+*abl.*

derhal, statim, *adv.*

derin, alt -us, -a, -um, *adi.*

deruhte etmek, sus-cipio, -cipere
-cēp-ī, -cept-um, *v.* Karış
Çek. S. 120

devlet, civit-ās, -ātis. *f.*

Diana, Diāna, -ae, *f.*

diğer (iki şeyde), alter, -a, -um,
(gen alterius *dat.* alteri),
(ikiden fazla şeyde), ali-
us, -a, -ud, *pron. adi.*,
(gen. alius; *dat.* aliū)

dinlemek, audi-ō, audi-re, audiv-ī
audīt-um, *v.* (4)

dip, īm -us, -a -um, *adi.* S.156

-diye (=olsun diye), ut, *coni.*,
S. 134. (= olmasın diye),
nō, *coni.*, S. 134.

doğmak (=dünyaya gelmek),
nāsc-or, nāsc-ī, nāt-us,
sum, *v.* (3), *dep.*, (güneş
yıldızlar-) ori-or, orī-rī.
ort-us sum, *v.* (4) *dep.*

doğru, vēr-us, -a, -um, *adi.*;
(-e-), in veya ad +*acc.*

dolayı (-den-), propter, *praep.*
+*acc.*; cum, *coni.*, S. 138

dolayısıyla, propter, *praep.*+*acc.*

dost, amīc-us, -ī, *m.*

dönmek (= geri gelmek), redeō,
redire, rediī, reditum *v.*
Kurals, S. 150.

dördüncü, quārt-us, -a, -um, *adi.*

dört, quattuor, *adi.* Çekims.

duçar olmak subeō subīre, subīi
subitum, *v.* Kurals, S. 150

durma mor-a, -ae, *f.*

durmadan, sine morā.

durmak, mor-or, mor-ārī, morāt-
us sum, *v.* (1), *dep.* cōn-
sistō. -sistere, -stit-i -stit
um, *v.* (3)

duvar mūr-us, -ī, *m.*

duymak, audi-ō audī-re audīv-
ī, audit-um, *v.* (4).

düşman host-is, -is, *c.* (eks. *pl.*)

düşünmek, putō, *v.* (1)

-e, -e doğru, (hareketli ifadelerde)
in veya ad+ *acc.*; (hareket
olmazsa), sadece *dat.*

-e bilmek, possum, posse, potu-ī,
v. Kurals., S. 146.

ecdat, maiōr-es, -um, *m. pl.*

el, man-us, -ūs, *f.*

elbette, *bak.* Sorular, S. 160.

elçi, lōgāt-us, -ī, *m.*

elde etmek, ele geçirmek, poti-
or, potī-rī potīt-us sum,
v. (4), *dep.* (*abl.* veya
gen. ile)

elinden gelmek, possum, posse,
potu-ī, *v.* Kurals R. 146

elverişli, idōne-us, -a, -um, *adi.*

emek, lab-or, -ōris, *m.*

emretmek, iube-ō, iubō-re, iuss-
ī, iuss-um, *v.* (2), (*acc.*
ile); imperō, *v.* (1) (*dat.*
ile); mandō, *v.* (1) (*dat.* ile)

en, *superl.* derecesini belirtir.
mes. en güzel (çok güzel)
pulcherrim-us, -a, -um.

engel olmak, impedi-ō, impedi-
re, impedi-v-ī. impedit-um,
v. (4): prohibe-ō' prohi-
bō-re, prohibu-ī, prohi-
bit-um, *v.* (2)

erkek (=adam), vir, vir-ī, *m.*

ertesi, poster-us, -a, -um; (=en
yakın), proxim-us -a, -um.

eser, opus, oper-is, *n.*

esir (harbde), captiv-us -ī, *m.*

etmek (harb-), ger-ō, gerere,
gess-ī, gest-um, *v.* (3).

evvelâ, prim-us, -a, -um, *adi*
primum, *adv.*

evvelce, iam, *adv.*

fakat, sed, autem, *coni.*

faydalanmak, fru-or, fru-ī,
fruct-us sum,
v. (3), *dep.* (*abl.* ile).

faydalı, util-is, -e, *adi* (tristisgibi)

fazla (daha-, zaman için), lon-
gius, *adv. comp.*

fecirde. fecir vakti, primā lūee
(— ilk ışıktta).

felâket, calamit-ās, ātis, *f.*

fena, mal-us, -a, -um, *adi.*; daha
fena, pessim-us, -a, um.

firar, fug-a, -ae, *f.*

fırsat, facult-ās, -ātis, *f.*; occā-
si-ō, ōnis, *f.*

firtına, tempest-ās, ātis, *f*
 Gaius, Gaius, -ī, *m*.
 galip gelmek, vinc-ō, vincere,
 vic-ī, vict-um, *v*. (3);
 superō, *v*. (1).
 Gallialı, Gall-us, -ī, *m*.
 gayret, stud-ium, iī, *n*.
 gece, nox, noct-is, *f*.
 gecikmek, geç kalmak, mor-or,
 morā-rī morāt-us sum.
v. (1) *dep*.
 geçende, geçenlerde, nūper, *adv*.
 geçirmek (zaman için), eon-sūmō
 -sūmere, -sūmps-ī
 -sumpt-um, *v*. (3); (ötesi-
 ne-) trā-dūc-ō (dūcō gibi)
 geçmek, trans-eō, -ire, -iī,-itum,
v. Kurals. S. 150.
 gelme, advent-us, ūs, *m*.
 gelmek, veni-ō, venire, ven-ī,
 vent-um *v*. (4), (— vasil
 olmak), per-veniō, -venire,
 vēr-ī, vent-um, *v*. (4);
 (*ad+acc*. ile); (*geri*-). red-eō,
 -ire, -iī, -itum, *v*. Kurals.,
 S. 150.
 gemi, nāv-is, -is, *f*.
 genç kız puell-a, -ae, *f*; virgō,
 virgin-is, *f*.
 general, imperāt-or, -ōris, *m*.
 geniş, magn-us, -a, -um, *adi*
 gerçek, ver-us -a, -um, *adi*.
 gerekmek, *bak*. S. 184.

geri gitmek, red-eō, -ire, -iī
 -itum, *v*. Kurals. S. 150
 getirmek, (bir araya-), cōn-ferō,
 ferre, -tūl-ī, collāt-um,
v. Kurals S. 154.
 girişmek, sus-cipiō, -cipere, cōp-ī
 -cept-um *v*. Karış. Çek.,
 S. 120.
 gitmek, eō, ire, iv-ī veya iī,
 it-um, *v*. Kurals. S. 150;
 (= uzaklaşmak), ab-eō,
 -ire, -iī, itum, *v*. Kurals.,
 S. 150 (bir yere-), sē cōn-
 ferō, fērrē, -tul-ī, collā-
 tum, *v*. Kurals. S. 154;
 (*geri*-), red-eō, -ire -iī,
 itum, *v*. Kurals S. 150.
 (denizden-) nāvigō, *v*. (1)
 gizlemek, ab-dō, abdere, abdid-ī
 abdit-um, *v*. (3).
 göndermek, mitt-ō, mittere,
 mīs-ī, miss-um, *v*. (3).
 görme, cōspect-us, -ūs, *m*.
 görmek, vide-ō, vidēre, vid-ī,
 vis-um, *v*. (2)
 görünme, cōspect-us, -ūs, *m*.
 göstermek; os-tend-ō, -tendere,
 -tend-ī, -tent-um, *v*. (3)
 dēmōnstrō, *v*.(1); mōn-strō,
v. (1)
 götürmek (şahısları-), dūc-ō,
 dūcere, dūx-ī, duct-um,
v. (3); (eşyayı-), ferō,
 ferre, tul-ī, lāt-um, *v*.
 Kurals., S. 154. (*geri*-),
 re-dūc-ō (dūcō gibi)
 gün, di-ēs, di-ēī, *m*

gün ağarırken, primā lūce (ilk ışıktā)

güzel, pul-cher, -chra-chrum, *adi.*

haberci, nūnti-us. -ī, *m.*

haber vermek, haberdar etmek, nūntiō, -āre, -āv-ī, āt-um, *v.* (1); certiōrem faciō, S. 156,

hainlik, fraus, fraud -is, *f.*

hâkim (mahkemedē), iūdex, iūdic-is, *m.*

hakkında, dē, *praep.* + *abl.*

halde (o-), igitur, *coni.*

harb, bell-um, -ī, *n.*

harb arabası, curr-us, -ūs, *m.*

harb etmek, bellum ger-ō, gerere, gess-ī, gest-um *v.* (3); pugnō, *v.* (1) *dep.*

harbe, tōlum, ī, *n.*

hareket etmek, proficiāscor, proficiscī, profect-us sum, (3);

hasebiyle, propter vaya ob, *praep.* + *acc.*

hasım, host-is -is, *c.*

hasta, aeger. aeg-ra ae-gr-um. *adi.*

hastalık, morb-us, -ī, *m.*

hayat, vit-a, -ae, *f.*

hayatta, viv-us, -a, -um, *adi.*

hazırlamak, parō, *v.* (1)

hazır olmak, bulunmak, adsum, adesse, adfu-ī *v.* Kurals.

hediye, dōn-um, -ī, *n.*

helâk olmak, pereō perī, perire perit-um, *v.* Kurals., S.150.

hem... hem, et... et, *coni.*

hemen, statim, *adv.*

hemen hemen, ferē, prope, *adv.*

henüz (+olumsuz), nōndum, *adv.*

hepsi, omnis -e, *adi.* (tristis gibi)

herkes, omnis, -e, *ad.* (tristis gibi)

hiç bir (olumsuz bir kelime ile)

pron adi. ūll-us, -a, -um

(*gen sing.* ūllius;

dat sing. ūlli)

(-kimse, hiç kimse) nēmō

acc. nēmīnem; *dat.* nemīni

(*gen.* nūllius; *abl.* nūllō)

(şey) nihil, Çekims. (-za-

man. hiç) numquam *adv.*

hiç biri (iki şeyden) neu-ter.

-tra. -trum. (*gen.* neutrius;

dat. neutri).

hiddet, ir-a. -ae, *f.*

hile. fraus, fraud-is, *f.*; insidi-ae, -arum, *f. pl.*

hoca, magis-ter, -tri, *m.*

hoş, iucund-us -a, um, *adi.*

hudut, fir-ēs, -ium, *m. pl.*

hücum, oppugnātiō -ōnis, *f.*; im-

pet-us, ūs, *m.*;

(-etmek) oppugnō *v.* (1)

impetum facio

hüküm sürmek, reg-ō, regere,
rēx-ī, rēct-um, v. (3)

hürriyet, libertàs, -ātis, f.

ısrarla teşvik etmek, ırar et-
mek, suādeō' suādēre,
suās-ī, suās-um. v. (2),
(dat. ile), S. 176

icabetmek, bak. S. 184.

icbar etmek, cōg-ō. cōgere, co-
g-ī, coāct-um, v. (3)

için, (gaye), ut veya nē + *sabi.*,
bak. S. 134; (sebep), cum,
conī. S. 138 139 not: (mes.
ordugâh için), dat. Hali

içinden, per, *praep* + *acc.*

idare etmek, reg-ō, rege-e, rēx-ī
rēct-um, v. (3)

ikamet etmek, habitō, v. (1)

iken, dum, um. *indic. praes.*

iki' duō, duae, duo, S. 116

iki yüz, ducent-ī, -ae, -a, *adi.*

ikinci, secund-us, -a, -um, *adi.*

ikmal etmek, cōn-ficiō, -ficere,
fēc-ī, -fect-um, v' Karış.
Çek. S. 120.

ikna etmek, per-suāde-ō, -suāde-
re, -suās-ī -suās-um. v.
(2), (dat. ile), S. 176

ile (—birlikte), cum, *praep* + *abl.*
(vasıtası—), sadece *abl.*

ilerlemek, progredi-or, -gred-ī
-gress-us sum, v. (3) *dep.*

S, 120, 122; iter facio, face-
re, fec-ī, fact-um, v. Ka-
rış. Çek., S. 120; (acele),
con-fend-ō, -tendere, -te-
nd-ī, ten-tum, v. (3)

ilk, prīm-us -a. -um. *adi.* (-ola-
rak), primum, *adv.*

(imek), -im, -sin, v. s., sum,
fu-ī, v. Kurals.

inanmak, crēdō, crēdere, credid-
ī, crēdit-um, v. (3). (şahıs
dat.)

inmek, (gemiden-) ē-gredi-or,
-gred-ī, -gress us sum v.
(3) *dep.*

insan, homō, homin-is, c.: «in-
san» çok kere kaldırılır:
bōnī = iyi insanlar.

inşa etmek, aedificō, v. (1).

intihap etmek, (siyasî seçimler
için) creō, v. (1)

istemek, volō, velle, volu-i v.
Kurals. S. 152; (= rica
etmek). petō, petere, pe-
tīv-ī veya peti-ī, petit-
um v. (3); (bir hak olarak
—, = iddia etmek), postu-
lō v. (1) S. 176.

istememek, nōlō, nōlle, nolu-ī,
v. Kurals., S. 152.

istikamet, curs-us, -ūs, m.

iş, (çalışma veya eser) opus, oper-is
n., (emek, gayret. zahmet)
lab-or, -ōris, m.; (meşgu-
liyet, görev, ticaret), ne-
got-ium, ī, n.: (genel ola-
rak), rēs, re-i. f.

ışaret, sign-um, *i, n.*
 işgal etmek, (tahti-), ob-tine-ō,
 tinēre, -tinuī -tent-um, *v. (2)*
 İtalya, Itali-a, -ae, *f.*
 itmek, pell-ō, pellere, pepul-ī,
 puls-um *v. (3)*
 ittihaz etmek, (bir karar-), (co-
 nsilium) in-eō, in-ire,
 in-ii, in-utum, *v. Kurals.*
 S. 150
 İulia, Iūlia, -ae, *f.*
 iyi, bon-us'-a, -um. *adi.:* daha
 iyi, melior, melius,
 melioris; en iyi, optim-us
 -a, -um; *adv. bene.*
 izah etmek, ex-pōnō, -ponere,
 -posu-īposit-um, *v. (3)*
 kabul etmek (bir plân-), (consi-
 lium) in-eō, in-ire, in-ii,
 in-utum, *v. Kurals., S. 150*
 kaç (bir-) pauc-ī, -ae, -a. (he-
 men daima *pl.*)
 kaçma, fug-a, -ae, *f.*
 kaçmak, fugiō, fugere, fūg-ī, *v.*
 Karış. Çek., S. 120
 kalabalık, multitūd-ō, inis, *f.*
 kaldırmak (ordugâh-), move-ō,
 movē-re, mōv-ī, mōt-um,
v. (2)
 kalmak, mane-ō, manē-re, māns-ī
 māns-um, *v. (2);* (geç-),
 mor-or, mor-ā-rī morāt-us
 sum, *v. (1), dep.*
 kandırmak, per-suāde-ō, -suādōre
 -suās-ī -suās-um, *v. (2),*
 (*dat* ile), S. 176
 kanun, lōx, lōg-is, *f.*

kapamak, kapatmak, claud-ō.
 claudere, claus-ī, claus-
 um, *v. (3)*
 kapı, port-a, -ae, *f.*
 kararlaştırmak, (bir plân-) -ka-
 rarını vermek (veya al-
 mak, ittihaz etmek), (con-
 silium) in-eō, in-ire, in-ii,
 in-utum, *v. Kurals., S.150.*
 karar vermek, statu-ō, statuere,
 statu-ī, statūt-um. *v. (3); cōn-*
 stitu-ō, -stituere, -stitu-ī,
 -stitūt-um *v. (3)*
 karaya çıkarmak, ex-pōn-ō, -pō-
 nere, -posu-ī, posit-um
v. (3)
 kardeş (erkek-), frāter, frātr-is,
m. (kız-), sor-or, sor-ōris f.
 karıştırmak, com-move-ē, movē-
 re, -mōv-ī, mōtum *v. (2)*
 kasaba, oppid-um -ī, *n.*
 kat'etmek (yol-), iter faciō, fa-
 cere, fēc-i, fact-um *v.*
 Karış. Çek. S. 120
 katlanmak, per-ferō, ferre., -tul-
 ī, -lāt-um, *v. Kurals S.*
 154.
 kaybetmek, ā- mitt-ō, mittere,
 mis-ī, -miss-um, *v. (3).*
 kazanmak (=ele geçirmek),
 poti -or, pot-ri, pōtit-us
 sum, *v. (4) dep. abl. veya*
gen. ile-
 kederli, trīst-is -e, *adi.*
 kelime, verb-um, -ī *n.*
 kenar (nehirde), rīp-a, -ae, *j.*

- kendi -î, kendisinin, su-us, bak.
S. 128. 132.
- kendi, kendisini, refl. sē, S. 126.
- kesif, dēns-us, -a, -um, *adi.*
- kesmek (ümit-), dē-pōn-ō, -pōne-
re, -posu-î, -posit-um, *v.*
(3); (=öldürmek) oc-cid-ō
oc-cidere, -cid-î, -cis-um *v.* (3)
- keşifçi, explōrāt-or, ōris, *m.*
- kılıç, gladi-us, -î, *m.*
- kır (şehrin karşıdı), rūs, rūr-is,
n., S. 188
- kıral, rēx, rēg-is, *m.*
- kırallık, rēgn-um, -î, *n.*
- kıraliçe, rēgin-a, -ae, *f.*
- kırmak, frang-ō, frāngere frēg-î,
frāct-um, *v.* (3)
- kısa, brev-is, -e, *adi.* (tristis
gibi)
- kısım, pars, part-is, *f.*
- kız (genç-), puell-a, -ae, *f.*;
(—kerime), fili-a, ae, *f.*;
dat ve abl. pl. fili-abus.
- kız kardeş, sor-or -ōris, *f.*
- kıyı (nehirde), rīp-a, -ae, *f.*
- ki (netice için), ut + *subi* S. 146
- kim? *interrog. quis, quid?* S. 156
- kimi... kimi, alii... alii
- kimse (hiç bir-), nēmō, *acc. nō-*
minem, dat. nēmīnī (gen.
nūllūs, abl. nūllō)
- ki o, *pron. relat. quī quae, quod*
S. 148
- ki orada, *adv. relat. ubi*
- ki oradan, *adv. relat. unde*
- kişi, homō, homin-is, *m.*
- kitap, liber, librī, *m.*
- kolay, facil-is, -e, *adi.* (tristis
gibi)
- kolayca, kolay kolay, facile,
adv.
- komutan, dux, dūc-is, *m.*; impe-
rāt-or, ōris, *m.*
- konuşmak (birlikte-), col-loqu-or
-loqu-î, -locūt-us *sum v.*
(3) *dep.*
- konşul, cōnsul, cōnsul-is, *m.*
- Korent, Corinthus, -î, *f.* (bir
şehir)
- korkak, timid-us, -a' um, *adi*
- korkmak, time-ō, time-re, timu-î
v. (2); vere-or, verē-rī
verit-us *sum v.* (2) *dep.*
- korku, tim-or, ōris, *m.*
- korkutmak, terre-ō, terrē-re,
terru-î, territ-um, *v.* (2)
- korumak, dē-fend-ō, fen-dere,
-fend-î, -fēn-sum, *v.* (2)
- köle, serv-us, -î, *m.*
- köprü, pōns, pont-is, *m.*
- kötü, mal-us, -a, -um, *adi* daha
kötü, peior, peius, peio-
ris! en kötü, pessim-us -a,
-nm.

- köy (şehrin karşısı), *rūs, rūr-is*
v. S. 188; bir köy: *vic-us*
-ī, *m.*
- kule, *turr-is, -is, f.*
- kurmak (ordugâh-), *pōn-ō, pōne-*
re, posu-ī, posit-um v. (3)
- kurtarmak, *servō, v. (1)*
- kuş, *av-is, -is, f.*
- kuvvet, *vīs, f., acc. vim, abl. vī.*
pl. vīres, vīrium, vīribus;
askerī kuvvet, kuvvetler,
cōpi-ae, -ārum, f. pl.
- küçük, *parv-us, -a, um, adi.*
- lâzım olmak veya gelmek, *bak.*
S. 184
- lehine. *prō, praep + abl.*
- lejiyon, *legi-ō, -ōnis, f.*
- Lentulus, *lentulus-ī, m.*
- mabet, *templ-um, -ī, n.*
- mademki, *cum. conī., S. 138*
- mağlûp etmek, *vinc-ō, vincere,*
vic-ī, vict-um, v. (3); supe-
rō, v. (1)
- mağlubiyet, *calamit-ās, -ātis, f.*
- mahvolmak, *per-eō, -ire īī, -itum,*
v. Kurals S. 150
- mabzun, *trist-is, -e, adi.*
- maksat, *cōnsil-ium, -ī, n.*
- mâlik olmak, *habe-ō, habē-re,*
habu-ī habit-um, v. (2);
sum + dat., bak. S. 192;
fru-or, fru-i, frūct-us
sum, v. (3), (abl. ile) dep.
- malûmattar etmek, *certiōrem*
faciō, S. 156
- mamafih, *tamen, conī*
- mâni olmak, *impedi-ō, impedi-*
re, impediv-ī, impedit-um
v. (4), prohiba-ō, probi-
bē-re, prohibu-ī, prohibit-
um, v. (2)
- maruz kalmak, *sub-eō, ī-re īī,*
-itum, v. Kurals.. S. 150
- masa; mēns *-a, -ae, f.*
- medih' laus, *laud-is, f.*
- mektup, *epistul-a, -ae, f.; litter-*
ae, -ārum, f. pl.
- melidir, *v. s. (= lâzımdır), bak.*
S. 184
- memleket, *patri-a, -ae, f.; terr-*
a, -ae; f.
- menetmek, *vetō, vetāre, vetu-ī,*
vetit-um, v. (3)
- mesai. labor-*es, -um, m. pl.*
- mesele, *rēs, rōī-, f.*
- mesut, *fēlix, fēlic-is, adi.*
- meşguliyet, *negōti-um, -ī, n.*
- methetmek, *laudō, v (1)*
- mevcut olmak, bulunmak, *adsum,*
adesse, adfu-ī, v. Kurals.
- mevki, *loc-us, -ī, m.*
- mintaka, *regi-ō, ōnis, f.*
- mızrak, *hast-a, -ae, f.*
- miktar, *numer-us, -ī, m.*
- muhafaza etmek (= beklemek),
custōdi-ō, custōdi-re,

, custōdit-um, *v.* (4)
 muhafız, custos, custōd-is. *m.*
 muharebe, proel-ium. -ī, *n.*
 muktedir olmak. possum, posse,
 potu-ī; *v.* Kurals., S. 146
 müdafaa etmek, dē-fend-ō, fēn-
 dere, -fend-ī, -fens-um *v.* (3)
 müddet (uzun-), diū, *adv.*
 mükâfat, praem-ium. -ī, *n.*
 mümkün mertebe fazla, quam +
superl.: quam maximus,
 mümkün olduğu kadar
 büyük
 münasip, idōne-us, -a, -um, *adi.*
 müsaade etmek, patior, pat-ī,
 pass-us sum, *v.* Karış
 Çek., *dep.*: sin-ō, sinere,
 sīv-ī, sit-um, *v.* (3)
 namına, prō, *praep* + *abl.*
 narin tener, -a, -um, *adi.*
 nasıl? quāl-is, -e, *adi.*; (= ne
 tarzda), quōmodō, *adv.*
 veya *coni.* ne? quid? *pron.*
 ne... ne, nec... nec, veya neque.
 neque
 ne cins? quāl-is, -e, *adi.*
 neden? cūr. quārō, *adv.*
 nehir, flūmen, flūmin-is, *n.*
 nereden? *adv. interrog*, unde?
^{ne}en zaman? ne vakit? *adv. inter-*
rog. quandō, S. 158. 174
 ne zaman ki (-ği zaman), ubi +
indic.: cum + *subi. imperf.*

veya *pl-perf.*
 niçin? cūr, quārō. *adv.*
 nihayet, fin-is, -is. *m.*
 nöbet, vigili-a. -ae, *f.*
 o, *pron. adi. demons.* -is, ea. id:
 ille, illa, illud, S.110, 112
 oğlan, puer, puer-ī *m.*
 oğul, fīlius, filī. veya filī ī, *m.*
 o halde, igitur, *coni*
 ok, sagitt-a, -ae, *f.*
 okutmak, doce-ō, docō-re, docu-ī
 doct-um, *v.* (2)
 olmadan, (= -siz), sine, *praep* +
abl.
 olmak, fiō, fierī, fact-us sum, *v.*
 Kurals., S. 156
 -olur olmaz, simul ac, *coni* S. 140
 onu, is,, ille'nin *acc.*, bak. S. 110, 112
 onun, is, ille'nin *gen.* bak S.110, 112
 orada, ibi, *adv.*
 oraya eō, *adv.*
 ordu, exercit-us, -ūs, *m.*; (yü-
 rüyen bir kol halinde),
 agmen, agmīn-is, *n.*
 ordugâh kurmak, castra ponere
 orman, silv-a, -ae, *f.*
 orta, medi-us, -a, -um, *adi.* ,
 S. 156
 ortaya koymak, ex-pōn-ō, -pōn-
 ere, -posu-ī, -posit-um,
v. (3)

oturmak, sedeō, sedō-re' sōd-ī, sess-um (2) (=ikamet etmek), habitō, v. (1)

öbür (iki şeyde), alter, -a, -um (gen. alterius; dat. alteri)

öfke, ir-a, -ae, f.

öğrenmek, discō, discere, didic-ī, v. (3); (tahkik ederek), cognōscō, -gnōscere -gnōv-ī, gnit-um, v. (3)

öğretmek, doceō, docē-re, decu-ī, doct-um, v. (2); erudi-re. erudiv-ī, erudīt-um. v. (4)

öğretmen, magis-ter, -trī, m.

öldürmek, oc-cid-ō, -cidere. -cid-ī -cis-um, v. (3)

ölmek, morior, mor-ī, mortu-us sum, v. Karış. Çek. dep. S. 122

önce, ante, abhinc, bak. S. 186

öteki, alter, -a, -um (gen. alterius; dat. alteri)

ötesine (=den öteye), trans, praep. + acc.

ötmek, cant-ō, -āre, (1)

övmek, laudō, v. (1)

öyle, tal-īs, -e, adi tam. adv., ita, adv.

parça, pars, part-is, f.

parçalamak, afflig-ō, -fligere, -flīx-ī, -flict-um v. (3); frang-ō frangere, frēg-ī fract-um, v. (3)

pek. adv. Lâtincede çok vakit superl ile ifade edilir.

peşinden gitmek, in-sequ-or, -sē-

qu-ī, -secūt-us sum, v. (3), dep.; sequ-or, sequ-ī, secūt-us sum, v. (3) dep.

piyade (-askeri), pedes, pedit-is, m.; (-kuvveti) peditāt-us, -ūs, m.

plân, cōnsili-um, -ī, n. (-karâr-laştırmak), cōnsilium in-eō ire, -ii, -itum, v. Kurlas. S. 150

pusu, insidi-ae, -ārum, f. pl.

püşkürtmek, pell-ō, pellere, pepul-ī, puls-um, v. (3); veya repellō (pellō gibi)

Ren, Rhōn-us, -ī, m-

rehine, obses, obsid-is, c.

rica etmek, (=istemek) pet-ō, petere, petiv-ī veya peti-ī petit-um, v. (3) S. 176; prec-or, precā-rī, precāt-us sum, v. (1) dep.; (=yalvarmak), orō, v. (1). S. 176

ricat etmek, re-cipiō, -cipere, -cēp-ī, -cept-um, v. Karış Çek. (pron refl. ile)

Roma- Rōma, ae, f.

rota, curs-us, -ūs, m.

rüzgâr, vent-us, -ī, m.

saat, hōr-a, -ae, f.

saf (-harb saffı), aci-ēs, aci-ēi, f.

sağ (-bayatta), viv-us, -a, -um, adi

sahte, fals-us, -a, -um, adi.

sakin (-bir yerde oturan), incol-a, ae, c.

saklamak, ab-dō, abdere, abdid-ī
abdit-um, v. (3)

sanat, ars, art-is, f.

sarılmak (silâha—), arma capiō,
capere. cōp-ī, capt-um v.
Karış. Çek., S. 120.

^savaş, (=muharebe), pugn-a, -ae,
f.: proel-ium, -ī, n.: (=harb)
bellum, -ī, n.

savaşmak, pugnō v. (1); bellum
ger-ō, gerere, gess-ī, gest-
um, v. (3)

sây, lab-or, -ōris, m.

saymak, (telakki etmek), putō,
v. (1)

sebep, caus-a, -ae, f.

sebepten (bu—), igitur, conī;
quārē

seçmek (siyasi anlamda), creō.
v. (1) (genel olarak) dē-
lig-ō, dēligere, dēlōg-ī
dēlect-um, v. (3)

sefer etmek, nāvigō, v. (1)

sefil, miser -a, -um, adi

sekiz, octō, adi. Çekims.

sen, tū. S. 108

sene, ann-us, -ī, m.

senin, seninki, tu-us, a, -um adi.

serî, vēlōx' vēlōc-is, adi. (fēlix,
gibi)

sert, dūr-us -a, -um, adi

ses, vōx, vōc-is, f.

sevinmek, gaude-ō, gaudē -re,
gāvīs-us sum, v. (2) semi-
dep., S. 230.

sevketmek, dūc-ō, dūcere, dūx-ī
duct-um, v. (3)

sevmek, amō, v. (1)

seyahat, iter, itiner-is, n.
seyahat etmek, iter, faciō, face-
re, fēc-i fact-um, v. Ka-
rış. Çek., S. 120.

sık, dens-us. -a, -um, adi.

sıkıntı, lab-or, ōris, m.

silâh, arm-a, -ōrum, n. pl.: tōl-
um, -ī, n.

silâhlanmak, armō, v. (1), (pron,
-epl. ile)

-siz (=olmadan), sine praep+
abl.

sizin, sizinki, vester, -tra, -trum
adi.

son zamanlarda, nūper, adv.

sonra, post, praep+acc.: (az—)
mo^x, adv. (-den-) postqu-
am, conī; S. 140

sormak, rogō, v. (1): quaer-ō,
quaerere, quaesiv-ī, qu-
aesit-um v. (3) loqu-
or, loqu-ī. locūt-us sum,
(3) dep.

söz, verb-um -ī n.

su, aqu-a, -ae, f.

suçlandırmak, culpō, v. (1)

sulh, pax, pāc-is f

sur, mūr-us, -ī, m.

sürat, celerit-ās, -āt-is, f.

süratle, celeriter *adv.*

süratli, vēlōx, velōc-is, adi
(felix gibi)

süvari, (bir tek), eques, equit
-is, m. (-kuvveti), equi-
tāt-us, ūs, m. veya equit-
ēs, -um, m. pl.

şahsen. ipse, S. 130

şarkı, carmen, carmin -is, n.

şarkı söylemek, cantō, v. (1)

şehir, urbs, urb-is, f.

şeref, laus, laud-is, f.

şey, rēs, rē-ī f: «şey» çok kere
kaldırılır, mes, multa =
bir çok şeyler, neut. pl.

şimdi, nunc, *adv.*

şöyle, ita, sic, *adv.*; tal-is, -e,
adi. (tristis gibi)

taarruz, oppugnāti-ō, -ōnis, f.

taarruz etmek. oppugnō, v. (1)

tabiat, nātūr-a, -ae, f.

tahammül etmek, per-ferō, ferre
-tul-ī, -lāt-um, v. Kura[ş].
S. 154

tahkik etmek, quaer-ō, quaerere
quaesiv-ī, quaesit-um v.
(3) S. 174

tahkim etmek, mūni-ō, mūni-re,
mūniv-ī, mūnit-um, v. (4)

tahrik etmek, com-move-ō. mo-
vō-re, -mōv-ī, mōt-um, v. (2)

taht, rēgn-um, -ī, n.

takbih etmek, culpō, v. (1)

takip etmek, sequ-or, sequ-ī,
secūt-us sum, v' (3) *dep.*

S. 122.

tamamiyle, bak. bütün, adi.

tan vakti, tan ağarırken, primā
Iūce (=ilk ışıқта)

tanrı, deus, de-ī m. bak. ÖZET,
2 ci Çekim.

tarafından, (bir kimse—), ā ve-
ya ab+abl.; (bir şey—),
aadece abl. (=namına),
prō+abl.

tardetmek, pell-ō, pellere, pepul-
ī, puls-um, v. (3)

tarz, mod-us, -ī, m.

tarzda, (ne-), quōmodō?, *adv.*

taş, lapis, lapid-is, m.

taşmak, fer-ō ferre, tul-ī, lāt-
um, v. Kurals., S. 154:
porto, v. (1); (üstünde-
= tutmak), sus-tine-ō, tinō-
re, tinu-ī, -tent-um' v. (2)

tatlı, dule-is, -e, adi (tristis gibi)

tavsiye etmek, mone-ō monē-re'
monu-ī, monit-um, v. (2)

tavzif etmek, mandō, v. (1),
(dat. ile).

tecziye etmek, pūni-ō, pūni-re,
pūniv-ī, pūnit-um v. (4)

teçhiz etmek, armō, v. (1)

tehlike, pericul-um, -ī, n.

tek başına, sōl-us, -a, -um, adi.
(gen. sōlius; dat. sōli)

tekerlek, rōt-a, -ae, f.

tekml, töt-us, -a, -um. *adi (gen. tötius; dat. totī)*

telâkki etmek, putō, *v. (1)*

telef olmak, pereō, perīre, perī peritum, *v. Kurals., S. 150*

tembel, ignāv-us, -a-um, *adi.*

tepe, summ-us, -a, -um, *adi. S.156*

terbiye etmek, erudi-ō ērudī-re, ērudīvi ērudīt-um (4).

tercih etmek, mālō, mälle, mälui, *v. Kurals., S. 152*

tereddüt etmek, dūbitō, *v. (1)*

terk etmek, re-liqu-ō, -linquere -liqu-ī -lict-um, *v. (3)*

tertip etmek, tertiplemek, īnstru-ō, -struere, -strūx-ī -struct-um *v. (3)*

tesadüfen, cāsū, *adv.*

teslim etmek, trād-ō, trādere-trādīd-ī, trādīt-um, *v. (3)*

teşçi etmek, hort-or hortā-rī hortāt-us sum, *v. (1), dep. S. 176*

teşebbüs, cōnāt-us, -ūs, *m.*

teşebbüs etmek cōn-or, cōn-ārī, cōnāt-us, sum, *v. (1) dep.*

teşvik etmek, hort-or, hortā-rī hortāt-us sum *v. (1) dep. S. 176*

tevakkuf, mor-a, -ae, *f.*

tevdî etmek, mand-ō. *v. (1), (dat. ile)*

toplamak, cōn-ferō -ferre, tul-ī collāt-um, *v. (1); Kurals. S. 154; cōnvocō v. cōg-ō, cogere, coeg-i coāct-um, v. (3)*

tutmak, tene-ō, tenē-re, tenu-ī, tent-um, *v. (2); (üstünde-) sustine-ō -tinēre, tinu-ī, tent-um, v. (2)*

tutuşmak (muharebeye-), committ-ō, -mittere, -mīs-ī, -miss-um, *v. (3)*

tuzak, īnsidi-ae, -ārum, *f. pl.*

uçmak, vol-ō, volā-re. (1).

uygun, idōne-us, -a, -um, *adi. uzak, procul, adv.*

uzaklaşmak, ab-eō, ab-īre, ab-ī, ab-itum, *v. Kurals., S. 150*

uzakta, (daha-), uzağa (daha-), longius, *adv. comp.*

uzakta olmak, abs-um, abesse, āfu-ī, *v. Kurals.*

uzun, long-us, -a, -um, *adi. (daha -müddet) longius; adv. comp., diūtius, adv. comp. (-müddet) diū, adv.*

üç, trēs, tria, *S. 116*

üç yüz, trecent-ī, -ae, -a, *adi.*

üçüncü, tertī-us, -a, -um, *adi.*

ülke fīnēs, fīn-ium, *m. pl. (sing. finis, son, nihayet)*

ümit, spēs, spe-ī, *f.*

ümit etmek, spērō, *v. (1), bak. S. 172*

üstünde tutmak, sus-tine-ō -ti-nēre, -tinu-ī, -tent-um v. (2)

üzerine almak, sus-cipiō, -cipere, -cēp-ī -cept-um, v. Karış. Çek., S. 120

üzerinde, üstünde, in, *praep.* + *abl.*

vadetmek, pollice-or, pollicē-rī, pollicit-us sum, v. (2) *dep.* prō-mittō, -mittere, -mis-ī -miss-um, v. (3)

vaktiyle, ölim, *adv.*

var (benim-, v. s.), habe-ō, habēre, habu-ī, habit-um, v. (2), S. 112; (=mevcuttur), esse, *bak.* S. 112

varmak per-veni-ō, -vēni-re, -vē-nī, vent-um v. (4), (*ad* + *acc.* ile)

vasıl olmak, bk. varmak

vatan, patri-a, -ae, *f.*

vatandaş, civ-is, -is, *c.*

vâsi, ingēns, ingentis, *adi*

vazgeçmek, dē-sist-ō, -sistere, -stit-ī, -stit-um, v. (3), (*abl.* ile)

vazife, negot-ium, *n.*: offic-ium, -ī, *n.*

vaziyet, rēs' re-ī, *f.*

ve. et, ac, atque, -que, *coni.*

vermek, dō, dare, ded-ī, dat-um v. Kurals., (bir karar-), (cōnsilium) in-eō' in-īre,

in-ī, in-itur, v. Kurals., S. 150)

veya, aut, *coni.*

ya, aut, *coni.*

yakında, mox, *adv.*

yaklaşma, advent-us, *ūs m.*

yaklaşmak, appropinquō, v. (1)

yakmak, in-cend-ō, cendere, cend-ī -cēns-um, v. (3)

yalan söylemek, menti-or, menti-rī, mentit-us sum v. (4), *dep.*

yalnız, sōl-us, -a, um, *adi.* (*gen.* sōlius; *dat.* sōlī)

yalvarmak, orō, v. (1); prec-or, precā-rī, precāt-us sum, v. (1) *dep.*, S. 176

yanlış, fals-us, -a, -um, *adi*

yapı, aedific-ium, ī, *n.*

yapılmak, fiō, fierī fact-us sum, v. Kurals., S. 156

yapmak, faci-ō, facere, fēc-ī, factum, v. Karış. Çek., S. 120 (=seçmek), creō, v. (1) (=inşa etmek), aedificō v. (1)

yara, vulnus, vulner-is, *n.*

yaralamak, vulnerō v. (1)

yargıç, iūdex, iūdic-is *m.*

yarı (=orta), medi-us, -a, -um, S. 156

yarış arabası, curr-us, -ūs, *m.*

yasak etmek, vetō, vetāre, vetu-ī vetit-um v, (1)

- yaş, aet-ās -ātis *f.*
- yaşamak, vīv-ō, vīv-ere, vix-ī.
vict-um, *v.* (3): (=otur-
mak), habitō, *v.* (1)
- yay, arc-us, -ūs, *m.*
- yazmak, scrib-ō, scrib-ere, scri-
ps-ī, script-um, *v.* (3)
- yelken açmak, solv-ō, solv-ere,
solv-ī, solūt-um *v.* (3)
- yenmek, vine-ō-, vine-ere, vīc-ī,
vict-um, *v.* (3): superō, *v.*
(1)
- yer, loc-us, -ī, *m.*
- yerli (=sakin), incol-a, -ae, *c.*
- yetiştirmek, ērudī-ō, ērudī-re,
ērudīv-ī, ērudīt-um, *v.* (4)
- yıkmak, re-scind-ō, -scinde-re,
scid-ī, -scissum *v.* (3)
- yiğit, fort-is, -e, *adi.* (trīstis
gibi)
- yiğitçe, fortiter, *adv.*
- yiğitlik, virt-ūs, -ūtis, *f.*
- yirmi, vigintī *adi.* Çekims.
- yok, esse+olumsuz *bak.* S. 112
- yoksa (—... mi), (sorularda) an,
conī. S. 160
- yola koyulmak (bir yere doğru),
sē cōn-ferō, -ferre, -tul-ī
collāt-um, *v.* Kurals., S. 154
- yollamak, mitt-ō mittere, mis-ī
miss-um, *v.* (3)
- yurt, patri-a, -a, *f.*
- yurttaş, civ -is, *c.*
- yük, onus, oner-is, *n.*
- yüksek, alt-us, -a, -um, *adi.*
- yürümek (=yürüyüş yapmak),
iter faciō, facere, fēc-ī,
fact-um *v.* Karış. Çek.
S. 120
- yürüyüş,, iter, itiner-is *n.*
- yürüyüş kolu (=yürüyüş halinde
bir ordu), agmen, agmin-
is, *n.*
- yürüyüş yapmak, iter faciō, fa-
cere fēc-ī fact-um, *v.* Ka-
rış. Çek', S. 120
- zabmet, lab-or, -ōris, *m.*
- zaman, tempus, tempor-is, *n.*
(o—). tum, *adv.*
- zamanlar (bir—), ōlim, *adv.*
- zannetmek, putō, *v.* (1)
- zat, vir, vir-ī *m.*
- zaten, iam, *adv.*
- zavallı, miser,-a,-um, *adi.*
- zemmetmek, culpō, *v.* (1)
- zincir, vincul-um, -ī *n.* veya
vincul-um, -ī, *n.*
- zira, quod, conī. S. 138
- zor, difficil-is, -e, *adi.* -trīstis
gibi
- zorlukla, vix, *adv.*
- zorunda, olmak veya kalmak *bak.*
S. 184

İ Ç İ N D E K İ L E R

TEMEL BİLGİLER

SAHİFE

Kelime Çeşitleri	3
Harfler ve okunuşu	4
Uzun ve kısa sesliler	6
Cümle	7
Lâtincede isim	8
İsimlerde çekim	10
Lâtincede Fiiller	10
Fiillerin özellikleri	12
Fiillerin çekimi	13
Birinci çekim: A- Fiilleri, Etken çatı	16
İsim: Birinci çekim	24
İkinci Çekim: E- Fiilleri, etken çatı	26
İsim: İkinci çekim	30
Üçüncü çekim: Sessiz Harf Fiilleri, Etken çatı	34
Sıfat: Birinci ve İkinci çekim	38
Dördüncü çekim: I- Fiilleri	42
Fiillerin dört çekimi, Etken çatı	46
İsim: Üçüncü çekim	48
Sum Fiili	54
Birinci çekim fiiller, Edilgen çatı	56
Sıfat: Üçüncü çekim	62
İkinci çekim fiiller, Edilgen çatı	66
İsim: Dördüncü çekim	70
Üçüncü çekim fiiller, Edilgen çatı	72
İsim: Beşinci çekim	76
Dördüncü Çekim fiiller, Edilgen çatı	78

Fiillerin dört çekimi, Edilgen çatı	82
Sıfatlarda derece	84
ÖZET	90
Kuralların özeti	100
BÖLÜM II	103
<i>Vocativus</i> Hali	106
Şahıs Zamirleri	108
İşaret Zamirleri	110
Vardır - Yoktur	112
Mastar - Etken	114
Mastar - Edilgen	116
Sayıların çekimi	116
Sıfat - fiil	118
-to fiilleri	120
<i>Deponens</i> fiiller	122
Dönüştüğü Zamir	126
Suus	128
<i>Verba Factitia</i>	128
Pekiştirme Zamiri	130
Saus ve Eius	132
<i>Subiunctivus Præsens</i>	134
Gaye yardımcı cümleleri	134
<i>Subiunctivus Imperfectum</i>	136
<i>Subiunctivus Perfectum</i>	138
Sebep yardımcı cümleleri	138
<i>Subiunctivus Plusquamperfectum</i>	140
Zaman yardımcı cümleleri	140
Sum Fiili: <i>Subiunctivus</i>	142
Sayılar	142
Mille - Bin	142
Poosum	146
Netice yardımcı cümleleri	146

İlgi Zamirleri	148
Sıfat yardımcı cümleleri	148
Eo	150
İlgi zamirinin hali	150
Volo, Nolo, Malo	152
Fero	154
Zarfların mukayesesi	154
Flo	156
Summus, Medius	156
Soru zamirleri	158
Sorular, I	158
Sorular, II	160
Emir kipi	162
<i>Ablativus Absolutus</i>	166
İsim yardımcı cümleleri	170
Dolaylı haber	170
Dolaylı soru	174
Dolaylı emir	176
<i>Gerundium</i>	180
<i>Gerundivum</i>	182
Zaman	186
Zaman yardımcı cümleleri	186
Yer	188
<i>Locativus Hali</i>	188
<i>Ablativus</i>	190
<i>Dativus</i>	192
<i>Genetivus</i>	194
ÖZET	197
Noksan şekilli fiiller	214
Fiiller cetveli	215
LUGATÇE	221
Alfabe sırasıyle içindekiler	260

ALFABE SİRASI İLE İÇİNDEKİLER

Ā — Fiilleri, 16, 18, 20,
22

Ablativus, 9, 190

Ablativus Absolutus, 166,
168

Accusativus, 8, 11

Adverbium, 106

Artan isimler, 48, 50

†
Armıyan isimler, 52

Bağ, 4, 126, 130

Bağlıyan, 11

Beşinci çekim isim, 76

Bileşik Zamirler, 204

Bin, 142

Birinci Çekim Fiil, *Vox*
Activa, 16

Birinci Çekim Fiil, *Vox*
Passiva, 56, 58, 60

Cins, 8, 10

Cinssiz, 10

Coniugatio, 13

Coniunctio, 126

Coniunctivus, 12

Copulativum, 11

Cümle, 7

Çağrı Hali, 8, 106

Çift kelimeler, 160

Çiftsesliler, 6

Çoğul, 10

Dativus, 9, 192

Declinatio, 10

-Den Hali, 9

Deponens Fiiller, 122

Dilek kipi, 12

Dişil, 10

Dolaylı Emir, 176

Dolaylı Haber, 170, 172

Dolaylı Soru, 174

Dönüşlü Zamir, 126
 Dördüncü Çekim Fiil,
Vox Activa, 42, 44
 Dördüncü Çekim Fiil,
Vox Passiva, 78, 80
 Dördüncü Çekim İsim, 70
Dum, 186
 -E Hali, 9
 E — Fiilleri, *Vox Activa*
 26, 28
 E — Fiilleri, *Vox Passiva*, 66, 68
 Edat, 4
Eius, 132
 Emir Kipi, 12, 162
Eo Fiili, 150
 Eril, 10
 Etken, 11
Femininum, 10
Fero Fiili, 154
 Fiil, 3, 7
 Fiiller Cetveli, 215
 Fiillerin Çekimi, 13
 Fiillerin Dört Çekimi,
 14, 46, 82
Futurum, 13

Futurum Perfectum, 13
Futurum Simplex, 13
 Gaye Yardımcı Cümle-
 leri, 134, 136
 Geçişli, 11
 Geçişsiz, 11
 Geçmiş Hikâye Zamanı, 13
 Geçmiş Zaman, 13
 Gelecek Zaman, 13
 Gelecekte Geçmiş Za-
 man, 13
Genetivus, 9, 194
Genus, 8, 10
Gerundium, 180, 184
Gerundivum, 182
 Haber Kipi, 12
 Hal, 8
 İ — Fiilleri, *Vox Activa*,
 42, 44
 İ — Fiilleri, *Vox Passiva*,
 78, 80
 -İ Hali, 8
 İkinci Çekim Fiil, *Vox*
Activa, 26, 28

- İkinci Çekim Fiil, *Vox Passiva*, 66, 68
- İkinci Çekim İsim, 30, 32
- İlgi Zamirleri, 148, 150, 152
- İlgi Zamirlerinin Hali, 150. 152.
- İmperativus*, 12, 162
- İmperfectum*, 13
- İn Hali, 9
- Indicativus*, 12
- Infinitivus*, 114, 116
- Infinitivus Prolativus*, 114
- Intransitivum*, 11
- İO Fiilleri, 120
- İpse**, 130
- İsim, 3, 24
- İsim Yardımcı Cümleleri, 170, 172, 174, 176
- İsimlerde Çekim, 10
- İşaret Zamirleri, 110, 112
- Karışık Çekim, 120
- Kelime Çeşitleri, 3
- Kip, 12
- Kuralların özeti, 100
- Kuralsız Fiiller, 146, 150, 152, 154, 156
- Lâtin Alfabetesi ve Lâtince harflerin okunuşu, 4
- Lâtincede Fiiller, 10
- Lâtincede isim, 8
- Locativus* Hali, 188
- Malo**, 152
- Masculinum*, 10
- Mastar, 114, 116
- Medius**, 156
- Mille**, 142
- Modus*, 12
- Netice Yardımcı Cümleleri, 146
- Neutrum*, 10
- Noİo**, 152
- Nomen Adiectivum*, 38,40
- Nomen Substantivum*, 8, 24
- Nominativus*, 8
- Numerus* (isimlerde), 8, 10
- Numerus* (fiillerde), 12

ÖZET (Birinci Bölüm),
90

ÖZET (İkinci Bölüm), 199

Özne, 7

Participium, 118

Passiva, 11

Pekiştirme Zamiri, 130

Perfectum, 13

Perfectum Gövdesi, 14

Persona, 12

Pluralis, 10

Plusquamperfectum, 13

Possum, 146

Praesens, 13

Praesens Gövdesi, 14

Pronomen Reflexivum, 126

Pronomina Interrogativa,
158

Pronomina Personalia, 108

Pronomina Relativa, 148,
150, 152

Qui, 148, 158

Quis, 158

Sayı (Fiillerde), 12

Sayı (İsimlerde) 8, 10

Sayılar, 142, 205

Sayıların çekimi, 116

se, 126

Sebeup Yardımcı Cümle-
leri, 138

Sessiz Harf Fiilleri *Vox*
Activa, 34, 36

Sessiz Harf Fiilleri *Vox*
Passiva, 72, 74

Sıfat, 3

Sıfat, Birinci ve İkinci
çekim. 38, 40

Sıfat, Üçüncü çekim, 62,
64

Sıfat-Fiil, 118

Sıfat Yardımcı Cümle-
leri, 148

Sıfatlarda derece, 84, 86

Singularis, 10

Soru Zamirleri. 158

Sorular, 158, 160

Subiunctivus, 12

Subiunctivus Imperfectum,
136

Subiunctivus Perfectum,
138

Subiunctivus Plusquam-
perfectum, 140

Subiunctivus Praesens, 134

Suus, 128, 132

Sum Fiili, 54, 142

Summus, 156

Supinum Gövdesi, 14

Şahıs, 12

Şahıs Zamirleri, 108

Şimdiki Zaman, 13

Tekil, 10

Tempus, 13

Transitivum, 11

Tümleç, 7

Tümleç bakımından Fi-
iller, 11

Uzun ve Kısa sesliler, 6

Üçüncü Çekim Fiil, *Vox*
Activa, 34, 36

Üçüncü Çekim Fiil, *Vox*
Passiva, 72, 74

Üçüncü Çekim isim 48,
50, 52

Ünlem, 4

Vardır-Yoktur, 112

Verba, 10

Verba Facitativa, 128

Vocativus, 8, 106

Volo, 152

Yalın Hal, 8

Yer, 188

Zaman, 13; 186

Zaman Yardımcı Cümle-
leri, 140, 186

Zamir, 3

Zarf, 3, 106

Zarfların mukayesesi, 154